Ad Tanguerey

PREGLED DUHOVNOG BOGOSLOVLJA

II. DIO

PUTEVI KRŠĆANSKE SAVRŠENOSTI

Svezak 2

Put sjedinjenja - via unitiva

Preveo: Ćiril Kos
svećenik

Zagreb 1957

Naslov originala:

P R É C I S
de
Theologie ascetique et mystique

DJEVICI MARIJI
KOJA NAM JE SVE DALA
KAD NAM JE DALA ISUSA
I KOJA NAS PO ISUSU VODI BOGU
OVU MALU KNJIŽICU PRIKAZUJE
U ZNAK SINOVSKOG ŠTOVANJA
P i s a c !

ISTOJ DJEVICI MARIJI
U ZNAK ZAHVALNOSTI ZA SVE MILOSTI
KROZ ČETRDESET GODINA OD OBJAVE U FATIMI
PRIKAZUJE
P r e v o d i l a c!

S A D R Ž A J

+ + + + + + + + + + + + + + +

K N J I G A III.

P u t s j e d i n j e n j a

1289. Kad je čovjek očistio svoju dušu (put čišćenja), i kad ju je uresio pozitivnom vježbom u krepostima (put rasvijetljenja), tada je zreo za trajno i prijateljsko sjedinjenje s Bogom, ili, drugim riječima, za p u t s j e d i n j e n j a.

Uvodne opaške (1)

Prije nego se upustimo u samo podrobno promatranje toga puta, izložit nam je ukratko:

1. Cilj, za kojim idemo na tom putu,
2. njegove karakteristične oznake,
3. opći pojam o kontemplaciji, koja je jedan od temeljnih znakova ovoga puta i
4. diobu, koje ćemo se držati.

I. CILJ, ZA KOJIM IDEMO

1290. Taj cilj je trajno i prijateljsko sjedinjenje s Bogom po Isusu Kristu. Taj cilj je lijepo izrazio Olier u riječima, koje je stavio na početku glave, koja govori o Pobožnosti u sjemeništu:

"Prvi i zadnji cilj ove Ustanove je živjeti što više Bogu u Kristu Isusu, Gospodinu našemu, tako da nutarnjost njegovoga Sina prožme dubinu našega srca, da svaki može za sebe reći ono, što je s pouzdanjem sv.Pavao rekao za sebe:

"Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist"(2).

Živjeti jedino za Boga, živoga Boga, presveto Trojstvo, koje stanuje u nama, da Ga hvalimo, da Mu služimo, da Ga častimo i ljubimo, to je cilj savršenog kršćanina.

Živjeti, ne onako osrednje, nego i n t e n z i v n i m duhovnim životom, sa svim ž a r o m, što ga daje ljubav.

Dosljedno tome, cilj je savršenog kršćanina, da nastoji zaboraviti na samoga sebe, e bi li tako mislio samo na Boga, koji se je udostojao živjeti u nama, ljubiti Ga svom svojom dušom, i k Njemu upravljati sve svoje misli, sve svoje želje i sva svoja djela.

Tako ćemo moći ostvariti onu molitvu, koja se moli u "P r v o m Č a s u". gdje molimo Boga, da upravlja, posvećuje, vlada i ravna našom dušom i tijelom, našim osjećajima, riječima i djelima, i da nas posve podvrgne svojoj svetoj volji. "Dostoj se, Gospodine Bože, Kralju neba i zemlje, danas upraviti i posvetiti, vladati i upravljati srca i tijela naša, osjećaje, razgovore i djela naša, po zakonu svome i po djelima svojih zapovijedi, da ovdje i uvijek zaslužimo tvojom pomoći, biti spašeni

i slobodni, Spasitelju svijeta, koji živiš i kraljuješ u vjeke vjekova. Amen".

1291. Ali, jer smo za to nesposobni sami po sebi, želimo se prisno sjediniti s Kristom Isusom: In Christo Jesu: na Njega smo nakalamljeni po svetom Krštenju, i kao takvi želimo učvrstiti to prisno sjedinjenje gorljivim primanjem svetih sakramenata,a posebno svete Pričesti, koju nastavljamo produljenom sabranosti, da n j e g o v a nutarnja r a s p o l o ž e n j a postanu n a š a, da nadahnjuju sve naše čine, da možemo ponoviti i u život provesti riječi svetog Pavla: "Živim, ali ne živim ja, nego živi u meni Krist" (3). Da postignemo taj divni cilj, Isus nam po svojim zaslugama i molitvama šalje D u h a S v e t o g a, onoga Duha, koji je i u njegovu dušu unio ona divna raspoloženja, kojih je bio pun. I kad se spremno i velikodušno pokoravamo njegovim nadahnućima, tada mislimo, govorimo i radimo, kako bi radio i Isus, da je na našem mjestu. On dakle živi u nama, On, koji s nama i po nama slavi Boga, posvećuje nas i pomaže nam, da posvećujemo svoju braću. Iako je, dakle, pobožnost prema presvetom Trojstvu, na tom putu, na prvom mjestu, čovjek se ne prestaje i dalje sjedinjavati s Utjelovljenom Riječi i upravo se po Njoj penje k Ocu: "Nitko ne dolazi k Ocu, osim po meni" (4).

II. KARAKTERISTIČNE OZNAKE PUTA SJEDINJENJA

Te se oznake svode na jednu jedinu, na potrebu, da se s v e p o j e d n o s t a v n i, da se sve svede na j e d i n s t v o, to će reći na prisno j e d i n s t v o s B o g o m po Božanskoj ljubavi.

1292. 1. Duša živi gotovo stalno kao da je Bog gleda. Ona uživa u promatranju života Boga u sebi, koji živi u njezinom srcu, "na nutarnji način šeta s Bogom", i radi toga se posve odriče stvorova "i nikakvo je čuvstvo ne drži izvana". I baš radi toga traži samoću i šutnju. Izgrađuje malo po malo u svom srcu malu s o b i c u, gdje se nalazi Bog i govori joj od srca k srcu. I tada se uspostavlja između Boga i nje divno prijateljstvo.

"Prijateljstvo je, - veli Msgr Gay(5) - svijest, koju imaju oni, koji ljube, o skladu, koji postoji u njima: svijest puna svjetla, užitka, veselja i plodnosti. To je osjećaj i iskustveno doživljavanje njihovih međusobnih naklonosti, njihove međusobne privlačivosti, njihovog međusobnog odgovaranja jednoga za drugog, ako baš ne njihove savršene sličnosti... To je veza, koja ide sve do jedinstva, i prema tome sigurnost, bezgranično pouzdanje, neka pristala jednostavnost, koja čini duše posve prozirnima. Napokon i konačno, to je

potpuna sloboda, koju si one međusobno daju, da se uvijek međusobno gledaju i da se gledaju sve do dna duše". A eto, upravo takvo prijateljstvo udostojava se Bog ponuditi nutarnjim dušama, kako to lijepo tumači pisac knjižice "Nasljeduj Krista": "Često on pohodi duhovnog čovjeka, slatko se s njim razgovara, milo ga tješi, u obilju mu donosi mira i diviti se, kako mu je osobit prijatelj"(6).

1293. 2. Ljubav prema Bogu postaje tako ne samo njezina glavna krepost, nego - mogli bismo reći - njezina jedina krepost, i to u tom smislu, što su sve druge kreposti, u kojima se ona vježba, zapravo čini ljubavi.

Tako je razboritost za nju samo jedan ljubezni pogled prema božanskim stvarima, da tu pronađe pravilo za svoje sudove;

pravednost je, što je moguće savršenije, nasljedovanje božanske pravednosti;

jakost je potpuno gospodstvo nad strastima;

umjerenost je potpuno zaboravljanje na zemaljske radosti, da može misliti na nebeske radosti (7).

Još su u potpunijem smislu za takvu dušu teološke kreposti vježba u ljubavi: vjera nije više od vremena na vrijeme obnavljani čin, nego duh vjere, život vjere, koji oblikuje ljubav, "vjera, koja radi po ljubavi" (Gal 5,6); n a d a je sinovsko pouzdanje, sveto predanje. Sve u svemu, sve kreposti postaju zapravo samo jedna - da tako kažemo - postaju zapravo samo različiti oblici ljubavi: ljubav je strpljiva, dobrostiva je... (1 Cor 13,4).

1294. 3. Daljnja oznaka toga puta jest slično pojednostavljenje, koje se događa u razmatranju: malo po malo iščezava djelovanje razuma, i ustupa mjesto pobožnim osjećajima: a i ovi se opet sa svoje strane pojednostavnjuju, kako ćemo to uskoro pokazati, i postaju zapravo neki čuvstveni i produženi pogled na Boga.

1295. 4. Odatle onda dolazi do pojednostavnjenja u cijelom životu. Nekada je duša imala časove određene za razmatranje i za usmenu molitvu. A sada je njezin život neprestana molitva. Bilo da radi, bilo da se odmara, bilo da je sama, bilo da je s drugima, ona se bez prestanka diže k Bogu, usklađujući svoju volju s njegovom: "Jer ja svagda činim, što je njemu ugodno"(8). I to slaganje za nju nije ništa drugo, nego čin ljubavi i potpunog predanja u ruke Božje: njezine molitve, obični poslovi, njezina trpljenja, njezina poniženja, sve je to protkano ljubavlju prema Bogu: Bog moj i sve moje!

1296. ZAKLJUČAK. Iz toga se vidi, tko su ti, kojima

odgovara put sjedinjenja: to su oni, koji ispunjaju ova tri uvjeta:

a) Imaju veliku čistoću srca, a to znači, ne samo da se kaju i čine zadovoljštinu za svoje prošle pogreške, nego se odriču svega, što bi ih moglo zavesti na grijeh, boje se od svakog svojevoljnog lakog grijeha i boje se, da se ni najmanje ne bi svojevoljno oprli milosti. To međutim nipošto ne isključuje pokoju laku pogrješku iz slabosti, koju uostalom odmah i jako žale. Ovo čišćenje duše, koje je započelo na putu čišćenja, usavršava se na putu rasvjetljenja pozitivnom vježbom u krepostima i odvažnim prihvaćanjem križeva, što nam ih šalje Božja Providnost. A svršava se na putu sjedinjenja u pasivnim kušnjama, koje ćemo uskoro opisati.

b) Imaju veliku vlast nad samim sobom, koja se stiče mrtvenjem strasti i vježbanjem u bogoslovskim i moralnim krepostima, koje, - disciplinirajući naše sposobnosti - podlažu ih malo po malo volji, a nju opet Božjoj volji. Na taj se način opet uspostavlja, - u izvjesnoj mjeri - onaj prvotni red: duša postaje gospodaricom nad samom sobom, i kao takva se može posve predati Bogu.

c) Osjećaju neprestanu potrebu misliti na Boga, s Njim se razgovarati, sve svoje čine izvoditi, da se Njemu svide. Takva duša trpi, što se ne može uvijek Njime baviti, i ako se - po staleškoj dužnosti - mora baviti i vanjskim stvarima, ona se mnogo brine, da ne izgubi s vida njegove prisutnosti. Ona se nagonski uvijek osvrće k Njemu, kao što se magnetska igla uvijek okreće prema Sjeveru: Oči su moje uvijek upravljene Gospodu (9).

III. OPĆI POJAM KONTEMPLACIJE (10)

Misleći mnogo na Boga, duša u nj upire zaljubljeni pogled. To je kontemplacija, koja je jedna od karakterističnih oznaka ovoga puta.

1297. 1. Naravna kontemplacija. Općenito govoreći, PROMATRATI znači gledati neki predmet s divljenjem. Postoji naravno promatranje, i ono može biti osjetilno maštom i razumsko.

1. Osjetilno promatramo, kada gledamo dugo i s divljenjem kakav lijepi prizor, na primjer: beskrajno more ili kakav brdski lanac.

2. M a š t o m promatramo, kada si njome predstavljamo dugo, s divljenjem i čuvstvom neku stvar ili neku osobu, koju volimo.

3. Razumskim ili filozofskim promatranjem zovemo, kad zaustavimo svoj duh s divljenjem, i jednostavnim pogledom na nekakvoj velikoj filozofskoj sintezi, na primjer na Biću, koje je apsolutno jednostavno i nepromjenljivo, početak i svrha svih drugih bića.

1298. 2. Nadnaravna kontemplacija. Postoji osim gore navedenog i nadnaravno promatranje, i baš o takvom mi govorimo. Izložit ćemo: pojam i
vrste nadnaravne kontemplacije.

A. POJAM. - Izraz kontemplacija označuje u pravom smislu čin jednostavnog intelektualnog gledanja, dakle: gdje su apstrahirani različiti afektivni elementi ili elementi mašte, koji ga prate. Ali, kad je objekt, koji promatramo lijep i drag, prati ga čin divljenja i ljubavi.

U širem smislu naziva se kontemplacijom mislena molitva u kojoj prevladava taj jednostavni pogled. Nije dakle potrebno, da taj čin traje cijelo vrijeme razmatranja, dosta je da bude čest i da ga prate čuvstva.

Tako se kontemplativna misl. molitva razlikuje od diskurzivne, (vidi br.667), jer ona isključuje mnogo djelovanje razuma. Razlikuje se i od afektivne misl. molitve (vidi br.976), jer ona isključuje mnogovrsno djelovanje volje, što karakterizira ovu afektivnu misl.molitvu.

Možemo je dakle ovako definirati: jednostavno i čuvstveno gledanje Boga ili božanskih stvari; ili kraće: jednostavno gledanje istine, kako veli sveti Toma (11).

1299. B. VRSTE. Razlikujemo tri vrste kontemplacije: stečena, ulivena i mješovita kontemplacija (12).

a) Stečena kontemplacija je zapravo, na koncu konca, pojednostavnjena afektivna misl.molitva i možemo je ovako definirati:

TO JE KONTEMPLACIJA, U KOJOJ JE POJEDNOSTAVNJENJE NAŠIH RAZUMSKIH I VOLJENIH ČINA PLOD NAŠEG VLASTITOG DJELOVANJA, POTPOMOGNUTOG MILOŠĆU.

Često nam kod toga pomažu na jedan prikriveni način darovi Duha Svetoga, a napose dar znanja, razuma i mudrosti, da nam pomognu, da upiljimo zaljubljeno svoj pogled u Boga, kako ćemo to rastumačiti kasnije.

1300. b) Ulivena ili pasivna kontemplacija je u svojoj biti posve darovana, i do nje ne možemo doći vlastitim snagama, potpomognuti redovitom milosti.

Možemo je ovako definirati:

TO JE KONTEMPLACIJA U KOJOJ POJEDNOSTAVNJENJE RAZUMSKIH I VOLJNIH ČINA SLIJEDI IZ POSEBNE MILOSTI, MILOSTI DJELATNE, KOJA NAS PROŽIMA, I OMOGUĆAVA NAM, DA PRIMAMO RASVJETLJENJA I ČUVSTVA, KOJA BOG IZVODI U NAMA S NAŠIM PRISTANKOM.

Ovu dakle kontemplaciju nazivamo ulivenom, ne zato, što ona izlazi iz ulivenih kreposti, jer i stečena kontemplacija izlazi iz njih, nego zato, jer uopće nije u našoj moći proizvoditi takve čine, što više, ni uz redovnu milost. A ipak, kod toga ne djeluje jedino Bog; On djeluje u nama s našim pristankom, u tom smislu, što mi slobodno primamo, što nam On daje. Ako pak velimo,

da je naša duša pod utjecajem te djelatne milosti pasivna, to velimo zato, što ona prima božanske darove. Ali, dok ih prima, ona na njih slobodno pristaje, kako ćemo to rastumačiti malo dalje (13). Zovemo je i nadnaravnom, kako je naziva sv.Terezija, jer ona takva i jest i to s dvostrukog naslova: ne samo u istom smislu, kao i svi drugi nadnaravni čini, nego jer u njoj Bog djeluje u nama na jedan posve poseban način.

13o1. Razlikujemo konačno i mješovitu kontemplaciju. Vidjet ćemo naime kasnije, da je ulivena kontemplacija katkada jako kratka. Može se dakle dogoditi, da se u istoj mislenoj molitvi čini, koji su plod našeg vlastitog nastojanja, izmjenjuju s činima, koji su izvedeni pod utjecajem posebne djelatne milosti; to se posebno događa kod onih, koji tek počinju ulaziti na put ulivene kontemplacije. Tada je ta kontemplacija mješovita, to znači: naizmjence aktivna i pasivna. Ali, općenito govoreći svode je na ulivenu kontemplaciju, jer je ona zapravo - da tako kažemo - prvi njezin stupanj.

IV. DIOBA TREĆE KNJIGE

13o2. Na putu sjedinjenja možemo razlikovati dva oblika, ili dva različita stupnja(14):

1. Jednostavni ili aktivni put sjedinjenja, kojeg obilježuje njegovanje darova Duha Svetoga, osobito aktivnih darova, pojednostavnjenje u mislenoj molitvi, koja postaje neka vrst aktivne kontemplacije, ili kontemplacije u širem smislu riječi.

2. Pasivni put sjedinjenja ili mistični u pravom smislu riječi, kojeg obilježuje ulivena kontemplacija, ili kontemplacija u pravom, užem smislu riječi.

3. Uz kontemplaciju se katkada nadovezuju i izvanredne pojave, kao što su viđenja i objave, kojima nasuprot stoje đavolske patvorine: napastovanje i opsjednuće.

4. Nije nikakvo čudo, da u ovako teškim stvarima ima oprečnih i spornih mišljenja. Pogledat ćemo ih u posebnom poglavlju.

Kao za zaključak ćemo pokazati, kako duhovni vođa mora voditi duše, koje su na putu sjedinjenja, odnosno kontemplativne duše.

POGLAVLJE PRVO

O JEDNOSTAVNOM PUTU SJEDINJENJA

1303. Taj put obuhvaća i označuje gorljive duše, koje stalno žive u tijesnom jedinstvu s Bogom, a još nisu primile dar ulivene kontemplacije. Kako su već navikle, da se vježbaju u moralnim i bogoslovskim krepostima, one se trude i nastoje da ih usavrše, njegujući i razvijajući u sebi darove Duha Svetoga. Njihova se mislena molitva pojednostavnjuje sve više i više i postaje pojednostavnjena molitva, ili jednostavna sabranost, a nazivamo je kontemplacijom u širem smislu riječi, odnosno stečenom ili aktivnom kontemplacijom.

Da takvo stanje postoji, dokazuje iskustvo, razlika između dvije vrste kontemplacije, kao i razlika između aktivnih i kontemplativnih darova.

1304. 1. Iskustvo pokazuje, prije svega, da po samostanima, a i u svijetu ima uistinu gorljivih duša, koje su stalno sjedinjene s Bogom, koje se junački i ustrajno, katkada čak i herojski, vježbaju u kršćanskim krepostima, a ipak uza sve to nemaju ulivene kontemplacije. Te su duše poslušne na poticaje Duha Svetoga, stalno na njih vjerno odgovaraju, primaju s vremena na vrijeme posebna rasvjetljenja i nadahnuća, ali ništa ne mogu otkriti ni one, ni duhovni vođa, po čem bi se moglo zaključiti, da su doista na putu pasivne, prave kontemplacije (15).

1305. 2. To isto slijedi iz razlikovanja stečene i ulivene kontemplacije, čemu nalazimo tragove već kod Klementa Aleksandrijskoga (16) i Rikarda od sv.Viktora, a postalo je klasičnim od konca 17.stoljeća. Duše, koje ostaju u stečenoj kontemplaciji kroz znatno razdoblje svoga života, nalaze se - velimo - na putu jednostavnog sjedinjenja.

Da izbjegnemo svaku nejasnoću, treba naglasiti, da mi nipošto ne velimo, da postoje dva različita puta, jer prihvaćamo protivno, naime, da je stečena kontemplacija izvrsna dispozicija za ulivenu kontemplaciju, kad se Bogu svidi, da nam je dade. Međutim ima mnogo duša, koje je uopće ne primaju, iako ostaju sve jednako prisno sjedinjene s Bogom. One dakle ostaju na jednostavnom putu sjedinjenja, a da zato nema nikakve krivnje na njihovoj strani (17).

1306. 3. Našu tvrdnju potvrđuje i činjenica, da nam se - među darovima Duha Svetoga - jedni daju za djelovanje, a drugi posebno za kontemplaciju. Iz toga slijedi, da neke duše, koje imaju aktivniji temperamenat i koje su zaokupljene većim poslovima, jače razvijaju aktivn...

darove i tako su manje prikladne za kontemplaciju u pravom smislu riječi.

Ocu Nobleu nije umakla ova bilješka: "Ne dolazi to uslijed umora od posla, niti radi teških i zamršenih poslova, koji zaokupljaju posve svu pažnju, da se misao može skoncentrirati sama u se i upiljiti čvrsti pogled na duhovne i vječne stvarnosti. Da čovjek kontemplira, ne mora na to biti izazvan dugotrajnim i teškim poslom; nego mu naprotiv treba moći nametnuti dosta odmora, da se srce i duh tiho dignu k Bogu" (18).

Ovakve duše, ne će uživati - barem ne stalno - ulivenu kontemplaciju, nego će biti usko sjedinjene s Bogom pri poslu i vjerne poticajima Duha Svetoga. I baš to stanje nazivamo jednostavnim putem sjedinjenja.

Budući da se taj put očituje:

1. njegovanjem darova Duha Svetoga i

2. pojednostavnjenom mislenom molitvom, govorit ćemo redom o jednom i drugom ovom predmetu.

Članak I.: DAROVI DUHA SVETOGA (19)

Raspravljat ćemo redom:

1. O darovima Duha Svetoga uopće,
2. o svakom daru Duha Svetoga napose,
3. o njihovoj ulozi u kontemplaciji i
4. o plodovima ili blaženstvima, koja odgovaraju darovima.

§ 1. DAROVI DUHA SVETOGA UOPĆE

Izložit ćemo:
1. Njihovu narav,
2. njihovu izvanrednost,
3. način na koji njeguju i
4. kako ih možemo razvrstati.

I. Narav darova Duha Svetoga

1307. Rekli smo, u broju 119, kako Duh Sveti, koji stanuje u našoj duši, tu izvodi, osim posvetne milosti, nadnaravna stanja (habituse), koja usavršavaju naše sposobnosti i omogućuju im, da izvode nadnaravne čine pod utjecajem djelatne milosti.

Ta stanja (habitusi) su kreposti i darovi. Određujući razliku između jedne i druge vrste tih stanja (habitusa), vidjet ćemo bolje u čemu se zapravo sastoje darovi.

1308. 1. Razlika između kreposti i darova.

A. Temeljna razlika ne dolazi od materijalnog objekta ili polja djelovanja, koje je u stvari isto, nego od različitog načina djelovanja u našoj duši.

Bog može, veli sveti Toma (20), na dva načina djelovati u našoj duši:

a) snizujući se do ljudskog načina djelovanja. Tako On djeluje po krepostima, pa nam pomaže da razmišljamo, da tražimo najbolje načine da stignemo k cilju. Da uzdigne u nadnaravni red naše djelovanje, daje nam djelatne milosti, ali nama ostavlja u rukama inicijativu prema zakonima razboritosti ili razuma rasvijetljenog vjerom. Tada zapravo djelujemo pod utjecajem milosti.

b) Ali po darovima Bog radi u čovjeku na neki način, koji nadilazi ljudski način djelovanja. On sam uzima inicijativu u svoje ruke. Prije nego smo mi i imali vremena da razmislimo i pomislimo i postupamo prema pravilima razboritosti, šalje nam neki božanski instinkt, rasvijetljenja i nadahnuća. koji djeluju u nama, bez deliberacije (vaganja, razmišljanja) s naše strane, no ipak ne bez našeg pristanka. Ovu milost, koja potiče obzirno i djelotvorno postizava naš pristanak, možemo nazvati djelatnom milošću. Po njoj smo više pasivni, nego aktivni i naša se djelatnost sastoji poglavito u slobodnom pristajanju na Božje djelovanje; u tome, da se prepuštamo vodstvu Duha Svetoga i da spremno i odvažno slijedimo njegova nadahnuća.

1309. B. Imajući pred očima to temeljno načelo, možemo bolje shvatiti RAZLIKE između darova i kreposti:

a) Kreposti nas nukaju, da djelujemo u skladu s naravi naših sposobnosti: tako uz pomoć milosti, koju primamo, tražimo, razmišljamo, radimo sve kako bi to činili i kod poslova čisto naravnoga reda. To su dakle primarno i direktno aktivne sile.

Darovi nam naprotiv daju gipkost, prihvatljivost (recipibilitet), koji nam omogućuje, da prihvaćamo i slijedimo poticaje djelatne milosti. To je milost, koja pokreće naše sposobnosti, a da im ipak ne oduzima slobodu, tako da je duša - kako nam veli sv.Toma (21) - više pasivna nego aktivna "non se habet ut movens, sed magis ut mota".

b) Kod kreposti se rukovodimo prema načelima i pravilima nadnaravne razboritosti: dakle razmišljamo, odlučujemo se, savjetujemo se, biramo i t.d. (br.1020).

Pod utjecajem darova puštamo, da nas vode božanska nadahnuća, koja nas - iznenada - bez ličnog razmišljanja, sile, da načinimo ovo ili ono.

c) Budući da je udio milosti kod darova znatno veći, nego li kod kreposti, slijedi, da su čini, koje smo načinili pod utjecajem darova, u normalnim slučajevima, i pred-

postavivši, da su sve druge komponente jednake, savršeniji od čina, koji su načinjeni djelovanjem kreposti.

Zahvaljujući darovima, čovjek se vježba u trećem stupnju kreposti i pod njihovim utjecajem čini herojske čine.

1310. C. Služimo se različitim usporedbama da bolje shvatimo tu nauku.

a) Vježbati se u krepostima znači ploviti veslima, a služiti se darovima znači ploviti na jedra. Tako se brže plovi i s mnogo manje napora.

b) Dijete, koje uz pomoć majke, načini nekoliko koračaja, simbol je kršćanina, koji se vježba u krepostima uz pomoć milosti. A dijete, koje majka uzima sebi na ruke, da tako može brže ići, slika je kršćanina, koji se koristi darovima, odgovarajući na djelatnu milost, koja mu je dana.

c) Umjetnik, koji prstima čupka žice svoje gitare, da iz nje izmami skladne glasove, sličan je kršćaninu, koji se vježba u krepostima. Ali kad Duh Sveti dolazi sam da svojim Božanskim dodirima zaigra na žicama naše duše, onda je ta duša pod utjecajem darova.

To je usporedba, kojom se služe Oci, da izraze djelovanje Kristovo u duši Marijinoj: "Ona je najmilozvučnija citara, kojom se Krist služi, da slavi Oca - Suavissima cithara qua Christus utitur ad delicias Patris".

1311. 2. DEFINICIJA

Iz onoga, što smo rekli do sada, možemo zaključiti, da su darovi:

TAKVA NADNARAVNA STANJA, KOJA DAJU NAŠIM SPOSOBNOSTIMA LAKOĆU I GIPKOST, DA SE SPREMNO POKORAVAJU NADAHNUĆIMA MILOSTI.

Ali, kako ćemo to uskoro izložiti, ta je gipkost ispočetka zapravo samo jednostavna moć primanja (receptivite), i treba da je čovjek uzgaja, da se tako potpuno razvije. Što više, ona ne dolazi do izražaja sve dotle, dok nam Bog ne da onu aktualnu milost, koju mi nazivamo djelatnom (operans). Tada je naša duša, unatoč toga što je pasivna radi djelovanja Božjega, ujedno i vrlo aktivna, da izvrši njegovu volju. I stoga možemo reći, da su darovi u isto vrijeme: "gipkost i sila, vjernost i jakost... i da po njima duša postaje pasivnija pod Božjom rukom i u isto vrijeme i aktivnija, da Mu služi i da izvrši njegova djela (22).

II. Izvanrednost darova Duha Svetoga

Možemo promatrati tu izvrsnost: u sebi i
u odnosu s krepostima

1312. Očito je, da su ti darovi u sebi nešto izvanredno. Što smo više po njima sjedinjeni s Bogom i što smo više poslušni poticajima Duha Svetoga, koji je izvor svake svetosti, to smo prema tome i savršeniji. Po darovima dolazimo pod direktni utjecaj djelovanja Duha Svetoga, koji - živeći u našoj duši - rasvjetljuje naš razum svojim rasvjetljenima, pokazujući nam jasno, što moramo činiti, raspaljuje nam srce i jača našu volju, da joj pomogne ispuniti dobro, koje sugerira. To je dakle tako usko jedinstvo, kakvo samo može biti ovdje na zemlji.

Dragocjeni su i rezultati tih darova. Upravo nam darovi omogućuju da se vježbamo u bogoslovskim i moralnim krepostima u najvećem stupnju, onom stupnju, koji nazivamo trećim stupnjem. Darovi nam nadahnjuju i herojske čine. Po darovima se i duša uzdiže, kad Bog tako hoće, sve do ulivene kontemplacije, do one gipkosti i poslušnosti, koju oni proizvode, budući da su posljednja dispozicija, koja se traži za mistično stanje. To je dakle skraćeni put, da dođemo do najviše savršenosti.

1313. 2. Usporedimo li darove s krepostima, oni su - veli sv.Toma (23) - savršeniji, nego moralne ili intelektualne kreposti. Ove naime nemaju Boga za neposredni objekt, dok darovi razvijaju kreposti do jednog višeg stupnja, gdje nas - miješajući se s ljubavlju - sjedinjuje s Bogom.

Tako razboritost, kad je usavrši dar savjeta omogućava nam da imamo udjela na svjetlosti samoga Boga, dar jakosti stavlja u nas, nama na raspolaganje snagu samoga Boga.

Ali darovi nisu viši od bogoslovskih kreposti, napose od ljubavi, jer ljubav je zaista prvo i najsavršenije dobro od svih nadnaravnih dobara, izvor iz kojeg i izviru darovi. Ipak možemo reći, da darovi usavršavaju bogoslovske kreposti u njihovom izvršavanju. Tako, na primjer, po daru razuma naša vjera postaje življom i dubljom, jer joj pokazuje savršeni sklad naših dogma, a dar mudrosti usavršuje vježbanje u ljubavi, jer nam omogućava, da uživamo u Bogu i u božanskim stvarima. To su dakle sredstva, koja se odnose prema bogoslovskim krepostima kao prema svojem cilju. Ali im nadodaju jednu savršenost više.

III. Njegovanje darova Duha Svetoga

1314. 1. Postepeni razvitak

Darove Duha Svetoga primamo istovremeno, kad primamo i milost. To su tada jednostavne nadnaravne sposobnosti. A kad čovjek dođe k razumu, i kad se naše srce usmjeri prema Bogu, tada se počinje, pod utjecajem milosti, pokretati sveukupni nadnaravni organizam, uključivši tu i darove Duha Svetoga. Nije naime nikako vjerojat-

no, da bi ti darovi ostali nepotrebni i neiskorišteni kroz dugi period našeg života (24).

Ali da se ti darovi razvijaju do svoje normalne i potpune mjere, potrebno je, prije toga, kroz jedno znatno vrijeme vježbati se u moralnim krepostima, koje traje različito, već prema naortima, koje Bog ima s nama i prema našem sudjelovanju s milošću: pa upravo kreposti, kako smo to već rekli, daju našoj duši malo po malo gipkost, i pripremaju je na onu savršenu poslušnost, koju prepostavlja puno vježbanje darova. Međutim oni rastu, kao stanja (habitusi) s habitualnom milošću. I često nadodavaju svoju silu snazi kreposti, - a da toga nismo ni svjesni - da nam omoguće vježbanje u nadnaravnim činima.

Ima slučajeva, kada će Duh Sveti, po svojoj djelatnoj milosti, izazvati u duši na jedan prolazni, časoviti način neki neobični žar, koji će nalikovati na neku prolaznu kontemplaciju. Pa doista, koja gorljiva duša nije osjetila, u nekim časovima, iznenadne poticaje milosti, kada smo samo primili i slijedili božanski poticaj? To se dogodilo, dok smo čitali sveto Evanđelje ili kakvu nabožnu knjigu, za vrijeme svete Pričesti ili pohoda Presvetom Sakramentu, za vrijeme duhovnih vježbi ili duhovne obnove, u posebno važnim životnim časovima: prilikom sv. ređenja ili oblačenja redovničkog odijela. Tada nam se pričinja, da nas milost Božja nosi tiho i snažno: "Vrlo ugodno jaši, koga milost Božja nosi. - satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat".

1315. 2. Sredstva za razvijanje darova

A. Vježbanje u moralnim krepostima jest prvi nužni uvjet za razvijanje darova. Tako nas uči sveti Toma (25): "Moralne i intelektualne kreposti se nalaze ispred darova, jer po tome, što se čovjek dobro odnosi prema svome vlastitom razumu, priprema se na to, da se dobro odnosi i prema Bogu."

Pa doista, želimo li steći tu božansku gipkost, koju daju darovi, potrebno je, da smo prije toga ukrotili svoje strasti i mane neprestanim vježbanjem u razboritosti, poniznosti, poslušnosti, blagosti, čistoći. Pa kako bi drukčije mogao zamijetiti čovjek, pa prihvatiti i poslušno slijediti poticaje milosti, kada dušu uznemiruje razboritost tijela, srdžba, neposlušnost, oholost i požuda? Prije nego se čovjek dade voditi božanskim poticajima, svakako je potrebno, da se najprije drži pravila razboritosti i kršćanske mudrosti. Prije nego će slušati pokrete milosti, treba da se čovjek točno i potpuno podvrgava Božjim zapovijedima i da je nadvladao oholost.

I Kajetan (26), vjerni komentator sv. Tome, s pravom veli: "Neka duhovni vođe to dobro zapamte i neka dobro paze na to, da se njihovi gojenci vježbaju najprije u aktivnom životu, a onda da im preporučuju vrhunce kontemplacije. Potrebno je najprije nadvladati svoje stra-

sti neprestanom blagošću, strpljivošću, i t.d. darežljivošću, poniznošću i t.d. da se čovjek uzmogne - kada je to jednom smirio - uspeti do kontemplativnog života. Zbog nedostatka ove predhodne asceze, ima ih mnogo, koji mjesto da napreduju, idu naprijed skakutajući na Božjem putu, i ostaju, - nakon što su već mnogo vremena upotrijebili u svom životu na kontemplaciju - bez kreposti, nestrpljivi, svadljivi, oholi, kad ih se stavi i na malu kušnju. Takvi ljudi nisu imali ni aktivnog života, niti kontemplativnog, niti oba dva zajedno, nego su gradili na pijesku i dao Bog, da ta pogreška ne bude česta".

1316. B. Darovi se gaje i borbom s duhom svijeta, koji je dijametralno oprečan Božjemu Duhu. To od nas traži i sv.Pavao:"A mi ne primismo Duha ovoga svijeta, nego Duha, koji je od Boga, da znamo, što nam je darovano od Boga... Tjelesni čovjek ne prima, što je od Duha Božjega, jer mu je ludost i ne može da razumije, jer treba da se duhovno prosuđuje" (27). Da se bolje borimo protiv duha ovoga svijeta, treba čitati i razmatrati evanđeoska načela i prema njima uskladiti što je moguće savršenije i potpunije svoje životno vladanje. Tek tada će čovjek biti spreman, da se posve prepusti vodstvu Duha Svetoga.

1317. C. Zatim dolaze i pozitivna i izravna sredstva, koja nas stavljaju pod djelovanje Duha Svetoga:

a) Prije svega, takvo je sredstvo nutarnja sabranost ili navika, da često mislimo na Boga, koji živi ne samo uz nas, nego i u nama (br.92). Tako čovjek dolazi postepeno do toga, da više ni u poslovima, koji najviše čovjeka zaokupljaju, ne gubi s vida prisutnosti Božje. Čovjek se često povlači u sobicu svoje duše, da tu potraži Duha Svetoga i da osluhne njegov glas: "Da bih čuo, što mi govori Gospodin Bog" (28)

Tada se ostvaruje ono, što veli pisac knjižice "Nasljeduj Krista": "Blažena je duša, koja sluša Gospodina, gdje joj govori i prima riječi utjehe iz njegovih usta" (29). Duh Sveti govori srcu i njegove riječi donose sa sobom svijetlo, snagu i utjehu.

1318. b) A kako taj Duh Sveti traži od nas žrtava, potrebno se je naviknuti spremno i odvažno slijediti najmanje poticaje, kad nam On govori jasno i sigurno: "ono što se njemu sviđa činim svagda" (30). Inače bi se On prestao javljati, ili bi barem govorio mnogo rjeđe: "Danas ako čujete glas njegov, nemojte da vam otvrdnu srca vaša, kao za dan gnjeva u pustinji, gdje me kušahu oci vaši" (31). Ako su žrtve, koje On od nas traži, teške, nemojmo gubiti hrabrosti, nego - poput sv.Augustina - molimo jednostavno milost - da ih ispunimo: "Daj, Gospodine, što zapovijedaš, pa zapovijedaj, što hoćeš". Vrlo je važno i odlučno, da se nikada sasvim svojevoljno ne odupiremo njegovim božanskim nadahnućima: što smo poslušniji, to On radije pokreće našu dušu.

1319. c) Potrebno je, što više, ići i pred Njega, zazivajući Ga s pouzdanjem, u zajednici s utjelovljenom Riječi, koja nam je obećala, da će nam poslati svoga Duha; nadalje u zajednici s Onom, koja je najsavršeniji hram i zaručnica Duha Svetoga, kao što su bili Apostoli, koji su u dvorani posljednje Večere molili zajedno s Marijom: "S Marijom, Isusovom Majkom" (32).

Crkva nam pruža u svojoj Liturgiji divne molitve, po kojima ćemo privući na se Duha Božjega: Posljednica "O dođi Duše presveti", himan: "O dođi, Stvorče Duše svet" i drugi zazivi, koji se nalaze u Pontifikalu za ređenje subđakona, đakona i svećenika. Očito je, da su ti sazivi puni neke posebne moći i da je njihov sadržaj tako lijep, da ih čovjek ne može moliti bez pobožnih čuvstava.

Vrlo je lijepi običaj recitirati prije svakog svog posla: "Dođi Duše presveti" kako to rade u Sjemeništima. Mi tu molimo božansku ljubav, počelo darova, i dar mudrosti "recta sapere", koji, - jer je najsavršeniji - u sebi sadržaje sve druge. Ako se ta molitva recitira pažljivo i gorljivo, ne može ostati bez učinaka.

4. Razvrstaj darove Duha Svetoga

1320. Prorok Izaija, navješćujući dolazak Mesijin, veli, da Duh Božji počiva na Njemu: "duh mudrosti i razuma, duh savjeta i jakosti, duh znanja i straha" (33). A budući da smo po krštenju ucijepljeni u Krista, i mi imamo udjela na tim darovima. Prema Predaji ima ih sedam.

Možemo ih razvrstati na različite načine:

A. Obzirom na savršenost: najmanje je savršen strah Božji, a najsavršeniji je dar mudrosti.

B. Ako pak promatramo sposobnosti, na koje djeluju, razlikujemo intelektualne i afektivne darove. Prvi rasvjetljuju naš razum, i to su: dar znanja, razuma, mudrosti i savjeta. Drugi opet jačaju volju i to su: pobožnost, jakost i strah Božji.

Među intelektualnim su darovima tri, koji na poseban način igraju veliku ulogu kod kontemplacije, a to su dar znanja, razuma i mudrosti. Drugi se zovu aktivnima.

C. Ako promatramo darove u odnosu s krepostima, koje oni usavršavaju:

dar savjeta usavršava razboritost
dar pobožnosti usavršava krepost religije, koja se nadovezuje na pravednost
dar jakosti usavršava krepost jakosti
dar straha usavršava krepost umjerenosti
darovi znanja i razuma usavršavaju krepost vjere
dar mudrosti usavršava i odnosi se na ljubav
dar se straha povezuje s nadom.

Mi ćemo se držati ove posljednje diobe, jer nam ona bolje pokazuje narav svakog pojedinog dara, približujući ga kreposti, koja mu odgovara.

§ 2: O SVAKOM DARU DUHA SVETOGA NAPOSE

1. DAR SAVJETA

1321. 1. NARAV. A. DAR SAVJETA USAVRŠAVA KREPOST RAZBORITOSTI I POMAŽE NAM, DA PROSUĐUJEMO LAKO I SIGURNO - NEKOM NADNARAVNOM INTUICIJOM - ŠTO MORAMO ČINITI, POSEBNO U TEŠKIM SLUČAJEVIMA.

Pomoću kreposti razboritosti razmišljamo i brižljivo ispitujemo najbolje sredstva, da postignemo cilj, koristeći se iskustvom iz prošlosti i svojim sadanjim spoznajama, da bismo načinili pametnu odluku. Sasvim drukčije to radimo s pomoću dara savjeta. Tada Duh Sveti govori našem srcu i daje, da u jedan čas shvatimo, što nam je činiti, i tako se obistinjuje obećanje, koje je naš božanski Spasitelj dao Apostolima: "A kad vas predadu, ne brinite se, kako ili što ćete govoriti. U onaj čas dat će vam se, što ćete govoriti" (34). To isto vidimo i u vladanju sv. Petra nakon dolaska Duha Svetoga: Sinderij ga hapsi i naređuje, da više ne smije navješćivati Isusa Krista, a on odmah odgovara: "Više se treba pokoravati Bogu, nego ljudima" (35). Mnogo je Svetaca posjedovalo taj dar savjeta. Sv. Antonin ga je posjedovao u tako velikom stupnju, da je potomstvo odredilo, da mu se dade naslov dobrog savjetnika - Antoninus consiliorum. Njega su pitali za savjet ne samo obični vjernici, nego su se na nj obraćale i ugledne državne ličnosti, a posebno Kuzman de Medicis, koji ga je izabrao više puta za svog poslanika. Divimo se tom daru savjeta kod jedne svete Katarine Sijenske, koja je - iako posve mlada i iako nije nikada učila - davala mudre savjete kraljevima, kardinalima, pa i samom svetom Ocu. Nadalje kod jedne svete Ivane Arške, koja - posve nevješta ratnoj vještini - pravi vojne planove, kojima se dive najbolji generali i pokazuje, odakle je crpila svoju mudrost: "Vi ste bili uz svog savjetnika, i ja sam uz svoga".

1322. B. Vlastiti objekt dara savjeta jest u dobrom upravljanju pojedinih čina. Darovi znanja i razuma nam daju glavna načela. Ali dar savjeta nam pomaže, da ta načela primijenimo na tisuće posebnih slučajeva, koji se pojavljuju pred nama: tada nam svjetlost Duha Svetoga pokazuje, što da činimo baš u ovo vrijeme, na tom mjestu i u ovim okolnostima, u kojima se konkretno nalazimo. A ako smo zaduženi time, da vodimo druge, ta nam svjetlost tada pokazuje, kakve im savjete treba dati u konkretnim slučajevima.

1323. 2. Potreba. A. Taj je dar savjeta potreban svima u nekim važnijim i težim slučajevima, gdje se radi

o našem spasu ili o našem posvećenju, na primjer u pitanjima zvanja ili u nekim grješnim prilikama, koje čovjek susreće pri samom vršenju svojih dužnosti. Budući da je naš razum sklon da pogriješi i budući da je nestalan na svojim putevima i budući da ne može napredovati do li polagano, u odlučnim časovima našeg života vrlo je važno, da primimo svijetla od tog božanskog Savjetnika, koji jednim jedinim pogledom sve obuhvaća, i koji, u zgodno vrijeme, pomaže i nama, da sa sigurnošću vidimo ono, što nam je činiti u ovoj ili onoj teškoj okolnosti (36). "S darom savjeta, veli msgr Landrieux, razum sa sigurnošću bira sredstva. Točno vidi svoj put. Razum njime ide sigurno, pa bio on težak, naporan i strm... i znade dočekati zgodni čas" (37).

B. Taj je dar posebno potreban poglavarima i svećenicima bilo za njihovo osobno posvećenje, bilo za posvećenje drugih.

a) Katkada je tako teško znati spojiti nutarnji život i apostolat; ljubav, koju smo dužni iskazivati dušama i savršenu čistoću; bezazlenost golubova i lukavost zmija, da je potrebno upravo posebno rasvjetljenje Duha Svetoga, da nam prišapne u tom određenom času, kako ćemo se držati.

b) Isto tako Poglavari, koji moraju s jedne strane paziti, da se točno obdržavaju pravila, a s druge strane sačuvati pouzdanje i ljubav svojih podložnika, mnogo treba takta, da spoje pravednu strogost s dobrotom, da ne nagomilaju mnogo propisa i odluka i da uspiju postići, da se pravila obdržavaju više iz ljubavi, nego li iz straha.

c) Što se pak tiče duhovnih vođa, kako li je tek njima potrebno to svijetlo, da znadu razlikovati, što odgovara svakome pojedinome od onih, koje vode; da upoznaju njihove pogrješke i da izaberu najbolja sredstva, da ih poprave; da donesu prave odluke o njihovu zvanju i da vode svakoga na stupanj savršenosti ili na način života, na koji je pozvan!

1324. 3. Sredstva za razvijanje dara savjeta.

A. Da razvijemo taj dar, potrebno je prije svega imati duboki osjećaj o vlastitoj nemoći i često moliti Duha Svetoga, da nam On pomogne upoznati svoje putove; "Gospode, pokaži mi putove svoje! Uči me stazama svojim" (38). On se ne će oglušiti, da dođe, pa da nas rasvijetli na ovaj ili na onaj način, jer se On priklanja poniznima. Posebno će to učiniti, ako pazimo na to, da Ga zazovemo već od jutra za cijeli dan, na početku svojih glavnih poslova, a posebno u svim teškim slučajevima.

B. Osim toga, potrebno je steći naviku, da osluškujemo glas Duha Svetoga, da sve prosuđujemo u njegovu

svijetlu, ne dopuštajući da nas obuzme ljudsko promatranje, i da slijedimo i najmanje njegove poticaje. Pa kad On nađe našu dušu gipkom i poslušnom, govoriti će joj tada mnogo češće (39).

2. DAR POBOŽNOSTI

1325. 1. NARAV. Taj dar usavršuje krepost religije (iskazivanja poštovanja Gospodinu Bogu), povezan je uz pravednost, i on

POTIČE U NAŠIM SRCIMA SINOVSKO ČUVSTVO PREMA BOGU I NJEŽNU POBOŽNOST PREMA OSOBAMA ILI BOŽANSKIM STVARIMA, DA NAM TAKO PRIPOMOGNE, DA ISPUNIMO S NEKOM SVETOM GORLJIVOŠĆU SVOJE RELIGIOZNE DUŽNOSTI.

Krepost religije se stiče s naporom, dok nam dar pobožnosti daje sam Duh Sveti.

A. Po tom daru gledamo u Bogu predobroga i preljubeznoga Oca, a ne više samo vrhovnog Učitelja: "Primiste Duha posinjenja, u kojem vapijemo: "Abba, Oče!" (40) Taj dar, dakle, napunja našu dušu pouzdanjem i ljubavlju, ne isključujući poštovanje, koje Mu dugujemo.

On prema tome u nama produbljuje trostruki osjećaj:

1. Sinovsko poštovanje prema Bogu, koji nam omogućava, da Mu se klanjamo sa svetom gorljivošću kao svome ljubljenom Ocu. Tada ni duhovne vježbe nisu nikakav teški i nesnosni teret, nego postaju kao neka duhovna potreba, neki spontani žar duše i srca prema Bogu.

2. Nježnu i plemenitu ljubav, koja nas nuka, da se žrtvujemo za Boga i za njegovu slavu, zato da Mu ugodimo: "što je njemu ugodno, činim svagda". To nije dakle kakva sebična pobožnost, koja traži duhovne utjehe, neka neradina pobožnost, koja bi ostala lijena, onda, kada bi trebalo raditi, nikakva osjećajna pobožnost, koja bi tražila samo uzbuđenja i koja bi tražila samo uzbuđenja i koja bi se gubila u sanjarijama. To je muževna pobožnost, koja očituje svoju ljubav čineći i izvršujući božansku volju.

3. Iskrenu poslušnost, koja vidi u zapovijedima i u savjetima vrlo mudri i vrlo očinski izražaj Božje volje prema nama. Odatle nastaje sveto predanje u ruke toga ljubljenoga Oca, koji znade bolje od nas, što nam treba i koji nas kuša samo zato, da nas očisti i sjedini sa Sobom: "onima, koji Boga ljube, sve se okreće na dobro" (41).

1326. B. Taj isti osjećaj (pobožnosti) nas nuka da ljubimo osobe i stvari koje imaju udjela na božanskom bitku i na njegovim savršenostima.

1. Tako ljubimo i častimo Svetu Djevicu, jer je Ona Majka Božja i majka naša (br.155-156). Tako prenosimo na Nju nešto od svoga štovanja i svoje ljubavi prema Bogu, jer je Ona od svih stvorova najpotpuniji odsjev njegovih božanskih savršenosti.

2. Isto tako ljubimo i poštujemo Anđele i Svece i u njima odsjev božanskih svojstava.

3. Sveto Pismo nam dolazi kao riječ Božja, kao pismo, koje je za nas napisao nebeski Otac i koji nam u njemu kazuje svoje misli i svoje namjere s nama.

4. Sveta Crkva je za nas Zaručnica Kristova, koja je izašla iz njegovog presv-etog boka, koja nastavlja njegovu zadaću ovdje na zemlji i koja uživa njegov nepre-varljivi ugled. Ona je naša majka, koja nas je rodila na život milosti i koja taj život podržava po svetim Sakramentima. Mi se dakle zanimamo za sve, što se odnosi na našu svetu Crkvu, za njezine uspjehe, kao i njezina poniženja. Prihvaćamo sve njezine interese i sretni smo, da ih možemo unaprijediti. Suosjećamo s njezinim bolima. Jednom riječi: imamo prema njoj sinovsku ljubav. Nadodajmo k tome i srdačnu poslušnost, znajući dobro, da se podvrgavati njezinim zapovijedima znači pokoravati se samomu Bogu: "tko vas sluša, mene sluša" (42).

5. Poglavar te Crkve, Sveti Otac, je za nas namjesnik, vidljivi predstavnik Isusa Krista na zemlji. Prenosimo dakle na njega svoje poštovanje i svoju ljubav prema nevidljivom poglavaru Crkve, i rado mu se pokoravamo, kao samomu Kristu.

6. Te iste osjećaje njegujemo i prema svojim poglavarima, u kojima rado gledamo Isusa Krista: u svojem poglavaru promatram sliku Isusa Krista". A ako nam je Bog, naprotiv, povjerio niže, prenosimo na njih nježnu ljubav prema sinovima, koju Bog pokazuje prema nama.

1327. 2. POTREBA. A. Svima je kršćanima potreban taj dar pobožnosti, da veselo i gorljivo ispunjuju svoje religiozne dužnosti prema Bogu, da s poštovanjem slušaju svoje poglavare, i da budu dobri svojim podložnicima. Bez toga dara bi se ljudi odnosili prema Bogu kao kakvom gospodaru. Molitva bi više bila teret nego utjeha, a iskušenja, koja nam Providnost šalje, pričinjala bi se kao stroga, što više i kao nepravedna kazna. Pod utjecajem toga dara, naprotiv, Bog nam se pokazuje kao Otac, mi Mu sa sinovskim veseljem iskazujemo svoje poštovanje i s potpunom podložnošću ljubimo ruku, koja nas udara samo zato, da nas očisti i da nas još uže sjedini sa Sobom.

1328. B. Taj je dar još potrebniji svećenicima, redovnicima i svim osobama, koje se posvećuju Bogu, sve jednako ostajući u svijetu.

a) Bez toga bi dara mnogobrojne duhovne vježbe, koje sačinjavaju glavni dio njihova života, postale brzo nesnosni teret. Jer čovjek ne može dugo misliti na Boga, osim ako Ga ljubi, a baš dar pobožnosti, zajedno s ljubavlju, stavlja u dušu te osjećaje sinovske odanosti prema Bogu, koja pretvara sve naše pobožne vježbe u tihi razgovor s našim nebeskim Ocem. Bez sumnje, katkada nastaju suše i ometaju taj razgovor. Ali čovjek i njih

prihvaća strpljivo, što više i veselo, kao da dolaze od Oca, koji se sakriva samo zato, da Ga tražimo. I budući da takav čovjek ne traži ništa drugo, nego da Mu ugodi, zadovoljan je što trpi za Njega: gdje je ljubav, tamo nema umora!

b) Taj nam je dar isto tako potreban, da dobro i blago postupamo s dušama, koje nam po naravi ne bi bile simpatične. Potreban nam je, da budemo očinski nježni prema onima, koji nam se iskreno žele povjeriti i da shvatimo osjećaje sv.Pavla, koji je htio oblikovati samoga Isusa Krista u svojim učenicima: "Dječice moja, koju opet s mukom rađam, dokle Kristovo obličje ne postane u vama"(43).

1329. 3. Sredstva za razvijanje toga dara.
A. Prvo je sredstvo često razmatranje o onim lijepim tekstovima sv.Pisma, koji nam opisuju očinsko Božje milosrđe prema ljudima, a napose prema pravednicima (br. 93-96). Želi da Ga spoznajemo i ljubimo pod imenom Oca, a posebno u Novom Zavjetu. Moramo se dakle obraćati Njemu u svim poteškoćama sinovskom ljubavlju i sinovskim pouzdanjem. Tako ispunjujemo svoje pobožne vježbe s ljubavlju, tražeći prije svega ono, što se Bogu sviđa, a ne svoju osobnu utjehu.

B. Drugo je sredstvo za razvijanje toga dara, da pretvaramo svoje redovite čine u religiozne, čineći ih zato, da ugodimo svojem nebeskom Ocu (br.527). Tako nam cijeli život postaje molitva i dosljedno, čin djetinje odanosti prema Bogu i bratske ljubavi prema bližnjemu. Tako posve ispunjujemo riječ sv.Pavla: "Vježbaj se u pobožnosti... pobožnost je korisna za sve, jer ima obećanje života sadašnjega i budućega" (44).

3. DAR JAKOSTI

1330. 1.NARAV.- To je dar, koji usavršava krepost JAKOSTI, KOJI DAJE VOLJI POTICAJ I SNAGU I TAKO JOJ OMOGUĆUJE, DA ČINI ILI DA ODVAŽNO I NEUSTRAŠIVO PODNOSI VELIKE POTEŠKOĆE, UNATOČ SVIH ZAPREKA.

Razlikuje se od kreposti time, što nije plod naših vlastitih napora, potkrijepljenih Božjom milošću, nego je plod djelovanja Duha Svetoga, koji zahvaća dušu odozgora i daje joj posebnu jakost nad nutarnjim sposobnostima i vanjskim poteškoćama.

Krepost ne isključuje neko malo oklijevanje, pa neki strah pred poteškoćama i neuspjesima, dok dar u sebi uključuje odlučnost, sigurnost, veselje, sigurnu nadu u uspjeh i tako izvodi najveće plodove. Eto, zašto se veli za sv.Stjepana, da je bio pun Duha Svetoga: "A Stjepan je bio pun milosti i jakosti.... budući da je bio pun Duha Svetoga"... (45)

a) Raditi znači poduzimati bez oklijevanja i straha najteže stvari. Na primjer: vježbati se u potpunoj sabranosti u životnoj prezaposlenosti, kao što je to činio sv.Vinko Paulski ili sveta Terezija; čuvati neokaljanu svoju svetu čistoću i pri najsumnjivijim susretajima,kao sv.Toma Akvinski i sv.Karlo Boromejski; ostati ponizan i u častima, kao sv.Ljudevit; prkositi pogibeljima, nevoljama, umoru, pa i samoj smrti, kako je to učinio sv.Franjo Ksaverski; ne obazirati se na ljudski obzir, prezirati časti, kao što je to učinio sv.Ivan Zlatousti, koji se je bojao samo jedne stvari, grijeha.

b) Isto je tako potrebna jakost, da čovjek može podnositi duge i teške bolesti, kao sveta Lidwina, ili moralne kušnje, kao što su one, što ih podnose neke duše u pasivnim kušnjama, ili jednostavno: jakost je potrebna, da čovjek obdržava kroz cijeli svoj život, bez ikakvih propusta, sve točke svoga dnevnog reda. Mučeništvo smatraju kao najodličnijim činom dara jakosti i to s pravom, jer mučenik daje za Boga najdragocjenije dobro, život. A prolijevati svoju krv kap po kap, potpuno se iscrpljujući za duše, kako to čine, iza svetog Pavla, toliki ponizni svećenici i toliki pobožni laici, to je mučeništvo po priznanju sviju i ono isto toliko vrijedi.

1332. 2. POTREBA. Nepotrebno je dugo dokazivati potrebu toga dara. Pa mi smo već rekli, u br. 36o., da je u mnogo slučajeva potrebno biti heroj, da sačuvamo stanje mil-osti. A upravo nam dar jakosti omogućava da junački izvršimo te teške čine.

Koliko li je potrebniji taj dar u nekim zvanjima, gdje je čovjek obvezan, da se izlaže bolestima i smrti, kao na primjer liječnik, vojnik, svećenik!

1333. 3. SREDSTVA ZA RAZVIJANJE DARA JAKOSTI.

A. Budući da izvor naše jakosti nije u nama, nego dolazi od Boga, očito je, da je potrebno tražiti dar jakosti od Njega, priznavajući ponizno svoju slabost. Providnost se doista služi najslabijim sredstvima, samo ako ljudi imaju svijest o svojoj slabosti i ako se oslanjaju na Onoga, koji ih jedini može ojačati. To je smisao ovih riječi sv.Pavla: "Ono što je ludo pred svijetom, izabra Bog da postidi mudre. I ono što je slabo izabra da postidi jake... i ono što nije, da uništi ono što jest, da se ne hvali nijedan čovjek pred Bogom" (46). Posebno u sv.Pričesti možemo tražiti u Isusu jakost, koja nam treba, da nadvladamo sve poteškoće. Sv.Ivan Zlatousti uspoređuje kršćane, kad se dižu od svetog Stola, jakim lavovima, jer imaju udjela na snazi samoga Krista (47).

1334. B. Potrebno je, osim toga, brižljivo iskoristiti hiljade malih zgodica, gdje bi se - neprestanim naporom - čovjek mogao vježbati u jakosti i u strpljivosti.

Tako rade oni, koji veselo obdržavaju stanovita pravila od jutra do večeri; koji nastoje, da budu pažljivi u svojim molitvama, da budu sabrani kroz cijeli dan; koji šute onda, kad ih spopadne želja da govore; koji se čuvaju, da ne gledaju predmeta, koji u njima pobuđuje znatiželju; koji podnose, ništa se ne tužeći na poteškoće vremena; koji nastoje biti ljubezni prema onima, koji im po naravi nisu baš jako simpatični; koji primaju strpljivo i ponizno ukore, koje im daju drugi; koji se prilagođuju željicama, ukusima i temperamentima drugih. Takvi podnose protivljenje bez razdražljivosti; jednom riječi: takvi nastoje nadvladati svoje male strasti i pobijediti same sebe. Raditi sve to i tako, ne samo časovito, onako usput kroz jedan dan, nego neprestano to činiti i to ne samo strpljivo, nego i veselo, to je već heroizam. I takovomu ne će biti teško, biti junak u velikim stvarima, kad se one pojave (48). Imat ćemo tada uza se snagu samoga Duha Svetoga: "Primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će doći nad vas i bit ćete mi svjedoci" (49).

4. DAR STRAHA

1335. 1. NARAV. Ne radi se ovdje o strahu od Boga, koji nas spopada i obuzima pri pomisli na naše grijehe. Još manje se ovdje radi o strahu pred paklom, koji je dosta za početak jednog obraćenja, ali nipošto za dovršetak našeg posvećenja. Ovdje se radi o pobožnom i sinovskom strahu, koji nam pomaže, da izbjegavamo svaku uvredu Boga.

Dar straha usavršava u isto vrijeme i krepost nade i umjerenosti. Krepost nade, jer nam pomaže, da se bojimo, da ne bismo izgubili Boga, Njega uvrijedili i od Njega bili odijeljeni, a krepost umjerenosti, jer nas kida od lažnog užitka, koji bi nas mogao odijeliti od Boga.

Možemo dakle definirati, da je: dar straha dar, KOJI DJELUJE NA NAŠU VOLJU, DA SINOVSKI POŠTUJE BOGA; KOJI NAS UDALJUJE OD GRIJEHA, U TOLIKO, ŠTO SE GRIJEH BOGU NE SVIĐA I KOJI U NAMA BUDI POUZDANJE U MOĆ NJEGOVE POMOĆI.

1336. Strah obuhvaća tri glavna čina:

a) Živi osjećaj Božje veličine i dosljedno, užasni strah od najmanjih grijeha, koji vrijeđaju njegovo neizmjerno Veličanstvo. "Ne znaš li ti, govorio je Gospodin sv.Katarini Sijenskoj (50), da sve muke, što ih duša podnosi ili može podnijeti na ovom svijetu nisu dosta, da se kazni i najmanja pogreška. Uvreda, koja je načinjena Meni, neizmjernom Dobru, traži neizmjernu zadovoljštinu. Stoga hoću, da znaš, da sve muke ovoga života nisu kazna, nego ukori..." To su vrlo dobro shvaćali sveci, koji su se gorko tužili na svoje najmanje pogreške i držali, da nikada nisu za njih dosta zadovoljili.

b) Živo pokajanje za najmanje učinjene pogreške, jer smo s njima uvrijedili Boga, koji je neizmjerno i savršeno dobar. Iz toga se rađa živa i iskrena želja, da ih popravimo, umnožavajući čine žrtve i ljubavi (51).

c) Budnu pažnju, da izbjegnemo grijeh, kao što se izbjegava zmija; "bježi od grijeha kao od zmije" (52) i dosljedno, veliku brigu htjeti upoznati sve, što se sviđa Bogu, pa da prema tome uskladimo svoje vladanje.

Očito je, da tako čovjek, izbjegavajući zabranjene užitke, usavršuje u sebi i krepost nade, dižući svoje poglede prema Bogu sa sinovskim pouzdanjem.

1337. 2. POTREBA. A. Taj je dar potreban, da izbjegnemo suviše veliku slobodu u odnosu prema Bogu. Ima ih, koji upadaju u zabludu, da zaboravljaju na Božju veličinu i na neizmjernu daljinu, koja postoji između Njega i nas i da si dopuštaju prema Bogu i prema svetim stvarima neumjesnu slobodu, da govore o Njemu s previše smjelosti, da raspravljaju s Njim, kao jednak s jednakim. Bez sumnje, sam Bog poziva neke duše na neko izvanredno prijateljstvo, na neku posebnu slobodu u odnosu. Ali Bog mora početi prvi, a ne mi. Uostalom, sinovski strah nipošto ne isključuje ono nježno prijateljstvo, koje vidimo kod nekih Svetaca (53).

B. Taj dar nam je isto toliko koristan, da se u svojim odnosima s bližnjim, osobito sa svojim podložnicima, čuvamo onih visokih i oholih manira, koje više naliče poganskom, nego li kršćanskom duhu. Sinovski strah Božji, jer je On u isto vrijeme i njihov Otac kao i naš, pomoći će nam, da izvršujemo svoju vlast na neki čedni način, kako to dolikuje onima, koji drže, da im ta vlast ne dolazi od njih samih, nego od Boga.

1338. 3. SREDSTVA ZA RAZVIJANJE TOGA DARA. A. Treba često razmatrati o neizmjernom Božjem veličanstvu i veličini, o njegovim svojstvima, o njegovoj vlasti nad nama. I promatrati - u svijetlu vjere - kako je grijeh - kako god bio malen - još i uvreda neizmjernog Božjeg Veličanstva. Onda se ne ćemo moći uzdržati, a da ne osjetimo strah pun poštovanja prema tom vrhovnom Gospodaru, kojeg neprestano vrijeđamo: "Od straha pred tobom daršće tijelo moje; sudova tvojih bojim se". I kad se čovjek pojavi pred Njim, to uvijek biva skrušeno i ponizno (54).

B. Da taj osjećaj u sebi razvijemo i uzdržimo, dobro je brižljivo ispitivati svoju savjest, nastojeći više oko samog kajanja, nego li minucioznog ispitivanja svojih pogrešaka: "Srce skrušeno i poniženo, Bože, ne ćeš odbaciti" (55). A da postignemo što savršeniju čistoću srca, dobro se je sjediniti i ucijepiti što više u Isusa pokornika: što više imamo udjela s Njime u mržnji na grijeh i u njegovim poniženjima, i oproštenje će nam biti potpunije.

5. DAR ZNANJA

1339. Opće opaske o tri intelektualna dara. S darom znanja prelazimo na tri intelektualna dara, koji najdirektnije dolaze do izražaja u kontemplaciji. Dar znanja nam služi da zdravo i razborito prosuđujemo stvorene stvari u njihovu odnosu prema Bogu. Dar razuma nam pokazuje divni sklad među objavljenim istinama. Dar mudrosti nam pomaže, da ih prosuđujemo, cijenimo i u njima uživamo. Svima trima je zajedničko to, što nam daju eksperimentalnu ili nazovi-eksperimentalnu spoznaju, jer po njima upoznajemo Božanske stvari ne djelovanjem razuma, nego nekim višim svijetlom, koje nam omogućuje, da ih shvaćamo, kao da smo ih iskusili. Ta svijetlost, koju nam daje Duh Sveti, bez sumnje je svjetlost vjere, ali svjetlost, koja djeluje jače i koja rasvijetljuje više, nego što redovito djeluje i osvjetljuje svjetlost vjere i ona nam daje kao neku intuiciju za ove istine, sličnu intuiciji, koji imamo o glavnim načelima (56).

1340. 1. NARAV. Znanje, o kojem ogdje govorimo, nije ni filozofsko, koje stičemo umovanjem, pa ni teološko, koje se stiče djelovanjem razuma, ali na temelju podataka vjere, nego je to znanje svetih po kojemu prosuđujemo zdravo i ispravno stvorene stvari u njihovu odnosu prema Bogu.

Možemo dakle ovako definirati dar znanja:
TO JE DAR, KOJI, POD UTJECAJEM RASVJETLJENJA DUHA SVETOGA, USAVRŠUJE NAŠU KREPOST VJERE, POMAŽUĆI NAM, DA SPOZNAMO STVORENE STVARI U NJIHOVU ODNOSU PREMA BOGU.

Jer, veli Olier (57), Bog je biće, koje ispunja i obuhvaća sve. On se pokazuje pod vanjštinom svake stvari. On nam otkriva, na nebu i na zemlji, nešto od onoga, što je On sam u sebi... Tako se u svakoj stvari, koja je kao neki odraz Božjih savršenosti, moramo pokloniti onome, što ona predstavlja... To bismo lako učinili, da nam nije bila oduzeta Adamova milost... Ali grijeh nam ju je uništio i nju Isus Krist vraća samo onim dušama, koje su vrlo čiste i kojima vjera pokazuje Božje veličanstvo svugdje, gdje se nalazi... To svijetlo vjere zove se u strogom smislu svetačko znanje. Bez pomoći osjetila, bez iskustva razuma, to znanje pokazuje ovisnost, u kojoj se nalazi svaki stvor prema Bogu... To se znanje stiče bez poteškoće i najednom. Jednim jedinim pogledom čovjek prodire u uzroke svih stvari i u svakoj stvari nalazi predmet za razmatranje i za neprestanu kontemplaciju".

1341. PREDMET dara znanja su dakle stvorene stvari, ali u toliko, u koliko nas vode k Bogu.

a) Promatramo li njihov izvor, one nam govore, da potječu od Boga i da ih On podržava: "on nas je načinio, nismo se sami načinili"; promatramo li naprotiv njihovu narav, vidimo u njoj sliku ili odraz Božji.

Svrha im je, da nas privode k Bogu. To su kao neke ljestve, da se po njima popnemo sve do Njega.

Tako su Sveci promatrali stvari, a posebno sveti Franjo Asiški. On je promatrao sve stvari u nekom zajedničkom odnosu prema Bogu, zajedničkom Ocu, i svaka mu se stvar pričinjala kao brat u velikoj obitelji nebeskog Oca: sunce, voda, cvijeće i ptice.- "Čim bi gledao divnu čvrstoću i veličinu stijena, on bi odmah osjećao ujedno i to, kako je velik i snažan Bog i kakvu nam pomoć pruža. Pogled na cvijet u jutarnjoj rosi ili na male otvorene kljunove s bezazlenim pouzdanjem u ptičjem gnijezdu, sve mu je to otkrivalo divnu čistoću i ljepotu Božju i neizmjernu nježnost njegovog Božanskog Srca, iz kojeg je sve to izviralo. I taj je osjećaj ispunjao Franju nekom neprestanom radošću pri pogledu ili pri pomisli na Boga i jednom neprestanom željom, da Mu uzvraća zahvalnost i slavu" (58).

b) Dar znanja nam pomaže i zato, da brzo i sigurno vidimo ono, što se odnosi na naše posvećenje, kao i na posvećenje drugih.

Tako nam taj dar osvjetljuje stanje naše duše, njezine tajne pokrete, njezina načela, motive i posljedice, koje mogu iz toga izaći. On nas poučaje također o načinu, kako ćemo postupati sa svojim bližnjim u pogledu njegova spasa. Tako, na primjer, propovjedniku taj dar pomaže, da po njemu upozna, što mora govoriti svojim slušateljima, da im bude od koristi; duhovnom vođi, opet kako mora voditi duše, svaku prema njezinim duhovnim potrebama i poticajima milosti i to s pomoću nekoga svijetla, koje mu omogućuje da prodre do dna njihovih srdaca: to je uliveni dar razlikovanja duhova. Tako su na primjer neki Sveci, rasvijetljeni Onim, koji ispituje ljudska srca i bubrege, znali i najtajnije misli svojih penitenata i prije nego su im oni to otkrili.

1342. 2. KORIST.- Sasvim je očito, da je taj dar koristan i običnim vjernicima, a posebno redovnicima i svećenicima.

a) On nas otkida od stvorenja, pokazujući nam, koliko su ona u sebi tašta, i nesposobna da nas usreće, i koliko su što više i štetna, jer idu za tim, da nas privuku k sebi i posve zaokupe, a odvrate od Boga.

I kad smo se tako otkinuli od stvorenja, mnogo se lakše uzdižemo prema onome, koji jedini može ispuniti sve želje našeg srca i zajedno s Psalmistom kličemo: "Da bih imao krila golubinja: odletio bih odatle i mir bih našao" (59).

b) Taj nam dar pomaže, da se dobro služimo stvorenjima, to jest, da se njima služimo samo kao stepenicama, koje nas vode k Bogu. Po naravnom nagonu želimo, da ta dobra uživamo i nalazimo se u napasti, da si ih postavimo za cilj. Pomoću dara znanja gledamo u njima sa-

mo ono, što je Bog stavio u njih i od onog blijedog odraza Božjih savršenosti, što ga one imaju, penjemo se sve do beskrajne Božje ljepote i zajedno s Augustinom ponavljamo: "O ljepoto prastara i uvijek nova, kasno te spoznaj, kasno Te uzljubih!" (60).

1343. 3. SREDSTVA ZA RAZVIJANJE TOGA DARA. a) Izvršno je sredstvo, da neprestano imamo otvorene oči vjere, dok promatramo stvorove. Mjesto da se zaustavimo kraj sjena što prolaze, nije li potrebno u njima promatrati prvotni Uzrok, koji se je dostojao u ta stvorenja preliti sliku svojih savršenstva, privezati se uz nju i prezreti sve drugo? Baš tako je radio sv. Pavao, koji je, ganut Isusovom ljubavlju, pisao: "Jer sve držim za štetu prema prevažnoj spoznaji Isusa Krista, Gospodina svojega, radi kojega sve izgubih i smatram za blato, da Krista stečem" (61).

b) Taj nam dar pomaže konačno, da se odreknemo svega onoga, što je beskorisno, što više, da se odrečemo i čega korisnog, na primjer: kakvog pogleda, kakvog štiva, malo hrane, da time učinimo kakvu žrtvicu Bogu na slavu. Tako ćemo se malo po malo otkidati od stvorenja i u njima promatrati samo ono, što nas može približiti njihovom tvorcu.

6. DAR RAZUMA

1344. 1. NARAV. Dar razuma se razlikuje od dara znanja time, što je objekt dara razuma mnogo širi: mjesto da se ograničuje na stvorene stvari (kao dar znanja), on se proteže na sve objavljene istine. Taj je pogled osim toga mnogo dublji (pomoću njega prodiremo, intus legere = čitati u dubinu) u duboki smisao objavljenih istina. Bez sumnje, taj nam dar ne daje mogućnost, da shvaćamo tajne, ali nam on omogućuje i pomaže, da, kraj svih nejasnoća, uočavamo, da su te istine credibiles - vjerodostojne, da su u međusobnom skladu i s onim što ima plemenitijeg u ljudskom razumu i da su u skladu s motivima vjerojatnosti.

Možemo ga dakle ovako definirati: TO JE DAR, KOJI NAM POMAŽE, DA - POD UTJECAJEM RASVJETLJENJA DUHA SVETOGA - INTUITIVNO PRODREMO U OBJAVLJENE ISTINE, A DA NAM IPAK NE OTKRIJE MISTERIJA.

Ta će nam definicija pomoći, da bolje razumijemo djelovanje toga dara u našoj duši.

1345. 2. UČINCI. Taj dar izvodi u nama ova tri glavna učinka.

A. Pomaže nam, da prodremo u dubinu objavljenih istina na šest načina, veli sv. Toma (62):

1. Otkriva nam bit, koja je skrivena pod prilikama, na primjer Isusa pod euharistijskim prilikama. Baš

po tom daru je onaj seljak, o kojem govori župnik Arski, rekao: "Ja promatram Njega i On promatra mene!

2. Tumači nam smisao riječi, koji se krije u slovima. Baš onako, kako je to učinio Isus, otkrivajući učenicima iz Emausa smisao proročanstava. I koliko li puta Duh Sveti ne daje dušama nutarnjeg života, da shvate duboki smisao ovog ili onog poglavlja naših svetih knjiga?

3. Očituje nam tajinstveno značenje svetih znakova. Tako nam sv. Pavao pokazuje u krštenju uronjavanjem simbol naše smrti grijehu, našeg ukapanja i našeg duhovnog uskrsnuća s Kristom.

4. Pomaže nam, da shvatimo pod prividnostima duhovne stvarnosti, pokazujući nam na primjer u nazaretskom Radniku Stvoritelja svijeta.

5. Po njemu promatramo učinke, koji su sadržani u uzroku, na primjer u Krvi Isusovoj, koja je prolivena na Kalvariji, gledamo očišćenje svoje duše i svoje izmirenje s Bogom, u probodenom Isusovom boku postanak Crkve i izvor sakramenata.

6. Po njemu konačno gledamo uzrok u učincima kao na primjer u vanjskim događajima djelovanja Providnosti.

1346. B. Taj nam dar pokazuje istine naše vjere na takav način, da nas učvršćuje u našem vjerovanju, iako ih po njemu ne shvaćamo. To ovako veli sv. Toma(63): Spoznajemo, da se ono, što se na vanjski način pričinja, ne protivi istini... da ne smijemo odstupiti od onoga, što spada na vjeru. Taj nam dar omogućuje da promatramo Boga na neki uzvišeniji način, ne neposrednom pozitivnom intuicijom Božje biti, nego tako, da nam pokazuje, što Bog nije, kako ćemo to rastumačiti kasnije (64).

C. Konačno, taj nam dar pomaže, da spoznamo što veći broj istina, jer nam omogućuje, da izvodimo iz glavnih objavljenih istina teološke zaključke, koji su u njima sadržani. Tako se na primjer iz riječi: "I Riječ je tijelom postala i prebivala među nama" izvodi gotovo sva naša nauka o Utjelovljenoj Riječi, a iz riječi: "... od koje se rodio Isus, koji se zove Krist", izvodi se sva nauka o Svetoj Djevici.

Taj dar, toliko koristan svim vjernicima, naročito je potreban svećenicima i bogoslovima, da im pomogne da shvate objavljene istine, koje moraju tumačiti svojim učenicima i vjernicima.

1347. 3. RAZVIJANJE DARA RAZUMA. A. Najpotrebnije i najosnovnije raspoloženje za postignuće toga dara je jednostavna i živa vjera, koja ponizno moli božansku svjetlost, da bi bolje shvatila objavljene istine: "Daj mi, Gospodine, mudrost i nauči me zapovijedima svojim" (65). Tako je radio sv. Anzelmo, koji je istraživao naše misterije, nakon što je načinio i probudio čin žive vjere, prema načelu: vjera, koja traži razum - fides quae-

rens intellectum: vjerom dolazimo do spoznanja nadnaravnih istina.

B. Nakon toga čina vjere, dobro je nastojati ući, što je više moguće, u samu bit misterija, ne da bismo ga shvatili (to nije moguće), nego da mu uhvatimo smisao, vrijednost, analogiju s razumom. I nakon što smo proučili izvjestan broj misterija, ispoređujemo jedne s drugima, i to ispoređivanje često baca svijetlu sliku na svakog od njih. Tako na primjer uloga Riječi u otajstvu Presvetog Trojstva pomaže nam da bolje razumijemo misterij njegova jedinstva s ljudskom naravi i njegovo otkupiteljsko djelovanje. Obratno: Utjelovljenje i Otkupljenje bacaju novo svijetlo na božanska svojstva i na odnose između Oca i Sina i Duha Svetoga. Ali, da bismo bolje shvatili te istine, treba ih voliti i studirati više srcem nego umom, a napose ponizno! Pa to nam veli i naš Spasitelj u onoj lijepoj molitvi, što ju je upravio svojemu Ocu: "Slavim te, Oče, Gospodine neba i zemlje, što si ovako sakrio ovo od mudrih i razumnih, a objavio malenima" (66).

7. DAR MUDROSTI (67)

Izložit ćemo njegovu narav, učinke i sredstva, kojima se razvija.

1348. 1. NARAV. To je dar, koji usavršava krepost ljubavi i sjedište mu je u isto vrijeme i u razumu i u volji, jer on donosi u našu dušu svjetlost i ljubav. Njega dakle s pravom smatraju najsavršenijim od svih darova, u njemu se nalaze sadržani svi ostali, isto kao što i ljubav obuhvaća sve kreposti.

A. Sveti ga Bernardin naziva slatkom spoznajom božanskih stvari. Postoji dakle u daru mudrosti dvostruki elemenat:

1. svjetlost, koja rasvjetljuje naš razum i koja mu pomaže, da zdravo sudi o Bogu i o stvorenim stvarima, svodeći ove na njihovo prvo počelo i na konačnu svrhu. To nam svjetlo dakle služi, da prosuđujemo stvari po njihovim najuzvišenijim uzrocima i da ih svodimo sve zajedno u jednu ogromnu sintezu.

2. nadnaravni užitak, koji djeluje na volju, i po kojem joj te božanske stvari postaju slatkima radi neke skrivene konaturalnosti ili simpatije.

Jedna će nam slika pomoći, da bolje shvatimo tu dvostruku ulogu toga dara: on je kao sunčana zraka, zraka svjetlosti, koja svijetli i djeluje na oči duše, i zraka topline, koja grije srce, prožima ga ljubavlju i ispunja veseljem.

1349. B. Možemo dakle ovako definirati dar mudrosti: TO JE DAR, KOJI USAVRŠAVA KREPOST LJUBAVI, KOJI NAM

POMAŽE, DA RAZLIKUJEMO I PROSUĐUJEMO BOGA I BOŽANSKE STVARI U NJIHOVIM NAJUZVIŠENIJIM POČELIMA I KOJI NAM POMAŽE, DA U NJIMA UŽIVAMO.

Razlikuje se dakle od dara razuma, po kojemu dobro upoznajemo božanske istine u njima samima i u njihovim međusobnim odnosima, ali ne u njihovim najuzvišenijim uzrocima. I taj nam dar ne omogućuje, da u njima uživamo izravno, dok nam dar mudrosti pomaže, da ih volimo i u njima uživamo: "kušajte i vidite, kako je sladak Gospodin" (68).

Upravo je po tom daru mogao sv.Pavao jednim jedinim pogledom vidjeti božanski plan Otkupljenja, sa slavom Božjom kao prvotnim svršnim uzrokom, Utjelovljenu riječ kao zaslužni i primjerni uzrok, sreću izabranih kao drugotnu svršnu svrhu, a milost Božju kao formalni uzrok. Upravo po tom daru, mogao je on zapjevati onu pjesmu zahvalnosti: "Blagoslovljen Bog i Gospodin Otac Gospodina našega Isusa Krista..." (69)

Upravo po tom daru sv.Ivan svodi svu svoju teologiju na misterij božanskog života, čija je ljubav u isto vrijeme i početak i svršetak: Bog je ljubav. Plod je toga dara i činjenica, da sv.Toma sažima svu svoju Sumu u ovoj jednoj jedinoj misli: Bog je u isto vrijeme i prvotni uzrok, odakle izlaze sva stvorenja, On je i konačni cilj, kamo se sva vraćaju, i On je konačni put, kojim svi moraju ići, da bi se vratili k Njemu(7o).

135o. 2. UČINCI DARA MUDROSTI. Osim povećanja ljubavi, koje izvodi u duši, taj dar usavršuje i druge kreposti:

a) On čini vjeru čvrstom, jer nam taj dar daje o objavljenim istinama neku gotovo eksperimentalnu spoznaju. Tako na primjer, kad čovjek osjeti veliku radost i veselje poslije sv.Pričesti, kako bi mogao posumnjati u stvarnu Kristovu prisutnost?

b) Taj dar učvršćuje našu nadu. Kad je čovjek shvatio, i kad ga radošću ispunja dogma o našem ucijepljenju u Krista, kako se ne bi nadao, kad je Onaj, koji nam je glava, već u nebu i kad su Sveci koji zajedno s njime kraljuju u nebeskom gradu sreće naša braća?

c) Taj nam dar pomaže, da u savršenom stupnju vježbamo i moralne kreposti. Jer kad je čovjek jednom osjetio veselje u ljubavi prema Bogu, onda ove zemaljske ljubavi nemaju više za nj privlačivosti. Čovjek počinje voliti križ, mrtvenje, napor, umjerenost, poniznost, blagost, jer su sve to sredstva i putevi, da u buduće posve naliči svome Preljubljenomu i da Mu zasvjedoči svoju ljubav.

Tako dakle postoji neka razlika između dara mudrosti i dara razuma i to u tome, što je ovaj pogled razuma, a onaj prvi iskustvo srca. Prvi je svijetlo, a dru-

gi je ljubav. Tako se oni međusobno slažu i dopunjuju. Ali je savršeniji dar mudrosti. Jer srce ide dalje od razuma, dublje zadire i shvaća ili dosiže ono, što razum ne shvaća. Posebno kod Scetaca ima često više ljubavi, nego li znanja.

1351. 3. SREDSTVA ZA RAZVIJANJE TOGA DARA.- A. Budući da je mudrost jedan od najvrijednijih darova, treba ga žarko željeti, ustrajno moliti i neumorno tražiti.

To nam lijepo savjetuje Knjiga Mudrosti. Ona želi, da mudrost uzmemo za svoju zaručnicu, za pratilicu kroz cijeli život i donosi nam lijepu molitvu, da bismo je postigli:

"Bože otaca i Gospode milosrđa! koji si sve stvorio svojom riječi,

Čovjeka načinio svojom mudrosti, da zapovijeda stvorenjima, što postadoše po tebi,

Da upravlja svijetom u svetosti i pravednosti, da vlada u iskrenosti srca-:

Daj mi mudrost, koja sjedi kod tebe na prijestolju! Ne isključuj me iz broja djece svoje!

Jer sam ja sluga tvoj, sin sluškinje tvoje, slab čovjek, koji ne živi dugo, razumije samo malo o pravu i zakonu.

Kad bi tko bio i savršen među ljudima, a otišla bi od njega mudrost, koja izlazi od tebe, on bi se držao ništavcem.

Ti si me za narod svoj izabrao kraljem, vladaocem nad svojim sinovima i kćerima.

Ti si mi dao zapovijed, da na svetoj gori sazidam hram, žrtvenik u gradu, gdje stoluješ: priliku šatora svetoga, što si sagradio u početku.

U tebe je mudrost. Ona pozna djela Tvoja. Bila je nazočna, kad si stvarao vasioni svijet. Ona zna, što se dopada očima Tvojim, što je pravo po zapovijedima Tvojim.

Sa svetoga neba pošlji je amo! S prijestolja slave Tvoje pošlji je dolje! Da mi pomogne kod djela mojega, da spoznam, što ti se dopada.

Jer ona zna i razumije sve. Razborom će me ona upravljati kod djela mojega, jasnim će me svijetlom svojim čuvati.

Tada će djela moja biti ugodna. Pravedno ću vladati nad narodom tvojim, dostojan biti prijestolja oca svojega" (71)

B. Budući da mudrost sve svodi na Boga, moramo nastojati, da vidimo, kako sve istine, koje proučavamo, dolaze od Njega, kao prvog počela i teže k Njemu kao posljednoj svrsi. Treba dakle steći naviku, da se ne izgubimo u pojedinostima, nego da sve svodimo na počela, na jedinstvo, praveći ispočetka djelomične sinteze svega onoga, što smo učili, i pripremajući tako opću sintezu svojih spoznaja.

1352. C. Budući da nam taj dar daje da uživamo u božanskim stvarima, moramo se privikavati i to, da te stvari volimo, i da u njima uživamo, imajući na pameti, da je uzaludna svaka spoznaja, koja nas ne vodi k ljubavi. Uostalom, kako da ne bismo ljubili toga Boga, koji je neizmjerna ljepota i neizmjerna Dobrota? "Kušajte i vidite, kako je sladak Gospodin" (72). Isto je tako i s božanskim stvarima, u kojima zapravo promatramo sudjelovanje na ljepoti i na dobroti Božjoj: Ne možemo ljubiti niti uživati u Bogu, a da se u isto vrijeme ta ljubav ne razlijeva na sve ono, što ima udjela u njegovim savršenostima.

§ 3. ULOGA DAROVA U RAZMATRANJU I KONTEMPLACIJI

Iz onoga što smo upravo rekli slijedi, da je vježbanje u darovima velika pomoć kod misl.molitve.

1353. 1. I prije nego li su darovi u nama dostigli svoj potpuni razvitak, već u času, kad počnemo, da ih njegujemo, oni nadodavaju svoju svjetlost i svoje značenje na svjetlost i značenje kreposti, da nam tako olakšavaju mislenu molitvu. Iako nas još ne stavljaju u pasivno ili mistično stanje, oni čine gipkim našu dušu i čine je osjetljivijom za djelovanje Duha Svetoga.

To je općenito naučavanje bogoslova, koje ovako sažima o.Meynard (73): Nakon što je spomenuo mišljenje onih auktora, koji su držali, da darovi Duha Svetoga - budući da su pridržani isključivo za herojske čine - ostaju neaktivni u vježbanju redovitih kreposti, nadodaje: "Njihovo se djelovanje jednako proteže na mnoge okolnosti, gdje Božja volja traži od nas neku spretnost ili veću poučljivost u vježbanju običnih kreposti kršćanskog života, na primjer, kad se radi o tome, da se čovjek oslobodi nekih svojih mana, da ukroti svoje strasti, da se opre tjelesnim napastima, napastima svijeta i đavla, napose, kad slabost ili bolest dotičnoga traže potpuniju i djelotvorniju pomoć i dosljedno počelo uzvišenijeg djelovanja. Ovo posljednje mišljenje smatramo istinitim, jer se temelji na činjenici, da darovi ne izvode neka posebna i od kreposti različita djela, nego nam one jednostavno dolaze u pomoć, da se spremnije i lakše vježbamo u svim krepostima". A ako nam darovi Duha Svetoga pomažu u vježbanju običnih kreposti, pomažu nam i u mislenoj molitvi, koja je čin kreposti religije i jedno od najdjelotvornijih sredstava za vježbanje u krepostima. Ovi darovi tada djeluju latentno, i nije moguće razlikovati njihovo djelovanje od djelovanja kreposti. U nekim časovima ipak oni djeluju na jedan očitiji način,

dajući nam kratkotrajne intuicije, koje jače djeluju na dušu, nego umovanje i više potiču u njoj osjećaje ljubavi, nego što ih redovito osjećamo.

1354. 2. Još nas više ti darovi pomažu u aktivnoj kontemplaciji, koja se sastoji u nekoj čustvenoj intuiciji istine. Pa to je upravo glavno svojstvo punog razvitka - da olakšaju taj pojednostavljeni pogled vjere time, što naš intelekt ti darovi čine prodornijim, a našu ljubav žarčom.(74) Već njihovo djelovanje - iako nas još ne stavlja u mistično stanje - češće je i djelotvornije, nego u redovitoj mislenoj molitvi. Time tumačimo, kako se naša duša može duže zaustaviti i čustvenije baciti svoje poglede na jednu te istu istinu.

1355. 3. Ali u ulivenoj kontemplaciji darovi igraju naročitu ulogu. Nakon što su ti darovi u duši posve razvijeni, oni daju duši tako divnu gipkost, po kojoj ona postaje sposobnom za mistično ili kontemplativno stanje.

A. Tri između njih, na posebni način dolaze do izražaja kod kontemplacije, i to darovi: znanja, razuma i mudrosti.

Rastumačimo svoju misao!

a) Da pravo kažemo, same naše više sposobnosti, razum i volja, u koliko ih usavršavaju i preobražuju teološke kreposti i darovi, i pokreće na djelovanje gratia actualis operans (= djelatna milost, kojom Bog pokreće razum i volju in nobis sine nobis), su principia elicitiva (= počela iz kojih izvire) kontemplacije. Darovi su zapravo nakalamljeni na naše sposobnosti i dosljedno, i sposobnosti i darovi neodjeljivo dolaze do izražaja u istom činu. Te su sposobnosti, tako preobražene elicitivna počela kontemplacije, to znači bliži izvor iz kojeg izviru, pod utjecajem milosti djelatne (actualis operans), čini kontemplacije, kao što je razum, usavršen krepošću vjere, principium elicitivum (= počelo iz kojega izviru) čina vjere.

b) Svi bogoslovi priznaju, da su darovi razuma i mudrosti neposredna počela (principia elicita) kontemplacije. Ali poneki tu ulogu ne pridavaju daru znanja. Mi držimo, s većinom auktora, da ne treba ni taj dar isključiti, jer kontemplacija ima katkada svoju ishodišnu točku u stvorenjima, a u tom nam slučaju dar znanja izvrsno dolazi, da nam pomogne, da gledamo sliku Božju u stvorovima.

"Bog je - veli sv.Ivan od Križa - na svakom od svojih stvorenja ostavio svoj trag, ne samo time, što ih je stvorio iz ničega, nego i što im je dao osim toga milosti i bezbrojna svojstva. Povećao im je njihovu ljepotu još divnim redom i nepogrešivom ovisnošću, koja ih povezuje jedna s drugima... Stvorenja imaju u

sebi trag Gospodnjeg prolaska, to znači žig njegove veličine, mudrosti i drugih božanskih svojstava". A to je baš vlastiti učinak dara znanja, da nas od stvorenja diže k Stvoritelju i da nam pokazuje ljepotu Božju, koji se sakriva pod tim vidljivim simbolima.

1356. B. Ta tri dara jedan drugog upotpunjuje i djeluju ili svi zajedno ili jedan za drugim u istoj kontemplaciji.

a) Tako nas dar znanja diže od stvorova k Bogu, da nas s Njime sjedini.

1. Njega prati uliveno svijetlo, po kojem jasno vidimo ništavilo svega onoga, što svijet traži: časti, bogatstva, uživanja. Po njemu vidimo cijenu trpljenja, i poniženja kao sredstvo, da se približujemo Bogu, da Ga slavimo, vidimo odraz njegovih savršenosti, koje se kriju u stvorenjima i t.d.

2. Tu svjetlost prati jedna milost, koja djeluje na volju, da se otrgne od stvorenja i da joj pomogne, da se s njima posluži samo kao stepenicama na putu k Bogu.

b) Dar razuma nam pomaže, da pođemo dalje. Taj dar nam pokazuje divni sklad, koji postoji između naše duše i Boga, između objavljenih istina i naših najdubljih težnja, kao i međusobne odnose tih istina, i time utvrđuje i naš razum i naše srce na putu tijesnog jedinstva s Bogom, utvrđuje ga u Božjim unutarnjim djelovanjima, u misterijima presv.Trojstva, Utjelovljenja ili milosti i omogućuje nam, da se tim misterijima divimo, promatrajući ih u njima samima, kao i u međusobnim snošajima, i to toliko, da nam je teško od svega toga otrgnuti svoj razum i svoje srce. Ruysbroeck ga ispoređuje sa sunčanim svijetlom (75): "Sunce svojim zrakama, napunja zrak divnom bistrinom". Ono obasjava svaki oblik i svako tijelo i omogućava razlikovanje svih boja. Tako taj dar prodire u razum i tu proizvodi tu jednostavnost i bistrinu. Tu jednostavnost prožimaju zrake posebne bistrine. Tada smo sposobni, da spoznamo divna svojstva, koja su u Bogu i koja su izvor svih njegovih djela.

c) Dar mudrosti, po kojem sve stvari cijenimo i prosuđujemo u njihovu odnosu prema Bogu i po kojem uživamo u božanskim stvarima, još jače utvrđuje i povezuje naš razum i naše srce na predmet, koji promatramo i omogućava nam, da prionemo uza nj još žarče i još ustrajnije. Ruysbroeck opisuje i tu ugodnost, slast, koju proizvodi taj dar (76): "Ta slast je tolika, da se duši čini, da se u toj neizmjernoj slasti mora srozati i uništiti i nebo i zemlja, i sve što oni obuhvataju. Ta slast je i ispod i iznad (to znači u višim i nižim sposobnostima), izvana i iznutra, prožima i ispunja kraljevstvo čitave duše. Tako razum shvaća jednostavnost, odakle izviru sve radosti. Iza toga rasvjetljeni razum stane promatrati. On ipak znade, da to neiskazano uživanje mora i-

pak umaći njegovoj spoznaji: jer njegovo se promatranje odvija u svijetlu stvorene svjetlosti, a ovi užitci su bez mjere. Stoga razum nemoćno prestaje u tom promatranju. Ali razum, koji je preobražen, zahvaljujući toj svjetlosti bez granica, promatra i učvršćuje bez prestanka neshvatljivo veselje blaženstva."

1357. C. Ostala četiri dara, iako nemaju u kontemplaciji tako važno mjesto, imaju ipak nekog udjela i to na dva načina:

a) Oni nas na nju disponiraju, jer i po njima postaje naša duša gipkija i poučljivija za djelovanje Duha Svetoga.

b) Oni u njoj sudjeluju, jer bude u našem srcu pobožna čuvstva, koja prate kontemplaciju. Tako nam na primjer dar straha daje osjećaje žalosti i odricanja od stvorova. Dar pobožnosti opet osjećaje sinovske ljubavi; dar jakosti osjećaje velikodušnosti i ustrajnosti; dar savjeta nam pomaže, da primijenimo na sebe i na druge primljena rasvjetljenja Duha Svetoga.

Vidimo dakle da svaki od tih darova ima svoju ulogu u kontemplaciji.

Bilješka: Pet duhovnih osjetila i darovi

1358. Izvjesni broj Otaca i bogoslova, a s njima i mnogi mistični pisci, govore o pet duhovnih osjetila (77) analogno s pet osjetila mašte, o kojima smo već govorili u broju 991.

Evo lijepog teksta, u kojem ih opisuje sv.Augustin: "Što ja pak ljubim, kad Tebe ljubim? - Ne ljubim tjelesne ljepote, niti vremenite krasote... Pa ipak: ja ljubim neko svijetlo, neki glas, neki miris, neku hranu, neki zagrljaj, kad ljubim Boga moga, koji je svijetlo, glas, miris, hrana i zagrljaj unutarnjeg čovjeka u meni. Tamo svijetli mojoj duši svjetlost, koje ne obuhvata mjesto. Tamo zvuči glas, što ga ne grabi vrijeme, tamo plije miris, što ga ne raznosi vjetar. Tamo se osjeća slast, koja ne smanjuje uživanje. Tamo ostaje ono, što zasitnosti ne raskida. To je, što ljubim, kad Boga ljubim...! (78).

Što treba shvatiti pod tim duhovnim osjetilima? Izgleda nam, da su to zapravo funkcije ili djelovanje darova Duha Svetoga, posebno darova razuma i mudrosti. Tako se duhovna osjetila vida i sluha odnose na dar razuma, koji nam pomaže gledati Boga i božanske stvari, br. 1341. i slušati Boga, koji nam govori srcu. Tri druga osjetila se odnose na dar mudrosti, koji nam omogućuje, da uživamo u Bogu, da udišemo i mirišemo miomiris njegovih savršenosti i da s Njime dođemo u kontakt nekim zagrljajem i duhovnim poljupcem, što nije ništa drugo, nego eksperimentalna ljubav prema Bogu.

Ovako povezujemo u toj stvari nauku svetog Augustina s naukom sv.Tome, pa nauku O.Poulaina s naukom O.Garrigou-Lagrangea.

§ 4: PLODOVI DUHA SVETOGA I BLAŽENSTVA

Na darove se nadovezuju plodovi Duha Svetoga i blaženstva, koja im odgovaraju i koja ih dopunjuju, kao milosti dragovoljno dane (gratis datae), koje imaju s darovima neku analogiju, br. 1914.

I. PLODOVI DUHA SVETOGA.

1359. Kada stanovita duša vjerno odgovara na djelatne milosti, koje pokreću kreposti i darove, ona izvršuje kreposne čine, ispočetka nesavršeno i teško, a zatim sve bolje i sve ugodnije, koji ispunjuju srce svetim veseljem. To su plodovi Duha Svetoga, koje možemo ovako definirati:

TO SU KREPOSNI ČINI, KOJI IMAJU VEĆ STANOVITU SAVRŠENOST, I KOJI NAPUNJAJU DUŠU SVETIM VESELJEM.

Pavao ih nabraja devet: ljubav, radost, mir, ustrpljivost, blagost, dobrota, vjernost, krotkost, umjerenost (79). Ali on nije imao namjeru načiniti potpuni popis. A sv.Toma primjećuje s pravom, da je taj broj simboličan i da on u stvari označuje sve kreposne čine, u kojima duša nalazi neku duhovnu utjehu: "Plodovi su Duha Svetoga svi kreposni čini, u kojima čovjek uživa" (80).

1360. Ovi se plodovi razlikuju od kreposti i darova, kao što se razlikuje actus od potencije. Ipak se svi kreposni čini ne mogu nazvati plodovima, nego samo oni, koje prati neka duhovna radost. Iz početka kreposni čini često traže mnogo napora i imaju u sebi neku trpkost kao zeleno voće. Ali kad se čovjek dugo vježba u krepostima, stiče neku lakoću u izvršivanju tih čina, to čini bez velikog napora, što više i veselo, kao i druge čine, za koje je stekao naviku. Takve čine onda nazivamo plodovima.

Plodove dakle postižemo samo njegujući kreposti i darove, a po njima i blaženstva, koja su predigra vječne sreće.

II. BLAŽENSTVA

1361. Blaženstva su posljednja kruna Božjeg djelovanja u nama. Kao i plodovi, to su čini, ali toliko savršeni, da izgledaju više kao plod darova, nego krepo-

sti (81). To su plodovi, ali toliko zreli, da nam daju već neki predokus nebeskog blaženstva. Odatle im i ime.

Naš ih Spasitelj, u svojem govoru na brdu, svodi na osam: siromaštvo duhom, blagost, suze, glad i žeđ pravde, milosrđe, čistoća srca, strpljivost u progonstvu. Ali, možemo reći, da je i taj broj samo simboličan, i da nema ništa, što bi ga ograničavalo.

Ta blaženstva nipošto ne označuju apsolutne i savršene sreće. To su prije sredstva, da se postigne vječno blaženstvo i to vrlo djelotvorna sredstva. Jer kad čovjek veselo prihvaća siromaštvo, blagost, čistoću, poniznost, kad znade toliko nadvladati samoga sebe, da se moli za svoje neprijatelje i da ljubi križ, tada on savršeno nasljeđuje našega Gospodina i naglim koracima napreduje na putevima savršenosti.

1362. Zaključak. Darovi nas Duha Svetoga uvode na put sjedinjenja, kad ih znademo razvijati.

Oni nam omogućuju da se vježbamo u svim moralnim i bogoslovskim krepostima u savršenijem stupnju i tako nas sjedinjuju se Bogom i pomažu nam nasljedovati njegove božanske savršenosti.

2. Oni daju našoj duši onu gipkost i onu poučljivost, koja omogućuje Duhu Svetomu, da obuhvati našu dušu i da u njoj slobodno djeluje. Konačno, već pod latentnim utjecajem tih darova, a katkada i uz njihovu očitu pripomoć, počinje čovjek obavljati pojednostavljeno razmatranje, o čemu ćemo sada raspravljati.

Članak II.: POJEDNOSTAVLJENA MISLENA MOLITVA(82)

1363. Pojednostavljena mislena molitva - koju tako nazvao Bossuet - bila je poznata i prije njega i nosila je različite nazive i dobro je, da na to podsjetimo.

1. Sveta Terezija je naziva molitvom sabranosti. Ovdje treba razumjeti aktivnu sabranost, za razliku od pasivne, o kojoj ćemo govoriti u slijedećem Poglavlju. Tu duša sabire svoje različite sposobnosti, da ih usredotoči na Boga, da Ga sluša i da Ga ljubi.

2. Više njih je zovu mislenom molitvom jednostavnog pogleda, jednostavne Božje prisutnosti, ili jednostavnog predanja Bogu, ili jednostavnim pogledom vjere, jer duša upire na Boga svoj pogled pun ljubavi, ostaje u njegovoj prisutnosti, stavlja se u njegove ruke i gleda Ga i ljubi jednostavnim pogledom vjere.

3. Bossuet je naziva pojednostavljenom mislenom molitvom, jer u njoj sve pojednostavnjujemo i djelovanje razuma i volje, što više i cijeli svoj život.

4. Karmelićani, a s njima i mnogi drugi, već od XVII. stoljeća je zovu stečenom kontemplacijom, za razliku od ulivene kontemplacije.

Izložit ćemo:

1. Narav toga razmatranja
2. Njegove prednosti
3. Način kako se obavlja
4. Odnos s kontemplacijom u pravom smislu riječi

§ 1.: NARAV POJEDNOSTAVNJENE MISLENE MOLITVE

1364. Bossuet jako lijepo opisuje ovu molitvu: "Moramo se navikavati, da hranimo svoju dušu jednostavnim pogledom i punim ljubavi na Boga i na Isusa Krista, i da bismo to postigli, moramo se polagano odijeliti od razumskog razglabanja, razgovora i mnogih čuvstava, da je uzdržimo u jednostavnosti, poštovanju i pažnji, i da se tako sve više i više približimo Bogu, njezinom prvom početku i konačnoj njezinoj svrsi... Razmatranje je vrlo dobro u svoje vrijeme i vrlo korisno na početku duhovnog života. Ali se ne možemo kod toga zaustaviti, jer duša, koja je vjerna u svojem mrtvenju i u sabranosti, poprima kao redovitu čišću i intimniju molitvu, koju možemo nazvati pojednostavnjenom, koja se sastoji u jednostavnom pogledu ili pažnji punoj ljubavi u sebi, prema nekom božanskom predmetu, bilo prema samomu Bogu ili nekom božanskom predmetu, ili nekom njegovom misteriju ili nekim drugim kršćanskim istinama. Duša dakle napušta umovanje, služi se tihom konteplacijom, koja ju čini blagom, pažljivom i sposobnom da prima djelovanje i božanske utiske, koje joj daje Duh Sveti. Ona čini malo, a prima mnogo. Njezin je rad tih, a ipak plodonosniji. I kako se ona sve više približava izvoru svega svijetla, svake milosti i svake kreposti, i njoj se od svega toga sve više daje.

Tako dakle ta mislena molitva obuhvaća dva bitna čina: promatrati i ljubiti. Promatrati Boga ili neki božanski predmet, da bismo ga ljubili i ljubiti ga, da bismo ga bolje gledali. Usporedimo li ovu vrstu molitve s diskurzivnim ili afektivnim razmatranjem, opažamo u njoj trostruko pojednostavnjenje, koje vrlo dobro opravdava izraz, koji je upotrijebio Bossuet.

1365. 1. Prvo pojednostavnjenje sastoji se u tome, da se smanjuje, a zatim posve ispušta djelovanje razuma, koje je imalo tako važno mjesto kod razmatranja početnika. Budući da su oni morali najprije steći čvrsta uvjerenja i budući da nisu bili naviknuti na pobožna čuvstva, oni su morali dugo razmišljati o temeljnim vjerskim istinama i o njihovu odnosu s duhovnim životom, o naravi, potrebi glavnih kršćanskih kreposti, o sredstvima, kojima će se u njima vježbati, prije nego postignu to, da im

se iz duše izviju osjećaji zahvalnosti, ljubavi, kajanja, zahvalnosti i ljubavi, pa čvrste odluke, žarke i usrdne molbe.

a) Ali dolazi vrijeme, kad su ta uvjerenja već toliko prožela našu dušu, da su ona, - da tako kažemo - dio našeg svakodnevnog mentaliteta i da je dosta tek nekoliko minuta, da ih dozovemo u svijest. Onda nam iz duše izlaze spremno i lako pobožna čuvstva o kojima smo govorili, i mislena molitva postaje afektivna.

1366. b) Kasnije dolazi i do jednog drugog pojednostavnjenja: nekoliko minuta refleksije nadomješta jedan intuitivni pogled razuma. Spoznajemo bez poteškoća i nekako intuitivno prva načela. A kad smo dugo razmatrali o temeljnim istinama duhovnog života, one postaju za nas tako jasne i tako sigurne, kao i prva načela i mi ih prihvaćamo jednim zaokruženim pogledom, a da ih ne moramo u sitnice analizirati. Tako nam se na primjer ideja oca, kad je apliciramo Bogu, koja u početku treba dugih refleksija, da nam otkrije svoj sadržaj, pokazuje najednom tako bogata, tako plodna, da se na njoj dugo zaustavljamo i s ljubavlju, da uživamo u njezinim mnogobrojnim elementima.

c) Događa se katkada, da se duša zadovoljava i nekim mutnim, nejasnim pogledom na Boga ili na božanske stvari, koji je ipak tiho i milo drži u Božjoj prisutnosti i po kojem biva sve više i više poučljiva za djelovanje Duha Svetoga. Tada se ona, ne umnožavajući čine razuma ili volje, prepušta posve Bogu da ispuni njegove želje.

1367. 2. Neko slično pojednostavnjenje se odvija u čuvstvima. Iz početka ih je bilo mnogo, bila su različita, i izmijenjivala su se brzo: ljubav, zahvalnost, veselje, bol, žalost radi pogrešaka, želja biti bolji, molitva za pomoć i t.d.

a) Ali naskoro se jedno te isto čuvstvo produljuje kroz pet, deset minuta: Misao na Boga, našega Oca, na primjer, budi u srcu intenzivnu ljubav, koja - iako nije izražena mnogim riječima - hrani nekoliko minuta čitavu dušu, prožimlje je, i u njoj budi plemenite dispozicije. Bez sumnje, to čuvstvo ne će biti dosta, da ispuni cijelo vrijeme molitve, i bit će potrebno prijeći na druga čuvstva, da ne bismo zapali u rastresenost ili u neku lijenost. Ali će svako od tih čuvstava zauzimati tako široko mjesto, da ne će biti potrebno, da ih bude tako puno, kao nekada.

1368. b) Među tim čuvstvima jedno konačno prevladava i neprestano se probija naprijed u razumu i u srcu: njezin objekt postaje kao neka fiksna ideja, oko koje se nesumnjivo vrte sve druge ideje, ali u malom broju, i koje se podređuju prvoj. Kod nekih će to biti

Muka Našega Gospodina, s osjećajima ljubavi i žrtve, koju ona u duši budi: ljubio me je i predao se za me (83). Za druge će to biti Isus, što živi u Euharistiji, koji će postati središte njihovih misli i čuvstava i bez prestanka će ponavljati: Klanjam Ti se smjerno, tajni Bože naš! Ima ih, koje je posve zaokupila misao o Božjoj prisutnosti u nama i koji misle samo na to, da Ga slave kroz cijeli dan: "K njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti... hram je Božji svet, a to ste vi... slavite i nosite Boga u srcima svojim" (84).

To ovako vrlo lijepo tumači o.Massoulie (85): "Kad duša počne promatrati, da ona ima ne samo čast biti u Božjoj prisutnosti, nego da ima sreću, da Ga može i posjedovati u sebi, tada ju ta misao prožme i ona se daje na duboku sabranost. Ona promatra toga Boga ljubavi i veličanstva, i čitavo klanjanja vrijedno presv.Trojstvo, koje se udostojava, da uđe u nju i da tu stanuje kao u svojem hramu. Ona ga promatra s neizmjernim užitkom, uživa i veseli se zbog toga, što Ga posjeduje, ona u tom nalazi neiscrpivi izvor veselja i mira, gledajući u tome ispunjenje svih svojih želja, koliko je to samo moguće ovdje na zemlji. Jer što može duša željeti i očekivati veće, nego li je posjedovati Boga?

1369. 3. To se pojednostavnjenje uskoro proširuje i na cijeli život: "Vježbanje u toj mislenoj molitvi - veli Bossuet - počinje već od jutra, kad čovjek probudi čin vjere u Boga, koji je svugdje i u Isusa Krista, čiji nas pogledi ne ostavljaju nikada, pa kad bismo bili zakopani i u središtu zemlje". Ona se nastavlja kroz cijeli dan. Čovjek se sve jednako, obavljajući svoje redovite dužnosti, sjedinjuje s Bogom, gleda Ga i ljubi Ga. U liturgijskim kao i u usmenim molitvama takav čovjek više misli na prisutnost živoga Boga u nama, negoli na posebni smisao riječi, i u njima traži prije svega to, da Bogu zasvjedoči svoju ljubav. Ispitivanje savjesti se također pojednostavnjuje. Čovjek jednim hitrim pogledom vidi odmah sve svoje pogreške, koje je počinio, i žali ih bez odgađanja. Studij kao i svoje vanjske poslove takav čovjek obavlja u duhu molitve, kao da Ga Bog gleda, i sa željom, da Ga time proslavi - ad majorem Dei gloriam - sve na veću slavu Božju! I najmanji i najobičniji su njegovi čini prožeti duhom vjere i ljubavi i tako postaju žrtvice, koje svaki čas prikazuje Bogu: "da prinosite žrtve duhovne, koje su ugodne Bogu po Isusu Kristu" (86).

§ 2.: KORISTI POJEDNOSTAVNJENE MISLENE MOLITVE

1370. Velika je korist te molitve u tome, što se po njoj cijeli život svodi na jedinstvo s Bogom, i tako se čovjek približava božanskom životu, za što veću slavu Božju i za duhovno dobro duše.

1. Boga slavimo kroz cijeli dan. Ovo neprestano i milo promatranje kojim duša promatra Boga, omogućuje joj, da Ga upozna i da Ga uzljubi više, nego sva druga promatranja: čovjek zaboravlja na sebe, a još više zaboravlja na stvorenja, ili ih barem gleda jedino i samo u odnosu prema Bogu, pod utjecajem dara znanja, br.1341. Na taj način život postaje produljeni čin kreposti religije, čin zahvalnosti i ljubavi, koji nam mami iz duše, da ponovimo zajedno s Marijom: "Veliča duša moga Gospodina".

1371. 2. Po toj molitvi posvećujemo dušu.

a) Koncentrirajući svoju pažnju na jednu istinu kroz duže vremena, duša uči bolje poznavati Boga, i kako je taj pogled popraćen ljubavlju, ona Ga ljubi intenzivnijom ljubavi i intimnije se s Njime sjedinjuje i navlači tako na sebe božanske savršenosti i kreposti našega Gospodina.

b) Tada i trganje od stvorova biva lakše. Kad čovjek stalno misli na Boga, stvorovi mu se onda prikazuju samo kao stepenice, kojima se penjemo do Stvoritelja. Kako su ta stvorenja puna nesavršenosti i bijede, ona imaju vrijednost samo u toliko, u koliko ona u sebi odrazuju božja savršenstva i potiču nas, da se uspinjemo do izvora svega dobra.

c) Poniznost postaje lakša. U božanskom svijetlu čovjek jasno vidi svoje ništavilo i svoje grijehe i veseli se, što može - poniznim priznanjem svojih pogrešaka slaviti Onoga, koji jedini zaslužuje svu čast i svu slavu: Jedinomu Bogu slava i čast, meni pak ruglo i prezir. Mjesto da se čovjek postavlja ispred bližnjega, promatra se kao zadnjeg grešnika, spremnog, da rado podnese sva iskušenja i sva poniženja.

Možemo dakle reći, da nam pojednostavnjena mislena molitva na posebni način pomaže, da slavimo Boga i da posvećujemo svoju dušu.

1372. Rješenje poteškoća. a) Predbacuje se katkada toj vrsti mislene molitve, da ide u prilog lijenosti i neradu. Sv.Terezija ovako odgovara na taj prigovor: "No vratimo se k onima, koji promišljaju. To je doduše veoma zaslužno. No ta je molitva veoma ugodna, pa zato misle, da im ne treba svetkovati nedjelje i ni časak proboraviti bez posla. Odmah im se čini, da je to gubitak vremena. A ja taj gubitak držim za veliki dobitak. Neka samo, kao što rekoh već, predoče Krista, te ne moreći razuma stanu govoriti s Njim i uživati Ga. Neka se ne muče prikupljajući razloge, van neka mu pokažu svoje potrebe i istaknu uzrok, što ga ima, da nas se trpi uza se. Tako će obavljati sad ovo, sad ono, da se duša ne izmori jedući vazda jedno jelo. Ako se na ove istine navikne okus, veoma su ugodne i korisne. Sadrže u sebi krepku hranu, pa duši daju život i mnogo dobitaka".

Duša eto doista nije bez posla. Ona više ne radi razumovanjem, ali ona gleda, ljubi, ona hvali Boga, ona mu se predaje, a ako još i ostaje koji čas šutnje, to upotrebljava zato da ga sluša. Ako pak Bog prestane govoriti, ona opet budi u sebi pobožna čuvstva i tako o nekoj neaktivnosti nema ni govora" (87).

1373. b) Drugi predbacuju, da usredotočavanje pažnje na jednu određenu misao umara i da čovjek klone.- To bi doista bila stvarna opasnost, kad bi čovjek htio, da na taj način moli prije nego je na to dosta pripravljen, i kad bi je silom nastojao obavljati. Ali baš se toga treba čuvati i to izbjeći, veli Bossuet (88): "Treba paziti, da čovjek ne zamara glavu i da previše ne uzbuđuje svoje srce. Ali treba obavljati ono, što se nameće poniznoj i jednostavnoj duši, bez tih usiljenih napora, koji su više umišljeni, nego li stvarni i utemeljeni. Treba se lagano prepustiti Bogu, da nas privuče, prepustiti se njegovu duhu". Radi se dakle o tome, da se ne naprežemo silom, nego da polagano slijedimo poticaje milosti i kad smo iscrpili jednu misao, da prijeđemo na drugu, bez ikakvog upornog nastojanja ostati na prvoj misli. Tada pojednostavnjena molitva, mjesto da bude umor, postaje slatki odmor duše, koja se posve predaje djelovanju Duha Svetoga.

To ćemo shvatiti još bolje, kad budemo vidjeli, kako se obavlja ta pojednostavnjena molitva.

§ 3.: NAČIN, NA KOJI SE OBAVLJA POJEDNOSTAVNJENA MISLENA MOLITVA

1374. 1. POZIV NA TU VRSTU MISLENE MOLITVE. Da bi čovjek stalno mogao obavljati tu pojednostavnjenu molitvu, potrebno je prije svega, da je ostvario sve uvjete, koje smo rekli da se traže za put sjedinjenja, vidi br. 1296. Ipak, da bi se čovjek s vremena na vrijeme dao na tu vrstu molitve, dosta je, da ga na to privuče Božja milost.

Uostalom, mogli bismo poziv na tu mislenu molitvu svesti na ova dva temeljna znaka.

a) Stanovita odvratnost od diskurzivne molitve ili od mnogih čuvstava, spojena s malo koristi, što je čovjek odatle prima. Predpostavljamo svakako, da se radi o kakvoj gorljivoj duši, koja se trudi, da dobro razmatra, a ne o kakvoj mlitavoj duši, koja je odlučila da osrednje živi.

b) Neka stanovita sklonost za pojednostavnjenjem molitve, da bismo mogli uprti svoj pogled u Boga i nalaziti se u njegovoj prisutnosti, koja je skopčana s korišću, što je duša ima od te vježbe.

U praksi, kad duhovnih vođa vidi da koja gorljiva duša ima mnogo poteškoća, da razvija primjenu razuma i li da budi mnogo čuvstava, zgodno je, da joj prikaže u glavnim crtama ovaj način molitve, da je potakne neka pokuša tako, i da je zamoli, da ga izvijesti o postignutim rezultatima: pa budu li dobri, onda će je savjetovati, da tako samo nastavi.

1375. 2. O SAMOJ MOLITVI. Za ovu vrstu molitve ne postoji nikakva metoda u pravom smislu riječi, jer u njoj ima samo dvije stvari: gledati i ljubiti. Ipak možemo dati neke savjete dušama, koje su pozvane na tu vrst molitve, da bismo im pomogli, kako će se držati prema Bogu. Ti su savjeti u razmjeru s karakterom, duševnim raspoloženjima i nadnaravnim sklonostima penitenata.

a) Onima, koji moraju svezati svoja osvjetila uz neki pobožni predmet, savjetovat ćemo, da baće svoj pogled na križ, na Tabernakul, ili kakvu svetu sliku, koja je prikladna za usredotečenje misli na Boga. Kao što veli arški župnik, "ne treba mnogo govoriti, da bismo dobro molili. Znademo, da je dobri Bog svugdje, u svetom tabernaukulu. Otvorimo Mu svoje srce. Ugodno se osjećamo u njegovoj svetoj prisutnosti. I to je najljepša molitva"(89).

b) Oni, koji imaju živu maštu moći će si predstaviti kakvu evanđeosku zgodu, ne detaljno, kao nekada, nego u cjelini, na primjer našeg Spasittlja u Maslinskom Vrtu ili na Kalvariji. A zatim Ga promatrati, kako pun ljubavi trpi za nas i govoriti sam sebi: "On me je ljubio i predao je samoga sebe za mene" (9o).

1376. c) Ima ih opet koji vole polako čitati tekst iz svetog Pisma ili kakvu pobožnu molitvu, da u tom uživaju, i da se time hrane. To preporučuje sv.Ignacije u svojem drugom načinu razmatranja, br. 993. I iskustvo pokazuje, da su mnoge duše prešle na pojednostavnjenu molitvu baš ove vrste. Time dakle treba savjetovati, da si izaberu najljepše tekstove, upravo one, kod kojih su najviše uživali, kad su ih čitali (91) i da se njima okoriste, kako ih nadahnjuje i vodi Duh Sveti.

1377. d) Čuvstvenim dušama ćemo savjetovati, da bude čine, koji se temelje na ljubavi prema Bogu, na primjer: "Ljubim Te Bože svim srcem svojim, jer Ti si sama dobrota. Deus caritas est, neizmjerna ljepota..." I čovjek dugo uživa u tih nekoliko misli. Ili se čovjek obraća na Isusa i misli na Naslove, koje On ima iz ljubavi prema nama: "Ljubim Te, Isuse, jer Ti si sama ljubav. Ti si moj Gospodin, ja ću Te slušati. Ti si moj Pastir, ja ću Te slijediti i hranit ću se s Tobom. Ti si moj Učitelj, vjerujem u Te. Moj Otkupitelj, ja Te blagoslivam i pristajem uz Tebe. Ti si moj poglavar, utjelovljujem se u Tebe. Ti si moj najvjerniji prijatelj, ljubim Te iznad svega i želim Te ljubiti za uvijek".

Možemo se također poslužiti jednostavnom metodom mi-

slene molitve, što ju je Olier ostavio svojim učenicima: Isus pred očima: "Držimo se pobožno i ponizno prema tako Božanskoj i tako svetoj stvari. I prije nego li će naše srce razviti ljubav, hvalu i druge svoje dužnosti, ostanimo nekoliko časaka nijemi pred njim..."; Isus u srcu: Molit ćemo Duha Isusova, da dođe u našu dušu, da postanemo slični tom božanskom uzoru: "Dat ćemo se Njemu, da nas posve posjeduje i da nas oživi svojom krepošću. Zatim ćemo ostati još neko vrijeme u tišini pred njim, i dopustiti Mu, da nas razmekša Božanskim pomazanjem..."; Isus u rukama. On želi"da se njegova božanska volja vrši na nama, koji smo njegovi udovi, koji moramo biti podložni svojoj glavi, i koji se smijemo micati samo tamo, kamo hoće Isus Krist, naš život i naše sve. On ispunja našu dušu svojim Duhom, svojom krepošću i svojom snagom i On mora izvršiti u nama i po nama sve ono, što On želi" (92).

1378. e) Ima nadalje duša, kod kojih prevladava volja, koje ne mogu više razumom skakutati od istine do istine i kojima je teško - jer se i inače nalaze u nekoj suhoći i rastresenosti - izvući iz svoga srca pobožna čuvstva.

Pojednostavnjenu molitvu, koja njima odgovara, ovako je opisao o.Piny (93): "Ta se molitva sastoji u tome, da duša hoće provesti cijelo vrijeme molitve u ljubavi prema Bogu i ljubeći Njega više nego samoga sebe. Da je hoće obavljati zato, da Ga moli u duhu ljubavi. Da hoće u njoj ustrajati posve prepuštena u njegovu Božansku volju... Treba primjetiti, da ljubav ima tu prednost nad činima većine kreposti i nad drugim vrstama jedinstva, da ako hoćemo ljubiti, doista i ljubimo, da, želimo li se iskrenom voljom u ljubavi sjediniti s voljom Onoga, koga ljubimo, ili koga bismo htjeli ljubiti, posjedujemo odmah samim tim činom svoje volje to jedinstvo: ta ljubav nije ništa drugo, nego afektivni čin naše volje".

1379. f) U ovoj mislenoj molitvi čovjek je izložen rastresenosti i suši, kao i kod afektivne molitve. Mora samo nastojati, da se kod toga ponizi, da prikaže tu svoju muku Bogu, nastojeći usprkos svega ostati u njegovoj prisutnosti s potpunim podlaganjem svoje volje: rastresenost može svakako spriječiti misao, da bude uprta na Boga, ali ne može spriječiti volju, čije djelovanje virtualno traje kraj svih rastresenih misli.

1380. 3. PRIPRAVA I ZAHVALA. A. Pitamo se, da li je potrebno, kad čovjek obavlja tu pojednostavnjenu molitvu, da se pripravi njezin predmet. Općeniti odgovor mora biti: jesni. Zna se, da je sv.Franjo Saleški savjetovao svetoj K.de Chantal, da pripravi svoje razmatranje (94): "Ja ne velim, da čovjek, kad je pripravio svoje razmatranje i kad ga u molitvi Bog pozove na tu vrstu molitve (pojednostavnjenu) ne velim, da se tada ne treba

odazvati. Ali uzeti kao pravilo, da se razmatranje uopće ne pripravlja, to mi izgleda malo nezgodno, kao da bismo htjeli izaći pred Boga bet svoga djelovanja, bez zahvaljivanja, bez prikazanja i bez izričite molitve. Sve to možemo korisno obaviti, ali da to bude pravilo - priznajem, meni to izgleda malo nedosljedno, čudno". Ovaj je savjet jako pametan: pripraviti predmet nipošto ne znači spriječiti Duha Svetoga, da nam nadahne kakav drugi predmet, ako On to želi. A ako On to ne bude učinio, onda će se čovjek baviti predmetom, koji je pripravio.

1381. B. U pripravi se obično uključi i odluka, koju će čovjek stvoriti na kraju molitve. Sigurno više vrijedi, ako se ona odredi već u večer odnosnog dana. Može se dogoditi, da Duh Sveti nadahne duši kakvu drugu odluku, ili da On jednostavno nosi dušu, da se Bogu daje kroz cijeli dan. Ali će i ona, koju je čovjek sam stvorio, imati svoju korist. Nadodajmo ipak, da će najbolja odluka biti, - kad se već sve pojednostavnjuje - koja je isto tako pojednostavnjena, kao na primjer, ako čovjek stvori odluku, da će neprestano živjeti u Božjoj prisutnosti, ili da Mu ne će ništa odbiti, ili da će sve učiniti iz ljubavi prema Njemu. Iako te odluke izgledaju jako općenite onima, koji ne obavljaju molitve te vrsti, one su ipak vrlo precizne i određene za duše, koje je Bog doveo dotle, jer On preuzima na sebe posao i zadaću, da one budu provedene i u praksu preko svojih nadahnuća, koje će im davati često preko dana.

§ 4.: ODNOS IZMEĐU POJEDNOSTAVNJENE MISLENE MOLITVE I ULIVENE KONTEMPLACIJE

Da točno izložimo zajedničku nauku u tom predmetu (u čemu se svi slažu), pokazati ćemo:

1. Da pojednostavnjena molitva na koncu konca nije ništa drugo, nego kontemplacija, ali stečena;

2. Da je ona izvrsna dispozicija za ulivenu kontemplaciju, i što više, da katkada u nju i prelazi i s njome završava.

1382. 1. To je kontemplacija.

a) To je misao Bossuetova, koji, nakon što je opisao tu molitvu, nadodaje: "Duša dakle, koja napušta djelovanje razuma, služi se tihom kontemplacijom, po kojoj duša biva veselom, pažljivom i spremnom da prima Božansko djelovanje i utiske, koje joj Duh Sveti daje". Isti se zaključak nameće i usporedimo li narav same ove molitve (pojednostavnjene) s naravi kontemplacije. Ova, naime kontemplacija se definira, kako smo to rekli u broju 1298., kao jednostavna intuicija istine, a pojednostavnjena molitva se sastoji - veli Bossuet - u jednostavnom pogledu, ili pažnji punoj ljubavi u sebi, prema

nekom božanskom predmetu"; s pravom je dakle nazivamo kontemplacijom.

b) To je stečena, a ne ulivena kontemplacija, barem u svojim počecima, tako da ona ostaje slaba i neodređena. Pa ona doista i traje samo nekoliko minuta, i onda ustupa mjesto drugim mislima i čustvima. To biva tek malo po malo, da se duša privikava gledati i ljubiti Boga jednostavnim pogledom vjere, kroz sve veće i veće vrijeme, i na neki zaokruženi način, kao što umjetnik promatra kakvo remek-djelo, kojemu je malo čas prije studirao detaljno različite elemente. Izgleda da i ovdje postoji neki redoviti psihološki razvoj, koji očito predpostavlja živu vjeru, što više i latentno djelovanje Duha Svetoga, ali ne neku specijalnu Božju intervenciju, neku djelatnu milost (gratiam operantem).

1383. 2. Pojednostavnjena je molitva prikladna dispozicija za ulivenu kontemplaciju. Po njoj doista duša dolazi u jedno stanje, u kojem postaje vrlo pažljiva i vrlo poslušna na poticaje milosti - facile mobilis a Spiritu Sancto. Kad se dakle bude svidjelo Božjoj Dobroti, da se posluži tom dušom, da u njoj izvede dublju sabranost, jednostavniji pogled, intenzivniju ljubav, ona ulazi tada u drugu fazu te pojednostavnjene molitve, u fazu, kako je opisuje Bossuet u svojem djelcu, koje smo već citirali(95).

"Zatim ne treba raditi na tome, da se izvede više čina ili različitih raspoloženja, nego jednostavno ostati pažljiv na ovu Božju prisutnost, izložen njegovim božanskim pogledima, nastavljajući tako tu pobožnu pažnju ili izlaganja, dok nam naš Spasitelj bude za to davao milosti, ne nastojeći da činimo drugo osim ono, što nam dolazi, jer ta molitva je molitva s jedinim Bogom i ta je molitva jedinstvo, koje sadržava na posebni način sve druge partikularne dispozicije, i ona dušu pripravlja po malo na pasivnost, to znači, da Bog postaje jedini učitelj njezine nutrine, i da On u njoj djeluje na neki posebni način, nego li redovito. Što stvorenje manje radi, to u njoj moćnije djeluje Bog. A kako je djelovanje Božje odmor, duša mu u toj svojoj molitvi postaje na neki način slična, a i iz te molitve bere divne plodove..."

Odmah će nam pasti u oči riječi, koje smo podcrtali i koje tako jasno pokazuju posebno i snažno djelovanje Božje i pasivnost duše. Tu se već radi o ulivenoj kontemplaciji. Molitva, koja je započela s nekom aktivnošću s naše strane, ljubeznim gledanjem Boga, završava se odmorom ili mirom, gdje Bog mnogo snažnije djeluje, nego li duša.

1384. Tako postoji neki neprestani kontinuitet između afektivne pojednostavnjene molitve, koja se može steći duhom vjere i mira, ulivene molitve, koja je nastala uz sudjelovanje duše pomoću darova Duha Svetoga. Postoji bitna razlika između jedne i druge vrste. Prva je steče-

na, a druga je ulivena. Ali ima među njima neka veza, most, a to je pojednostavnjena molitva, koja počinje jednostavnim pogledom vjere, a svršava se, kad se Bogu svidi, kad Duh Sveti posve osvoji dušu.

Bez sumnje, Bog nije dužan, pa ni onda, kad je neka duša već stigla do stupnja pojednostavnjene molitve, da tu molitvu pretvori u ulivenu molitvu, koja uvijek ostaje dragovoljni dar, do kojeg se nikada ne možemo uzdići sami po sebi. Ali On to često čini, kad je duša za to dobro raspoložena. Jer ~~On~~ ništa toliko ne želi, koliko to da se na najsavršeniji način sjedini s dušama, velikodušnim dušama, koje Mu ne žele ništa odbiti.

ZAKLJUČAK PRVOG POGLAVLJA

1385. I ovaj prvi oblik života sjedinjenja je već vrlo savršen.

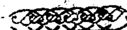
1. Sjedinjena čustveno i stalno s Bogom, duša se nastoji vježbati u krepostima, i to u onom, što je u njima najuzvišenijega, s pomoću darova Duha Svetoga, koji djeluje u dušama čas na jedan latentni, a čas opet na otvoreniji način.

Darovi, koji kod nje prevladavaju, poradi njezina temperamenta, njezinih poslova i božanskih nadahnuća, vode je na djelo. Ali pri radu ona ostaje u vezi s Bogom. Ona radi i podnosi za njega, s Njime i pod utjecajem njegove milosti.

2. Kada dođe čas molitve, njezina je molitva (mislena) vrlo jednostavna: ona gleda očima vjere onoga Boga, koji je njezin Otac, koji stanuje u njoj, koji radi zajedno s njome. I promatrajući Ga, ona Ga ljubi. Katkada se ta ljubav očituje u plemenitim pothvatima, a drugi su puta to opet čisti čini volje. Jer duša ima svojih suša i svojih kušnja, ali ona može samo ovako reći: Bože moj, ljubim Te ili barem hoću da Te ljubim! Ja želim, iz ljubavi prema Tebi, izvršiti Tvoju svetu volju, pa bilo pošto.

3. Ima časova, kada se darovi znanja, razuma i mudrosti, koji redovito djeluju u njoj samo latentno, pokažu kao svjetlost i stavljaju dušu kroz jedan čas u slatki mir.

To je neka vrst početne ulivene kontemplacije.

POGLAVLJE DRUGO

ULIVENA KONTEMPLACIJA (96)

Nakon što izložimo opće pojmove o ulivenoj kontemplaciji, pogledat ćemo njezine različite stupnjeve.

Članak I.: OPĆI POJMOVI O ULIVENOJ KONTEMPLACIJI

Da bolje upoznamo ulivenu kontemplaciju, razločit ćemo: 1. njezinu narav
2. njezine prednosti i
3. njezine različite stupnjeve.

§. 1.: NARAV ULIVENE KONTEMPLACIJE

Nakon što iznesemo definiciju, razložit ćemo udio sa strane Božje i sa strane duše kod kontemplacije.

I. Definicija.

1386. A. Stari pisci, jer nisu izričito razlikovali stečenu kontemplaciju od ulivene, ne daju općenito neke specifične razlike između jedne i druge. Iz različitih članaka sv. Tome o tom predmetu možemo zaključiti, da je kontemplacija JEDNOSTAVNI INTUITIVNI POGLED NA BOGA I NA BOŽANSKE STVARI, KOJI IZLAZI IZ LJUBAVI, I TEŽI K LJUBAVI (97). Sveti Franjo Saleški je ovako definira: "LJUBEZNA, JEDNOSTAVNA I STALNA PAŽNJA DUHA NA BOŽANSKE STVARI" (98).

B. Moderni auktori općenito prave razliku između dvije vrste kontemplacije i definiraju ili opisuju ulivenu kontemplaciju, s Benediktom 14.: "kao jednostavni intelektualni pogled na božanske stvari, kojega prati i ugodna ljubav prema tim stvarima, a dolazi taj pogled od Boga, koji daje čovjeku na posebni način razum, da spozna, i volju da ljubi te božanske stvari, i koji ga pomaže u tim činima darovima Duha Svetoga, razumom i mudrošću, osvijetljujući razum živim svijetlom, i prožimajući dušu ljubavlju".

To je vrlo iscrpna definicija, jer vrlo dobro ističe ulogu Božju i darova Duha Svetoga, a u isto vrijeme i ulogu naših sposobnosti, koje - sve i ako su od Boga primijenjene i udšene za spoznaju i za ljubav, ipak slobodno surađuju u tom božanskom pokretu. Napomenimo ipak, da ta definicija obuhvaća samo ugodnu a suhu kontemplaciju ne obuhvaća. Želimo li dakle imati definiciju, koja će obuhvatiti i jednu i drugu, možemo reći, da je ulivena kontemplacija JEDNOSTAVNI, ČUVSTVENI, I PRODULJENI POGLED NA BOGA ILI NA BOŽANSKE STVARI, KOJI SE ODVIJA POD UTJECAJEM DAROVA DUHA SVETOGA I POSEBNE DJELATNE MILOSTI, KOJA NAS ZAHVAĆA I UTJEČE NA NAS, DA DJELUJEMO VIŠE PASIVNO, NEGO LI AKTIVNO.

Da bolje shvatimo tu definiciju, ostaje nam pokaza-
ti, koji je udio Božji, a koji je naš udio u toj ulive-
noj kontemplaciji.

II. UDIO BOŽJI U KONTEMPLACIJI

Bog ima glavni udio, jer nas On jedini može povezati
uza Se i staviti nas u pasivno stanje.

1387. 1. Bog je Onaj, koji poziva dušu na kontempla-
ciju. Jer po priznanju svih mistika, to je bitno dragovolj-
ni dar. To uči sv.Terezija: ona često zove tu molitvu
nadnaravnom. A u svojem drugom izvještaju o.Rodrigezu Al-
varezu, ona ovako tumači tu riječ: "Nadnaravnim zovemo o-
no, što se ne može postići svojim radom, niti trudom, pa
stajalo to ne znam kakove muke. Što se pak tiče dispozi-
cije za to, da, to se može, i to je bez sumnje vrlo važ-
no" (99). To nam ona još ljepše tumači u ovoj svojoj
krasnoj usporedbi: "Jer Gospodin hoće, da ova ptičica uz-
lijeće od stupnja do stupnja i napokon je uzme, te je met-
ne u gnijezdo, da počine"(100).

To je i nauka sv.Ivana od Križa. On razlikuje dvije
metode: jednu aktivnu, i drugu pasivnu; ova druga, naime
pasivna, je baš kontemplacija, i to je metoda- veli on -
"gdje duša nema niti inicijative niti vlastite aktivnosti.
Bog djeluje u njoj, dok se ona drži pasivno" (101). Često
se navraća na tu razliku: "I između ta dva stanja postoji
sva ona razlika, koja postoji između svakog ljudskog i
božanskog djela, između naravnog i nadnaravnog načina dje-
lovanja.- Takve duše djeluju samo pod utjecajem Duha Sve-
toga. On je glavni pokretač, vođa i snaga tih duša i ne
prestaje bdjeti nad njima. Duhovni je vođa samo orudje,
da ih vodi prema savršenosti prema vjeri i božanskom za-
konu i prema duhu, koji Duh Sveti svakomu dodijeljuje"
(102). I budući da je Bog onaj, koji ima kod toga svu
inicijativu i koji pokreće duše, glavni pokretač, - dok
je duša samo oruđe u njegovim rukama, - jasno je, da se
duša sama ne može niti spremiti za to stanje, niti ga
zaslužiti u pravom smislu te riječi - naime de condigno.
To ne možemo zaslužiti onako, kao ono, što je Bog htio da
bude predmet naše zasluge, to jest kao posvećujuću milost
i vječnu slavu.

To svojstvo potpune dragovoljnosti toga dara dopušta-
ju i priznaju i oni, koji misle, da su sve duše pozvane na
kontemplaciju. M. Saudreau nadodaje - nakon što je ustvr-
dio da razmatranje nije iznad naših sila: "Ali tako ne mo-
žemo stupiti u mističnu molitvu. Činili mi koliki mu dra-
go napor, ne ćemo moći doći na taj put, ako nas ne bude
podigla posebna Božja milost u stanje, koje je tako zaslu-
žno" (103). Bez sumnje neki misle, da ga možemo zaslužiti
zaslugom u širem smislu riječi, naime de congruo. Ali ta
zasluga, koja se temelji na jednostavnoj činjenici priklad-
nosti, ni malo ne umanjuje i ne dokida njezine bitne drago-
voljnosti, čiste darežljivosti.

1388. 3. U kontemplaciji Bog djeluje posebno na ono, što mističari zovu najizvrsnijim dijelom duše, vrhuncem duše, vrhuncem volje, ili intimnom dubinom duše. Pod tim imenima treba razumjeti ono, što ima najuzvišenijega u razumu i u volji. To je razum, ali ne u koliko on razumski djeluje, nego u koliko on prima istinu na prvi jednostavni pogled, pod utjecajem nebeskih darova razuma i mudrosti; to je volja u svom najjednostavnijem činu, koji se sastoji u tome, da ljubi i da uživa u božanskim stvarima.

Časni L.de Blois (104) misli, da je to središte duše, gdje se odvija kontemplacija, mnogo intimnije i uzvišenije nego što su tri glavne sposobnosti, budući da je u njemu izvor i samih tih sposobnosti... U njemu su i same te sposobnosti kao nešto jedno. Tamo vlada potpuni mir i savršena šutnja, jer nikada nijedna slika ne može tamo doprijeti. U tom se središtu krije slika Božja, koju mi zaodjevamo božanskim oblikom.

1390. 4. U tom središtu duše Bog izvodi na jedanput i spoznaju i ljubav. Spoznaja nastaje afirmacijom ili negacijom.

a) Prva, koja je jasna, iako i dalje ostaje sve jednako tamna, živo djeluje na dušu, jer je eksperimentalna ili nazovi-eksperimentalna. Bog je može izvesti u nama na četiri osnovna načina.

1/ Tako da svrati našu pažnju svijetlom svojih darova na jednu misao, koju smo već imali u sebi, ali koja do sada nije na nas posebno djelovala. Tako na primjer znademo već od prije, da je Bog ljubav, ali evo sada nas božansko svijetlo pomogne, da shvatimo i upravo osjetimo tu misao tako jako, da nas ona posve prožme i posve zaokupi.

2/ Tako da iz dvije misli, koje smo već imali, pomoću istoga svijetla stvorimo jedan zaključak, koji nas posve osvoji. Tako na primjer iz istine, da je Bog sve, a mi da nismo ništa, Duh Sveti nam daje, da shvatimo, da je poniznost za nas jedna nužna krepost: "Ja sam onaj, koji jesam, a Ti si onaj, koji nisi!

3/ Tako da nam ulije neke misli, koje - jer dolaze od Boga - predstavljaju na savršeniji i jasniji način božanske stvari. To ima mjesta kod nekih viđenja ili objava.

4/ Tako da Bog na neki trenutačni čas dade duši blaženo gledanje, kako to dopušta sv.Toma za Mojsija i za sv.Pavla (105), a neki Oci za Blaženu Djevicu Mariju (106).

Što se tiče spoznaje, koju stičemo negacijom, ona nam pokazuje transcendentalnost Božju i o Njemu nam pruža vrlo visoki pojam. Opisujemo tu spoznaju u broj 1398.

1391. b) Bog izvodi u duši i neiskazanu ljubav. On daje duši na neki intuitivni način razumijeti, da je On i to jedini On najveće dobro i privlači je tako jako i neodoljivo, kao što magnet privlači željezo, a da joj ipak pri tome ne oduzima slobode. Tada ona onako žarko teži za Bogom, kao što teži za srećom, ali slobodno, jer joj taj pogled, - iako taman - ne oduzima njezine slobode.

Tada, prema časnom L.de Blois, ona izlazi iz same sebe, da se posve preda Bogu, i da se izgubi u bezdanu vječne ljubavi. "I tada, mrtva za samu sebe, ona živi u Bogu, a da ništa ne spoznaje i ne osjeća, osim ljubavi, kojom je opijena. Ona se gubi u neizmjernosti pustinje i božanskih tmina. Ali, tu se izgubiti, to radije znaći, naći se. Jer duša odbacuje zapravo sve zemaljsko i ljudsko, da se obuče Bogom. Ona je sva izmjenjena i pretvorena u Boga, kao što željezo pod utjecajem vatre prima izgled vatre i mijenja se u nju. Ali bit duše, koja je tako pobožanstvenjena ostaje ista, kakva je i bila, isto kao što usijano željezo ne prestaje biti željezo. U toj je duši do tada bila sama studen, a sada je ona sva raspaljena. Iz tame prešla je u najsjajnije svijetlo, nekad neosjetljiva, postala je sada sama nježnost... Sva nestala i isčezla na ognju božanske ljubavi, ona se pretvorila u Boga i neposredno se sjedinjujući s Njime, ona s njime sačinjava samo jedan duh, kao što se zlato i bronca slijevaju u jedan jedini metal. Nadalje oni, koji su se na taj način izgubili i nestali u Bogu, postižu u tome različite visine. Jer svaki ponire toliko dublje u dubine Božanstva, koliko se iskrenije, žarče i s više ljubavi okreće prema Božanstvu i koliko se potpunije odriče, pa i tom samom traženju Boga, svake lične koristi (1o7).

III. UDIO DUŠE U KONTEMPLACIJI

Pretečena milošću Božjom, duša slobodno odgovara na Božanski poticaj:

1392. 1. Ona se prepušta, da je Bog zgrabi i pokreće, kao što se dijete prepušta, da ga majka nosi na rukama i na to pristaje slobodno i veselo. Ona je dakle u isto vrijeme i pasivna i aktivna.

a) Ona je pasivna u tom smislu, što je nemoćna da radi samoinicijativno, kako je to činila do sada. Ona više ne može, - u času kontemplacije - vježbati svoje sposobnosti na diskurzivni način. Ona je ovisna o jednom višem počelu, koje njome ravna, koje upravlja njezinim pogledom, njezinim razumom i srcem prema predmetu koji kontemplira, koje joj pomaže, da u tom predmetu uživa i da ga ljubi, koje joj šapće, što mora činiti i koje joj daje jaki poticaj za djelovanje. Međutim, to nije u prvim stupnjevima potpuna nemoć. Pojava vezanih moći

nastaje postepeno i postoji potpuno, samo u nekim višim stupnjevima kontemplacije, posebno u zanosu. Tako na primjer u stanju mira, usmeno moliti (108) i razmatrati za dušu predstavlja umor, ali nije posve nemoguće. U stanju potpunog jedinstva Bog zaustavlja djelovanje razuma - ne potpuno - sprečavajući ga da djeluje, ali sprečavajući ga da diskurzivno djeluje. On zaustavlja misli i upire ih na određeni predmet. On djeluje u tom pravcu, da zamiru riječi na usnama (109) tako, da ih čovjek može izgovoriti samo s velikom mukom.

1393. b) Ali duša, koja ne može diskurzivno djelovati, kao što je mogla prije, nije zato ne aktivna, besposlena. Pod utjecajem božanskog podražaja, ona djeluje gledajući Boga i ljubeći Ga, iako činima, koji su katkada vrlo jednostavni. Što više, ona djeluje više nego prije, jer ona djeluje pod utjecajem duhovne snage, koja podesetorostručuje njezine vlastite snage. Djeluje kao preobražena od nekog višeg bića, koje je - da se tako izrazimo - duša njezine duše, koje ju diže i nosi prema Bogu; to je učinak djelatne milosti (gratiae operantis), na koju sva sretna slobodno pristaje.

1394. 2. U tom nam se stanju Bog pokazuje pod jednim novim vidom, kao jedna živa stvarnost, koju shvaćamo nekom eksperimentalnom spoznajom, koju ljudski rječnik ne može izraziti. To više nije ni induktivna ni deduktivna spoznaja, kojom spoznajemo Boga, nego Ga spoznajemo jednostavnom intuicijom, koja ipak nije jasno gledanje Boga. Ona ostaje i dalje tamna i zbiva se kao nekim dodirom s Bogom, koji nam daje da osjećamo njegovu prisutnost i da uživamo u njegovim naklonostima.

Nitko nije ljepše od sv.Bernarda (110) opisao tu eksperimentalnu spoznaju: "Riječ je došla u mene, (nisam sposoban da izrazim te stvari) i došla je više puta. Iako me je posjetila često, nisam osjetio točno časa, kada je došla. Ali sam osjetio, sjećam se toga dobro, da je bila tu. Katkada sam mogao unaprijed osjetiti njezin dolazak, ali nikad nisam mogao osjetiti njezin dolazak ni odlazak... Međutim sam spoznao, da je istina ono što sam čitao, naime da u njoj živimo, da se u njoj mičemo i jesmo. Sretan je onaj, u kome Ona živi, koji živi za Nju i koga Ona pokreće. Ali budući, da su njezini putevi nedokučivi i neistraživi, pitate me, kako sam mogao spoznati njezinu prisutnost. Budući da je Riječ puna života i snage, čim je prisutna, budi moju pospanu dušu. Pokreće, mekša, ranjava moje kao kamen tvrdo i vrlo bolesno srce. On tada stane u njem čupati i rušiti, graditi i saditi, zalijevati, ono što je suho, rasvjetljavati ono, što je tamno, otvarati, što je zatvoreno, zagrijavati što je hladno, ispravljati ono što je grbavo, izravnavati ono što je hrapavo, tako da moja duša blagosliva Gospodina i da sve moje moći hvale njegovo sveto ime. Tako dakle, kad dolazi k meni moj nebeski Zaručnik, On ne daje osjetiti svoj dolazak nekim

vanjskim znakovima, galamom svoga glasa ili tutnjavom svoga koraka. Ne poznajem dakle njegovu prisutnost niti po njegovim pokretima, niti po svojim sjetilima, nego - kako sam vam rekao - po pokretima svoga srca: osjećajući strah od grijeha ili od tjelesnih čuvstava, prepoznajem moć njegove milosti. Otkrivajući i mrzeći svoje skrivene pogreške, divim se dubini njegove mudrosti. Obnavljajući svoj život iskustveno osjećam njegovu dobrotu i blagost i nutarnja obnova, koja je plod toga, omogućuje mi, da vidim njegovu neizmjernu dobrotu i ljepotu".

Tako duša, koja promatra Riječ, osjeća u isto vrijeme i njegovu prisutnost i njegovo posvećujuće djelovanje.

To je dakle kao neka spoznaja na sredini između obične vjere i blaženog gledanja, ali koja se u svojoj posljednjoj analizi svodi na vjeru i ima dio na njezinoj tajnovitosti.

1395. 3. Često duša ljubi više, što ne pozna: To je serafska kontemplacija, za razliku od kerubinske, gdje prevladava spoznaja. Volja postiže naime svoj učinak na drugi način, nego li razum. Ovaj, naime razum, spoznaje samo po predodžbi, slici, jasnom obliku, koji prima od objekta. Volja ili srce odnosi se prema realnosti takvoj, kakva je ona u samoj sebi. I poradi toga možemo ljubiti Boga baš takvog, kakav je sam u sebi, iako naš razum ne otkriva, dok smo na zemlji, njegove intimne naravi. Što više, tajnovitost, u koju se krije, samo oživljuje našu ljubav prema Njemu i žarku želju za njegovom prisutnošću. Mistik, koji ne može vidjeti Boga, žarom srca raskida tajnu, koja mu krije njegovo lice i ljubi Boga u sebi, u njegovoj beskrajnoj biti (111).- Ipak, uvijek postoji neka spoznaja, koja prethodi ljubavi. Ako se dakle čini, da je neki mistici niječu, to je zato, što oni posebno naglašuju ono, što je na njih djelovalo. Ali ostaje istina, i za mistično stanje, da ne možemo ljubiti ono, čega nikako ne poznajemo, (prema načelu): "nil volitum quin praecognitum".

1396. 4. U kontemplaciji postoji neka mješavina radosti i tjeskobe. Neiskazana radost obuzima dušu, što uživa u prisutnosti božanskog Gosta. Tjeskoba opet zato, što Ga ne može posjedovati posve. Čas prevladava jedan osjećaj, čas opet drugi, prema Božjim nacrtima, stupnju mističnog života i temperamentima. Tako ima posebno žalosnih razdoblja, koja zovemo noćima, i razdoblja, koja su ispunjena radostima i milinom. Ima temperamenata, koji vide i opisuju posebno iskušenja mističnog puta, kao Ivan od Križa i sv.Franciska de Chantal, a drugi se opet s više uživanja obaziru na radosti i zanos kontemplacije, kao sv.Terezija i sv.Franjo Saleški.

1397. 5. Ta se kontemplacija ne može iskazati ni izraziti kako to mistici jednodušno priznaju.

"Nemoguće je duši, da je raspozna, veli sv.Ivan od Križa (112), da joj dade ime. Ona nema o njoj nikakve

karakteristične oznake, ne bi znala pronaći ni oblik, ni način, ni usporedbu, po čemu bi omogućila i drugima da upoznaju tu tako uzvišenu spoznaju, i taj tako nježni duhovni osjećaj. Tako da bi tajna ostala čitava i trebalo bi je uvijek otkrivati i onda, kad bi duša osjećala najveću želju da se izrazi i kad bi nagomilala tumačenja... Ona je u položaju nekoga, tko bi tumačio nekomu nešto posve nova, o čemu dotični nema nikakve ekvivalentne spoznaje, Dotični čovjek uočuje da je kontemplacija tu, da mu se sviđa, ali uzalud se trudi i ne može joj pronaći niti imena, niti je opisati, pa radilo se - u mojoj pretpostavci - i osjetilnom zapažanju. Nije li isto tako, iz još većih razloga, ako osjetila nisu posredovala"?

Dva osnovna razloga tumače činjenicu, da je čovjeku nemoguće opisati ono, što je iskusio. S jedne se strane duh nalazi u božanskoj tami i shvaća Boga samo konfuzno i nejasno, iako vrlo živo. A s druge strane najizrazitija je pojava kod toga intenzivna ljubav prema Bogu, koju duša osjeća, ali je ne može opisati.

1398. A. Pogledajmo prije svega što razumijemo pod izrazom božanska tama, koji je uzeo Ps.Dionizije (113):

"Duša oslobođena osjetilnog i intelektualnog svijeta ulazi u tajinstvenu tamu nekog svetog neznanja, i otklanjajući svaki znanstveni podatak, gubi se u onomu, koga ne možemo vidjeti niti shvatiti. Ona je posve čitava u tom predmetu i ne pripada ni sebi ni drugima. Sjedinjena s nepoznatim s najizvrsnijim dijelom same sebe, potpuno se odriče znanja i crpi konačno u tom apsolutnom neznanju neku spoznaju, koju razum ne bi mogao niti znao steći". Da čovjek dođe do te kontemplacije, treba se dakle uzdići iznad osjetilne spoznaje Boga samo indukcijom i apstrakcijom. I to: možemo Ga zapaziti samo s najfinijim dijelom intelekta. Ali Ga ovdje na zemlji ne možemo vidjeti direktno: preostaje nam dakle samo to, da Ga dohvatimo putem negacije.

To tumači sv.Toma još jasnije: "Od negacije do negacije, duša se uspinje više od najizvrsnijih stvorenja, i sjedinjuje se s Bogom, koliko je samo to ovdje na zemlji moguće. Jer u ovom sadanjem životu naš razum nikada ne postiže to, da vidi Božju bit, nego samo da upozna ono, što ona nije. Jedinstvo se dakle našeg duha s Bogom, - kakvo je moguće ovdje na zemlji - dovršuje dakle, kad spoznamo, da Bog nadilazi najodličnije stvorove." (114). Sam pojam bitka, kako ga mi shvaćamo, je vrlo nesavršen, da ga priričemo Bogu. To je zapravo bitak, koji naš razum pripisuje Bogu, nakon što je eliminirao svaki bitak, koji poznaje. Tada se on nalazi u božanskoj tami i baš u njoj stanuje Bog. (115).

Pitamo se, kako nam ta negativna intuicija može

nešto osvijetliti o Bogu i na to možemo odgovoriti, da spoznavajući, ne doduše što Bog jest, nego spoznavajući što On nije, dobivamo o Njemu jedan vrlo visoki pojam, koji izvodi u višem dijelu duše duboki utisak božje transcendentnosti, i u isto vrijeme neizmjernu ljubav prema Onomu Bogu, čija se veličina i dobrota ne može ničim izraziti, i koji jedini može ispuniti dušu. Takva nejasna i čustvena kontemplacija je dovoljna, da izazove u duši, pod utjecajem milosti, implicitne čine vjere, pouzdanja, ljubavi, dubokog poštovanja, koji ispunjuju cijelu dušu i bude u njoj općenito veliko veselje.

1399. B. Drugi elemenat, radi kojeg je teško opisati kontemplaciju, je velika ljubav, koju čovjek osjeća u njoj, ali ne zna kako bi je izrazio.

"To je - veli sv.Bernard (116) pjesma ljubavi: nitko je ne razumije, ako ga nije poučilo pomazanje, ako ga nije podučilo iskustvo. Oni, koji su je iskusili, poznaju je, a oni, koji je nisu iskusili, nemaju želje, da je upoznaju, nego da je osjete. To nije micanje usana, to je pjev srca. To nije glas usnica, to je osjećaj veselja. Tu harmoniziraju volje, a ne glasovi. Ne čuje ga se naizvan, ne širi se u javu, nitko ga ne čuje, osim duše, koja ga pjeva i onoga, kome ga pjeva, nitko dakle osim zaručnika i zaručnice. To je svadbena pjesma, koja izražava čisto i prekrasno spajanje duša, sklad osjećaja i međusobno slijevanje čuvstava. Duša, koja je početnica, koja je još dijete ili koja se je tek obratila, ne može pjevati te pjesme. Ona je povlaštena za duše, koje su već uznapredovale i koje su izgrađene, koje su - ostvarenim napretkom pod utjecajem Božje milosti - postigle savršenu dob, dob, koja je puna zasluga, koje su stekle, i koje su - po svojim krepostima - postale dostojne Zaručnika".

14oo. 6. Kad je kontemplacija suha i slaba, kao u prvoj noći sv.Ivana od Križa, čovjek je nije svijestan. Tek kasnije, proučavajući učinke, koje je ona izvela u duši, može se utvrditi njezina opstojnost. A kad je skopčana sa slašću, izgleda da se ne može uvijek primijeniti u svojim počecima, dok je još slaba, jer je teško tu vidjeti neku razliku od pojednostavnjene molitve i jer se polako i ne opažajući čovjek prebacuje od jedne na drugu. Ali, kad ona postane intenzivna, tada je čovjek toga svijestan. Možemo reći, da su sve nadnaravne molitve, koje je opisala sv.Terezija, baš te vrste, kako ćemo to reći, kad budemo tumačili različite stupnjeve kont-emplacije.

14o1. ZAKLJUČAK. Iz onog što smo do sad rekli slijedi, da je glavna značajka ulivene kontemplacije pasivnost i to onakva, kako smo je opisali i koja se sastoji u tome, da Duh Sveti dušu vodi, pokreće na djelovanje, nuka i upravlja, umjesto da ona sama sebe vodi, pokreće, nuka i upravlja, a da ipak pri tome ne izgubi svoje slo-

Ne možemo reći, da je svijest o Božjoj prisutnosti, ili prisutnost Božja, koja se osjeća, bitna značajka kontemplacije (117), jer toga katkada nema, posebno u suhoj kontemplaciji, koju je opisao sv.Ivan od Križa, za vrijeme prve noći. Ali je to jedna od glavnih oznaka, jer se nalazi u svim stupnjevima kontemplacije, koje je opisala sv.Terezija, počevši od molitve mira pa do preobražajnog sjedinjenja.

§ 2.: KORISTI KONTEMPLACIJE

Te koristi još nadilaze one, što ih imamo od pojednostavnjene molitve, i to zato, jer je tu duša više sjedinjena s Bogom i jer je pod utjecajem jedne milosti, koja je djelotvornija.

1402. 1. U kontemplaciji više slavimo Boga (118).

a) Budući da po kontemplaciji iskustveno doživljujemo neizmjernu Božju transcedentnost, ulivena kontemplacija baca na koljena pred njegovim veličanstvom cijelo naše biće, i omogućava nam, da Ga hvalimo i blagosivamo ne samo u času, kada Ga kontempliramo, nego još i preko cijeloga dana: kad se je čovjek našao oči u oči s tom božanskom veličinom, ostaje i dalje obuzet udivljenjem i poštovanjem pred Njom. To je u toliko istina, da se takav čovjek, - jer ne može sam u sebi zadržati te osjećaje - osjeća prisiljenim, da pozove u pomoć sva stvorenja, da zajedno s njime blagosivaju i da se zahvaljuju Bogu, kako ćemo to reći malo kasnije, u broju 1444.

b) Ti izrazi štovanja su toliko draži Bogu i toliko Ga više časte, što se oni nalaze pod direktnijim utjecajem nadahnuća Duha Svetoga: On se klanja u nama, ili bolje: pomaže nas, da se klanjamo s osjećajima velikog žara i poniznosti. On nam omogućava, da se klanjamo Bogu takvom, kakav je u sebi, i pomaže nam, da shvatimo, da je to prema tome jedina naša staleška dužnost, i da smo stvoreni jedino zato, da pjevamo hvale Njemu u čast. I da bi nam pomogao, da ih pjevamo s više žara, napunja nam dušu novim dobrima i velikom ugodnošću.

1403. 2. Duša se u kontemplaciji više posvećuje. Kontemplacija zaista pruža toliko svijetla, toliko ljubavi i kreposti, da je možemo s pravom nazvati skraćenim putem, da postignemo savršenost.

A. Kontemplacija nam omogućava, da spoznamo Boga na neki neiskazani način, koji vrlo posvećuje dušu. "Tada Bog, mirno u dnu duše, priopćuje joj mudrost i spoznanje ljubavi, bez specifičnih čina, iako katkada dopušta i takve čine, ali kratkotrajno" (119). Ova spoznaja jako posvećuje, jer nam ona omogućava, da iskustveno spoznamo, što smo prije naučili čitajući ili ličnim razmišljanjem, i što nam pomaže, da vidimo jednim zaokruženim pogledom, što smo prije analizirali postepenim činima.

To vrlo lijepo tumači sv.Ivan od Križa (12o): "Bog u svojem jednom jedinom i jednostavnom bitku ima sadržane sve kreposti i svu veličinu svojih Božanskih svojstava. On je svemoguć, mudar i dobar; milosrdan, pravedan i jak; On je ljubav, i.t.d. da ne nabrajamo svojstva i neizmjerne savršenosti, kojih ni ne znamo. A budući da je sve to u njegovom jednostavnom bitku, ako se s dušom sjedinjuje, i ako se udostoji, da joj se očituje, tada ta duša opaža distinktno u Njemu sve njegove kreposti i svu njegovu veličinu... I kako je svaka od tih stvari sam Bitak Božji, u jednoj od njegovih Hipostaza, koje su ili Otac ili Sin ili Duh Sveti, i kako je svako od njihovih svojstava sam Bog, i kako je Bog neizmjerno svijetlo i neizmjerna božanska vatra..., događa se, da svako od njihovih svojstava - a ima ih neizmjerno - i da svaka od njihovih kreposti, osvjetljuju dušu i daju joj žar, kao i Bog". Sada možemo razumjeti i ono, što veli sv.Terezija (121): "A kad Bog obustavi razum i zaustavi mu djelatnost, dade mu nešto, što će ga zapaniti i čim će se baviti, pa će bez promišljanja više razumjeti, dok bi izmolio Vjerovanje, nego što mi možemo spoznati sa svim svojim zemaljskim naporima u mnogo godina".

Ima bez sumnje slučajeva, kada svjetlost nije tako jasna, gdje ona ostaje nejasna i konfuzna. Ali i tada ona živo djeluje na dušu, kao što smo to već izložili u br. 1398.

1404. B. Ali kontemplacija posebno budi u duši vrlo veliku i žarku ljubav, koja se prema sv.Ivanu od Križa karakterizira trima posebnim osobinama:

a) Duša prije svega ljubi Boga, ne sama po sebi, nego po Njemu. To je divljenja vrijedna osobitost te ljubavi, jer duša tako ljubi po Duhu Svetome, kao što se ljube Otac i Sin. To i sam Sin Božji izjavljuje u Evanđelju sv.Ivana: "... da ljubav, kojom si mene ljubio, bude i u njima, i ja u njima" (122).

b) Druga je osobitost te ljubavi, da duša ljubi Boga u Bogu. Budući da se u toj žarkoj ljubavi i jedinstvu duša gubi u ljubavi prema Bogu i Bog se predaje duši s velikim žarom.

c) Treća osobitost te najveće ljubavi je u tome, što duša u tom stanju ljubi Boga radi onoga, što je On u Sebi, to znači, da Ga ljubi ne samo zato, što se On prema njoj pokazuje plemenitim, dobrim i slavnim, i t.d. nego Ga ljubi mnogo žarče radi toga, što je On takav u sebi, po svojoj biti".

Možemo nadodati - sa sv.Franjom Saleškim - (123) da je ta ljubav prema Bogu toliko žarča, što se temelji na stanovitoj eksperimentalnoj spoznaji. Isto kao što netko, "koji svojim jasnim pogledom osjeća i proživljuje ugodno svijetlo divnoga sunca pri izlazu" više ljubi to svijetlo od slijepca od rođenja, koji ga poznaje samo po opisivanju, tako isto i onaj, koji uživa u Bogu po kon-

templaciji, spoznaje Ga mnogo bolje, nego li onaj, koji Ga spoznaje samo studijem, "jer nam iskustvo stanovito dobro čini mnogo dražim i ugodnijim, nego li sve znanosti, koje bi nam o njemu mogle nešto reći". Tako je na primjer - nadodaje isti Svetac - sveta Katarina Gjenovka ljubila Boga više nego li suptilni teolog Ocham. Ovaj Ga je bolje poznavao po znanosti, a ona opet po iskustvu i to ju je iskustvo dovelo još bliže serafskoj ljubavi.

Povećana ljubav olakšava kontemplaciju, a ova opet sa svoje strane povećava ljubav. "Jer ta ljubav, nakon što je u nama probudila kontemplativnu pažnju, ta pažnja opet rađa sa svoje strane većom i žarčom ljubavlju, koju konačno kruni savršenost, kad uživa u onom, što ljubi... ljubav opet sili oči, da gledaju sve pažljivije ljepotu ljubljenog dobra, a pogled sili srce, da ljubi sve žarče" (124). Tako tumačimo, kako su Sveci toliko ljubili.

1405. C. Tu ljubav prati vježbanje, u jednom višem stupnju, u svim moralnim krepostima, posebno u poniznosti, slaganju s voljom Božjom, svetoj ravnodušnosti, a prema tome i u veselju i duhovnom miru, pa i u iskušenjima - katkada strašnim i velikim - kakva doživljavaju mistici. To ćemo vidjeti u pojedinostima, kad budemo govorili o različitim stupnjevima kontemplacije, br. 1440, i t.d.

§ 3.: BLIŽI POZIV NA KONTEMPLACIJU

1406. Ostavljamo po strani pitanje, koje je prijeporno, to jest za sada ostavljamo po strani pitanje o općem i daljnjem pozivu svih krštenih na kontemplaciju.

Ostajemo - koliko je to samo moguće - na području činjenica, i želimo ispitati ova dva pitanja:

1. Komu Bog općenito daje milost kontemplacije i
2. Koji su znakovi bližeg i individualnog poziva na kontemplaciju.

I. Kome Bog daje kontemplaciju?

1407. 1. Budući da je kontemplacija - kako je rečeno u broju 1387. - dar po svojoj biti darovan bez ikakvih zasluga, Bog ga daje kome hoće, kada hoće i onako, kako hoće. Ipak, govoreći onako općenito i govoreći o normalnom načinu, On ga daje samo dušama, koje su na to dobro pripravljene.

Iznimno i samo izvanredno, daje ga katkada i dušama, koje nemaju kreposti, da bi ih iščupao iz đavolskih šapa.

Ovako to opisuje sv.Terezija (125): "Ima duša, koje Bog znade pridobiti za se svojim darovima. On ih gleda, kako su prepuštene svojim velikim zabludama... u lošem su stanju, bez kreposti, a ipak im daje svoje milosti, utjehe, iskazuje im nježne osjećaje, koji počinju buditi njihove želje. Katkada im što više, daje da stupe na put kontemplacije. Ali to je rijetko i ne traje dugo. On tako djeluje - ponavljam - da vidi, da li će se one htjeti radi te milosti tako raspoložiti, da često uživaju u njegovoj prisutnosti."

1408. 2. Ima povlaštenih duša, koje Bog zove na kontemplaciju od njihova djetinjstva. Tako na primjer sv.Ružu Limsku, i u naše vrijeme sv. Tereziju od Maloga Isusa. Ima ih opet i drugih, koje su na taj put dovedene, i na njemu tako naglo napreduju, da izgleda, da taj napredak nije u razmjeru s njihovim krepostima.

To ovako pripovijeda sv.Terezija (126): "Ima jedna duša, koje se sjećam u ovaj čas. U tri dana Bog ju je obdario i obogatio tolikim darovima, da bih ja to smatrala nemogućim, da mi već višegodišnje iskustvo, povezano s neprestanim napretkom, nije tu stvar učinilo vjerojatnom. Jedna druga, bila je tu za tri mjeseca. Obadvije su bile još vrlo mlade. Vidjela sam opet i drugih, koje su primile tu milost tek nakon duga vremena... Ne možemo postavljati nikakvih ograničenja tako velikom Učitelju i koji nas tako želi obasuti svojim dobrima".

1409. 3. Ali općenito govoreći i govoreći o normalnom zbivanju. Bog prvenstveno zove na kontemplaciju duše, koje su na to pripravljene svojim potpunim odreknućem od svijeta, svojim vježbanjem u krepostima i u mislenoj molitvi, osobito u afektivnoj mislenoj molitvi.

To je nauka sv.Tome (127), koji uči, da do stupnja kontemplacije možemo doći samo nakon što smo umrtvili svoje strasti i vježbali se u moralnim krepostima (isp. br.1315).

Sveti Ivan od Križa tvrdi to isto. On razlaže tu nauku na dugo i široko u svojem djelu: Uspon na brdo Karmel i u djelu Tamna noć duše i pokazuje, da se treba vježbati u najpotpunijem i najopćenitijem odricanju, želi li duša doći do kontemplacije, i nadodaje, da je razlog, zašto ima tako malo kontemplativaca, u činjenici, da ih je jako malo, koji su se posve odrekli samih sebe i stvorenja: "učinite tako - nadodaje on - da duša bude stavljena u čistu duhovnu neovisnost, i tada - nakon što je postala čista i jednostavna - pretvorit će se u jednostavnu i čistu mudrost Božju, i ta je Sin Božji"(128). Sveta se Terezija na to često vraća i na posebni način preporučuje poniznost: "učinite najprije ono, što smo savjetovali stanovnicima prijašnjih dvoraca, a zatim: poniznost! Poniznost!" Samo po njoj Gospodin ispunja sve naše želje... Moje je mišljenje, da Bog izabire, da obdari

kontemplacijom,one osobe, koje su se odrekle svijeta, jer ako to nisu učinile, njihovo ih stanje u tom priječi, barem svojom željom. On ih tada poziva, da se na neki posebni način bave nutarnjim stvarima. Uvjerena sam i u to, da Bog - ostavimo li Ga, da djeluje po svojoj slobodnoj volji, ne će ograničiti svoju darežljivost prema dušama, koje je očito pozvao, da se više popnu (129).

1410. 4. Glavne kreposti, koje treba vježbati su ove:

1. Veliku čistoću srca i potpuno odricanje od svega, što bi čovjeka moglo navesti na grijeh i uznemiriti dušu.

Kao primjere navika nesavršenosti, koje smetaju savršeno jedinstvo s Bogom, sv.Ivan od Križa nabraja: "brbljavost, laganu privezanost uz nešto, koju čovjek ne mari raskinuti, kojom je privezan uz neku osobu, uz kakvo odijelo, uz knjigu, uz kakvu sobicu, kakvo jelo, koje čovjek više voli, pa male familijarnosti i male privezanosti uz ono, što čovjeku godi, pa konačno, želja sve znati i sve čuti i druge znatiželje ovakve vrste". On daje tome razlog: "Nije toliko važno, da li je kakva ptica vezana za nogu tankim koncem ili debelom špagom.Ona će moći odletiti samo onda, kada to raskine... Isto je tako i s privezanostima duše. Ona se uzalud vježba u krepostima, a treba da bude slobodna, prije nego dođe do sjedinjenja (130).

1411. b. Druga krepost, koja se traži, je čistoća duha. To znači:mrtvenje u znatiželji, koja uznemiruje i zbunjuje dušu, rastresa je i raskida na sve strane. Eto zašto oni, koji - po svojoj staleškoj dužnosti - moraju mnogo čitati ili studirati, moraju često mrtviti svoju znatiželju i zaustaviti se od vremena do vremena, da bi očistili svoju nakanu i sveli sve svoje studije na ljubav prema Bogu.- (131).

Ova čistoća zahtjeva, da znademo katkada umanjiti, ili u zgodno vrijeme, posve pustiti na stranu djelovanje razuma, kod molitve i pojednostavniti svoja čuvstva, da bismo došli malo po malo do pojednostavnjenog čuvstvenog gledanja Boga. U tom predmetu, sv.Ivan od Križa oštro napada nevješte duhovne vođe, koji - poznavajući samo diskurzivno razmatranje - žele obvezati sve svoje pokornike, da neprestano paze na to, da djeluju njihove moći (132).

1412. c) Nadalje se traži velika čistoća volje, koja se polučuje mrtvenjem vlastite volje i svetim odricanjem (vidi brojeve 480-497).

d) Živa vjera, koja nam omogućava, da živimo u svemu prema načelima Evanđelja (broj 1188).

e) Religiozna šutnja(silentium religiosum), koja nam pomaže, da pretvorimo sve svoje čine u molitvu (br. 522-529).

f) Konačno i na posebni način se traži plemenita i žarka ljubav, koja ide sve do vlastitog žrtvovanja samoga sebe i koja veselo prihvaća sva iskušenja (vidi broj 1227-1235).

II. Znakovi bližeg (neposrednog) poziva na kontemplaciju

1413. Kad se je tako jedna duša pripremila za kontemplaciju, svijesno ili nesvijesno - dolazi čas, kada joj Bog daje razumijeti, da mora napustiti diskurzivno razmatranje.

A sveti nam Ivan od Križa (133) veli, da ima tri znaka, koji obilježavaju taj čas:

1. Razmatranje postaje nepraktično, mašta ostaje nepokretna, uživanja u toj vježbi je nestalo, i slast, koju je nekad u duši budio predmet, uz koji se je povezivala mašta, promijenila se je u suhoću.

Tako dugo, dok čovjek osjeća tu slast, i dok može prelaziti iz jedne misli na drugu u razmatranju, ne treba ga napustiti, osim u času, kada duša osjeća mir i spokojstvo, u čemu će biti riječ uz treći znak. "Razlog nedostatka tog uživanja leži u tome - nadodaje Svetac - što je duša već izvukla iz božanskih stvari gotovo posve ono duhovno dobro, koje je mogla iz njih izvući pomoću diskurzivnog razmatranja. Ona se više ne zna time baviti, slast i uživanje se više ne vraća. Potreban joj je dakle neki novi način.(134)

1414. 2. Drugi se znak očituje u potpunom nedostatku želje, da čovjek usredotoči bilo maštu bilo sjetilo na bilo koji posebni predmet, nutarnji ili vanjski.

Ne velim, da mašta ne će više dolaziti do izražaja u lutanju amo tamo, što je njoj vlastito - i koja djeluje bez naprezanja i u dubokoj sabranosti, - nego velim, da duša ne će imati nikakve želje, da se namjerno usmjeri na vanjske predmete.

To ovako tumači Svetac: "U tom se novom stanju događa, da duša - kada se dade na mislenu molitvu - sliči nekomu, koji ima uza se vode i uživajući pije, bez napora, a ne mora je crpsti cijevima starih dozivanja u pamet forma i figura. Čim se takva duša stavi u Božju prisutnost, odmah se nalazi u čustvenoj spoznaji, miru i sreći i ona tu gasi svoju žeđ za mudrošću, ljubavi i užitkom. Nije dakle nikakvo čudo, da takva duša osjeća teret i neraspoloženje, ako je netko sili, da se prihvati razmatranja, kad ona već osjeća taj mir. Njezin je slučaj sličan slučaju djeteta, koje siše mlijeko iz prsiju, što mu ih daje majka. I kad ga majka otkine od prsiju, ono se baca, nastoji opet svojim ručicama doći do prsiju i da opet nastavi, da se nadaja".

1415. 3. "Najodlučniji znak je ovaj: Duša uživa u tome, da se sama nađe s Bogom, ona usmjeruje prema Njemu svoju čustvenu pažnju, bez posebnog razmišljanja, s unutrašnjim mirom, tišinom i lakoćom, bez pravih diskurzivnih čina i vježba moćiju - razuma, volje i mašte - povezivanjem ideja. Ona se zadovoljava općom i čuvstvenom spoznajom i pažnjom, o kojoj govorimo. Bez posebnog zapažanja druge stvari".

"Ona se očituje katkada tako tiho, nježno, tako suptilno, osobito kad je doista čista, nutarnja i savršena, kad je uistinu duhovna i nutarnja, da je duša - kad je i posjeduje - ne zapaža iskustveno ne doživljava. I posebno dolazi slučaj - prema nama - kad je ta spoznaja u sebi posebno jasna, čista, jednostavna i savršena. Prodirući u posve čistu dušu, ona je strana spoznajama i pojmovima, koji su partikularni, koji mogu spoznajama i pojmovima djelovati na razum i na osjetila... A kako ta spoznaja nadilazi u čistoći, jednostavnosti i savršenosti sve druge, razum je ne zapaža i ne vidi ništa osim nejasnoće. Naprotiv, kad je ta spoznaja manje čista i manje jednostavna, razum je smatra jasnom i prihvatljivom, zbog omota inteligibilnih forma, koje ona u sebi nosi i koje se prilagođuju zapažanju razuma ili sjetila".

To on tumači jednom usporedbom: kad kakva sunčana zraka prodre kroz prozor, mi je toliko bolje vidimo, što ima više prašine u toj sobi. Kad u sobi nema čestica prašine, tada manje vidimo i zraku. Tako je isto i s duhovnom svjetlošću: što je ona življa i čišća, ona je i manje vidljiva, tako da duša misli, da je u mraku. Ako je naprotiv puna slika (specie intelligibiles), koje se dadu shvatiti, lakše se može zapaziti i duša drži, da je bolje rasvijetljena.

1416. Primijetimo ovdje, zajedno sa sv. Ivanom od Križa, da sva ova tri znaka moraju postojati zajedno, da bismo posve sigurno mogli napustiti razmatranje i prijeći na kontemplaciju. - Nadodajmo s istim Svecem - da je korisno, u prvo vrijeme, kad čovjek obavlja kontemplaciju, da katkada opet obavlja i diskurzivno razmatranje. To što više postaje i potrebno, ako duša opazi, da je besposlena u miru kontemplacije. Onda se razmatranje i nameće, sve dok duša ne stekne naviku kontemplacije (135).

Zaključak: Želja za kontemplacijom

1417. Budući da je ulivena kontemplacija izvrsno sredstvo savršenosti, dopušteno je, da je priželjkujemo, ali samo ponizno i uvjetno, sa svetim predanjem u volju Božju.

a) Da je možemo željeti, slijedi iz njezinih velikih koristi, kako je bilo govora u broju 1402: "kontemplacija je kao zalijevanje, po kojem rastu kreposti, jačaju i gdje one dobivaju svoju zadnju savršenost (136).

b) Ali je potrebno, da ta želja bude ponizna, to jest, popraćena uvjerenjem, da smo toga vrlo nedostojni i željom, da se njome poslužimo samo Bogu na slavu i na dobro duša.

c) Ona mora biti i uvjetna, to znači, posve prepuštena volji Božjoj. Ne smijemo je dakle ni silom željeti, niti si je utvarati. Moramo imati na pameti, da ona u redovitom slučaju predpostavlja vježbanje u moralnim i bogoslovskim krepostima, i da bi bilo preuzetno, da je čovjek želi, a da se nije prije toga vježbao u krepostima, koje smo naveli. Treba osim toga imati na pameti i to, da - ako kontemplacija čovjeku donosi neiskazane radosti - donosi također i strašne kušnje, koje mogu podnijeti samo odvažne duše, dakako uz milost Božju.

To ćemo još bolje pokazati, kad budemo govorili i opisivali različite stupnjeve kontemplacije.

Članak II.: RAZLIČITI STUPNJEVI KONTEMPLACIJE

1418. Ulivena kontemplacija nije kod svih jednaka. Bog, kojemu se svidjelo, da na različiti način dijeli svoje darove, i da ih prilagođuje različitim temperamentima i karakterima, ne stavlja svoje djelovanje u ukočene okvire. I zato, kad čitamo mistike, nalazimo različite oblike kontemplacije (137). Ipak, izgleda točno, da i u tom mnoštvu postoji neko jedinstvo, koje je omogućilo duhovnim piscima da svrstaju u stupnjeve različite oblike, kojima prolaze mistici.

Ne ćemo ovdje iznositi različite podjele, koje su iznijeli različiti pisci (138). Držeći se zajedničkog gledišta u kojem se svi slažu, razlikuju manje ili više brojne stupnjeve i katkada uzimaju kao različite stupnjeve ono, što u stvari predstavlja samo različite oblike jednog te istog stanja.

1419. Kako su sv.Terezija i sv.Ivan od Križa - po priznanju sviju - dva velika učitelja mističnog sjedinjenja, držat ćemo se razdiobe, koju oni daju, kušajući da jedno i drugo zajedno harmonički povežemo. Različiti su stupnjevi obilježeni sve većim i većim uplivom Boga na dušu.

1. Kad Bog dohvati onaj viši dio duše, puštajući da se nutarnje naše sposobnosti i slobodna osjetila drže svoga naravnog djelovanja, to je molitva mira.

2. Kad On obuhvati sve nutarnje sposobnosti, ostavljajući samo vanjska sjetila njihovom djelovanju, to je onda potpuno sjedinjenje.

3. Ako pak zahvati u isto vrijeme i nutarnje moći i vanjska osjetila, tada je to ekstatično sjedinjenje - zanosno sjedinjenje, koje nazivamo: duhovnim zarukama.

4. Konačno, ako On proširi svoj utjecaj i moć na sve nutarnje i vanjske sposobnosti, ne samo prolazno, nego stalno i trajno, to je onda duhovna ženidba.

To su četiri stupnja, kako ih razlikuje sv. Terezija. Sv. Ivan od Križa na to nadodaje još dvije noći ili pasivne kušnje, ali prva nije ništa drugo, nego zapravo neka vrsta teškog i mučnog mira. A druga obuhvaća niz kušnja, koje prethode duhovnoj ženidbi i koje se javljaju kod potpunog i zanosnog sjedinjenja.

Raspravljat ćemo dakle:

I. O molitvi mira — suhoj / ugodnoj

II. O molitvi potpunog sjedinjenja

III. O zanosnom sjedinjenju — ugodnom / bolnom

IV. O preobražajnom sjedinjenju ili o duhovnoj ženidbi.

§. I.: MOLITVA MIRA

Općenito se ova molitva pokazuje najprije u obliku suhe, da tako dopre do oblika ugodne molitve mira.

1. O suhoj molitvi mira ili o noći sjetila

1420. Rekli smo prije, da se za kontemplaciju traži veća čistoća srca. A i uznapredovale su duše još podložne mnogim nesavršenostima i osjećaju, da se opet javlja i u njima - u jednoj umanjenoj mjeri - sedam glavnih grijeha, broj 1264.- I upravo im zato, da bi ih očistio i pripravio na jedan viši stupanj kontemplacije, Bog šalje različite kušnje, koje nazivamo pasivnima, jer im je začetnik sam Bog i duša ih mora samo strpljivo prihvatiti.

Nitko nije tako sjajno opisao te kušnje, kao sv. Ivan od Križa, u Tamnoj Noći. On te kušnje zove n o ć, jer božansko djelovanje sputava u nekoj mjeri osjetilne sposobnosti da ih podvrgne duhu, i sprečava razum u umovanju, pa se ovaj posljednji nalazi u nekoj vrsti noći: s jedne strane ne može diskurzivno djelovati kao nekada, a s druge strane je svijetlo kontemplacije, koje prima, još tako slabo i teško podnošljivo, da se čovjek osjeća, kao da se nalazi u tamnoj noći. Svetac razlikuje dvije noći:

prva je određena, da nas otkine od svega, što je osjetilno i zove se noć sjetila, a

druga nas otkida od duhovnih utjeha i od vlastitog samoljublja.

1421. Ovdje govorimo samo o prvoj noći:

"Bog najprije uvodi - veli sv.Ivan od Križa- (139) dušu u osjetilnu noć, da očisti razum ili niži dio, da ga prilagodi, potčini i sjedini s duhom i to potamnjujući ga, onemogućujući mu, da diskurzivno djeluje".

To je jedno kompleksno duševno stanje i neka mješavina tame i svijetla, suše i intenzivne ljubavi prema Bogu u latentnom stanju, stvarne nemoći i prigušene energije, što je vrlo teško analizirati, a da čovjek ne zapadne u neke prividne kontradikcije. Samog sv.Ivana od Križa treba čitati uz pomoć crvene niti, koju ćemo ovdje pokušati iznijeti. Zato ćemo izložiti:

1. Sastavne dijelove te duševne noći,
2. Sporedne kušnje, koje ju prate i
3. Korist od tog čišćenja.

1. Sastavni dijelovi te kušnje

1422. A. Prvi i najbitniji sastavni dio je ulivena kontemplacija, koju Bog počinje davati duši, ali na tako tajni i nejasni način, kojega duša nije svijesna i koji stvara u njoj neki žalosni i tjeskobni utisak. To je - veli naš Svetac - (14o) početak tamne i suhe kontemplacije, koja ostaje skrivena i tajna i samomu onom, koji je doživljuje... ona tjera dušu, da želi biti na samu i u miru, tako da se misao ne skreće više na nijedan posebni predmet, i duša više za to ne osjeća ni želje.

Da nam omogući, da bismo shvatili to stanje, Svetac upotrebljava dalje (141) jednu usporedbu, koju je vrijedno imati pred očima već sada: kad metnemo komad mokrog drveta na vatru, vatra ga počinje najprije sušiti, a iz drveta se - koje cvili - najprije cijedi sok. Iza toga ga vatra pocrni, potamni, iz njega oslobađa neki neugodni miris, zatim ga malo po malo suši, onda ga počne upaljivati i preobražavati u vatru, tako sjajnu, kao što je i sama vatra: kad postane toplo, i ono grije, a kad se upali i ono svijetli. Eto, tako se nešto događa i s dušom, kad se, još puna nesavršenosti, baci u božansku vatru kontemplacije; ona, prije nego li preobrazi dušu, izvlači iz nje prljavštinu, pocrnjuje je i potamnjuje u njezinim vlastitim očima, tako da ona sada izgleda gora, nego je prije bila. Ta ona i nije znala za svoju bijedu: kontemplacija joj omogućava da je vidi tako jasno, da ona, otkrivajući ono što nije znala, misli, da njezina nedostojnost izaziva srdžbu Božju, iako u stvari ona ni u sebi niti pred Bogom nije gora, nego je bila prije (142).

1423. B. Ta latentna kontemplacija uzrokuje u duši veliku suhoću, ne samo u osjetilnim sposobnostima, ko-

je su lišene utjehe, nego i u višim moćima, koje ne mogu više razmatrati na diskurzivni način kao prije.

I odatle nastaje vrlo žalosno stanje: ljudi naviknuti na svijetlo, nalaze se u tami. Oni, koji su znali diskurzivno primijenjivati svoje sposobnosti i u svom srcu buditi mnogobrojna čuvstva, tu su lakoću izgubili, a mislena molitva im postaje vrlo naporna i teška.

Isto je tako i s vježbanjem u krepostima: napori, koja su prije poduzimali veselo, da bi postali kreposni, zadaju im mnogo muke i vrlo ih straše.

1424. Ali, vrlo je važno razlikovati tu sušu što čisti, od suše, što je u duši uzrokuje nemarnost i mlitavost. Sv.Ivan od Križa nam daje tri znaka, po kojima ćemo ih moći razlikovati:

1. Duša više ne nalazi uživanja u stvorenjima, nego u Bogu. Ona Ga što više u stvorenjima nalazi manje, dok mlitavci, koji nemaju puno radosti za božanske stvari, imaju puno želje za zemaljskim užitcima. - Može se, međutim dogoditi, da ta odvratnost prema zemaljskim dobrima i uživanjima - nadodaje Svetac - dolazi od neke naravne žalosti i neraspoloženja. Nužno je dakle, da uz ovaj prvi znak bude povezan i drugi.

2. Duša neprestano misli na Boga, i ta je misao povezana s nekom tjeskobom, brigom, neugodnošću. Čovjek se boji, da ne služi Bogu dosta dobro, što više, da se možda od Njega i udaljuje, jer ne osjeća ugodnosti u božanskim stvarima. Kod mlitavosti naprotiv, čovjek ne osjeća nikakve tjeskobe ni nutarnje brige za božanske stvari. Isto tako, kad nastupi suša uslijed fizičke slabosti, sve se svodi kod mlitavih na naravno neraspoloženje i ne vidi se nikakvog traga onoj želji, da služe Bogu, koja je oznaka suhoće, koja čisti i koju tamna kontemplacija budi u duši.

3. Konačno, čovjeku je kod suše što čisti, nemoguće diskurzivno razmatrati - tako da mu trud ostaje uzaludan, kad bi to i htio. "Razlog je taj, što se Bog počinje sam objavljivati, ne više preko osjetila kao prije, niti pomoću razuma, koji je izvodio i stvarao spoznaje, nego pomoću čistoga razuma, koji ne zna za diskurzivne izvode i gdje se Bog priopćuje činom pojednostavnjene kontemplacije" (143). Međutim, on naglašuje, da ta nesposobnost nije uvijek redovita, i da se katkada može duša vratiti na redovito razmatranje.

Napomenimo i to, da ta nesposobnost općenito postoji samo za duhovne stvari: može se međutim čovjek aktivno baviti svojim studijem i svojim poslovima.

1425. C. Uz ovu se suhoću nadovezuje neka bolna i stalna potreba užeg sjedinjenja s Bogom.

To je prije svega neka želja, koju čovjek ne osjeća, nego koja "se razbija malo po malo, i koja nadahnju-

je ljubav, sve veću i sve življu, a da duša ne razumije ni odakle ni kako je to njoj došlo. Ona vodi računa samo o tome, kako će tu vatru, taj žar povećati katkada dotle, da ona teži za Bogom s tjeskobnom ljubavlju...

Tako uz neku brigu i nastojanje tajna kontemplacija ulazi u dušu, i s vremenom, - kad se duša očistila djelomično od osjetila, to znači senzitivnog dijela naravnih sposobnosti i to po suši, koja joj je dana - ljubav Božja počinje raspaljivati razum. Prije toga časa duša je bolesnik, koji je podvrgnut liječenju. Tamna noć je za nju samo trpljenje i suho čišćenje težnje"(144).

Duša je dakle usmjerena prema Bogu i ne teži više prema stvorovima. Ali ta je usmjerenost još površna i konfuzna, to je kao neka nostalgija za otsutnim Bogom. Duša se želi s Njime sjediniti, da Ga posjeduje. Ako ona još nije iskustveno doživjela ugodnu kontemplaciju, ugodno stanje mira, to je onda neka nejasna sklonost, neka nerazumljiva potreba, želja, koja se ne može odrediti. Ali, ako je ona već osjetila mistično sjedinjenje, to je onda prava želja, da se opet povrati tome sjedinjenju (145).

2. Kušnje, koje prate ovu prvu noć

1426. Duhovni pisci to općenito strašno opisuju, jer opisuju ono, što se događalo u dušama Svetaca, koji su morali podnijeti vrlo teške križeve, jer su bili pozvani na visoki stupanj kontemplacije. - Ali drugi, koji nisu pozvani na tako visoki stupanj, imali su i manje kušnja. Dobro je to znati, da se ohrabre bojažljive duše, koje bi strah od križa mogao omesti, da pođu tim putem. Treba imati na umu, da Bog daje svoje milosti razmjerno s veličinom i težinom iskušenja.

A, Osim te neprestane suhoće, o kojoj smo govorili, duša trpi i strašne napasti:

1. Protiv v j e r e: budući da ništa ne osjeća, misli da ništa ni ne vjeruje.

2. Protiv n a d e: budući da je lišena utjeha, drži da je napuštena, spopada je dosada i klonulost.

3. Protiv č i s t o ć e: "tada se pojavljuje anđeo Sotone ili duh bludnosti, koji dušu uznemiruje jakim i ogavnim napastima, sugerira joj ohole misli, uznemiruje maštu vrlo živim slikama, a to je sve za one, koji su predmet tih napadaja, gore od same smrti".

4. Protiv s t r p l j i v o s t i: uslijed svih tih neugodnosti čovjek je sklon, da mrmlja protiv drugih, ili da je ljut i na samoga sebe. Tada je čovjek sklon i na bogohulne misli, koje se tako živo pojavljuju u svijesti, da se čini, da je jezik izgovorio te riječi.

5. Protiv duševnog m i r a: čovjeka spopada hiljadu skrupula i perpleksnih ideja i toliko se zaplete u svojim idejama, da ne može slijediti savjeta niti popustiti razumnom rasuđivanju. I odatle takvi trpe najveće muke.

1427. B. Te duše stavljaju na kušnju i ljudi:

1. Nevjernici, koji ih progone na sve moguće načine: "I svi, koji žele pobožno živjeti u Isusu Kristu, trpjet će progonstvo" (146).

2. Katkada ih stavljaju na kušnju i poglavari, prijatelji, na koje, jer ne razumiju naše stanje - vrlo loše djeluju naši neuspjesi, naše neprestane suhoće.

3. Katkada predstavlja kušnju i sam duhovni vođa, koji nekad to stanje smatra mlitavošću, a nekada opet ne zna, kako da nas utješi u takvoj pogibelji i žalosti.

C. Katkada i v a n j s k a z l a znadu povećavati te nutarnje trpljenje:

1. Čovjek ima katkada neke čudne bolesti, koje zbunjuju liječnike.

2. Više ne uspjeva u pothvatima kao prije zbog nesposobnosti u kojoj se nalazi ili se, jer je zaokupljen svojim nutarnjim poteškoćama, osjeća kao izgubljen, tako da to i drugi primjećuju.

3. Katkada trpi i vremenite g u b i t k e, koji dovode do očajnog stanja. Jednom riječi: čini se, da se je nebo i zemlja urotila protiv tih siromašnih duša.

U mnogo slučajeva mogu te kušnje biti naravne i ne prelaziti okvir onih, koje Bog šalje gorljivim dušama, da ih usavrši. Ali u drugim slučajevima, te su kušnje tajinstvene: poznajemo ih po tome, što su nenadane, vrlo oštre i po sretnim učincima, koje one stvaraju u duši.

3. Koristi od tog čišćenja

Već je to velika korist i prednost, što se duša na taj način uvodi u pasivnu kontemplaciju, makar tamnu i punu boli. Ali, ima i drugih koristi, koje sv. Ivan od križa zove sporednima.

1428. 1. Iskustvena spoznaja samoga sebe i svoje bijede.- "Ta joj krepost daje razumjeti, da po sebi ona ništa ne čini i da ništa ne može učiniti. I prema tome ona se više u ničemu ne cijeni i ne nalazi u sebi nikakva zadovoljstva. Ali, tada je Bog više cijeni...

Odatle nastaje neki smjerniji i oprezniji način u odnosu prema Bogu, kako se to i dolikuje, kad čovjek saobraća sa Svevišnjim. Milina, koju je zadovoljstvo, što ga je duša osjećala, davalo našoj težnji, privezivala ju

je uz Boga, pa je prekoračivala malo u smionosti ono, što si je mogla dopustiti, nije imala obzira ni suzdržljivosti" (147). Tako krepost štovanja Boga time dobiva.

1429. 2. Spoznaja Boga postaje čišća i istinitija, a l j u b a v prema Njemu bez osjetilnog uživanja. Duša više ne traži utjehe: ona jedino želi, da se svidi Bogu. "Nema više preuzetnosti ni zadovoljstva sa samom sobom, kao u vrijeme njezina napredovanja, nego mjesto toga rekli bismo prije da prevladava nepouzdanje u samu sebe, strah da se zadovolji sama sobom, i odatle se rađa strah od Boga, koji čuva i povećava kreposti" (148).

1430. 3. Na taj se način čovjek liječi od glavnih grijeha u njihovom prepredenom obliku (isp.br.1263).

a) Tako se vježbamo u p o n i z n o s t i ne samo u odnosu prema Bogu, nego i u odnosu prema bližnjemu: "Duša naime, videći, kako je jadna i bijedna, ne misli više - što više ni u prvi čas - da je savršenija od drugih... nego se naprotiv ponizuje pred njima. Iz toga se rađa ljubav prema bližnjemu. Cijeneći ga, zaboravlja na vrijeme, - kada - puna sama sebe - nije ništa davala drugima. Sama njezina bijeda je toliko zaokuplja, i toliko joj lebdi pred očima, da tuđa na nju više ništa ne djeluje" (149).

b) Čovjek se ovim čišćenjem vježba i u d u h o v n o j t r i j e z n o s t i. Kako je duša nesposobna da se više hrani osjetilnim utjehama, ona se od njih malo po malo otkida, kao i od svih stvorenih dobara, da se može baviti samo nebeskim dobrima; to je početak duhovnog mira, jer su utjehe i privezanosti uz stvorove uznemirivale njezino srce. I u tom se miru razvija snaga, strpljivost, velikodušnost, ustrajnošću u vježbama, koje ne donose ni utjehe ni čara.

c) Što se tiče duševnih mana, kao što su zavist, srdžba, lijenost, duša se toga oslobađa i stiče protivne kreposti. Budući da je postala poslušna i ponizna pod utjecajem suhoća i napasti, teže se naljuti na bližnjega i na samu sebe. Ljubav zauzima mjesto zavisti, jer joj poniznost omogućava, da se divi svojstvima drugih. I što jasnije vidi svoje pogreške, to jače osjeća potrebu rada i napora, da ih popravi.

1431. 4. Konačno, Bog nadodaje uz ove suhoće i neke d u h. u t j e h e; kad duša na to najmanje misli, tada joj Bog daje neka vrlo živa intelektualna osvjetljenja i vrlo čistu ljubav. Ovi darovi daleko nadilaze sve ono, što je prije pretrpjela i više je posvećuju, iako duša u početku o tome tako ne sudi, budući da taj uticaj ostaje skrovit.

Jednom riječi, te suše pomažu duši napredovati u čistoj ljubavi prema Bogu. Ona više ne djeluje pod utjecajem utjeha, nego jedino iz želje, da se svidi Bogu. Nema više preuzetnosti niti isprazne samodopadnosti, kao što

je bilo za vrijeme osjetilne gorljivosti. Nema više naglih pokreta, niti suviše živih naravnih poleta. Duhovni mir već počinje vladati u srcu (15o).

Zaključak: Kako treba voditi za vrijeme te kušnje

1432. Duhovni se vođa, koji vodi duše, koje idu putem tih kušnja, mora prema njima pokazati p u n d o b r o t e i ljubavi. Mora ih p o u č a v a t i i tješiti, govoreći im otvoreno, da je to kušnja, što ih čisti, i da će iz tih kušnja izaći bolji, čistiji, ponizniji, utvrđeniji u kreposti, ugodniji Bogu.

a) Glavno raspoloženje, koje im treba ucijepiti u dušu, je s v e t o o d r i c a n j e: treba poljubiti ruku, koja nas bije, priznavajući posve, da smo zaslužili ta iskušenja. Treba se sjediniti s Isusom u njegovoj smrtnoj borbi i ponizno ponavljati njegovu molitvu: "Oče moj, ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež! Ali ne kako ja hoću, nego kako Ti hoćeš - Pater mi, si possibile st, transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu" (151).

b) Osim toga, potrebno je, - kraj svih suhoća - ustrajati u molitvi, u jedinstvu s božanskim Spasiteljem, koji je - kraj sve svoje smrtne borbe - nastavio da se moli: "I napade ga smrtna tjeskoba, i molio se još usrdnije" (152). Moramo se sjetiti riječi sv.Terezije (153): "Onaj, tko je poduzeo, da se dade na razmatranje, ako je počinio kakve pogreške, neka ne napušta razmatranja. U njemu će naći sredstava da se popravi, a bez njega će to biti mnogo teže. Neka odbije napast, kojoj sam ja sama nasjela, da se odkrekne razmatranja pod izlikom poniznosti", a mi bismo mogli nadodati, pod izlikom beskorisnosti.

1433. c) Ali ne treba htjeti vratiti se na diskurzivnu razmatranje, kad je čovjek utvrdio svoju nemoć, da je obavlja. Treba ostaviti dušu na miru, pa i onda, kad izgleda, da ne radi ništa i zadovoljiti se čuvstvenim i mirnim pogledom na Boga.

Kad umjetnik želi naslikati portret kakve osobe, ta osoba nipošto ne smije stalno okretati glavu. Inače umjetnik ne bi mogao završiti svoj posao. Na isti način, kad Bog hoće naslikati svoj portret u našoj duši i kad On ustavlja djelovanje naših sposobnosti, mi se moramo držati samo mirno, i po tom se miru duh ljubavi sve više i više raspaljuje i gori u nama (154). To stanje mira nipošto nije nerad. To je posao posebne vrste, koji isključuje lijenost i nemar: treba dakle ukloniti rastresenost. A ako se treba, da bismo to učinili, vratiti na razmatranja, neka se čovjek ne ustručava to činiti, samo ako je to moguće bez velikog napora.

1434. d) A što se tiče kreposti, jasno je, da ih treba razvijati i dalje, a posebno one, koje odgovaraju tom stanju: ponitnost, odricanje, strpljivost, ljubav

prema bližnjemu, ljubav prema Bogu, koja se očituje u točnom ispunjavanju njegove svete volje, pouzdana molitva, sve u nekom svetom predanju u njegove božanske ruke. Ako duša to čini odvažno, to će stanje biti za nju pravi z l a t n i r u d n i k, koji će ona iskorišćavati na najveće dobro duše.

e) T r a j a n j e kušnje je različito, već prema nakanama Božjim, prema stupnju sjedinjenja na koji Bog poziva dušu i većim ili manjim nesavršenostima, koje još ima duša očistiti. Duhovni nam pisci vele, da se to trajanje može produljiti između dvije do petnaest godina (155). Ali ima i razmaka odmora, za vrijeme kojih duša odahne, uživa u Bogu i iznova dobiva snagu za nove borbe. Dakle: duhovni će vođa tim dušama, što doživljuju ta iskušenja, savjetovati: strpljivost, pouzdanje i sveto odricanje.

II. O ugodnoj molitvi mira

1435. Za ovo i za slijedeća stanja ćemo se posebno poslužiti Djelima sv. Terezije, koja je opisala te molitve sa sigurnošću i neisporedivom točnošću. Ona daje toj vrsti molitve različita imena: Č e t v r t i s t a n (156) Dvorca, ili molitva b o ž. u ž i t a k a, jer je to prva molitva, gdje se uočuje prisutnost Božja po nekom duhovnom užitku; u svojem "Životu" (gl.14.), ona je naziva molitvom m i r a i ona je tumači drugim načinom zalijevanja. Drugi je zovu molitvom š u t n j e, i to baš zato, što duša prestaje diskurzivno djelovati.

Ova molitva (mira) ima kao tri različita stupnja:

1. pasivna sabranost, kojom počinje,
2. mir u pravom smislu riječi
3. san moći, kojom se dovršava i kojom počinje potpuno jedinstvo sposobnosti.

1. Pasivna sabranost

1436. A. Narav. Tu sabranost nazivamo pasivnom, da bismo je tako razlikovali od aktivne, koju stičemo svojim vlastitim trudom i naporom uz pomoć Božje milosti (br.1317). Pasivna se sabranost nipošto ne stiče "djelovanjem razuma, naprezanjem razuma, da misli na Boga, koji je izvan nas, a niti maštanjem, predstavljajući ga u sebi"(157). Ovaj dar, pasivnu sabranost, postižemo direktnim djelovanjem Božje milosti na naše sposobnosti. I stoga je sv. Terezija naziva prvom nadnaravnom molitvom, koju je ona iskusila: "Molitva, o kojoj govorim, je neka nutarnja sabranost, koja se osjeća u duši, i dok ona traje, mogli bismo reći, da duša ima u sebi i drugih osjetila, koja su analogna

vanjskima. Izgleda, da se želi odijeliti od djelovanja vanjskih osjetila. Katkada ih opet vuče za sobom. Duša osjeća potrebu, da zatvori tjelesne oči, da ništa ne čuje, da ništa ne vidi, da se ničim ne bavi, jedino s onim, koji je posve zaokuplja: želim reći, hoće se baviti jedino razgovorom s jedinim Bogom. U tom stanju osjetila i moći nisu lišena djelovanja, ostaju slobodna, ali zato, da se mogu usmjeriti prema Bogu" (158).

Na drugom mjestu tumači ona tu molitvu mira s jednom prekrasnom usporedbom: Naše su sposobnosti bile izašle iz dvorca, da žive sa strancima, a zatim - uvidjevši svoju pogrešku, opet su se približile dvorcu, ali ipak nisu u nj ušle. Veliki Kralj, koji stanuje u sredini Dvorca, želi - u svojem prevelikom milosrđu - da ih pozove k sebi: "Kao dobar pastir daje im čuti svoj glas, i poziva ih, tako tihim pozivom, da ga jedva mogu čuti - da ostave svoje lutanje i da se vrate u svoj prijašnji stan. Taj p o z i v toliko na njih djeluje, da ostavljaju vanjske stvari, koje ih zaokupljaju, i vraćaju se u dvorac. Čini mi se, da nikad nisam ništa tako precizno rastumačila, kao ovo sada" (159). - Sveti Franjo Saleški nam daje jednu drugu usporedbu, koja nije ništa manje izražajna od ove (16o): "Kao što bi - kad bi netko stavio komad magneta među više igala vidio, kako se najedanput svi šiljci okreću prema svojem polu, i htjele bi se priljubiti uza nj, tako isto, kad naš Spasitelj daje osjetiti, da je On usred naše duše, sve naše sposobnosti okreću tamo svoje polove, da se priljube uz tu neiskazanu milinu.

Ovako dakle možemo definirati pasivnu sabranost: UGODNA I USRDNA ZADUBLJENOST RAZUMA I VOLJE U BOGA, KOJU IZVODI POSEBNA MILOST DUHA SVETOGA.

1437. B. Kako se treba držati

Općenito je ovaj Božji dar predigra molitve mira, ali može, međutim, biti i samo prolazni, kako se događa u nekim posebnim zgodama, kada je čovjek žarči i velikodušniji, na primjer prilikom redovničkog oblačenja, zavjeta ili ređenja. Iz toga slijede dva praktična zaključka:

a) Ako nas Bog stavi u tu sabranost, tada ne dajmo razumu, da diskurzivno djeluje, ali ni ne činimo nikakva nasilna truda, da bismo obustavili djelovanje razuma:

"Bez ikakve sile, bez buke, neka ona pokuša spriječiti razum, da diskurzivno djeluje, ali neka ne pokušava, da mu posve sustegne djelovanje, isto kao i maštu. Jer je dobro da promatra, i da se sjeća, da je pred Bogom, i tko je ovaj Bog. Ako upije u se ono, što osjeća, dobro! Ali neka se ne trudi, da shvati, što je ono, jer je ono dano volji. Neka pusti nju da uživa - ne dodavajući svog vlastitog nastojanja, uz nekoliko ljubeznih riječi" (161).

b) Ali, ako nam Bog ne govori srcu, "ako nemamo nikakva znaka, da nas je ovaj Božanski Kralj čuo ili pogledao, pazimo, da ne ostanemo ludi", veli sv.Terezija (162). Jer, dok se duša napinje, da priveže svoju misao, pada u još veću sušu nego prije i samo nasilje, koje ona sama sebi nameće, da ne misli na ništa, još više uznemiruje njezinu maštu. Uostalom, moramo misliti samo na Božju slavu, a ne na utjehe i na osobne radosti. Kad njegovo Veličanstvo hoće, da razum prestane djelovati, Ono ga zaokupi na drugi način i poučava ga bolje, nego bi to učinila naša djelatnost. Ali - izvan toga - moći su nam dane, da njima djelujemo.

2. Mir u pravom smislu riječi

Izložimo mu narav, postanak i razvitak, različite oblike i način, kako se treba držati u molitvi mira.

1438. A. NARAV. U ovoj molitvi viši dio duše - um i volju - zaokuplja Bog, koji joj daje uživati vrlo ugodan mir i vrlo velike radosti zbog svoje prisutnosti. Ali razum ili moć razumskog djelovanja, pamćenje i mašta ostaju slobodni i katkada su izvor rastresenosti.

a) Evo kako sv.Terezija tumači nadnaravni karakter te molitve i na koji način Bog djeluje na volju:(163)

"To je nešto nadnaravno i što ne možemo izvesti svojim vlastitim nastojanjem... Tu duša pliva u miru, ili - bolje rečeno - Gospodin u njoj pliva svojom prisutnošću - onako kao što je pokazao pravednom starcu Simeonu. Tada se sve sposobnosti smiruju, i duša shvaća, na neki komprehenzivni način, koji se mnogo razlikuje od onoga, kako shvaćamo vanjskim osjetilima, da je ona posve blizu Bogu i da će kroz malo vremena doći dotle, da u sjedinjenju bude s Njime isto. Ona ga ne gleda očima tijela ni očima duše... Jedino znade, da se nalazi u kraljevstvu, ili barem blizu kralja, koji joj se mora dati i obuzima je tako veliko poštovanje, da se ne usuđuje, da bi Ga što zamolila....

Volja je ovdje jedina zarobljena, i ako u tom stanju ona može okusiti neku muku, to je činjenica, da će opet dobiti svoju slobodu... Ništa je ne rastužuje i ne izgleda da je rastužuje. Konačno, kroz cijelo to vrijeme, ugodnost i nutarnje veselje, koje duša osjeća, toliko je obuzima i zaokuplja, da ne vidi ništa više što bi poželjela, i da bi najradije kliktala zajedno sa sv. Petrom: Gospodine, načinimo ovdje tri sjenice...."

Kako je jedino volja zarobljena, druge dvije sposobnosti mogu lutati, nadodaje Svetica (164): "Volja se ne smije nato obazirati, nego mora ostati u svojem uživanju i svojem miru. Pa doista, ako ona uznastoji, da ih sabere, sve će se tri rastresti". Osobito mašta katkada luta i zamara nas svojom zaglušnom bukom: to je

prava mlinska buka: "Nemojte se stoga uznemirivati i žalostiti, nego pustite neka melje mlin, a mi meljimo svoje brašno i neprestano potičimo na rad svoju volju i razum" (165).

1439. b. Duhovno veselje, što ga u duši budi molitva mira, vrlo je različito od onoga, što se osjeća u aktivnoj molitvi.

Sv. Terezija to tumači, uspoređujući Božansko uživanje, koje donosi kontemplacija sa zadovoljstvom ili utjehom, što je duši donosi aktivna molitva.

Dvostruka je među njima razlika, obzirom na postanak, i obzirom na učinke:

1. Božansko veselje i radost dolazi direktno pod uticajem Božjim, a zadovoljstvo dolazi od naše djelatnosti, koju pomaže milost.

Da to bolje protumači, ona se služi poredbom o dva bazena: Ova se dva bazena pune vodom na različiti način: u jedan dolazi voda preko vodovoda koji dovodi vodu izdaleka. Voda u nj ulazi bučno šumeći. To je slika utjeha, što ih čovjek uživa u aktivnoj molitvi. Drugi se napunja vodom iz izvora, koji izbija ispod nas, i napunja se bez ikakva šuma. Po mojem mišljenju ona voda, što dolazi vodovodom prikazuje nasladu, za koju rekoh, da se crpi iz razmišljanja. Dovlačimo je mišljenjem s pomoću stvorova i trudeći razum. A napokon, jer nastaje našim marom, nastaje buka, kad nabuji toliko, da duši učini kakvu korist...

Drugo bazen dobiva vodu iz svoga izvora, a to je Bog... proizvodi veoma veliki mir i spokojnost i ljupkost u najdubljoj našoj unutarnjosti" (166).

2. I veselje, što nam ga daje kontemplacija, je veće od onoga, što nam ga pruža aktivna molitva: "Čini se, da ona nebeska voda kao iz spomenutog bazena započinje prodirati iz naše dubine, pa se razlijeva i raširuje svu našu unutarnjost. Ona proizvodi dobra, koja se ne mogu iskazati, a ni duša ne može znati, što prima u taj čas. Duša osjeća kao neki izvrsni miris. Da se poslužim jednom slikom, duša osjeća miris, kao da se u onoj unutarnjoj dubljini nalazi žeravnjak, odakle se širi blagi miomiris" (167). Ali Svetica nadodaje, da je ta slika vrlo nesavršena. U Svojoj "Knjizi o životu" tvrdi, da to veselje sliči nebeskom veselju, i da duša gubi želju za zemaljskim stvarima. "Ona vidi posve jasno, da sreća, što je uživa, nije odavde i da nema ni prave sreće ni bogatstva, ni moći ni časti, ni užitka, koji bi joj mogli, - makar samo na čas - pružiti tako istinito zadovoljstvo, tako potpunu radost" (168).

Glavni razlog toga veselja jest osjetilna prisutnost Božja.

"Gospodin u svojoj dobroti hoće, da ta duša shvati, da joj je On posve blizu, tako blizu, da nema nikakve

potrebe, da Mu šalje svoje glasnike. Ona Mu može govoriti sama i ne dižući svoga glasa - jer je On - zbog svoje blizine - razumije samo na jedan jedini pokret ustiju". Bez sumnje, - nadodaje ona - Bog je uvijek s nama. Ali, ovdje se radi o posebnoj prisutnosti: "Ovaj Božanski Gospodar - naš Učitelj - hoće da Mu pokažemo, da znamo, da nas On čuje i da osjetimo učinke njegove prisutnosti. Njemu se sviđa da djeluje u našoj duši na poseban način, napunjujući je velikim nutarnjim i vanjskim veseljem".

1440. Ovo Božje djelovanje u duši izvodi izvrsna kreposna raspoloženja, posebno: strah, da ne bismo uvrijedili Boga, koji nadomješta strah od pakla, ljubav prema pokori i križu, poniznost i prezir užitaka svijeta:

1. Ova se ljupkost i raširenost unutarnja vidi po tom, što se duša ne da stisnuti strahom od pakla, ako joj i ostaje najveći strah, da bi uvrijedila Boga. Ropski strah iščezava ovdje, a ostaje veliko pouzdanje, koje joj daje užitak i pouzdanje, da će ga posjedovati jednoga dana.

2. Umjesto prekoravanja kao prije, da narušava svoje zdravlje vježbanjem u pokori, ona drži, da je sve moguće uz Božju pomoć i njezine želje, da je prihvati, nisu nikada bile tako velike. Nekada je ona bježala od križeva, a sada ih se ne boji, jer je njezina vjera življa. Ona znade, ako ih prihvati iz ljubavi prema Bogu, da će joj Božje Veličanstvo dati milost, da ih strpljivo nosi. Što više, katkada ih želi i priziva čak od svojih zavjeta, toliko je živa njezina želja, da učini nešto za Njega.

3. Budući da bolje pozna njegovu veličinu, ima više tako visoko mišljenje o samoj sebi.

4. Kako je ona iskusila užitke, koji joj dolaze od nje, radosti svijeta su pred njezinim očima kao đubre. Ona se od njih malo po malo udaljuje, i da to čini, ima nad sobom sve više vlasti. Konačno napreduje u svim krepostima, i njezin će se duhovni napredak razvijati, ako međutim ne okrene natrag i ne uvrijedi Boga. Jer inače- bila ona uzvišena, koliko samo može biti, što više, pa makar postala i postigla najveće vrhunce, sve joj propada" (169).

1441. Definicija. Iz ovog opisa možemo dakle zaključiti, da je molitva mira:

NADNARAVNA MOLITVA, NE BAŠ POSVE PASIVNA, KOJA SE ODVIJA U VIŠEM DIJELU DUŠE, I KOJA DUŠI DAJE OSJETITI I UŽIVATI U BOGU, KOJI JE PRISUTAN UZ NJU.

To je n a d n a r a v n a molitva, to jest u l i v e n a, i tu se razlikujemo od nekih Karmelićana, koji - promatrajući je kao prijelaznu molitvu, misle, da ona može biti stečena, kao i pojednostavnjena molitva. Ali, zajedno s njima, držimo, da je ona samo djelomično pa-

sivna, jer je samo volja (s umom) zarobljena, dok razumsko djelovanje i maštanje ostaje slobodno za vrludanje. A što se tiče Božanskog veselja i kreposti, koje su plod te molitve, o tom smo dovoljno govorili, u broju 1439.

1442. B. POČETAK I NAPREDOVANJE U MOLITVI MIRA

a) Općenito govoreći molitva mira se daje dušama, koje su se već kroz znatno vrijeme vježbale u razmatranju, i koje su prošle kroz noć osjetila. Ipak ta molitva dolazi katkada prije noći sjetila, posebno kod djece ili nevinih duša, kojima nije potrebno posebno čišćenje.

b) Ispočetka Bog daje duši to molitveno stanje od vremena do vremena, i to na dosta slabi način i nesvijesno. Ta molitva mira traje malo, na primjer - veli sv. Terezija - koliko traje jedna Zdravomarija(17o). A zatim postaje češća i sve se više produžuje, sve do na pola sata. Ali, kako ona ne nastaje uvijek iznenada, a pogotovo isto tako najedanput ne nestaje, ona može, sa svojom zorom i zalazom potrajati jedan sat, pa i više. Što više, kad je ona djelatna (br.1445) i kad je prati duhovni zanos, može se produljiti na jedan ili dva dana, a čovjeka ne smeta, da se bavi svojim redovitim poslovima.

c) Ova ugodna molitva mira može se izmijenjivati, s onom suhom, u koliko čišćenje duše još nije završeno.

d) Dolazi čas, kada to stanje mira postaje habitualno. Duša općenito ulazi u to stanje, čim se počne moliti. Katkada je to stanje obuzme iznenada, u najobičnijim poslovima. Isto tako ta molitva ide za tim, da postane jača i svijesnija i, ako duša odgovara na tu milost, dopire do potpunog sjedinjenja i do zanosa. Ali, ako je nevjerna, može se srozati i opet se vratiti na diskurzivnu molitvu ili čak izgubiti milost.

1443. C. RAZLIČITI OBLICI MOLITVE MIRA

Razlikujemo tri glavna oblika: molitva mira: šutljiva, molitvena i djelotvorna. (171).

a) U šutljivoj molitvi mira, duša promatra Boga u potpunoj šutnji punoj ljubavi, divljenja, koje joj prigušuje, da tako kažemo, svaku riječ. Volja se, uronjena u Boga, zapaljena ljubavlju prema Njemu, odmara uživajući u Njemu u savršenom, mirnom i slatkom sjedinjenju.

Kao majka, koja promatra očima svoje dijete, duša promatra i ljubi svoga Boga. Ona "nalikuje tada - veli sv.Terezija - malom djetetu na prsima, što se privilo majci u krilo, koja ga u svojoj nježnosti nadaja, a da dijete nije ni otvorilo svojih usta" (172). Isto je tako i volja u njegovoj ljubavi bez naprezanja razuma.

1444. b) Katkada se opet duša, jer ne može zausta-

viti svoje ljubavi, daje na žarku molitvu. To je onda molitveno stanje mira. Čas se ona odvija u tihim razgovorima, a čas se opet nježno razlijeva i poziva sva stvorenja, da hvale Gospodina: "Govori tisuću svetih besmislica i vazda pogađa, Srce Onoga, koji je drži tako" (173).

Sveta je tada Terezija sastavljala pjesme, da opiše svoju ljubav i svoju muku. Katkada i Bog odgovara na taj žar ljubavi ugodnim milovanjem, koje u duši stvara neku vrst duhovnog zanosa, "koji nas, prema sv.Franji Saleškom, otuđuje, ne od duhovnog nego od tjelesnog osjećaja, koji nas ne zaluđuje i ne zaglupljuje, nego nas čini anđelima... i pobožanstvenjuje... koji nas stavlja izvan nas, da nas uzdigne iznad nas" (174).

1445. c. Ima slučajeva, u kojima stanje mira postaje djelatno. Kad je - veli sv.Terezija (175), mir dubok i dugotrajan, kako je jedino volja zarobljena, druge sposobnosti ostaju slobodne, da se bave službom Božjom i to čine s mnogo više djelatnosti: tada duša - sve jednako se baveći vanjskim djelima - ne prestaje žarko ljubiti: to je sjedinjenje Marte i Marije, sjedinjenje djelatnosti i kontemplacije.

3. San moći

1446. Treći stupanj molitve mira je najuzvišeniji njezin oblik, i on priprema potpuno sjedinjenje nutarnjih sposobnosti.

Sveta Terezija opisuje to stanje u svojoj:"Knjizi o životu" u glavi 17, ovako: "Evo što mi se događa često u sjedinjenju, koje me zaokuplja... Bog obuhvaća volju, što više - mislim - i razum. Ovaj doista prestaje da diskurzivno djeluje, jer je posve zaokupljen uživanjem Boga: Događa mu se kao onom, koji gleda, a vidi toga toliko, da ne zna kamo bi gledao... Pamet ostaje slobodna, a mora da zajedno ostane i mašta. Kad ona vidi da ostaje sama, začuđan je - veliki Bože, rat, što ga podiže i kako nastoji uznemiriti sve! Mene tako izmori i tako mi omrzne, te često molim Gospodina, neka je uzme od mene u to vrijeme, ako me ima toliko uznemirivati... Pamet i mašta ne ostaje ni kod čega, već od jednoga trče k drugomu, pa se čini, da su to noćni dosadni i nemirni leptirići. Tako lijeću od jednoga do drugoga kraja. Čini se, da je ova usporedba veoma prikladna, jer iako su ovi insekti posve nesposobni da načine i najmanje zlo, oni su ipak dosadni onima koji ih gledaju... Što se tiče sredstava, da nadvladamo to lutanje, ona daje samo jedno, a to je, da se za nju (naime pamet) ne haje, kao ni za luđaka. Neka joj se pusti njezina tvrdokornost, koju joj samo Bog može oduzeti"(176).- Kako vidimo, u molitvi mira Bog zaustavlja i sam razum, ali mašta nastavlja lutanje. To je priprava za potpuno sjedinjenje.

Kako se treba držati u molitvi mira

1447. Općenito je i glavno raspoloženje, koje duša mora podržavati u tom stanju, posvemašnje predanje u ruke Božje, u svim stupnjevima te molitve, počevši od njezina početka, pa sve do svršetka.

a) Ne smijemo se dakle naprezati, da bismo sami sebe stavili u to stanje, kušajući susprezati svoje sposobnosti, sve do zaustavljanja daha: to bi bila izgubljena muka, jer nam Bog jedini može dati dar kontemplacije.

b) Čim duša osjeti djelovanje Božje, potrebno je, da mu se prilagodi, koliko je god moguće, da prestane diskurzivno djelovati i da slijedi poslušno pokrete milosti.

1. Ako smo pozvani na afektivnu šutnju, gledajmo i ljubimo ne govoreći ništa, ili u najgorem slučaju, recimo od vremena na vrijeme nekoliko nježnih riječi, da raspalimo u sebi plamen ljubavi, ne čineći nikakvih nasilnih napora, koji bi ga mogli ugasiti.

2. Ako smo skloni na djelovanje, ako čuvstva nadiru kao izvor, molimo tiho, bez buke riječi, ali s velikom željom, da budu uslišane: "No ovdje koristi više nekoliko slamčica postavljenih - na onu iskricu- s poniznošću... i više će pomoći da se zapali, nego velika hrpa razloga, kako se nama čini, vrlo učenih. No ti će razlozi ugasiti iskricu, dok bi izmolio Vjerovanje" (177).- Naročito je potrebno, veli sv.Franjo Saleški, izbjegavati nasilni i neumjereni napor, koji umara srce i živce i ono neprestano ispitivanje samoga sebe, koje čovjeka muči, da bi saznao, da li je mir, koji uživa, doista pravi mir.

3. Ako razum i mašta lutaju, ne smije se čovjek radi toga uzrujavati i neka ne ide za njima u potjeru. "Neka dakle volja ostane sabrana poput mudre pčele i uzima onu milost. Kad ne bi ni jedna pčela ulazila u košnicu i kad bi sve, jedna za drugom, lijetale van, slabo bi se pravio med" (178).

II. 2.: MOLITVA POTPUNOG SJEDINJENJA

1448. Ova molitva, koja odgovara petom stanu, naziva se jednostavnim sjedinjenjem, ili potpunim sjedinjenjem nutarnjih sposobnosti, jer je duša sjedinjenja s Bogom, ne samo po volji, nego još i po svim nutarnjim moćima. Ta je molitva prema tomu savršenija od molitve mira. Opisat ćemo: 1. njezinu narav i
2. njezine učinke.

I. N a r a v molitve s j e d i n j e n j a

1449. NJEZINE BITNE OZNAKE su dvije na broj: Zaustavljanje svih moći i potpuna sigurnost, da je Bog prisutan u duši.

"No vratimo se k znaku, za koji rekoh, da je pravi, - veli sv. Terezija (179). Vi već vidite, Bog je tu dušu učinio posve ludom, da bolje utisne u nju pravu mudrost, pa niti vidi, niti čuje, niti razumije, u ono vrijeme, dok je takva. Vrijeme je vazda kratko, a njoj se čini, da je kud i kamo kraće, nego bi moralo biti u stvari". Drugim riječima, u svojem djelovanju nije zaustavljena samo volja, nego razum, mašta i pamćenje. Svetica nastavlja: "Bog sam sebe utisne u unutarnjost onoj duši, pa kad se ona povrati k sebi, ne može nikako posumnjati, da je bila u Bogu i Bog u njoj. Tako tvrdo ostaje u njoj ta istina, te kad bi prošle i godine, da joj Bog opet iskaže onu milost, ne bi ona toga zaboravila ni posumnjala, da je to bilo, to jest, da je ona bila u Bogu" (18o).

1450. 2. Iz te dvije bitne oznake slijede još druge tri:

a) Nema nikakve rastresenosti, jer je duša posve uronjena u Bogu.

b) Nema ni umora: osobni je rad sveden na minimum. Dovoljno je, doista, da se duša prepusti Božjoj volji. Nebeska mana pada čovjeku na njegovu dušu i ona ima samo da uživa. Tako ta molitva, koliko god bila dugačka, ne škodi zdravlju (181).

c) Obilje izvanrednog veselja: "Ovdje se - veli sveta Terezija (182) - ne osjeća ništa van užitak, i to tako da se ne razumije, što se uživa. Spoznaje se doduše, da se uživa dobro, što obuhvaća sva dobra, ali se ne shvaća to dobro. Sva su sjetila zabavljena tim užitkom tako, te nijedno nije nezaposleno, da bi se moglo baviti nečim drugim"... I nadodaje, da jedan čas ovih čistih radosti dostaje, da naknadi sve ovdašnje muke.

Ova se molitva prema tomu razlikuje od molitve m i r a, koja zaustavlja samo volju, i gdje se još k tome pita, da li je duša sjedinjena s Bogom.

Možemo je dakle ovako definirati:

VRLO INTIMNO JEDINSTVO DUŠE S BOGOM, KOJE PRATI POSVEMAŠNJE OBUSTAVLJANJE SVIH NUTARNJIH SPOSOBNOSTI I SIGURNOST BOŽJE PRISUTNOSTI U DUŠI.

II. Učinci molitve sjedinjenja

1451. 1. Glavni je učinak divno preobraženje duše, koja se, prema sv. Tereziji, može usporediti s preobraženjem s v i l e n e b u b e.

Ovi se maleni crvi hrane lišćem od duda, predu svilu, od nje načine male čahure, u koje se zatvaraju i umiru: i iz svake se čahure izleže divni bijeli leptir. Tako i naša duša, nakon što se je hranila duhovnim štivom, molitvama, sakramentima, sačini malu kućicu, prede svoju čahuru odricanjem, umire sama sebi, i postaje divni bijeli leptir (183). To je slika divnog preobražaja, koji se, po molitvi sjedinjenja, zbiva u našoj duši! Ta se duša, koja je prije toga bila puna straha od križa, sada osjeća punom odvažnosti i spremnosti, da načini i podnese iz ljubavi prema Bogu najveće žrtve.

I ovdje sv. Terezija ulazi u neke pojedinosti: ona opisuje žarku želju, koja sili dušu da slavi Boga, i da doprinese, da ga upoznaju i uzljube sva stvorenja; odricanje od stvorova, koje ide sve dotle, da duša želi izaći iz svijeta, gdje Boga toliko vrijeđaju; potpuno slaganje s voljom Božjom, koje ne stavlja više nikakva otpora milosti, kao meki vosak, u koji utiskujemo pečat; velika ljubav prema bližnjemu, koja se očituje djelima i koja nam pomaže, da se veselimo pohvalama, što se namjenjuju drugima. (184)

1452. 2. To je sjedinjenje predigra za jedno drugo sjedinjenje, koje je mnogo savršenije. To je kao neki prvi susretaj s duhovnim zarukama, koje uskoro slijede, ako odgovaramo na milosti; to je dakle sjedinjenje preludij duhovnih zaruka i na kraju duhovne ženidbe.- Ali ne smijemo - veli Svetica - prestati n a p r e d o v a t i na putu odricanja i ljubavi. Svako zaustavljanje na putu, pratila bi klonulost i nazadovanje (185).

§ III.: ZANOSNO SJEDINJENJE (Duh. zaruke)

Ovo sjedinjenje dolazi do izražaja u dva oblika: u g o d n o m i b o l n o m obliku.

I. U g o d n o zanosno sjedinjenje

1453. Zanosno sjedinjenje ne uključuje u sebi nužno pojavu leviacije (uzdizanja), o kojoj ćemo govoriti u slijedećem poglavlju, nego samo o b u s t a v l j a n j e d j e l o v a n j a osjetila, što je značajka ovog sjedinjenja.- Ovo je sjedinjenje prema tome još potpunije, nego dva prеđašnja, jer ono sadržava, osim sastavnih dijelova, koji su vlastiti za ona dva, obustavljenje djelovanja vanjskih osjetila. Opisat ćemo mu 1. narav, 2. stupnjeve, 3. učinke.

I. Narav zanosnog sjedinjenja

1454. Dva sastavna dijela sačinjavaju to sjedinjenje: u r o n j e n j e duše u Bogu i o b u s t a v l j a n j e djelovanja o s j e t i l a. Budući da je sva duša posve uronjena u Boga i vanjska sjetila izgledaju kao da su prikovana uza Nj, ili uz predmet, koji pokazuje.

A. Uronjavanje u Boga ima svoja dva glavna razloga, a to je divljenje i ljubav, kako to vrlo lijepo tumači sv.Franjo Saleški (186):

a) Divljenje nastaje u nama, kad spoznamo kakvu novu istinu, koju prije nismo poznavali, i za koju nismo očekivali, da ćemo je spoznati. Ako je još uz ovu istinu, koju spoznajemo, povezana ljepota i dobrota, divljenje, koje iz toga nastaje, je vrlo ugodno. Kad se dakle svidi božanskoj dobroti, da našem razumu udijeli neko posebno svijetlo, pomoću kojega on promatra božanske tajne na neki izvanredni i jasnije objavljeni način, tada se razum - videći u njemu više ljepote, nego je mogao i misliti, - divi. A divljenje ugodnim stvarima privezuje i čvrsto spaja razum uz predmet, kojem se divimo: koliko zbog divne ljepote, koju mu on otkriva, toliko i zbog novosti te ljepote, i zato što se razum ne može dosta nasititi gledanjem stvari, koju nije vidio i koja je tako ugodna za gledanje".

b) Uz divljenje nadolazi i l j u b a v. "Ta zanosna ljubav ovako djeluje na volju: "Bog je takne svojom ugodnom čari i volja se, koju privlači nebeska ljubav, okreće i teži k Bogu, kao što se igla, taknuta magnetom okreće i usmjeruje prema polu. zaboravljajući se radi svoga neosjetilnog stanja, pa ostavlja sve svoje zemaljske sklonosti, ulazeći na taj način u neki zanos ne od spoznaje, nego od veselja; ne od divljenja, nego od ljubavi; ne od znanja, nego od iskustva; ne od gledanja, nego od užitka i slatkoće".

1455. c) Uostalom divljenje raste s ljubavlju, i ljubav s divljenjem:

"Razum katkada zapada u divljenje, gledajući svetu radost, koju volja doživljuje u svojem zanosu, isto kao što se i volja često raduje, gledajući razum u divljenju. Na taj način te dvije sposobnosti jedna drugoj priopćuju svoj zanos i ushićenje, jer gledanje na ljepotu nam omogućuje, da je ljubimo, a ljubav nam pomaže, da je gledamo."

Nije prema tome ništa čudno, da duša, koja je tako sva uronjena u divljenje i ljubav prema Bogu, bude, da tako kažemo, sva izvan sebe i usmjerena prema Njemu. Ako se onaj, koji pusti, da ga zavede strast ljudske ljubavi, može dotle zaboraviti, da sve ostavi, da bi se posve dao ljubljenom predmetu, zar je onda čudno, da nas božanska ljubav, koju je sam Bog utisnuo u našu dušu, toliko obuzme, da zaboravljamo na sve, da vidimo i ljubimo samo Njega.

1456. B. Zaustavljanje osjetila je posljedica tog uronjenja u Boga. To se odvija postepeno i ne odvija se kod sviju u istom stupnju.

a) Što se tiče vanjskih osjetila, to je:

1. Prije svega n e o s j e t l j i v o s t, više ili manje izražajna, slabljenje fizičkog života, usporavanje disanja, zatim umanjenje tjelesne topline: "Opaža se - veli sv.Terezija (187) - da naravna toplina pada, i da se tijelo po malo hladi, ali uz neiskazanu slatkoću i uživanje".

2. Zatim se tu zapaža neka n e p o m i č n o s t, koja ostavlja tijelo u onom položaju, u kojem ga je to stanje zatekli. Pogled ostaje ukočen prema nekom nevidljivom predmetu.

3. To stanje, koje bi u naravnom slučaju moralo tijelo oslabiti, daje mu naprotiv nove snage (188). Bez sumnje, u samom času dolaženja u obično stanje osjeća se neka umornost, ali odmah iza toga slijedi obnova snage.

4. Katkada je zaustavljanje osjetila p o t p u n o, a katkada je n e p o t p u n o i omogućuje tim osobama, da govore u pero svoje objave, koje primaju, kako to vidimo u životu svete Katarine Sijenske.

b) nutarnja su sjetila zaustavljena u djelovanju još savršenije i potpunije, nego u mističnom sjedinjenju, o kojem smo već govorili.

1457. c) Pitamo se, da li je obustavljena i s l o b o d a volje. Odgovaramo zajedno sa sv.Tomom, Suarezom, sv. Terezijom, Alvarezom de Paz, da sloboda volje ostaje, i da, dosljedno tome, duša može u zanosu zasluživati: duša slobodno p r i m a duhovne darove, koji su joj dani.

d) A što se tiče t r a j a n j a zanosa, ono je vrlo različito. P o t p u n i zanos općenito traje samo nekoliko časaka, katkada pola sata. Ali kako prije njega, kao i poslije njega, prethodi i nadolazi n e p o t p u n i z a n o s, to on može trajati nekoliko dana, vodeći računa o svim raznim oblicima, kojima on prolazi.

e) Iz zanosa se izlazi putem buđenja, bilo spontanog, bilo vještačkog.

1. U prvom slučaju duša trpi neku tjeskobu, kao da se je vratila s drugoga svijeta i malo po malo opet poprima svoje djelovanje na tijelo.

2. U drugom slučaju buđenje se izaziva i to naređenjem ili pozivom poglavara: ako je usmeno, uvijek ga slušaju, ako je samo misleno, onda ga uvijek ne slušaju.

2. TRI STUPNJA ZANOSNOG SJEDINJENJA

1458. Tri su glavna stupnja u zanosu:
jednostavni zanos - ushit - lijet duha

a) Jednostavni zanos je neka vrst s l a b o s t i, koja nastaje polako, i uzrokuje u duši ranu bolnu i ugodnu u isto vrijeme. Njezin joj zaručnik daje osjetiti svoju prisutnost, ali samo za neko vrijeme, a ona bi htjela da u Njemu stalno uživa, i trpi radi toga, što joj to nije dano. Ipak je taj užitak slađi, nego li kod molitve mira.

Poslušajmo sv. Tereziju: (189) "Duša osjeća, da je p r e s l a t k o r a n j e n a. Ali ne zna, kako i tko ju je ranio. No poznaje dobro, da je rana dragocjena, pa ne bi rado nikad od nje ozdraviti. Tuži se svom Zaručniku riječima ljubavi, pa i vanjskima. I ne može drugo uraditi, jer spoznaje, da je On nazočan, ali neće da joj se objavi tako, te ga stane uživati. Velika je to muka, sve ako je ljupka i slatka. Mnogo je više to zadovoljava, nego slasno udubljivanje u molitvi mira, gdje nema muke".

Već i u tom stupnju ima nadnaravnih riječi i objavljenja: o tom ćemo govoriti kasnije.

1459. b) Ushit zahvaća dušu naglo i silovito, tako da se ona nikako ne može tome oprijeti. Mogli bismo reći, kao da vas kakav veliki orao nosi na svojim krilima: a čovjek ne zna, kuda s njim ide. Unatoč radosti, koju čovjek kod toga osjeća, naravna slabost uzrokuje, u početku, osjećaj straha. "Ali taj je strah izmiješan s nekom novom i žarkom ljubavi prema Onomu, koji tu tako nježnu ljubav pokazuje prema crvku, koji je sama gnjiloća" (19o). I u tom se ushitu sklapaju duhovne zaruke. I baš se tu očituje tako nježna Božja pažnja; jer kad bi se duša i dalje služila svojim osjetilima, možda bi i život izgubila, videći se tako blizu tog neizmjernog Veličanstva (191). Kad je ushit završio, volja ostaje kao opojena i može se baviti samo Bogom. Izgubi veselje za sve zemaljsko, pa osjeća neutaživu želju, da čini pokoru, i to toliko, da se tuži, kad ne trpi (192).

146o. c) Iza ushita slijedi lijet duha, koji je tako jak, da se čini, da dušu odvaja od tijela i da mu se čovjek ne može oprijeti.

"Zbiva se tako - veli sv. Terezija - te se zbilja čini, da duh izlazi iz tijela; a s druge je strane jasno, da osoba nije mrtva. Barem se može za nekoliko trenutaka reći, je li duša u tijelu ili nije. Čini joj se, da je sva bila u drugom kraju, različnom od onoga, u kojem mi živimo. Ondje joj se pokazuje svjetlost, što se tako razlikuje od ovdašnje, da ne bi mogla pravo pre-

dočiti nje, kao ni drugih stvari, sve kad bi se trudila za svega života. A događa se također, da u jedan tren nauči toliko toga zajedno, te ne bi mogla urediti ni tisućiti dio, kad bi se mnogo godina trudila maštom i razumom (193).

3. Glavni učinci zanosnog sjedinjenja

1461. A. Glavni učinak, koji u sebi sadrži sve druge, je velika svetost života, koja ide sve do heroizma, tako da je, ako toga nema, i zanos sumnjiv.

Ovako primjećuje sv. Franjo Saleški (194): "Kad dakle vidimo, da neka duša ima u molitvi ushićenje.. a ipak nema zanosa u svom životu, to jest ne provodi život svet i u Bogu, odričući se svjetovnog veselja, mrtveći svoju volju i naravne sklonosti, ako se ne odlikuje poniznošću, blagošću, a napose neprestanom ljubavlju, onda vjeruj, Bogobojko, da su svi ti ushiti jako sumnjivi i opasni. To su ushiti, koji mogu doprinijeti, da im se dive ljudi, ali ne, da i njih posvete".

1462. B. Što se tiče glavnih kreposti, što ih sa sobom nosi zanosno sjedinjenje, to su:

1. Potpuno odricanje od stvorenja: Bog pomaže duši da se popne - da se tako izrazimo - na vrh jedne tvrđavice, odakle ona jasno razabire ništetnost ovozemaljskih stvari. Ubuduće više ne želi imati ni svoje vlastite volje, ona bi se željela otresti i svoga vlastitog mišljenja, kad bi to mogla.

2. Veliku bol zbog počinjenih grijeha: dušu ne tišti i ne boli strah od pakla, nego upravo to, što je uvrijedila Boga.

3. Česti i srdačni pogled na sveto čovječanstvo Našega Gospodina, blaženu Djevicu Mariju. I kako li je divno to društvo Isusa i Marije: Ova viđenja mašte i razuma, koja bivaju sve češća, konačno otkidaju dušu od svega i uronjuju je u poniznost.

4. Konačno divna strpljivost za junačko podnašanje novih pasivnih kušnja, što ih dobri Bog šalje, a zovemo ih čišćenjem ljubavi.

Zahvaćena i ispunjena željom da vidi Boga, duša se osjeća kao pogođena nekom vatrenom strijelicom, i glasno uzdiše od boli videći, da je rastavljena od onoga, koga jedino ljubi. To je pravo mučeništvo, koje počinje, mučeništvo i duše i tijela, koje je popraćeno žarkom željom smrti, da čovjek više ne bude rastavljen od Ljubljenog Dobra, to je mučeništvo katkada isprekidano zanosnim uživanjem. To ćemo bolje shvatiti, kad budemo govorili o drugoj noći sv. Ivana od Križa, o noći duha.

III. NOĆ DUHA.

1463. Prva je noć čistila dušu, da bi je pripravila za radosti molitve mira, sjedinjenja i zanosa. Ali prije još čistijih i trajnijih radosti, što ih sa sobom nosi posvemašnje sjedinjenje u duh.ženidbi, potrebno je još dublje i još temeljitije čišćenje duše, koje se redovito i općenito zbiva tokom zanosnog sjedinjenja. Izložit ćemo 1. Čemu ta noć - 2.strašne kušnje, koje duša u njoj proživljava i 3.divne učinke tog čišćenja.

1. U čemu je smisao te noći duha

1464. Da bi se čovjek sjedinio s Bogom na onako bliski i onako trajni način, kako to biva kod sjedinjenja, koje preobražava, ili u duhovnoj ženidbi, potrebno je, da se otrese i onih zadnjih nesavršenosti, koje ostaju u duši. A te su nesavršenosti - veli nam sv.Ivan od Križa (195) dvostruke: jedne su habitualne (stalne) a druge su aktualne (prolazne).

A. Prve se sastoje u dvije stvari:

a) u nesavršenoj ljubavi i navikama. To je kao neko korijenje, koje je ostalo u razumu, gdje čišćenje osjetila nije moglo prodrijeti, na primjer: nešto suviše živa prijateljstva. Treba ih dakle raskinuti.

b) u nekoj slabosti duha, hebetudo mentis, radi koje je čovjek rastresen i otvara razum prema vani. A te su slabosti nespojive s potpunim sjedinjenjem.

B. Aktualne nesavršenosti, koje su također dvovrsne:

a) neka oholost, neka tašta samodopadnost, koja dolati od preobilnih duhovnih utjeha, što ih čovjek prima; takav osjećaj dovodi katkada do obmane, pa nas dovodi u bludnju, da lažna viđenja i proročanstva uzimamo kao stvarnosti;

b) neka prevelika blizina i smjelost u odnosu s Bogom, radi čega gubimo strah i poštovanje, koje je potrebno, na čemu se opet temelje sve kreposti.

Potrebno je dakle pročistiti i preoblikovati te težnje. I da nam u tom pomogne, Bog nam šalje kušnje druge noći.

2. Kušnje noći duše

1465. Da bi očistio i preoblikovao dušu, Bog pušta razum u tami, volju u suši, pamećenje bez uspomena, a čuvstva izgubljena u boli i tjeskobi.

Sv.Ivan od Križa veli (196), da Bog provodi to čišćenje pomoću svijetla ulivene kontemplacije, svijetla, koje je u sebi živo, ali za dušu tamno i bolno radi njezina neznanja i radi njezine nečistoće.

A. Trpljenje razuma.

a) Budući da je svijetlo kontemplacije živo i čisto, smeta očima našega razuma, koji je vrlo slab i vrlo nečist, da je podnese. Isto onako, kao što živo i jasno svijetlo smeta očima bolesnih ljudi, tako isto to božansko svijetlo smeta i nanosi bol i paralizira našu dušu, koja je još bolešljiva, tako da joj se smrt čini nekim oslobođenjem.

b) Tu bol još povećava i to, što se u istoj duši susreće božansko i čovječansko: to znači, s jedne je strane zahvaća kontemplacija, koja čisti, da je obnovi, usavrši, pobožanstveni, a s druge strane sama duša sa svojim pogreškama proživljava utisak uništenja, duhovne smrti, preko koje mora proći, da bi došla do uskrsnuća.

c) K toj se boli još nadodaje jasni pogled na svoje vlastito siromaštvo i svoju bijedu. Budući, da se osjetilni dio duše nalazi u suši, a razumski dio u tami, duša proživljava strašni osjećaj čovjeka bez oslonca, čovjeka, koji visi u zraku. Što više, katkada vidi, kako se otvara pakao, da je proguta zauvijek. To su bez sumnje samo slikoviti izrazi, ali oni ocrtavaju učinak toga svijetla, koje pokazuje s jedne strane Božju veličinu i svetost, a s druge strane ljudsko ništavilo i bijedu.

1466. B. Trpljenje volje je isto tako neizrecivo:

a) Duša osjeća, da je lišena svake sreće i uvjerena je, da je to zauvijek. Ni njezin je ispovjednik ne može utješiti.

b) Da bi je podržao u toj kušnji, Bog joj šalje časove olakšanja, kad ona uživa slatki mir u ljubavi i božanskoj blizini. Ali iza tih časova opet se vraćaju oni teški časovi, kad ona opet misli, da je Bog ne voli, da ju je s pravom napustio. To je strašna muka duhovne ostavljenosti.

c) U tom je stanju nemoguće moliti. Ako čovjek to i čini, to biva s toliko suhoće, da mu se čini, da ga Bog ne sluša. Ima slučajeva, da se ne može baviti više ni svojim vremenitim poslovima, budući da mu je pamćenje posve zatajilo: to je vezanje moći, koje se odnosi na naravne čine.

Da sve kažemo jednom riječi: to je neka vrsta pakla obzirom na bol, što je duša proživljava, ili neka vrsta čistilišta, obzirom na čišćenje, koje mu je plod.

3. Sretni učinci tog čišćenja duše

1467. A. Sv. Ivan od Križa ovako ukratko iznosi te učinke (197):

"Ako to čišćenje potamnjuje razum, to je zato, da mu dade svjetlosti o svemu; ako ga ponižava i čini bi-

jednim, to je zato, da ga uzdigne i oslobodi; ako ga osiromašuje i lišava svakog posjedovanja i naravne ljubavi, to je zato, da ga učini sposobnim, da božanski uživa milinu svih dobara". Da bi rastumačio te učinke, svetac upotrebljava usporedbu jednog mokrog drveta, bačenog u vatru, kako smo to već rastumačili u broju 1422.

1468. B. On te učinke svodi na ova četiri glavna:

a) žarka ljubav prema Bogu.- Već od početka te noći ju je duša imala u svojem višem dijelu, ali toga nije bila svijesna. Nadolazi čas, kada joj Bog daje svijest o tome i tada je spremna sve poduzeti, sve učiniti, da bi Mu se svidjela.

b) Vrlo jasno svijetlo.- To joj je svijetlo u početku jasno pokazivalo samo njezinu bijedu i zato je bila žalosna. Ali, čim su iz duše pokajanjem odstranjene nesavršenosti, tada to svijetlo pokazuje bogastva, koja će duša steći i tako donosi mnogo utjehe.

c) Veliki osjećaj sigurnosti, jer je to svijetlo čuva od oholosti, koja je velika zapreka za spasenje. Ono joj jasno pokazuje, da je upravo Bog onaj, koji je vodi, i da joj više koristi trpljenje, što joj ga šalje, nego li radosti. Konačno, ono unosi u volju čvrstu odluku, da ne će ništa učiniti, što bi Ga moglo uvrijediti, i da ne će ništa propustiti, čime bi mogla nešto doprinijeti njegovoj slavi.

d) To joj čišćenje donosi konačno čudnu snagu, da se može penjati preko deset stepenica božanske ljubavi, što ih opisuje Ivan od Križa (198) s uživanjem i o tom treba hrižljivo razmišljati, da bi imala pojam o čudnovatom uspinjanju, koje vodi do preobražajnog sjedinjenja.

§ 4.: PREOBRAŽAJNO SJEDINJENJE
ili Duhovna ženidba

1469. Nakon tolikih čišćenja, duša dolazi konačno do onog mirnog i trajnog sjedinjenja, što ga nazivamo preobražajnim sjedinjenjem i koje je, izgleda, posljednji stupanj mističnog sjedinjenja, neposredna priprava za blaženo bledanje.

Izložit ćemo mu: 1. narav i 2. učinke.

1. Narav preobražajnog sjedinjenja

Iznosimo: 1. Bitne oznake i
2. njegov opis prema svetoj Tereziji

147o. 1. Glavne oznake tog sjedinjenja su:

a) prisnost b) vedrina c) nerazrješivost

A. Prisnost.- Upravo zato što je to sjedinjenje intimnije od svakog drugoga, nazivamo ga duhovnom ženidbom. Među zaručnicima nema više tajna: to je slijevanje dvaju života u jedan. A takvo je baš to sjedinjenje, što postoji između Boga i duše. Sv.Terezija to tumači suporedbom (199): "Ovdje je kod duhovne ženidbe, kao kad voda s neba pada u rijeku ili u studenac, gdje sve postaje jednom vodom, pa se više ne mogu razdijeliti ni razlučiti, koja je voda riječna, a koja je pala s neba".

B. Vedrina. - U tom stanju nema više zanosa niti ushita, ili barem jako malo. Slabosti i poteškoće su gotovo posve nestale, da tiho i mirno načine mjesto za to duševno stanje, u kojem su dva zaručnika ubuduće uvjereni o svojoj međusobnoj ljubavi.

C. Nerazrješivost.- Sva su druga sjedinjenja bila prolazna, dok ovo ostaje po svojoj naravi stalno, kao što je stalna kršćanska ženidba.

1471. Da li ta nerazrešivost povlači za sobom i nepogrešivost? - U toj je stvari nije isto mišljenje sv. Ivana od Križa i sv.Terezije. - Sv.Ivan misli, da je duša tada utvrđena u milosti: "Po mom mišljenju, duša se nikada ne može naći u tom stanju, da u isto vrijeme ne bi bila i utvrđena u milosti... Ona se više ne treba bojati ni napasti, ni uznemirivanja, ni tuge, i zaboravlja na sve svoje brige i sve svoje poteškoće" (2oo). Sveta je Terezija vrlo daleko od ovakve tvrdnje (2o1): "I gdjegod govorim tako o stanju, gdje se čini, da je duša u sigurnosti, treba razumjeti, da je tako dotle, dok je Božansko Veličanstvo drži svojim rukama, a ona ga ne vrijeđa. Barem je izvjesno, da se ne drži sigurnom (duša o kojoj govorim), premda se vidi u tom stanju, i to već duge godine, nego se boji mnogo više nego prije i čuva se, da ne bi još najmanje uvrijedila Boga".

Čini nam se, da se mišljenje sv.Terezije bolje slaže s bogoslovskom naukom, koja nas uči, da se milost konačne ustrajnosti ne može zaslužiti. Da bi čovjek bio siguran za svoj spas, bila bi mu potrebna posebna objava, koja bi se odnosila ne samo na sadašnje stanje milosti, nego još i na ustrajnost u tom stanju do smrti (2o2).

1472. 2. Opis svete Terezije sadržava dva ukazanja, jedno Našega Gospodina, a drugo presvetog Trojstva.

A. Upravo Isus uvodi dušu u taj posljednji stan i to dvostrukim viđenjem: jedno maštom, a drugo razumom.

a) U viđenju maštom, koje se zbilo nakon sv.Pričesti, pokaza se Svetici (2o3) "u sjajnom, krasnom i veličanstvenom obliku, kao što je bio nakon uskrsnuća".

"I reče joj, neka uzme njegove poslove za svoje, a On će se skrbiti za njezine"... "U buduće ćeš se ti bri-

nuti za moju čast, i to ne samo zato, što sam ja Tvoj Stvoritelj, tvoj Kralj i tvoj Bog, nego i zato, što si ti moja prava zaručnica. Moja čast je tvoja, i tvoja čast je moja" (2o4).

b) Zatim dolazi razumsko viđenje: "Gospodin se u tom središtu duše ne pokazuje u umišljenom viđenju, nego u razumnom i to mnogo finijem, nego su opisana... Što tu Gospodin saopći duši u jedan časak, tolika je tajna i tako uzvišena milost i duša osjeti tako preveliku nasladu, te je ne mogu ni s čim usporediti, nego s nebeskom slavom, što joj Gospodin hoće da objavi za ovaj časak i to uzvišenije nego ikakvim viđenjem ili duhovnom slašću. O tom se ne može reći više, nego, koliko se može razabrati, da je duša, što više duh ove duše, postao jedno s Bogom" (2o5).

1473. B. Viđenje Presvetog Trojstva.- Jednom, kad je bila uvedena u taj stan, tri osobe presvetog Trojstva u jednom razumskom viđenju joj se objaviše nekim predočenjem istine i usred neke vatre, koja - slična sjajnom oblaku - dolazi ravno njezinu duhu. Tri se božanske Osobe pokazaše različite, i nekom čudesnom spoznajom, koja joj je dana, duša spoznade s apsolutnom sigurnošću, da su sve tri Osobe jedne biti, jedne moći, jednoga znanja i samo jedan Bog.

A duša shvaća to tako, te možemo reći, da ono, što vjerom držimo, duša shvaća gledanjem, premda ne gleda ni tjelesnim ni duhovnim očima, budući, da to nije umišljeno viđenje. Tu opće s njom sve tri Osobe i govore s njom i dadu joj, da shvati one evanđeoske riječi, što ih reče Gospodin: da će On i Otac i Duh Sveti doći i stanovati u duši, koja Ga ljubi i drži njegove zapovijedi.

O Bože, kakva je razlika, ako se te riječi samo čuju i vjeruju, od ovoga, da se razumiju onako, kako su istinite (2o6). Danomice se čudi ova duša, jer joj se čini, da ne odlaze od nje nikad Tri Osobe. Ona upoznaje na spomenuti način posve očito, da su u nutrini njezine duše. U najdubljoj nutrini, kao u dubokom bezdanu, kojega ne zna razložiti, jer nije učena, osjeća ovo božansko društvo" (2o7).

II. Učinci tog preobražajnog sjedinjenja

1474. Ovako prisno i tako duboko sjedinjenje može u duši izvesti samo divne plodove posvećenja. Oni se mogu izraziti jednom riječju:

DUŠA JE TOLIKO PREOBRAŽENA, DA ZABORAVLJA NA SAMU SEBE I MISLI SAMO NA BOGA I NA NJEGOVU SLAVU. I odatle:

1. Sveto predanje u Božje ruke i to tako srdačno, da je duša posve ravnodušna za sve, što nije Bog. U zanosnom sjedinjenju je željela smrt, da se može sjediniti sa svojim Ljubljenim. Sada je posve ravnodušna i pre-

ma životu, kao i prema smrti, samo da se Bog slavi: "Njezina je jedina briga, da Mu ugađa i da Mu se sviđa uvijek sve više, i da iznalazi prilike i načine, kako bi Mu pokazala svoju ljubav. U tom je i cilj molitve i ta je duhovna ženidba određena, da neprestano izvodi djela" (2o8).

1475. 2. Neizmjerna želja za trpljenjem, ali bez uzrujanosti, u potpunom skladu s voljom Božjom:

"Hoće li da trpe, u dobar čas! Ne će li, ne ubijaju se kao prije. - Kad progone ove duše, one u nutrini uvelike uživaju i mirnije su nego što je rečeno (u prijašnjim stanovima). Ne goje neprijateljstvo protiv onih, što im čine zlo ili žele činiti. Naprotiv ih obasiplju posebnom ljubavlju, pa kad ih vide u kakvoj nevolji, žale ih svesrdice i primili bi sve na se, da njih oslobode. Što da kažem? - Ljube ih posebnom ljubavlju" (2o9).

1476. 3. Nemaju želja ni nutarnjih muka: "da sve kažem, ove duše ne žele više naslada i slasti... One žive uvelike odijeljene od svega i žele vazda biti same ili se baviti čim na korist kojoj duši. Nemaju suhoparnosti niti unutarnjih tegoba, nego se osjećaju s nježnom ljubavlju Našega Gospodina tako, da bi ga rado vazda hvaliti" (21o).

1477. Prestaju ushiti. - "Kad je duša doprla dovle, prestaju svi ushiti (ovdje prestati znači samo izgubiti sjetila). Ako se gdjekad i pojave, nisu to zanosi i poleti duhovni. Usto su veoma rijetki, i to gotovo nikad javno kao prije, kad su bili nešto veoma obično" (211). To je dakle mir, savršena vedrina: "Tako i u ovom hramu Božjem, u ovom njegovom stanu, sam On i duša uživaju u najvećoj tišini" (212).

1478. 5. Veliki, ali suzdržljivi žar za posvećenjem duša. Nije dosta ostati u tom slatkom miru, nego treba raditi, izvršavati djela, podnositi, biti rob u službi Boga i bližnjega, raditi na napretku u krepostima, posebno u poniznosti: jer ne rasti, ne napredovati, znači nazadovati. Savršenost je u tome, da u isto vrijeme ispunimo posao i Marte i Marije. Možemo činiti dobra dušama ne izlazeći iz samostana. Ostavimo molitvu, kojom možete pomagati mnogo, ne želite koristiti svemu svijetu, nego onima, što su u vašem društvu.

"Tako će biti djelo veće, jer ste prema njima više dužne. Mislite li, da je mali dobitak, ako budete tako ponizne i umrtvljene i spremne služiti svima i veoma ljubezne prema svima, i da ljubite Gospodina, pa da taj oganj zapali sve i da ostalim krepostima sve sokolite? Neće biti malen, nego velik dobitak i služba veoma ugodna Gospodinu" (213).

Ali posebno treba ta djela činiti iz ljubavi: "Gospodin ne gleda toliko na veličinu djela, koliko na ljubav, s kojom se čini. Radimo li što možemo, pomoći će njegovo Veličanstvo, pa ćemo svaki dan moći sve više" (214).

1479. Na kraju Svetica poziva svoje sestre, da uđu u te stanove, ako se sviđi Gospodaru Dvorca, da ih u nj uvede, ali da silom ne nastoje ući.

"Zato vas opominjem, ne provaljujte silom, naiđete li na otpor; jer biste tako ozlovoljile Gospodara, te vas ne bi nikad pustio da uđete u te stanove. On veoma voli poniznost. Držite li, da nijeste vrijedne ući ni u treći stan, predobit ćete Ga, pa će vas brzo pustiti i u peti. Ako li budete često u taj stan ulazile, moći ćete Mu tako služiti, te će vas uvesti i u onaj stan, što ga drži za Sebe" (215).

KRATKI PREGLED DRUGOG POGLAVLJA

1480. Nakon što smo prešli četiri različita stupnja u kontemplaciji, s njihovim naizmjeničnim bolnim kušnjama i zanosnim radostima, čini mi se, da smo potvrdili pojam, koji smo na početku dali, kad smo definirali kontemplaciju, naime, da je KONTEMPLACIJA POSTEPENO ZAPOSJEDNUĆE DUŠE S BOŽJE STRANE UZ NJEZIN SLOBODNI PRISTANAK.

1. Bog pomalo posve zaokuplja kontemplativnu dušu. Najprije volju u molitvi mira. Zatim sve nutarnje moći kod potpunog sjedinjenja, pa nutarnje sposobnosti i vanjska osjetila u zanosu. I konačno čitavu dušu, ne na neki prolazni, nego stalni način u duhovnoj ženidbi.

Bog sve više zaokuplja dušu, da bi je posve ispunio svojim svijetlom i svojom ljubavlju, i da bi što više imala udjela na njegovim savršenostima.

a) To je svijetlo iz početka slabo i bolno, jer duša još nije dovoljno pročišćena. Ali kasnije, ono postaje jače, donosi više utjehe, iako je još uvijek pomiješano s tamom zbog slabosti našeg duha. Ono u duši stvara živi utisak, jer ono dolazi od Boga i jer ono daje duši neku iskustvenu spoznaju o Božjoj neizmjernoj veličini, dobroti i ljepoti, kao i o majušnosti, ništavilu i bijedi stvorenja..

b) Ljubav, kojom je prožeta kontemplativna duša, je žarka, velikodušna, željna žrtava. U tom stanju duša zaboravlja na samu sebe i želi se žrtvovati za Onoga, koga ljubi.

1481. 2. Duša slobodno pristaje, na to božansko zaposjednuće, daje se slobodno, veselo, Bogu najdubljom poniznošću, ljubavlju prema Križu radi Boga i Isusa, i svetim predanjem. Tako se ona sve više čisti od svojih nesavršenosti, sjedinjuje se s Bogom i preobražava se u Njemu, tako da se ovdje ostvaruje, koliko je god to na zemlji moguće, ona Spasiteljeva želja: "DA I ONI U NAMA BUDU JEDNO" (216).

To je prava mistika. Vrlo je važno, da je razlikujemo od lažnog misticizma ili od kvijetizma.

Dodatak

LAŽNI MISTICIZAM ILI KVIJETIZAM

1482. Uz prave mistike, čiju smo nauku upravo izložili, našlo se katkada i lažnih mistika, koji su pod različitim imenima, strašno iskrivili pojam onog pasivnog stanja i upali u čuvstvene zablude, opasne za ćudoređe. Takvi su bili na primjer: Montanisti, Beghards-ovci (217). Ali najznačajnija zabluda je KVIJETIZAM.

On se pojavio u tri različita oblika:

1. Molinin grubi, prosti kvijetizam
2. Fenelonov profinjeni i produhovljeni kvijetizam
3. polu-kvijetističke težnje

1. Molinin kvijetizam (218)

1483. Mihael Molina se rodio godine 1640. u Španjolskoj. Najveći dio života je proboravio u Rimu i upravo u tom je gradu rasijao svoje zablude u dva djela, koja su imala veliki uspjeh: "Guia espiritual" i "Oracion de quietude".

Njegova je temeljna zabluda u tvrdnju, da se savršenstvo sastoji u posvemašnjoj pasivnosti duše, u neprestanom činu kontemplacije i ljubavi, koji, kad je jednom oizvršen, čovjeka oprašta od svih drugih čina, pa čak i od opiranja napastima. Njegovo je geslo: PUSTIMO, DA BOG DJELUJE!

1484. Da bismo bolje shvatili pojedinosti njegovih zabluda, stavimo paralelno u dva stupca katoličku nauku i Molinina zastranjenja:

KATOLIČKA NAUKA	MOLININE ZABLUDE
1. Postoji pasivno stanje, u kojem Bog djeluje svojom djelatnom (gratia operans) milošću. Ali do tog se stanja redovito i normalno dolazi tek nakon dugog vježbanja u krepostima i razmatranju.	1. Postoji samo jedan put, nutarnji put, ili put pasivne kontemplacije, koju može čovjek steći, s običnom milošću. Treba dakle odmah stupiti na pasivni put i tako uništiti svoje strasti.
2. Čin kontemplacije traje veoma kratko, iako duševno stanje, koje iz tog nastaje, može potrajati nekoliko dana.	2. Čin kontemplacije može trajati i nekoliko godina, pa i cijeli život, i u snu, tako da ga ne treba obnavljati.
3. Kontemplacija u sebi sadržava na izvanredan način čine svih kršćanskih kreposti, ali nas ne oslobađa, da izvršujemo izričite čine tih kreposti, izvan vremena kontemplacije.	3. Budući da je kontemplacija trajna, ona nas oslobađa od svih izričitih čina pojedinih kreposti, koji su samo za početnike, na pr. čini vjere, ufanja, religioznosti, mrtvenja, ispovijedanja, i t.d.

4. Prvotni objekt kontemplacije je Bog sam, dok je Isus u njoj sekundarni objekt, i izvan kontemplativnog čina čovjek nije oslobođen od toga, da misli na Isusa Krista, koji je nužni posrednik, niti od toga, da ide k Bogu po Njemu.

5. Sveto je predanje vrlo savršena krepost. Ali ne smije ići do ravnodušnosti u pogledu vječnog spasenja. Naprotiv to spasenje treba željeti, nadati mu se i za nj moliti.

6. Treba ići dotle, da u nutarnjim iskušenjima, mašta i osjećajnost bude duboko potrošena, dok najviši dio duše uživa duboki mir. Ali volja se uvijek mora opirati napastima.

4. Nesavršeno je misliti na Isusa i na njegova otajstva. Treba i dovoljno je izgubiti se u božanskoj Biti. Onaj, koji se služi slikama ili idejama ne klanja se Bogu u duhu i istini.

5. U stanju kontemplacije treba biti ravnodušan prema svemu, što više i prema posvećenju, svojem spasenju, treba gubiti i nadu, samo da ljubav bude nesebična.

6. Ne treba si zadavati brige, da se opiremo napastima. I najprljavije slike mašte, kao i za čine, koji iz njih slijede, ne treba se prekoravati, jer su đavlovo djelo. To su pasivne kušnje, koje su imali i Sveci, i treba se kloniti, da ih ispovijedamo. Tako se dolazi do savršene čistoće i uskog sjedinjenja s Bogom (219).

Ono, što smo iznijeli o pravoj katoličkoj nauci, oslobađa nas da pobijamo tu zabludu. Ali iz povijesti kvijetizma možemo lako izvući zaključak, da kad čovjek hoće, da dođe na stupanj kontemplacije prerano, i da se taj posao prisvaja sebi, a k tome, ako nije prije toga mrtvio svoje strasti i vježbao se u kršćanskim krepostima, tada pada toliko niže, koliko je htio, da se uzdigne više: "Tko hoće postati anđeo, odnosno izigravati anđela, izigrava "jopca".

2. Profinjeni Fenelonov kvijetizam (22o)

1485. Ovaj Molinin kvijetizam je ponovo oživjela, u jednom umjerenom obliku i bez nemoralnih posljedica, koje je iz njega izvlačio njegov začetnik, gospođa Guyon (1648-1717), koja se, postavši još posve mlada udovicom baci svim žarom na emotivnu pobožnost i pobožnost mašte, koju ona nazva: putem čiste ljubavi. Ona pridobije za svoje ideje najprije o. Lacombe. barnabitu, a zatim u nekoj mjeri i samoga Fenelona (1651-1715), koji je u svojem djelu: "L' explication des maximes des saints sur la vie interieure, 1697. formulirao umjereni kvijetizam, gdje je nastojao osvijetliti nauku o čistoj lju-

bavi, ljubavi čistoj i bez ikakve primjese kakvog motiva vlastite koristi.

Sve zablude, koje su sadržane u toj knjizi, mogu se prema sudu Bossuet-ovu, svesti na ove četiri propozicije:

1. Postoji u ovom životu stalno stanje čiste ljubavi, u kojem želja za vječnim spasenjem više nema mjesta.

2. U posljednjim iskušenjima nutarnjeg života, može jedna duša biti uvjerljivo i posve sigurna, da je s pravom odbačena od Boga i u tom uvjerenju učiniti Bogu posvemašnju žrtvu svoje vječne sreće.

3. U stanju čiste ljubavi, duša je ravnodušna prema svojem savršenstvu i prema vježbanju u krepostima.

4. Kontemplativne duše gube, u nekim stanjima, jasni, osjetni i zreli pogled Isusa Krista (221).

1486. Sigurno je, da je taj kvijetizam mnogo manje opasan nego onaj Molinin. Ali spomenute četiri propozicije su lažne i mogle bi dovesti do loših posljedica.

1. Krivo je, da na zemlji postoji stalno stanje čiste ljubavi, koje isključuje nadu. Jer, kako to s pravom veli peti Issy-čki članak (222): "Svaki kršćanin, u svakom stanju, iako ne u svakom času, mora htjeti, željeti i tražiti svoj vječni spas, kao stvar, koju Bog hoće i koju želi, da i mi hoćemo, Njemu na slavu".- Istinito je to, da kod savršenih, želju za savršenošću podržava ljubav, i da ima časova, kad izričito ne misle na svoje spasenje.

2. Isto je tako kriva i druga propozicija. Bez sumnje je bilo svetaca, koji su imali u nižem dijelu svoje duše vrlo jaki utisak, da bi opravdano bili osuđeni. Ali to nije promišljeno uvjerenje višeg djela. Ako su neki i učinili uvjetnu žrtvu u pogledu svoga spasenja, to nije bila apsolutna žrtva.

3. Još je manje ispravno, da je duša u stanju čiste ljubavi ravnodušna prema svojem savršenstvu i prema vježbanju u krepostima. Vidjeli smo baš naprotiv, da sv.Terezija neprestano naglašuje, i u najvišim stupnjevima savršenstva, brigu oko napretka i oko temeljnih kreposti.

4. Krivo je konačno i to, da u savršenim stanjima duša gubi distinktni pogled Isusa Krista. Vidjeli smo, u br. 1472., da je sv.Terezija - u svom preobražajnom sjedinjenju, imala viđenje svetog čovječanstva Isusa Krista. Istinito je to, da u nekim prolaznim časovima, duša ne misli izričito na Njega.

3. Polu-kvijetističke težnje (223)

1487. Nađe se katkada, u pojedinim duhovnim djelima, koja su inače izvrsna, više ili manje kvijetističkih težnja, koje bi, ako bi postale pravilom duhovnog vodstva za obične duše, dovele do velikih zloporaba.

Temeljna zabluda, koja se provlači u tim knjigama, što se nastoji usaditi u sve duše, pa i one, koje su malo uznapredovale, dispozicije pasivnosti, koje u stvari odgovaraju samo putu sjedinjenja. Hoće se prerano pojednostavniti duhovni život, zaboravljajući, da se za većinu duša to pojednostavnjenje može korisno provesti, tek što su prošle putem diskurzivnog razmatranja, posebnog ispitivanja savjesti i vježbanja u moralnim krepostima. To je pretjeravanje dobrog svojstva. Htjelo bi se duše učiniti savršenima prije nego je to moguće, potiskujući one srednje stupnjeve i sugerirajući odmah s početka sredstva, koja uspjevaju dušama, koje su jače uznapredovale.

1488. a) Na taj se način - pod izlikom gajenja nezainteresirane ljubavi, ne daje kršćanskoj nadi ono mjesto, koje ona mora zauzimati. Predpostavlja se, da je želja za vječnom srećom sporedna, i da je sve Božja slava. A u stvari su slava Božja i vječna sreća međusobno posve povezani: jer spoznavanjem Boga i ljubavlju prema Njemu, daje Mu se slava, a ta spoznaja i ta ljubav u isto vrijeme sačinjavaju našu sreću. Mjesto da ta dva sastavna dijela sastavljamo, treba ih sjediniti i pokazati, kako se upotpunjuju i usklađuju, sve jednako imajući na pameti - da slava Božja ima glavno mjesto, u koliko ih promatramo zasebno.

b) Isto se tako previše naglasuje pasivna strana pobožnosti: pustiti, da Bog djeluje u nama, baciti se Njemu u ruke, to su riječi, koje se naglašuju, a da se uz to ne nadoda, da Bog to redovito i općenito ne čini, dok se sami - kroz dugo vremena - nismo vježbali u aktivnoj pobožnosti.

c) Kad se opet dođe do sredstava posvećenja, gotovo se isključivo iznose ona, koja odgovaraju putu sjedinjenja. Kritizira sve na primjer metodičko razmatranje i - kako se veli - ukalupljeno, posebne odluke, koje - tobož - narušavaju jedinstvo duhovnog života, posebno ispitivanje savjesti, koje se može nadomjestiti jednostavnim pogledom. Ali se kod toga zaboravlja, da početnici redovito dolaze do pojednostavnjene molitve i razmatranja baš metodičkim razmatranjem, da za njih općenite odluke, da će ljubiti Boga svim srcem, moraju biti točno određene, i da moraju zaći u pojedinosti, da bi upoznali svoje pogreške i da bi ih popravili. Oni se nalaze u jako velikoj pogibelji, da se zadovolje samo onako površnim pogledom i osvrtom na same sebe i uslijed čega će i dalje ostati na životu sve njihove strasti i sve njihove slabosti.

Jednom riječi, zaboravlja se na to, da postoji više stupnjeva, kojima treba proći, da bismo stigli do sjedinjenja s Bogom i do pasivnog stanja.

POGLAVLJE III.

IZVANREDNE MISTIČNE POJAVE

1489. Opisujući kontemplaciju, pustili smo po strani izvanredne pojave, koje ju često prate, posebno, počevši od zanosnog sjedinjenja: viđenja, objave, i t.d.

A kako đavao oponaša božanska djela, ima katkada - kod pravih i lažnih mistika - i đavolskih pojava.

Govorit ćemo najprije o božanskim, a onda o đavolskim pojavama.

ČLANAK I. - IZVANREDNE BOŽANSKE MISTIČNE POJAVE (224)

Razlikujemo dvije vrste pojave te skupine:

1. Jedne su intelektualne naravi
2. Druge su psiho-fiziološke naravi.

§ 1. BOŽANSKE IZVANREDNE POJAVE INTELEKT.NARAVI

Ove se pojave svode na dvije glavne:

1. Privatne objave
2. Milosti, što ih Bog dragovoljno daje

I. PRIVATNE OBJAVE

Izložit ćemo im: 1. narav i 2. pravila za razlikovanje pravih od lažnih.

1. NARAV PRIVATNIH OBJAVA

1490. A. Razlika između privatnih i javnih objava

Božanska je objava - općenito govoreći - nadnaravno očitovanje, što ga daje Bog o nekoj nepoznatoj istini. Kad to očitovanje Bog daje za dobro cijele Crkve, tada se radi o javnoj objavi, a kad ga daje isključivo u korist onih osoba, kojima ga daje, tada to nazivamo privatnom objavom. Ovdje govorimo samo o toj posljednjoj.

Uvijek je bilo privatnih objava. Sv.Pismo i postupci za kanonizaciju nam za to daju dovoljno primjera. Ove objave ne spadaju u predmet katoličke vjere, koja se oslanja samo na polog, koji se nalazi sadržan u Sv.Pismu i Usmenoj Predaji, i koji je povjeren Crkvi, da ga vjerno tumači. Te objave prema tome nisu dužni vjerovati svi vjernici. Kad ih Crkva odobrava, ona nas time ne prisiljava, da ih i vjerujemo, nego samo dopušta - tako nam veli papa Benedikt XV. - da ih mogu objavljivati za pouku i poticaj vjernicima: pristanak dakle, kojim pristajemo uz te objave nije čin katoličke vjere, nego čin obične ljudske vjere,

koji se temelji na činjenici, da su te objave vjerojatne i da ih možemo pobožno vjerovati (225). Bez dopuštenja crkvene vlasti ne smiju se te privatne objave objavljivati (226).

Ipak mnogi bogoslovi misle, da same osobe, kojima su te objave dane i one, na koje se odnose, mogu u to vjerovati pravom vjerom, samo ako imaju sigurnih dokaza u njihovu vjerodostojnost.

1491. B. Kako nastaju objave

Nastaju na tri različita načina:

a) viđenjima
b) nadnaravnim riječima
c) Božanskim doticajima.

a) Vizije, viđenja su nadnaravni opažaji objekta, koji čovjek naravno ne može vidjeti. Ta se viđenja smatraju objavama samo onda, kad otkrivaju nepoznate istine.

Ta su viđenja trovrsna: 1. osjetilna, tjelesna
2. imaginativna, maštom
3. intelektualna, razumska

1. Osjetilno ili tjelesno viđenje, koje zovemo i ukazanjem, je takvo, gdje osjetila zamjećuju objektivnu stvarnost, koja je naravno nevidljiva čovjeku. Nije nužno, da opaženi predmet bude tijelo od mesa i kosti, dosta je da bude zamjetljivog oblika ili svijetlog izgleda.

Tako na pr. bogoslovi općenito drže, zajedno sa sv. Tomom, da se naš Spasitelj iza svoga Uzašašća nije nikad ukazao osobno, nego na neki sasvim posebni način. On se ukazivao dakle općenito u nekom osjetilnom obliku, koji nije bio njegovo pravo tijelo.

Kad se On ukazuje u Euharistiji, to se tumači - veli sv. Toma - na dva načina: ili čudesnom utisnutom slikom u očne organe (to je u slučaju, kad ga vidi samo jedan) ili stvaranjem u zraku neke realne osjetilne forme, ali ipak različite od tijela našeg Spasitelja. Jer - nadodaje on - tijelo se Spasiteljevo u svojem pravom obliku može vidjeti samo na jednom mjestu: "Tijelo se Kristovo "in propria specie" može vidjeti samo na jednom mjestu i to na onom, gdje se konačno nalazi"(227).

Ono što smo rekli za Našeg Spasitelja vrijedi i za blaženu Djevicu Mariju. Tako na primjer, kad se je Ona pojavila u Lurdu, njezino je tijelo ostalo na nebu, a na mjestu ukazanja, postojala je samo osjetilna forma, koja ju je prikazivala. Tako možemo tumačiti i činjenicu, da se je ukazivala čas u ovom, čas opet u drugom obliku.

1492. 2. Imaginarna su viđenja ona, koja izvodi u mašti ili sam Bog ili preko anđela, bilo na javi ili u snu. Tako se je Božji Anđeo ukazao sv. Josipu više puta u snu, a sv. Terezija pripovijeda o više imaginarnih viđenja čovječanstva Našega Spasitelja, koje je imala u budnom stanju (228). Često ova viđenja prati i intelektualno viđenje, koje mu tumači značenje (229). Katkada čovjek u viđenju prolazi dalekim krajevima: tada se radi - ponajviše - o imaginarnim viđenjima.

1493. 3. Intelektualnim viđenjima nazivamo ona, u kojima razum zapaža duhovnu istinu, bez osjetilnih forma: takvo je bilo viđenje presv.Trojstva, što ga je imala sv.Terezija i koje smo opisali u br.1473. Ova viđenja nastaju bilo preko ideja, koje smo već stekli, samo što ih Bog sređuje ili preinačuje, bilo preko ulivenih oblika (species infusae), koji bolje prikazuju božanske naravi, nego li stečeni pojmovi. Katkad su ta viđenja nejasna i očituje se samo prisutnost objekta (230). Drugi su put opet bistra, ali traju samo jedan čas. To je kao neko intuitivno gledanje, koje ostavlja duboki utisak (231).

Ima viđenja, koja su u sebi sastavljena u isto vrijeme od dvije ili tri vrste. Tako je viđenje sv.Pavla na putu u Damask, bilo u isto vrijeme tjelesno, kad je vidio sjajnu svjetlost, imaginativno, kad je Ananijin lik bio predstavljen njegovoj mašti, i intelektualno, jer je shvatio volju Božju o sebi.

1494. b. Nadnaravne riječi su očitovanja božanske misli, koja zamjećuje vanjska sjetila, nutarnja sjetila, ili direktno razum. Zovemo ih slušnim, ako su to čudesno izvedeni podražaji, koji djeluju na uši. Imaginarnim, kad ih čujemo u mašti. Intelektualnim, kad se odnose direktno na razum (232).

1495. c. Božanski doticaji su duhovni slatki osjećaji, utisnuti u volju nekom vrstom božanskog dodira i uvijek ih prati živa svjetlost za razum.

Razlikujemo ih dvije vrste: obični božanski poticaji, i substancijalni božanski dodiri, koji su, pogađajući volju, tako duboki, pa izgleda da nastaju u samoj biti duše. Odatle oni izrazi mističara, da su doživjeli dodir biti u bit. U stvari se ti dodiri izvršuju na najviši dio volje i razuma, tamo, gdje se te sposobnosti urašćuju u samu supstanciju duše. Ali prema nauci sv.Tome, te impresije ne prima supstancija, nego sposobnosti (233). Taj najviši dio volje mističari nazivaju vrškom razuma ili vrškom volje ili još: osnovnim temeljem duše.

1496. C. Držanje prema tim izvanrednim milostima

Veliki mističari svi jednoglasno uče, da te izvanredne božje darove ne treba ni željeti, niti za njih moliti. Pa to ni nisu potrebna sredstva, da bi došlo do božanskog sjedinjenja. Što više, katkada mogu biti, zbog naših loših težnja, prije zapreke za božansko sjedinjenje. To posebno pokazuje sv.Ivan od Križa: on tvrdi, da ta želja za (privatnim) objavama odnosi čistoću vjere, razvija opasnu znatiželju, koja je izvor obmanama, zaokuplja razum isprazním utvarama, često pokazuje nedostatak poniznosti i nedostatak podložnosti Našem Spasitelju, koji nam je po javnoj objavi dao i objavio sve, što nam je potrebno, da nas vodi u nebo.

On se diže odvažno i protiv onih duhovnih vođa, koji nerazborito ugađaju toj želji svojih podložnika za viđenjima. "Oni im daju poticaj, veli on, da se na ovaj ili onaj način bave tim viđenjima, a to im onda smeta, da žive čistim i savršenim duhom vjere. Oni ih ne izgrađuju i ne jačaju više u vjeri, nego se da-

ju na duge razgovore o tim viđenjima. Na taj im način daju razumjeti, da im se to sviđa i da do toga mnogo drže. Isto tako rade i te duše. Tada te duše, pod utjecajem njihovih utisaka, više ne nadahnjuje vjera i više se ne otkidaju, i ne oslobađaju od tih osjetilnih stvari... Gdje je tu poniznost te duše, od vremena, kad ona misli, da je to nešto dobro, i utvara si što više, da Bog čini od nje posebni slučaj?... Kako se ti ispovjednici nalaze pred osobama, koje su predmet božanskih objava, oni ih iskorišćuju, moleći ih, da bi bile dobre, da budu posrednice, da Bog dade, da upoznaju ovo ili ono, za njih same ili za druge. Te su osobe tada dosta nesretne,da preuzmu tu zadaću... Istina je u tom, da se to ne sviđa Bogu, i da On toga nikako ne želi" (234).

Uostalom, u tim viđenjima ima mnogo halucinacija, obmana. I eto, upravo je zato potrebno dati pravila, po kojima ćemo razlikovati ona prava od lažnih.

2. PRAVILA ZA RAZLIKOVANJE OBJAVA

1497. Da bismo mogli dobro razlikovati prave objave, i da bismo znali prepoznati ljudski udio, koji se tu može uvući, važno je iznijeti pravila, koliko samo moguće točnije. Ta se pravila odnose:

a) na osobu, koja prima objave
b) na predmet, na koji se one odnose
c) na učinke, koje one izvode i
d) na znakove, koji ih prate.

A. Pravila, koja se odnose na osobu, koja prima objave

1498. Bog bez sumnje može davati objave svakome, kome hoće, pa i grešnicima. Ali redovito On daje objave samo gorljivim i svetim osobama, i to, kad su se već uzdigle do mističkog stupnja sjedinjenja s Bogom. Osim toga je potrebno - pa i za tumačenje pravih objava - poznavati svojstva i nedostatke osoba, koje drže, da dobivaju objave. A radi toga je potrebno proučavati njihova naravna i nadnaravna svojstva.

a) Naravna svojstva:

1. Obzirom na temperamenat, jesu li to dobro uravnotežene osobe ili ih je zahvatila psiho-nervoza ili histerija? Svakako je očito, da u ovom drugom slučaju treba smatrati sumnjivim objave, za koje tvrde, da su ih imali, jer takvi temperamenti lako podliježu halucinaciji.

2. Obzirom na razumno djelovanje, radi li se o osobi zdravog suda, pravilnog rasuđivanja ili o osobi, koja ima previše

živu maštu spojenu s pretjeranom osjetljivošću?- Nadalje: radi li se o učenoj osobi ili neznalici? - Od koga je primio svoju naobrazbu?- Nije li mu razum oslabio kakvom bolešću, dugim postovima?

3. Obzirom na moralnost, je li osoba posve iskrena ili ima naviku da "zaokružuje" istinu, a katkada čak da i izmišlja? Je li mirnog ili raspaljivog karaktera?

Rješenje ovih pitanja ne će nesumnjivo odmah dokazati, da li ima objavi mjesta ili nema, ali će mnogo doprinijeti, da se prosudi vrijednost svjedočanstva, koje nam ti "vidovnjaci" daju.

1499. b) Što se tiče nadnaravnih svojstava valja ispitati, da li osoba ima:

1. Čvrstu krepost, isprobanu kroz dulje vrijeme ili samo neki više ili manje osjećajan žar.

2. Da li je iskreno i duboko ponizna, ili se naprotiv voli isprsavati, pripovijedati svuda i svakome o svojim duhovnim darovima. Prava je poniznost kamen-kušać za svetost, pa ako poniznosti nema, tada je to vrlo loši znak.

3. Upoznaje li ona svoga duhovnog vođu s tim objavama, mjesto da ih pripovijeda drugim osobama, i drži li se poslušno njegovih savjeta.

4. Da li je već prebrodila pasivne kušnje i prve stupnjeve kontemplacije. Napose: ima li zanosa u njezinom životu, to jest, vježba li se u krepostima u herojskom stupnju: općenito naime govoreći, Bog ta viđenja ostavlja za savršene duše.

1500. Dobro zapamtimo, da posjedovanje svih tih svojstava još ne dokazuje da se doista radi o objavama, nego su po tim svojstvima izjave vidovnjaka samo vjerojatnije. A ako ih nema - iako to ne dokazuje da nema ni objava - njihovo je svjedočanstvo malo vjerojatno.

Osim toga, ovako postavljena načela će nam omogućiti lakše otkriti lašce i one, koji si umišljaju, da imaju viđenja. Ima ih naime, koji iz oholosti, ili iz želje, da nešto znače, hotimično glume zanose i viđenja (235).

Drugi opet - i to brojniji - padaju u obmanu radi svoje prebujne mašte, i svoje vlastite misli uzimaju kao viđenja i nutarnje riječi (236).

B. Pravila obzirom na predmet objave

1501. Osobitu pažnju valja posvetiti baš tome: jer neumoljivo treba odbaciti svaku objavu, koja se protivi vjeri i ćudoređu, prema jednodušnoj nauci Otaca, koja se temelji na onim riječima sv.Pavla: "Ali, ako i mi, ili anđeo s neba navijesti vam evanđelje drukčije, nego što vam navijestismo, neka bude proklet" (237). Bog ne može sam sebi protivurječiti, niti objavljivati stvari protivne onome, što nas po svojoj Crkvi uči. Iz toga slijede neka pravila, koja iznosimo:

a) Treba smatrati lažnom svaku onu privatnu objavu, koja nije u skladu s kojom vjerskom istinom: takve su na primjer navodne objave duhova, koji niječu više naših vjerskih istina, posebno vječnost paklenih muka. - Isto tako se imaju smatrati lažnima, ako se protive jednodušnom učenju bogoslova i Otaca, jer njihovo jednoglasno učenje predstavlja jedan oblik redovitog crkvenog učiteljstva.

Radi li se o kakvom spornom pitanju među samim bogoslovima, treba sumnjati u svaku objavu, koja bi išla za tim, da riješi poteškoću i tako na primjer prekinula spor među tomistima i molinistima: Bog se naime ne običaje izjašnjavati u pitanjima ove vrste.

15o2. b) Treba odbaciti kao lažno i svako viđenje, koje bi se protivilo zakonima kršćanskog morala ili čednosti: na pr. ukazivanje ljudskih oblika bez odijela, čuti kakav trivijalni ili nepristojni razgovor, minuciozno i djetaljno opisivanje besramnih mana, koje nužno vrijeđaju stidljivost (238). Bog, koji objavljuje nešto samo radi dobra duša, očito ne može biti začetnik takvih objava, koje po svojoj naravi nose duše u zlo.

Prema tom istom načelu, sumnjiva su i sva ona ukazanja, u kojima nema dostojanstva, suzdržljivosti, a naроse ona, koja u sebi imaju što smiješnoga. Upravo to posljednje je tipični znak ljudskih ili đavolskih patvorina: takva su na primjer bila ukazivanja na groblju svetog Medarda.

c) Ne može se dopustiti, da dolaze od Boga ni zahtjevi, koje nije moguće ostvariti, vodeći računa o providencijalnim zakonima i o čudesima, koja Bog običaje činiti: Bog ne traži, što je nemoguće (239).

C. Pravila obzirom na učinke, koji slijede iz objava.

15o3. Drvo prosuđujemo po plodovima. Tako možemo i objave prosuđivati prema učincima, koje izvode u duši.

a) Prema sv.Ignaciju i sv.Tereziji, božansko viđenje budi u duši najprije čuvstvo čuđenja i straha, a zatim dolazi duboki osjećaj trajnog mira, veselja i sigurnosti. Sasvim je obratno s viđenjima s đavolske strane. Ona najprije u duši bude veselje, a brzo iza toga nastaje nemir, žalost, klonulost: na taj način đavao upropašćuje dušu.

15o4. b) Prave objave učvršćuju dušu u krepostima: poniznosti, poslušnosti, strpljivosti, slaganja s voljom Božjom; lažne opet rađaju ohološću, preuzetnošću i neposlušnošću.

Poslušajmo, što veli sv.Terezija: "Ova milost Gospodnja nosi sa sobom najveći stid i poniznost. Da je to potjecalo od zloduha, bilo bi sve protivno. Ona spoznaje razgovjetno, da joj je tu stvar dao sam Bog, jer čovječja vještina ne bi bila dosta, da to osjeća. I zato ne može nikako misliti, da je to njezino dobro, nego dar iz ruke Božje... Ove opisane učinke, koji se pokazuju na duši, može zamijetiti na sebi svaka od vas, koju Gospodin povede ovim putem. A iz toga može upoznati, da to nije

prevara (nečastivoga) ni puko utvaranje. Kako rekoh, kad bi tu djelovao zloduh, držim, da ne bi moglo toliko trajati niti duši činiti tako veliku korist, niti joj podavati toliki unutarnji mir. Nije to zloduhov običaj, a sve kad bi htio, ne bi, onako zao kako jest, mogao činiti tolikoga dobra... (240).

1505. c) Ovdje se nameće pitanje, da li je dopušteno tražiti znakove kao potvrdu za privatne objave.

a) Radi li se o važnoj stvari, tada je to slobodno, ali dakako ponizno i uvjetno (=ako Bog hoće); Bog naime nije dužan činiti čudesa, da bi dokazao istinitost tih viđenja.

b) Ako čovjek Boga za to moli, dobro je, da Mu prepusti na volju. Dobri je župnik iz Lurda tražio u znak ukazanja, da procvate jedna divlja ruža u po zime. Taj znak nije bio dan, ali je Bezgrješna Djevica dala, da izbije čudesno vrelo, koje je imalo liječiti tjelesa i duše.

c) Kad je utvrđeno čudo, koje se tražilo, kao i činjenica, da je ono baš u vezi s ukazanjem, onda je to dovoljan dokaz, koji nam pruža dovoljno uvjerenje.

D. Pravila za razlikovanje lažnog od istinitog kod privatnih objava

1506. Izvjesna objava može biti istinita u svom temelju, i u isto vrijeme izmješana s nekim zabludama. Bog ne čini čudesa bez razloga i ne popravlja predrasude ili zablude, koje se mogu naći u razumu onih, koji imaju viđenja: Bog naime ima u vidu njihovo duhovno dobro, a ne njihovu intelektualnu izgradnju. To ćemo bolje razumjeti, kad budemo obrađivali glavne uzroke zabludama, koje susrećemo u nekim privatnim objavama.

a) Prvi je uzrok u tome, što se često miješa ljudska djelatnost s nadnaravnom Božjom djelatnošću, napose, ako čovjek ima živu maštu i razum.

Tako nalazimo u privatnim objavama zablude onoga vremena u pogledu fizičkih i povjesnih nauka. Sv. Franciska Rimska tvrdi, da je vidjela kristalno nebo između zvijezdanog neba i neba blaženih i pripisuje plavu boju nebeskog svoda zvijezdanom nebu. Marija Agredska tvrdi, da znade iz objavljenja, da se jedanaest nebesa s poštovanjem (Ptolomejevih) otvorilo za Riječ, koja je silazila s neba, da se utjelovi (241).

2. Nalazimo tu, u tim objavama, često i predrasude, misli ili sisteme duhovnih vođa onih osoba, koje su imale viđenje. Prema vjerovanju svojih duhovnih vođa, sveta je Koleta vjerovala, da je vidjela, da se sv. Ana tri puta udala, i kako joj dolaze u posjet sa svojom brojnom obitelji (242). Katkada sveti dominikanci ili franjevci govore, u svojim viđenjima, u skladu s posebnim (naučnim) sistemom svoga Reda (243).

3. Objave su katkada protkane i povjesnim zabludama. Bog ne običaje objavljivati pojedinosti o životu Našega Spasitelja ili Blažene Djevice Marije, kad te objave nemaju nikakve veće

vrijednosti za pobožnost. A neke osobe, koje su imale viđenja, miješaju svoja pobožna razmatranja s objavama, pa donose pojedinosti, brojke, datume, koji se ne slažu s historijskim dokumentima i ostalim objavama. Tako su na primjer u različitim prikazima o Muci, mnoge male pojedinosti, o kojima se govori u viđenjima, protuslovne (na primjer, broj udaraca, koji je Isus primio prilikom bičevanja) ili nisu u skladu s najboljim historičarima (244).

1507. b) Božanske se objave može i loše tumačiti.

Tako na primjer, kad je sv.Ivana od Arca pitala, da joj Gospodin objavi, da li će biti spaljena, glas joj odgovori, da se preda u ruke Našem Spasitelju, da će je On pomoći i da će biti oslobođena velikom pobjedom. Ona je mislila, da ta pobjeda znači njezino oslobođenje iz zatvora. A u stvari, to je bilo njezino mučeništvo i njezin ulazak u nebo.

- Sveti je Norbert izjavio, da znade iz objavljenja, i to sigurno, da će antikrist doći u vrijeme "sadašnjeg pokoljenja" (12.stoljeće). Nakon što ga je sv.Bernardo natjerao u škripac, rekao je, da barem ne će umrijeti, dok ne bude vidio opći progon Crkve (245).

- Sveti je Vinko Fererski objavio opći sud, kao da je blizu i činilo se, da je čudesima potvrđivao to svoje proročanstvo (246).

1508. c) Neku objavu može baš onaj, koji ju je doživio, izvrnuti u času, kad je želi rastumačiti, a još je češće mogu izvrnuti njegovi tumači.

Sveta je Brigita sama priznala, da je katkada retuširala svoja objavljenja, da bi ih bolje rastumačila (247). Takva tumačenja nisu uvijek izuzeta od zabluda. Danas se priznaje, da su pisarice, koje su napisale objavljenja svetoj Mariji Agreda, Katarini Emmerick i Mariji Lataste, retuširale toliko, da je to teško odrediti (248).

Iz svih navedenih razloga, nikada nije dosta mudrosti i opreznosti u ispitivanju privatnih objava.

Zaključak: Kako se treba vladati u pitanju privatnih objava

1509. a) Ne možemo učiniti bolje, nego da nasljedujemo mudru opreznost Crkve i Svetaca. A Crkva ne usvaja objava, dok nisu dobro i valjano utvrđena, pa i onda ih ne predlaže na vjerovanje vjernika. Što više, i onda, kada se radi o ustanovljenju kakvog blagdana ili kakve vanjske ustanove, ona čeka kroz dugo godina, da se izjasni i odlučuje se tek, kada je stvar zrelo promotrila i u samoj sebi i u njezinu odnosu prema Dogmatici i Liturgiji.

Tako je na primjer sv.Julijana iz Liege-a, božja izabranica za ustanovljenje blagdana presv.Sakramenta, obznanila svoje

nacrte bogoslovima tek 22 godine nakon svojih prvih viđenja; 16 godina iza toga je biskup iz Liege-a uveo taj blagdan u svoju biskupiju, a 6 godina iza smrti Blaženice uveo ga je papa Urban IV. u cijelu Crkvu godine 1264. Tako je isto i blagdan presv. Srca Isusova odobren mnogo godina nakon objave sv.Mariji Margariti i s razloga, koji su posve neovisni o samim objavama.

Iz toga slijedi za nas pouka, kojom se moramo okoristiti:

151o. b) Ne smijemo proglasiti sa sigurnošću, da se doista radi o nekoj privatnoj objavi sve dotle dok ne bude za to uvjerljivih dokaza, a te je dokaze, koji se traže, ukratko iznio papa Benedikt XIV. u svojoj knjizi o kanonizacijama. Općenito, nikada se ne smijemo zadovoljiti samo s jednim dokazom, nego ćemo zahtijevati više. I ispitivat ćemo, da li jedan drugog nadopunjuju, da li se međusobno slažu i da li jedan drugoga potvrđuju. Što ih bude više, i sigurnost je veća.

1511. c) Kad koji duhovni vođa postane uvjeren, da se doista radi o objavama, tada će paziti, da ne pokaže svoje divljenje: to bi moglo djelovati na onog koji doživljuje viđenja tako, da ih neposredno promatra kao istinite, a možda da se i uzoholi. On naprotiv mora pokazati, da su sve te stvari mnogo manje važme, nego vježbanje u krepostima, da je lako moguća obmana, da prema tome treba biti jako oprezan i obziran i na koncu, da ih prije treba odbaciti, nego li prihvatiti.

Takvo pravilo postavljaju Sveci. Evo, što o tom piše sv. Terezija: "A treba se bojati vazda kod bolesnih i zdravih, dok se ne upozna duh, od kojega dolaze te stvari. Zato i kažem, da se najbolje toga riješiti spočetka. Jer ako je duh Božji od kojega to potječe, više pomaže, da duša napreduje i više raste, kad se iskušava. Tako je to. Ali ne treba mnogo stiskati i uznemirivati duše jer ona zbilja ne može više" (249). Sveti je Ivan od Križa još odlučniji: nakon što je nabrojio šest glavnih znakova, koji ukazuju, da sigurno ne prihvatimo objave, nadodaje: "Đavlu nije ništa draže od duše, koja traži objave i koja ih želi. To znači pokazati mu svu lakoću, da nam natukne zabludе i da nam oslabi vjeru i time se duša često izlaže kojekakvim ludorijama i jakim napastima" (25o).

1512. d) Ipak mora duhovni vođa blago postupati s dušama, koje drže, da imaju objave. Upravo će time steći njihovo povjerenje i moći će s više uspjeha doznati sve pojedinosti, koje će im omogućiti, da - nakon zrelog razmišljanja - donese sud. A ako su u obmani, imat će time pred njima samo više ugleda, da ih rasvijetli i da ih privede k istini.

Ovako savjetuje sv. Ivan od Križa, koji je ipak vrlo strog prema objavama: "Strogo smo naglasili, da je potrebno otresti se viđenja i objava, nadodavši, da ispovjednici moraju od toga odvraćati duše, da se s njima ne upuštaju u razgovor o tim stvarima, ali to ne znači, da se moraju pokazati grubi i prezirno odbijati sve izjave, koje im se u toj stvari dadu. Time se zatvaraju vrata svakom povjerenju. Duše se ustežu i zatvaraju same u se, tako da više ništa ne će reći, a iz toga može slijediti samo zlo (251).

1513. e) Radi li se o nekoj ustanovi ili kakvoj vanjskoj zakladi, duhovni će se vođa čuvati, da dušu na to potiče, prije nego li je brižljivo ispitao sve razloga za i protiv u svijetlu nadnaravne mudrosti.

Tako su se vladali Sveci: Sveta Terezija, koja je imala tolike objave, ne htjede, da njezini duhovni vođe budu samo pod utjecajem njezinih viđenja u svojim odlukama. Tako na primjer, kad je Spasitelj u objavi od nje zatražio, da osnuje samostan Avila, ona je ponizno predložila svoju osnovu na rješenje svome duh.vođi, i kako je ovaj oklijevao, ona primi poziv svetog Petra Alkantara, sv.Franje Borgija i sv.Ljudevita Bertranda (252).

Što se tiče samih osoba, koje doživljuju objave, za njih postoji samo jedno pravilo: da svoga duh.vođu upoznaju sa svojim objavama i viđenjima i da u svemu ponizno slijede njegove naputke. To je najsigurniji način, da ne će zastraniti.

1515. 1) Riječ mudrosti, sermo sapientiae, koji nam pomaže

II. MILOSTI, KOJE BOG DRAGOVOLJNO DAJE (253).

1514. Objave, o kojima smo govorili, Bog daje za osobnu korist pojedine duše. Dragovoljno darovane milosti, posve obratno, Bog daje za korist drugih.

To su dakle:

DRAGOVOLJNI DAROVI, izvanredni i prolazni, koje Bog daje izravno za dobro drugih, i koji mogu neizravno poslužiti i za osobno posvećenje. Sveti ih Pavao spominje pod imenom "charismata". U poslanici Korinćanima ih nabraja devet, a sve dolaze od istoga Duha:

1515. 1) Riječ mudrosti, sermo sapientiae, koji nam pomaže, da izvodimo vjerske istine, promatrane kao načela i da izvodimo zaključke, koji obogaćuju dogmu.

2) Riječ znanja, sermo scientiae, koji nam pomaže, da se okoristimo ljudskim znanjem za tumačenje vjerskih istina.

3) Dar vjere, ne sama krepost, nego jedna posebna sigurnost, koja je u stanju, da izvodi čudesa.

4) Dar ozdravljivanja - gratia sanitatum - koja nije ništa drugo, nego moć ozdravljivanja bolesnika.

5) Moć izvoditi čudesa i to za potvrđivanje božanske objave.

6) Dar proroštva ili dar poučavanja u ime Božje i po potrebi dokazati i potvrditi svoje učenje proročanstvima.

7) Razlikovanje duhova ili uliveni dar čitati tajne srdaca i razlikovati dobrog duha od zloga.

8) Dar jezika, koji je kod sv.Pavla dar molitve na stranom jeziku s nekim osjećajem ushićenja; prema bogoslovima, to je dar govoriti više jezika.

9) Dar tumačenja ili sposobnost tumačiti strane riječi, koje su u pitanju (254).

Prema vrlo opravdanoj opasci sv.Pavla i sv.Tome, sva su karizmata daleko ispod ljubavi i milosti posvećujuće.

§2.: PSIHO - FIZIOLOŠKE POJAVE

1516. Pod time se imenom razumijevaju pojave, koje djeluju istovremeno i na dušu i na tijelo i koje se vežu više manje uz zanos, o kojem smo već govorili, br.1454: Glavne su ove pojave:

1. levijacije (uzdizanja), lebđenje u zraku
2. širenje svijetla
3. širenje mirisa
4. post ili uzdržavanje od jela
5. stigmatizacija.

1. Lebđenje u zraku

1517. Lebđenje je pojava, koja se sastoji u tome, da se tijelo nalazi uzdignuto iznad zemlje i da se u tom položaju neko vrijeme zadrži bez ikakvog prirodnog oslona. Nazivamo to lebdećim zanosom. Katkada tijelo poleti u velike visine: to je onda zanosni lijet. A za druge se opet čini da trče brzo ne dotičući zemlju: to je zanosni hod.

O mnogobrojnim lebđenjima čitamo u životu više svetaca, bilo u Bolandistima bilo u Brevijaru. Tako na primjer čitamo za: sv.Pavla od Križa, 28.travnja.- Sv.Filipa Neri, 26.svibnja, - sv.Stjepana, mađarskog kralja, 2.rujna.- Sv.Josipa Cupertino, 18.rujna.- Sv.Petra d' Alcantara, 19.listopada. Sv.Franju Ksaverskog, 3.prosinca i t.d. Jedno od najčudesnijih lebđenja sv. Josipa de Cupertino, koji, videći jednoga dana radnike, kako se teško muče, da uzdignu vrlo teški misijski križ, uzleti, zgrabi križ i usadi ga bez ikakve muke u rupu, koja je bila iskopana.

Toj je pojavi slična i jedna druga, a to je izvanredna težina, koja se očituje time, da nekoga nije moguće podignuti ni uz veliku silu.

1518. Racionalisti su pokušali protumačiti te pojave na posve prirodni način: dubokim udisanjem zraka u pluća, nepoznatom fizičkom silom, utjecajem drugih duhova ili duša. To znači, da ne mogu navesti nikakvo ozbiljno tumačenje. Koliko li je pametniji Benedikt XIV.! On prije svega traži, da se činjenica dobro ispita, da bi se izbjegla svaka lukava prevara. Zatim izjavljuje, da se:

1. Lebđenje, koje je dokazano, ne može naravno protumačiti
2. da ono ipak ne prelazi sile anđeoske ili đavolske, koji mogu lebdjeti tijelom, i
3. da je kod Svetaca taj dar kao neki početak hitrine, koji će imati proslavljena tjelesa(255).

II. ŠIRENJE SVIJETLA (256)

1519. Zanos katkada prati širenje svijeta. To je čas svjetla, aoreola, koja ovija čelo, a čas je opet cijelo tijelo obasjano svjetlošću.

I ovdje ćemo ukratko iznijeti nauku Benedikta XIV: (257). Prije svega, valja dobro proučiti činjenicu sa svim njezinim okolnostima, da vidimo, ne može li se možda protumačiti prirodno.

Posebno treba ispitati:

1. da li se pojava zbiva u po bijela dana ili po noći. I u ovom posljednjem slučaju, da li je to svijetlo sjajnije, nego svako drugo svijetlo?

2. Da li je to kakva jednostavna iskra, slična električnoj iskri, ili se ta svijetla pojava traje kroz dulje vremena i obnavlja li se više puta ili ne?

3. događa li se za vrijeme kakvog religioznog čina, zanosa, propovijedi ili molitve?

4. Da li iza toga slijede kakvi učinci milosti, trajna obraćenja i t.d.?

5. Da li je osoba, iz koje izbija takvo svijetlo, kreposna i sveta?

Tek nakon što je strogo i zrelo ispitano sve ovo nabrojeno, moći ćemo zaključiti na nadnaravni karakter takvih činjenica.- I tu se radi o nekoj vrsti početnog svijeta, kojim će sjati uskrsnulo proslavljeno tijelo.

III. ŠIRENJE MIRISA

1520. Katkada Bog dopušta, da se iz tijela Svetaca, za vrijeme njihova života, bilo iza njihove smrti, širi miris, koji na neki način slikovito prikazuje dobar i ugodni miris kreposti, u kojima su se dotični sveci vježbali.

Tako se iz rana sv. Franje Asiškog širio neki ugodni miris. Kad je umrla sv. Terezija, voda u kojoj su joj prali tijelo, ostala je mirisna. Kroz devet mjeseci se neki čudesni miris širio od njezina groba, a kad su je iskopali, njezinim je udovima teklo neko dragocjeno, mirisno ulje (258). I navodi se još mnogo sličnih slučajeva.

Benedikt XIV. upućuje, kako će se postupati pri ispitivanju tog čuda. Ispitat će se:

1. da li je miris trajno ugodan?
2. ne može li se to ničim drugim rastumačiti u tijelu ili u zemlji?
3. Da li se je dogodilo kakvo čudo upotrebom vode ili ulja, koje izlazi iz tog svetog tijela (259).

IV. DUGI POSTOVI

1521. Ima svetaca, posebno među stigmatiziranima, koji su živjeli i više godina ne uzimajući nikakve druge hrane, osim sv. Pričesti.

Dr. Imbert-Goubeyre nabraja posebno, neke naročite slučajeve (26o): "Blažena Anđela de Foligno živjela je 12 godina ne uzimajući nikakve hrane - sveta Katarina Sijenska oko 8 godina - blažena Elizabeta de Rente više od 15 godina - sveta Lidvina 18 godina - Blažena Katarina de Racconigi 1o godina... u naše vrijeme Rosa Andriani 28 godina... i Ljudevita Lateau, 14 godina".

Crkva je vrlo stroga u ispitivanjima činjenica ove vrste i traži svu moguću budnost i oprez kroz dulje vremena, s mnogo svjedoka, koji su vješti u otkrivanju prevaranata (261). Oni moraju ispitati, da li je uzdržavanje od jela posvemašnje, da li se osoba i dalje bavi svojim poslovima.

Ovdje treba spomenuti i pojavu nespavanja. Tako je sv. Petar Alcantara, kroz 4o godina, spavao svaku noć samo sat i po. Sveta Katarina de Ricci je spavala samo jedan sat na tjedan.

V. STIGMATIZACIJA

1522. I. Narav i izvor

Ta se pojava sastoji u tome, da se na neki način utisnu svete Spasiteljeve rane na noge, ruke, bok i čelo. One se pojavljuju najedanput, ne uzrokuje ih nikakva vanjska povreda i iz njih povremeno curi zdrava krv.

Prvi poznati stigmatizirani čovjek je sv. Franjo Asiški. U jednom svojem visokom zanosu, na brdu Alverno, 17. rujna 1222., vidje on Serafina, kako mu prikazuje sliku raspetog Isusa i kako mu utiskuje svete Rane. Do smrti je sačuvao te rane, odakle je tekla rumena krv. Pokušao je sakriti to čudo, ali nije u tome posve uspio i na dan njegove smrti 11. listopada 1226. godine, čudo postade javnim.- Od onda je bilo mnogo takvih slučajeva. Dr. Imbert ih nabraja 321, od kojih 41 slučaj otpada na ljude. Šezdeset i dvije stigmatizirane osobe su kanonizirane.

1523. Izgleda, da je sigurno utvrđeno, da stigmatizacija postoji samo kod osoba, koje su na stupnju zanosnog sjedinjenja, i da prije nje prethodi, i da je prati vrlo živo i užasno fizičko i moralno trpljenje, po kojem dotični postaje na taj način sličan Isusu, koji trpi. Kad tih muka ne bi bilo, to ne bi bio dobar znak: jer su stigme upravo simbol sjedinjenja s Raspetim božanskim Spasiteljem i učestvovanja u njegovom mučeništvu.

Opstojnost je stigmata dokazana tako mnogobrojnim svjedočanstvima, da i sami nevjernici općenito priznaju njihovu opstojnost. Ali oni ih pokušavaju protumačiti na prirodni način. Oni naime tvrde, da se kod nekih pojedinaca, nadarenih posebnom osjetilnošću, može pomoću mašte izazvati izbijanje krvi, što nalikuje na rane. A u stvari kod nekoliko slučajeva, koji su na taj način

postignuti, ima mnogo rezlike od pojava, što ih zapažamo kod pravih stigmatiziranih osoba.

1524. 2. Znakovi za raspoznavanje stigmata

I zato, da bismo bolje razlikovali stigmatizaciju kao umjetnu pojavu, koja se može izazvati kod izvjesnih pojedinaca, treba skrenuti pažnju na sve okolnosti, koje su značajne za prave stigme.

1. Prave se stigme nalaze upravo na onim mjestima, gdje je i Naš Gospodin imao pet rana, dok je eksudacija krvi kod hipnotiziranih osoba lokalizirana drukčije.

2. Općenito je obnavljanje rana i boli stigmatiziranih osoba vezsno u dane ili liturgijsko vrijeme, kada se više spominje uspomena na Muku Isusovu, kao na primjer: Veliki Petak ili koji drugi blagdan Gospodnji.

3. Ove se rane ne gnoje: krv, koja iz rana teče, je čista, dok i najmanja ozljeda na drugom dijelu tijela dovodi do gnojenja, pa i kod stigmatiziranih osoba. One ne ozdravljuju unatoč redovitih medicinskih sredstava i traju katkada po 30 ili 40 godina.

4. Iz tih rana obilno teče krv, što možemo shvatiti prvi dan, kad se pojave, ali postaje neprotumačivo u slijedeće dane. I obilno krvarenje postaje neprotumačeno. Stigmata su redovito na površini, daleko od glavnih krvnih sudova, a ipak iz tih rana curkom curi krv.

5. Konačno i posebno spomenimo, da se stigmata nalaze samo kod osoba, koje se na herojski način vježbaju u krepostima i koje imaju posebnu ljubav prema svetom Križu.

Proučavanje svih ovih okolnosti pokazuje, da se tu ne radi o kakvom redovitom patološkom slučaju, nego da neki razumni i slobodni uzrok djeluje na te stigmatizirane osobe, da ih učini, što je moguće više, sličnima Raspetom Spasitelju

ZAKLJUČAK:

Razlika između ovih i bolesnih pojava

1525. Pojave, koje se povezuju uz zanos, tako su dobro dokazane, da ih pozitivisti ne mogu nijekati. Oni samo pokušavaju, da ih izjednače s nekim bolesnim pojavama, koje imaju svoj izvor u psihonervozi, a posebno u histeriji. Neki opet vide u tome neku vrst ludila. - Sigurno je, da i Sveci mogu biti bolesni, kao i drugi ljudi. Ali nije o tom pitanje. Radi se samo o tome, da li, i unatoč svoje bolesti, oni daju dojam zdravih i uravnoteženih ljudi obzirom na svoj razum. A baš u toj stvari ima toliko bitnih razlika između mističnih i bolesnih pojava, da nijedan dobronamjerni čovjek ne može to ne vidjeti i iz toga ne zaključivati, da tu nije moguća nikakva sličnost (262). Te se razlike zapažaju posebno: 1. obzirom na subjekt,
2. obzirom na različitost pojava i
3. obzirom na rezultate.

1526. 1. Razlike obzirom na subjekt

Usporedimo li one, koji boluju od psihoneuroze, s onima, koji su zanosno sjedinjeni s Bogom, vidimo da su prvi moralno i fizički neuravnoteženi, dok su drugi, barem u moralnom pogledu, posve uravnoteženi.

A. Prvi su neuravnoteženi duševno, kao i fizički.

Kod njih možemo utvrditi umanjenu razumsku djelatnost, kao i umanjenu moć volje. Svijest potpuno ili djelomično radi, pažnja popušta, razum osiromašuje, mašta se toliko rastvara, da se dobiva dojam podvojene osobnosti. Naskoro u duhu ostaje samo još mali broj čvrstih misli. I odatle nastaje neka ujednačenost misli, nešto slično ludosti. U isto vrijeme slabi i volja. Čuvstva i uzbuđenja preuzimaju maha. Čovjek postaje igračka svojih željica ili sugestije tuđe volje, više ne pripada sam sebi. To je dakle neko stanovito oslabljenje, umanjenje ličnosti, intelektualnih i moralnih sila (263).

1527. B. Sve je to posve protivno kod mistika: njihovo je razumsko djelovanje sve veće, volja biva jača i postaju sposobni, da se pothvate i izvedu velike stvari. Pa vidjeli smo zaista, kako su stekli nove spoznaje o Bogu, o njegovim svojstvima, o vjerskim istinama, o samima sebi. Bez sumnje, ne mogu izraziti sve, što vide. Ali priznaju posve iskreno, da su više naučili za nekoliko časaka kontemplacije, nego li dugim čitanjem. I to se uvjerenje prenosi i na stvarni napredak u vježbanju najherojskijih kreposti. Vidi se očito, da su ti ljudi još ponizniji, još puniji ljubavi, još podložniji Božjoj volji, pa i u najtežim iskušenjima i da uživaju mir, sreću i nepomućenu vedrinu. Kako smo daleko u tom slučaju od uzbuđenja i strastvenih pokreta histerika!

1528. 2. Razlike sa strane samih pojava

Isto tako postoje i mnoge razlike, obzirom na način, na koji se zbivaju te pojave kod jednog i kod drugog.

A. Ništa nema žalosnije, neugodnije za promatranje od histeričnih napadaja:

1. Prvi je stupanj sličan nekom laganom napadu padavice, ali se od nje razlikuje, što se zapaža kao neka kugla (knedla), KOJA DOLAZI DO GRLA I KOJA JE U STVARI NEKA OTEKLINA, nabreklost grla s utiskom gušenja, i kao neko pištenje u ušima.

2. Drugi se stupanj sastoji u neuravnoteženim kretnjama, grčenju čitavog tijela, osobito u kružnom luku.

3. Treći se stupanj sastoji u strastvenom strahu, zavisti, pohote u vezi sa slikom ili idejom, koja opsjeda.

4. Konačno svršava pretjeranim plačem ili smijehom. Zatim nastaje smirenje.- I nakon što je napad prošao, ti su ljudi umorni, iscrpljeni i trpe od različitog neraspoloženja.

B. I ovdje, kolike li razlike između njih i osoba, koje su u zanosnom sjedinjenju! Kod njih nema nikakvih grčeva, ni-

kakvog silovitog udaranja: kod njih vlada takav mir, takav zanos duše, koja je tijesno sjedinjena s Gospodinom Bogom, da se svjedoci zanosa, kao na primjer oni, koji su vidjeli svetu Bernardicu u času njezinog viđenja kod Massabiellske špilje, ne mogu uzdržati, da se ne dive! Pa i tijelo, kako to veli sv. Terezija, br. 1456., mjesto da bude iscrpljeno, (kao u prijašnjem slučaju) poprima u zanosu nove snage.

1529. 3. Razlike obzirom na učinke

Što se tiče učinaka, i oni su različiti u oba slučaja.

A. Kod histerika sve više dolaze do izražaja opisani prizori i sve se više povećava neuravnoteženost sposobnosti: pretvaranje, laž, oglupljivanje, bludno raspoloženje, to je rezultat iskustvenih činjenica na tim nesretnim žrtvama.

B. Kod mistika se naprotiv radi o stalnom porastu spoznaje, ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu. Kad imaju prilike, da poduzmu kakvo djelo, da nešto osnuju, oni kod toga pokazuju zdravi sud, otvoren i odlučan duh, jaku volju, i to konačno sve bude okrunjeno krunom uspjeha.

Sveta je Terezija osnovala do svoje smrti, unatoč mnogobrojnih protivljenja, 16 ženskih i 14 muških samostana. Sveta je Koleta osnovala 17 samostana i popravila stegu u mnogo drugih. Gospođa Acarie, koja je bila u zanosnom sjedinjenju već sa 16 godina, bila je udata kroz 30 godina, odgojila je šestero djece, popravila je imovno stanje svoje obitelji, koje je bilo stradalo nepromišljenostima njezinog muža i kad je postala udovica, pridonijela je osnutku Karmela u Francuskoj. Sveta Katarina Sijenska, koja je umrla u 32. godini, i koja kroz dugo vremena nije znala ni čitati ni pisati, igrala je vrlo važnu ulogu u događajima onoga vremena, a posebno obzirom na povratak Papa u Rim i to tako važnu, da ju je jedan historičar nazvao državnikom i to velikim državnikom (264).

Vidimo dakle, da je među histericima i stigmatiziranima tolika razlika, da - htjeti ih izjednačiti - znači raditi protiv svih pravila znanstvenog ispitivanja i promatranja.

1530. 4. Prigovor

Ipak postoji još jedna poteškoća, koju valja riješiti. Ima ih, koji, s Ribotom, tvrde, da je zanos postepeno sužavanje polja svijesti, koje dovodi do afektivnog monoideizma, jer mistici sanjaju samo o intimnom sjedinjenju s Bogom.- Da odgovorimo na tu posebnu poteškoću, možemo razlikovati dvostruki monoideizam: jedan je rušilački, koji po malo razvodnjuje osobnost iskrivljujući zdravi sud. Takva je na pr. fikana ideja o samoubijstvu, koja traži ništavilo, kao najveće dobro. A drugi je opet monodeizam, koji sređuje ideje tako, da je jedna od njih glavna i prva, a na nju se sve ostale svode, a da se time ne kvare. Takav monoideizam nipošto ne ugrožava osobnost, nego je još i povećava. Tako na primjer veliki političari imaju jednu čvrstu misao, a sve svoje druge namjere svode na nju i baš zato mogu izvesti velike stvari, samo ako je ta osnovna misao pravilna.

A tako je upravo kod mistika. Oni imaju jednu osnovnu misao, a ta je, da postignu svoj konačni cilj, to znači tjesno sjedinjenje s Bogom, koji je izvor svake sreće i svake savršenosti. I oni na tu misao svode sve svoje druge misli, sve svoje osjećaje, sve svoje sile. Ta je misao posve pravedna i pravilna. Ona ništa ne stavlja u opasnost, ona naprotiv sređuje sve misli i sve čine, upravljajući ih prema onom jedinom cilju, koji nam može dati sreću i savršenost. Eto, zašto su i u čisto ljudskom pogledu Sveci vrlo aktivni, puni dobrog osjećaja, snage i ustrajnosti, zašto oni zamišljaju i privode k dobrom cilju velike pothvate. To su zapazili i sami nevjernici, kako smo to već spomenuli u br.43.

Budimo dakle iskreni, pa priznajmo, da su mistici ne samo Sveci, nego i viši ljudi.

Čl. II. - Đavolske pojave (265)

1531. U želji da se povodi za božanskim djelovanjem u duši, đavao nastoji, da i sam izvodi svoju vlast ili bolje: svoju tiraniju nad ljudima. Čas opsjeda, da tako kažemo, dušu izvana, budeći strašne napasti; a čas se opet nastanjuje u samom tijelu, i pokreće ga po svojoj volji, kao da bi mu on bio gospodar, s namjerom da zbuni i upropasti dušu. U prvom se slučaju radi o đavolskom opsjednuću, a u drugom slučaju o zaposjednuću.

Treba izbjegavati dvostruko pretjeravanje obzirom na đavolsko djelovanje: ima ih, koji đavlu prišivaju sva zla, što nas snalaze. To znači zaboraviti, da postoje u nama neka bolesna raspoloženja, koja ne pretpostavljaju nikakav đavolski utjecaj, da postoje, nadalje, zle sklonosti, kojima je izvor u trostrukoj požudi i da su ti naravni uzroci posve dovoljni, da njima protumačimo mnoge napasti... Ima ih opet drugih, koji posve obratno nijedan događaj ne će pripisati utjecaju đavla, zaboravljajući na ono, što nam Svete Knjige i Predaja govore o đavolskom djelovanju.

Da se držimo zlatne sredine, treba se držati pravila, da prihvaćamo kao đavolske pojave samo one, koje imaju kakvo izvanredno obilježje, ili koje po svim svojim okolnostima ukazuju, da se radi o djelovanju zloga duha.

Govorit ćemo najprije o đavolskom opsjednuću, a onda o zaposjednuću.

§ 1. ĐAVOLSKO OPSJEDNUĆE

1532. 1. Njegova narav.- Opsjednuće je zapravo čitav niz trajnijih i žešćih napasti, nego što su redovito. Ono je vanjsko, kad je utjecaj na vanjska sjetila, ukazivanjima. Ono je nutarnje, kad izazivlje nutarnje, duboke utiske. Vrlo je rijetko to opsjednuće čisto vanjsko, jer đavao djeluje na sjetila samo zato, da lakše smete dušu. Ipak ima svetaca, koji - iako su bili opsjednuti na izvanjski način utvarama svih mogućih vrsta, sačuvaše u svojoj duši potpuni mir.

1533. 1. Đavao može djelovati na sva vanjska osjetila:

a) Na vid, prikazujući se čas u ogavnim oblicima, da zastraši osobe i da ih odvrati od vježbanja u krepostima, kao što je to bio slučaj kod časne Majke Agneze de Langeac (266) i kod mnogih drugih. Čas se opet pokazuje u zavodljivim oblicima, da navuče dušu na zlo, kao što je često se događalo svetom Alfonzu Rodriguezu (267).

b) Na sluh, tako da osobe, koje opsjeda, čuju riječi ili pjesme, koje su sadržajem bogohulne ili bludne, kako to čitamo u životu bl.Margarete Cortonske (268). Ili se katkada čuje kao neko tapanje, da zastraši, kako se to katkada dogodilo svetoj Magdaleni de Pazzi i sv.Župniku Arškom (269).

c) Na opip i to na dva načina: zadavajući udarce i rane, kako čitamo u bulama za kanonizaciju sv.Katarine Sijenske, sv. Franje Ksaverskog i u životu sv.Terezije (270), katkada opet zagrljajima, koji imaju za cilj izazvati na zlo, kako to sveti Alfonz Rodriguez pripovijeda sam za sebe (271).

Kako to opaža o.Schram (272) ima slučajeva, kad su ta ukazivanja jednostavne halucinacije, koje nastaju uslijed živčanih uzbuđenja. I u tom slučaju su to sumnjive napasti.

1534. 2. Đavao djeluje i na nutarnja sjetila, na maštu i pamćenje, i na strasti, da ih uzbuni. Kad čovjeka unatoč njegove volje, salijetaju nezgodne slike, možemo u tom gledati posebno djelovanje đavla. Osim toga, isto tako, kad je čovjek bez ikakvog pametnog razloga sklon na srdžbu, u tjeskobama na očaj, na instinktivne pokrete antipatije ili naprotiv na opasne nježnosti. Bez sumnje, katkada je vrlo teško riješiti, radi li se o pravom opsjednuću. Što više, kad su te napasti iznenadne, žestoke, dugotrajne i teške za tumačenje naravnim uzrocima, možemo u tom vidjeti đavolsko djelovanje. U slučaju sumnje dobro je pitati za savjet katoličkog liječnika, koji bi morao ispitati, nisu li možda te pojave posljedica kakvog bolesnog stanja, koje bi se moglo ukloniti dobrom higijenom.

1535. II. - Duhovno-vodstvo

Treba zajedno spojiti najveću razboritost i najočinskiju dobrotu.

a) Prije svega, ne će vjerovati, bez ozbiljnih razloga, u pravo opsjednuće. Ali, radilo se o njem, ili ne, mora imati mnogo ljubavi i smilovanja prema pokorniku, kojeg napadaju strašne i dugotrajne napasti i pomagati mu mudrim savjetima.

Osobito će svoje pokornike podsjetiti na ono, što smo rekli o napastima, o načinu kako ćemo im se opirati, br. 902-918, i o posebnim lijekovima protiv đavolskih napasti: br. 223-224.

b) Ako se - u žestokom naletu napasti - dogodila kakva neurednost bez ikakva pristanka volje, onda će ih upozoriti da nema grijeha bez pristanka. U slučaju sumnje će prosuditi, kao da grijeha nije bilo, barem ne teškoga, kad se radi o osobi, koja je redovito dobro raspoložena.

112. c) Kad se radi o gorljivim osobama, tada će se duhovni vođa pitati, nisu li te stalne napasti zapravo pasivne kušnje, o kojima smo prije govorili u broju 1426. I tada će (ako se u to uvjeri) dati tim osobama savjete, koji odgovaraju njihovom duhovnom stanju.

1536. Ako je đavolsko opsjednuće moralno sigurno ili vrlo vjerojatno, mogu se upotrijebiti, privatno, egzorcizmi, koji su propisani u Rimskom Obredniku ili skraćeni obrasci. U tom slučaju je dobro, da se na to i ne upozori osobu, nad kojom se kani moliti egzorcizam, ako se je bojati, da ovakva izjava ne bi uznemirila i uzbunila njezinu maštu. Dosta je sámo, da je upozorimo, da ćemo nad njom izmoliti jednu molitvu, odobrenu od Crkve. Što se tiče svečanih egzorcizama, oni se mogu primjenjivati samo uz dopuštenje Ordinarija i uz mjere opreznosti, koje ćemo spomenuti govoreći o zaposjednuću.

§ 2.: ZAPOSJEDNUĆE ĐAVOLSKO (273)

Rastumačiti ćemo:

1. Njegovu narav
2. Lijekove, koje propisuje Obrednik

I. Narav zaposjednuća

1537. 1. Njegovi sastavni dijelovi.-

Dva dijela sačinjavaju zaposjednuće: prisutnost đavla u tijelu zaposjednute osobe i vlast, koju on vrši nad tim tijelom - i preko njega - i na njegovu dušu. To zadnje valja rastumačiti. Đavao nije sjedinjen s tijelom, kao što je duša sjedinjena s tijelom. On se odnosi prema duši kao vanjski pokretač i ako na nju djeluje, to biva posredstvom tijela u kojem stanuje. On može izravno djelovati na tjelesne udove i vršiti na njih utjecaj, da izvode svakovrsne pokrete. Neizravno djeluje i na sposobnosti i to u onoj mjeri, u kojoj su one u svom djelovanju ovisne o tijelu.

Možemo dakle kod zaposjednutoga razlikovati dva različita stanja: stanje krize i stanje mira. Kriza je kao neka vrst žestokoga napadaja, u kojem đavao pokazuje svoju tiransku moć, unoseći u tijelo neko grozničavo gibanje, koje se očituje u grčenju, nastupima bjesnoće, bezbožnim i bogohulnim riječima. Bolesnici - izgleda - gube tada svaki osjećaj za ono, što se s njima događa, i kad dođu k sebi ne sjećaju se više ničega, što su rekli ili radije što je govorio i činio đavao preko njih. Oni osjećaju đavolsku navalu samo na početku. Iza toga - čini se - gube svijest.

1538. Ima međutim od tog općenitog pravila iznimaka. O. Surin, koji je i sam postao zaposjednut, egzorcizirajući Uršulinke iz Louduna, imao je svijest o svemu, što se događalo u njemu (274). On opisuje, kako je njegova duša bila razdijeljena, otvorena s jedne strane đavolskim utiscima, a s druge strane prepu-

štena djelovanju Božjem. Opisuje kako moli, dok mu se tijelo valja po zemlji. Nadodaje: "Moje je stanje takvo, da mi preostaje vrlo malo čina, gdje sam slobodan. Želim li govoriti, jezik me ne sluša. Za vrijeme Mise sam prisiljen, da se najednom zaustavim. Kod stola ne mogu prinositi komade (zalogaje) k ustima. Ako se ispovijedam, grijesi mi izmiču s pameti. Osjećam, da je đavao u meni, kao kod svoje kuće, i da ulazi i izlazi kako ga je volja".

1539. U časovima mira ništa ne odaje prisutnost zločestog duha. Rekao bi čovjek, da se je povukao. Ipak se katkada ova prisutnost očituje nekom kroničnom slabošću, koja prelazi sva sredstva liječničke znanosti.

Često se događa, da više demona zaposjedne jednu te istu osobu: to pokazuje njihovu slabost.

Općenito govoreći đavao zaposjeda samo grešnike. Ima međutim iznimnih slučajeva, kao što je i slučaj o. Surina.

1540. 2. Znakovi zaposjednuća.-

Budući da ima živčanih i umnih oboljenja, ili slučajeva ludila, koji su u svojem vanjskom izgledu vrlo slični zaposjednuću, vrlo je važno da iznesemo neke znakove, po kojima bi se moglo prepoznati i razlikovati đavolsko zaposjednuće od bolesnih pojava.

Prema Rimskom Obredniku (275) ima tri glavna znaka, po kojima se može prepoznati zaposjednuće: "govoriti nepoznatim jezikom i to upotrebljavati više riječi toga jezika ili razumjeti nekoga, koji ga govori; otkrivati daleke i tajne stvari; pokazivati snagu, koja nadmašuje dob ili stanje, i drugo slično. A što se više takovih pojava sastane, to je veći znak".

U nekoliko ćemo riječi rastumačitinsvaki taj znak:

a) Upotreba nepoznatih jezika.- Da bi se to utvrdilo, treba provesti ozbiljni ispit o dotičnoj osobi, vidjeti nije li možda u prošlosti imala prilike naučiti neke riječi tih jezika, nadalje, da li ona, mjesto da samo izgovara neke izraze, koje je naučila napamet, govori i razumije jezik, koji joj je doista nepoznat (276).

b) Otkrivanje nepoznatih stvari, što se ne može na nikakav naravni način rastumačiti. I tu treba ozbiljno ispitati stvar. Radi li se na primjer o dalekim stvarima treba ispitati i biti siguran, nije li ih dotična osoba saznala putem pisma, telegrama ili kakvog drugog naravnog sredstva. Ako se radi o budućim stvarima, treba čekati njihovo ostvarenje, da bismo vidjeli, jesu li se one ispunile upravo onako, kako je rečeno, i jesu li dovoljno točno izražene, da ne bi bilo nikakve jednoznačnosti. Ne treba dakle voditi nikakva računa o onim bespredmetnim proročanstvima, koja navješćuju velika zla, koja slijede iza sretnih uspjeha. Na taj bi način bilo vrlo lako steći glas proroka! Kad je činjenica dovoljno utvrđena, treba vidjeti i utvrditi, da li ta nadnaravna spoznaja dolazi od dobroga ili zlog duha, prema pravilima za razlikovanje duhova. I konačno, dolaze li od

zlog duha, koji je upravo sada prisutan u zaposjednutome.

c) Pokazivanje snage, koja vidno prelazi sile dotične osobe, vodeći računa o njezinoj dobi, o njezinoj izvježbanosti, o njezinom bolesnom stanju, i t.d. Ima doista slučajeva razdraženosti, gdje su sile dvostruko veće. Već smo rekli, da je pojava lebdenja, kad je dovoljno dokazana, nadnaravna, odnosno mimonaravna. Ima slučajeva, u kojima se - vodeći računa o okolnostima - to ne može pripisati Bogu ni anđelima. Moramo dakle u tom gledati znak đavolskog utjecaja.

1541. Uz ove znakove možemo nadodati i one, koji se pokazuju iz učinaka, što ih je izazvala upotreba egzorcizama ili blagoslovljenih stvari, osobito, ako se to primjenjuje bez znanja osoba, koje su navodno zaposjednute. Ima ih na primjer, koji prilikom dodira jednom svetom stvari, ili dok se nad njim mole liturgijske molitve, upadaju u strašni bijes i užasno psuju. Ali taj je znak siguran samo kod onih, kod kojih se to radi bez njihova znanja. Naime, ako oni to opaze, mogu se i sami razbjesniti bilo zbog svoga straha i bijesa na sve, što je religiozno, bilo da se samo pretvaraju.

Nije dakle lako prepoznati pravo zaposjednuće i nikad ne možemo biti dovoljno oprezni, prije nego se izjasnimo.

1542. 3. Razlika između zaposjednuća i živčanih poremećaja.

Iskustvo, što ga imamo od osoba, koje su bolovale od živčanih poremećaja je pokazalo, da postoji neka sličnost između ovih bolesnih stanja i vanjskog vladanja zaposjednutih (277). Tome se ne moramo čuditi. Đavao može prouzročiti bilo živčane bolesti bilo vanjske pojave, koje su veoma slične ovim živčanim. I to je još jedan razlog više, da treba biti vrlo suzdržljiv u tim sudovima o navodnim slučajevima zaposjednuća.

Ali ta se sličnost odnosi samo na vanjsko držanje, koje samo po sebi ne pruža nikakva dokaza za zaposjednuće. Još se nije našlo živčano bolesnih, koji govore nepoznatim jezicima, otkrivaju tajne srca ili da proriču budućnost točno i sigurno. To su, dakle, rekli smo već, pravi znakovi zaposjednuća. Kad ih uopće nema, možemo vjerovati, da se radi o običnoj živčanoj stvari. Ako su se koji puta egzorcisti prevarili, to se dogodilo samo zato, što su se udaljili od pravila, koja je dao Obrednik. Da bi se izbjegle ovakve zablude, zgodno je i dobro je, da stvar ne ispita samo svećenik, nego i katol. liječnici.

1543. Tako o. Debreyne, koji je bio liječnik, prije svoga ulaska u Trapistički red, pripovijeda, kako je imao slučaj s jednom ženskom zajednicom, koji je imao velike sličnosti s onim slučajem Uršulinki u Loudunu. On ih je za kratko vrijeme izliječio higijenskim sredstvima, posebno ustrajnim i različitim ručnim radom (278).

Posebno valja biti oprezan u slučajevima epidemičkog zaposjednuća. Može se dogoditi, da takav stvarni slučaj zaposjednuća kod onih, koji su bili svjedoci tog slučaja, izazove živčano stanje i rastrojenost, koja je na vani sasvim slična zaposjed-

nuću. Najbolji način, da se izbjegne ovakva zaraza jest to, da se razjure osobe, koje su tome sklone i da se uklone iz sredine, u kojoj su došle do tog živčano rastrojenog stanja.

II. LIJEK PROTIV ZAPOSJEDNUĆA

Ti su lijekovi, općenito govoreći, svi oni, koji mogu umanjiti djelovanje đavla na dušu, očistiti dušu i ojačati volju protiv đavolskih nasrtaja. A na posebni način, lijek protiv zaposjednuća su egzorcizmi (zaklinjanja).

1544. 1. Općeniti lijekovi.- Upotrijebit će se sve ono, što smo već spomenuli, kad smo govorili o đavolskim napstima, broj 223-224.

A. Jedan od najuspješnijih lijekova i sredstava je čišćenje duše u dobroj ispovijedi, a posebno u općenitoj ispovijedi, koja odgoni od nas oholog i nečistog duha, ponizuje nas i posvećuje. Obrednik savjetuje, da se uz to nadođa post, molitva i sv.Pričest (279).

Što je čovjek čistiji i umrtvljeniji i đavao ima manje utjecaja na njega. A po sv.Pričesti dolazi u nas Onaj, koji je svladao đavla. Ipak se sv.Pričest smije primiti samo u časovima mira.

B. Sakramenti i blagoslovljeni predmeti su također vrlo moćno sredstvo radi molitava, što ih je Crkva molila, blagoslivajući te stvari. Sveta je Terezija imala posebno pouzdanje u blagoslovljenu vodu, a to pouzdanje nije bez temelja, jer Crkva uz nju veže moć odgoniti đavla (28o). Ali se treba njome služiti velikom vjerom, ponizno i pouzdano.

C. Raspelo, znak svetog Križa, a napose prave relikvije križa Isusova su đavlu strašne, jer je pobjeđen na Križu: "Da onaj, koji je na drvetu iznio pobjedu, na drvetu bude i svladan, po...." (281). Iz istog se razloga zli duh mnogo boji i zazivanja Imena Isusova, koje, prema obećanju samog Učitelja, ima čudesnu moć, da tjera u bijeg vragove (282).

1545. 2. EGZORCIZMI (zaklinjanja)

Budući da je Isus Krist svojoj Crkvi ostavio vlast izgoniti đavole, ona je odmah u početku ustanovila red egzorcista (zaklinjalaca), kojima će povjeriti vlast, da stavljaju ruke nad zaposjednute, bilo krštene bilo katekumene. A kasnije je sastavila i molitvene obrasce, kojima su se pri tom imali služiti. Ali, kako se za vršenje teške egzorcističke službe traži mnogo znanja, kreposti, opreznog nastupanja, ta je vlast danas vezana i mogu je na svečani način izvršavati samo izabrani svećenici, koje je za to izabrao Ordinarij. Ipak svećenici mogu obavljati privatne egzorcizme, koristeći se crkvenim molitvama ili drugim obrascima. I laici mogu moliti te molitve, ali, jasno, ne u ime Crkve (283).

1546. Obrednik propisuje način, kako treba postupati i daje egzorcistima veoma mudre upute. Mi ovdje možemo iznijeti samo glavne. Kad je zaposjednuće jednom dovoljno utvrđeno i kad je postignuto ovlaštenje za izvršenje egzorcima, onda:

1. Vrlo je zgodno, da se dotični svećenik pripravi za tu važnu službu poniznom i iskrenom ispovijedi, da đavao ne uzmogne predbacivati egzorcistima njihove pogreške. A osim toga: postom i molitvom, jer se taj rod izgoni samo tim sredstvima (284).

2. Općenito govoreći, egzorcizmi se imaju obavljati u crkvi ili kapeli, osim ako se iz vrlo važnih razloga razborito odluči, da ih se obavlja u kakvoj posebnoj kući. U svakom slučaju neka egzorcista ne bude sam sa zaposjednutom osobom. U njegovoj se pratnji moraju nalaziti ozbiljni i pobožni svjedoci, dosta jaki, da drže bolesnika u njegovim napadima. Ako se radi o ženi treba da budu prisutne, - da je drže - žene, koje su prokušane u razboritosti i kreposti. I svećenik će kod toga pokazivati najveću suzdržljivost i čednost.

1547. 3. Nakon što je izmolio propisane molitve, egzorcista će nastaviti pitanjima. On mora postavljati pitanja auktoritativno i ograničiti se samo ona ona pitanja, koja su potrebna, i koja svjetuje Obrednik: za broj i imena duhova, koji zaposjedaju dotičnu osobu, vrijeme i molitve što su u nju ušle. Onda ga se pozove, da se izjasni, kada će otići i koji će znak dati, po kojem će se poznati, da je izašao, prijeteći mu se - opre li se - da će se povećati njegove paklene muke razmjerno s njegovim opiranjem. U tu će se svrhu upotrebljavati upravo ona zaklinjanja, koja ga - čini se - više ljute, kao što je zazivanje Isusova Imena i Marijina, križanje i škropljenje blagoslovljenom vodom. Prisiliti ih treba, da se prostru pred presv. Euharistijom ili pred Raspelom ili svetim moćima.- Treba brižljivo izbjegavati svaku brbljavost, znatiželjna i radoznala pitanja. Ako nečisti duh daje zajedljive ili smiješne odgovore, ili ako skreće s pitanja, tada mu valja naložiti auktoritativno i dostojanstveno da šuti!

1548. 4. Ne smije se dopustiti svjedocima - kojih u ostalom mora biti samo malo (285) - da postavljaju pitanja. Oni neka budu tihi i neka šute i neka se mole zajedno s Onim, koji izgoni đavole.

5. Egzorcista ne smije, unatoč vlasti koju ima, nastojati da otpravi đavla radije na ovo mjesto nego na koje drugo. On se ima ogranitčiti na to, da istjera zlog duha, prepuštajući njegovu sudbinu Božjoj pravdi. Egzorcizmom treba nastaviti više sati, što više i više dana, s razmacima odmora, sve dotle dok đavao ne izađe ili barem ne pokaže spremnost da to učini.

b) Kad je oslobođenje od zaposjednuća utvrđeno, egzorcista moli Boga da zabrani đavlu, da se ikada vrati u tijelo, koje je morao napustiti. Zahvaljuje se Bogu i poziva oslobođenu osobu, da ga blagoslivlje, da se brižno čuva svakog grijeha, da opet ne padne pod vlast zlog duha.

ZAKLJUČAK

1549. Sve ove izvanredne pojave, bilo Božanske bilo đavolske, pokazuju s jedne strane milosrdnu Božju dobrotu prema svojim povlaštenim prijateljima, kojima daje s jedne strane neiskazane boli, kao u slučaju stigmatizacije, ali uz njih i velike po-

vlastice i darove, koji su kao neko znamenje i zalog slave, koju će im dati na nebu. A s druge strane pokazuju te pojave đavolsku zavist i mržnju, koji bi također htio vršiti svoju tiransku vlast nad ljudima, potičući ih i navodeći na zlo na izvanredan način, progoneći ih, kad mu se opiru i kad očekuju kraljevstvo Božje i mučeći neke svoje žrtve zaposjednućem.

Ima dakle ovdje na zemlji dvije države, koje je tako dobro opisao sv.Augustin, dva polja ili dvije zastave, o kojima govori sv.Ignacije. Pravi kršćani ne mogu oklijevati. Oni se sve više daju Bogu i sve više izmiču vlasti Sotone. Ako Bog katkad i dopusti, da ih snađu kušnje, to je uvijek samo za njihovo dobro, te i u svim svojim poteškoćama, mogu s potpunim pouzdanjem ponoviti riječi: "Ako je Bog s nama, tko će protiv nas?(286)... Tko je kao Bog?"

POGLAVLJE IV.

PRIJEPORNA PITANJA (287)

1550. Do sada smo izlagali nauku o duhovnosti, koju su općenito prihvatile sve duhovne škole i naši su se čitatelji mogli uvjeriti, da je ta nauka posve dovoljna, da povede i uzdigne duše do najviše savršenosti, budući da Bog nije htio napredovanje u svetosti uvjetovati riješenjem nekih pitanja, o kojima se slobodno raspravlja.

Ipak je eto vrijeme, da iznesemo barem glavne točke, o kojima se raspravlja. Mi ćemo to učiniti što je moguće više nepristrano - ne doduše tako, kao da bismo imali namjere uskladiti različita mišljenja (to je nemoguće), nego da pokušamo naći neko zbliženje među umjerenim predstavnicima različitih škola.

1551. Razlozi tih razilaženja

Najprije dvije-tri o uzrocima tih glavnih razilaženja.

1. Prvi razlog sigurno leži u težini i nejasnosti samih pitanja, o kojima je riječ. Pa doista, nije laka stvar prodrijeti u tajne namjere Božje obzirom na općenitost poziva krštenih na ulivenu kontemplaciju ili točno izraziti n a r a v tog čudesnog čina, gdje glavnu ulogu ima Bog, i gdje je duša više pasivna nego li aktivna, gdje ona prima svijetlo i ljubav, a da pri tom ne gubi slobode. Nije dakle ni malo čudno, da pisci, koji pokušavaju objašnjavati te divne Božje darove, ne tumače ih svi na isti način.

2. Drugi je razlog razilaženja različita metoda. Kako smo već rekli u početku, u broju 28., sve škole nastoje da zajedno povežu dvije metode: eksperimentalnu i deduktivnu. Ali, dok se jedni posebno pozivlju na iskustvo, dotle drugi više jaše na deduktivnoj metodi. Iz tog nastaju razlike i razilaženja u zaključivanju. Jedni će, potaknuti činjenicom, da je veoma maleni broj kontemplativaca, to tumačiti tako, da svi ljudi nisu pozvani na kontemplaciju. Drugi će opet, iz činjenice, što svi imamo dostatni nadnaravni organizam, da bismo se popeli do kontemplacije, zaključiti iz toga, da zato ima malo kontemplativaca, što ima malo dovoljno velikodušnih duša, da čine potrebne žrtve, da bi do toga došle.

1552. 3. Ovo je različito gledište uvjetovano nadalje i temperamentom, odgojem, načinom života, koji čovjek provodi. Ima naravi, koje su sklonije kontemplaciji od drugih, pa ako je tu sklonost još i povećava odgoj i način života, onda je takav čovjek sklon mišljenju, da je kontemplacija nešto normalno i redovito. Drugi opet, koji su aktivniji i koji po svom temperamentu, kao i po načinu svoga života, nalaze više zapreka u kontemplaciji, iz toga mogu lako zaključiti, da je to neko izvanredno i posebno stanje.

4. Konačno, ne smijemo zaboraviti, da su filozofski i teološki sistemi, koje čovjek slijedi u pogledu spoznaje, ljubavi, milosti djelatne (efficax) i dovoljne (sufficiens) prenijeli svoje obilježje i u mističnu teologiju. Tako, ako prihvaćamo, zajedno s Tomistima, da je milost efficax (djelatna) sama po sebi, tada je čovjek više sklon da u pasivnom stanju duše promatra produljenje aktivnog stanja, jer i u tom stanju (naime aktivnom) već djelujemo na poticaj djelatne milosti.

Ne smiju dakle čovjeka toliko smetati ta razilaženja u tako teškim točkama i neka svatko ostane slobodan, da prihvati sistem, koji mu izgleda utemeljen na boljim razlozima.

Ta razmimoilaženja možemo svesti danas na tri glavna pitanja:

1. Narav ulivene kontemplacije
2. Opći poziv na tu kontemplaciju
3. Redovito vrijeme, kad ona počinje

§ 1.- RAZMIMOILAŽENJE O NARAVI KONTEMPLACIJE

1553. Svi prihvaćaju, da je ulivena ili mistična kontemplacija dragovoljni Božji dar, koji nas stavlja u pasivno stanje i koji nam daje spoznaju i ljubav prema Bogu, koju mi moramo samo primiti. Ali u čemu se sastoji ta spoznaja?- Ona se očito razlikuje od spoznaje, koju stičemo pomoću svijetla vjere. Po priznanju svijju, ona je eksperimentalna ili kao eksperimentalna, br. 1394. Ali, je li ona neposredna, bez posredovanja nekih slika, ili je ona posredna, pomoću slika, bilo stečenih bilo ulivenih? Postoje dva suprotna sistema:

1554. 1. Teorija o neposrednoj spoznaji

Ova teorija, koja se poziva na auktoritet Pseudo-Dionizija, škole sv.Viktora i flamanske mistične škole, tvrdi, da je ulivena kontemplacija percepcija, ili intuicija ili neposredno gledanje Boga, iako tamno i nejasno. Budući da je neposredna, razlikuje se od redovite spoznaje svijetlom vjere. A budući da je tamna, razlikuje se od blaženog gledanja. Ima različitih načina, kako se to tumači.

Tako o.Poulain (288) oslanjajući se na teoriju o duhovnim sjetilima, misli da duša u kontemplaciji direktno osjeća prisutnost Božju. "Za vrijeme tog sjedinjenja, kad ono nije suviše jako, slični smo čovjeku, koji je postavljen kraj svojeg kojeg prijatelja, ali na mjestu, gdje je posve mrak i gdje vlada posvemašnja šutnja. Ne vidi ga, ne čuje ga, on samo osjeća, da je on tu pomoću opipa, jer drži njegovu ruku u svojoj. Tako mu preostaje da na njega misli i da ga ljubi".

1555. O.Marechal, nakon što je ustanovio, da mistici tvrde, u stanjima visoke kontemplacije, da postoji neka intelektualna intuicija Boga i nerazdijeljenog Trojstva, misli, "da visoka kontemplacija uključuje u sebi neki novi elemenat, koji se kvalitetno razlikuje od normalnih aktivnosti i od redovite milosti... da ona uključuje aktivnu, ne simboličku predodžbu, Boga u duši, sa svojim psihološkim korelativom: neposrednom intuicijom Boga u duši" (289). To ne izgleda tako čudno, nadodaje on, ako se prihvati (što je prije izložio), da je intuicija bitka, da tako kažemo, središte perspektive ljudske psihologije.

Ovu je teoriju usavršio o.Picard (290). Nakon što je izložio, da nije nemoguće, u naravnom pogledu, kakvo shvaćanje ili intuicija Boga, neposredna, ali zbrkana i nejasna, nakon što je jednom dokazana Božja opstojnost klasičnim dokazima, primjenjuje tu teoriju na mističnu kontemplaciju. Taj Bog, čija se je prisutnost oživjela u dnu duše, čas je zahvaća, djelujući na njezine spoznajne sposobnosti, da se u tišini, divljenju i miru usredotoči na njega. A čas je opet zgrabi uglavnom za volju i za njezine afektivne moći... Kad to Božje djelovanje više zahvaća spoznajne moći, tada imamo molitvu sabranosti. A kad duša osjeća, da je zahvaćena u svojim voljnim i afektivnim činima, ona se nalazi u molitvi mira". Pisac dalje pokazuje, da u onoj mjeri, u kojoj Bog povećava snagu svoga obuhvaćanja, u kojoj daje potpuniju, žarču i veću vlast, u toj mjeri duša napreduje u višim stupnjevima kontemplacije.

Nadodaje konačno, da se ta teorija jako razlikuje od ontologizma. Jer ona tvrdi, da spoznaja bitka nalazi svoj izvor u opažanju neizmjernog bića, da je ona analogna, i traži, da bi se ona aplicirala na Boga, da je egzistencija Božja već dokazana. Ona odbacuje i gledanje u Bogu. Naš ograničeni i nesavršeni razum je onaj, koji, samo pomoću svojih ideja i ograničenih i nesavršenih čina, dohvaća sve istine, koje spoznaje. Uostalom, ta je intuicija bitno zbrkana i tamna.

1556. 2. Teorija posredne spoznaje.-

No općenito je prihvaćeno mišljenje, da je spoznaja jednog

kontemplativoa - kako god ona bila savršena - posredna, da je u isto vrijeme nejasna i tamna, sve ako-je kao eksperimentalna. Na prvim se stupnjevima Bog zadovoljava time, da vaci svoju svjetlost, svjetlost darova, na naše pojmove, koje već imamo, bilo tako da privuče našu pažnju na koju ideju i to na posebno snažni način, bilo izvlačeći iz dviju premisa kakav zaključak, koji nam živo udara u oči, br. 139o. U višim stupnjevima mistične molitve, kao na primjer kod zanosnog sjedinjenja, on stavlja u nas nove species intelligibiles (razumske slike), koje nam predočuju istine Božanske na mnogo jači način, nego li naši vlastiti pojmovi, i tada se duša zanosi promatrajući istine, koje su joj do tada bile nepoznate. I budući da se ona zanosi i uživa u tim istinama, ima o njima quasi-eksperimentalnu spoznaju. Ta spoznaja ostaje dakle spoznaja vjere, samo što je ta spoznaja mnogo življa, a napose mnogo više prožeta ljubavlju od redovite spoznaje. I ona se razlikuje od te redovite, što je duša prima od Boga, i što duša, dok prima u isto vrijeme i spoznaju i ljubav, ima samo da pristane na Božansko djelovanje, koje provodi u njoj te tako dragocjene darove.

1557. Mi se priključujemo onoj nauci, koju smo već izložili u 2.poglavlju. Čini se, da ona bolje pazi na razliku bitnu između kontemplacije, koja ostaje posredna i tamna, u ogledalu i u zagonetki - per speculum et in aenigmate - i blaženog gledanja, koje je neposredno i jasno. Ali ćemo se čuvati i toga, da ne bismo osuđivali radi ontologizma one, koji drže vjerojatnim ono mišljenje, koje zastupa neposredno gledanje, samo kad oni u svom izlaganju naglašuju nejasno i tamno obilježje te spoznaje i kad odbacuju temeljno načelo ontologizma, tvrdeći, da se razum diže k Bogu samo polazeći od stvorova (291).

Bez sumnje, mnogi mistici upotrebljavaju izraze, koji su malo smioni, pa izgleda na prvi pogled, da možemo predpostavljati, da su oni u neposrednom dodiru s božanskom biti, da vide Boga. Ali, ako dobro ispitamo kontekst, posve se čini, da te riječi treba razumjeti i da se one odnose na učinke, koje je u duši izvelo božansko djelovanje (292).

Po daru mudrosti osjećamo ljubav, veselje, duhovni mir, koji Bog stavlja u našu dušu. Baš zato je sveta Terezija nazvala molitvu mira "Božanskim okusima". U duhovnim dodirima misticima se čini, da je sama bit njihove duše zahvaćena, toliko je dubok utisak, što im ga u duši čini božanska ljubav! Ali, kad žele potanko opisati te utiske, sve što opisuju, može se svesti na različite učinke jedne žarke i velikodušne ljubavi. Možemo dakle misliti, da je razlog, zbog čega oni upotrebljavaju tako jake izraze u siromaštvu ljudskog govora, da opiše utiske, koje milost izvodi u duši.

§ II. OPĆI POZIV NA KONTEMPLACIJU

1558. Ovdje se ne radi o individualnom i bližem pozivu na ulivenu kontemplaciju, o čemu je već bilo govora u broju 14o6. U toj točki svi prihvaćaju i slažu se u nauci Taulerovoj i nauci sv.Ivana od Križa. Ovdje se radi o daljnjem i općem pozivu. Ili drugim riječima, pitamo se:

DA LI SU SVE DUŠE, KOJE SU U STANJU MILOSTI, POZVANE NA NEKI OPĆENITI, DALJNJI I DOVOLJNI NAČIN NA ULIVENU KONTEMPLACIJU?

U toj ovako izraženoj točki postoje dva oprečna rješenja, koja izlaze, barem u svojem velikom dijelu, iz različitog pojma, koji imaju jedni i drugi o kontemplaciji.

1559. 1. Opći poziv, daljnji i dovoljni, usvajaju i zastupaju danas - uz različite nijanse - mnogobrojni auktori, koji pripadaju različitim redovničkim Redovima, kao Dominikanci (293), Benediktinci (294). Ima zastupnika toga mišljenja i među Franjevcima (295), Karmelićanima (296), Isusovcima (297), Eudistima (298), kao i u svjetovnom kleru (299). Pokrenute su i neke Revije - powebno "La vie spirituelle", da podrže i prošire to mišljenje.- O.Garrigou-Lagrange izlaže snažno tu tezu, pokušavajući dokazati, da je mistični život normalni razvitak nutarnjeg života i da su, dosljedno, sve duše, koje su u milosti, pozvane na taj život. Evo u kratko njegovih dokaza:

a) Temeljno počelo mističnog života je isto, kao i u običnom nutarnjem životu: a to je milost posvetna, ili krepostí i darovi. A ti darovi u nama s ljubavlju rastu i kad se posve razviju, djeluju u nama na svoj nadljudski način, i stavljaju nas u pasivno ili mistično stanje. Dakle, počelo nutarnjeg života sadržaje u sebi klicu mističnog života, koji je ovdje na zemlji kao cvijetak nadnaravnog života.

1560. U razvijanju i napredovanju nutarnjeg života duša se posve čisti tek pasivnim čišćenjem. A ta su čišćenja upravo oznaka mističnog života. Dakle: nutarnji život može doseći svoj potpuni razvitak samo u mistici.

c) C i l j ili svrha nutarnjeg života je ista kao i svrha mističnog života, a to je što savršenija dispozicija da primimo svijetlo slave odmah poslije smrti, bez prolaženja kroz čistilište. "A ovako savršeno raspoloženje i priprava da primimo blaženo gledanje odmah poslije zadnjeg izdisaja, može biti samo intenzivna ljubav jedne posve pročišćene duše, s žarkom željom da vidi Boga, a to jedno i drugo imamo kod mističnog sjedinjenja, a posebno kod preobražajnog sjedinjenja. To je sjedinjenje ovdje na zemlji vrhunac razvitka milosnog života" (300).

1561. 2. Teorija posebnog i ograničenog poziva

Čini se međutim, da ovi dokazi nisu za sve uvjerljivi. I veliki broj duhovnih pisaca, koji pripadaju Družbi Isusovoj, kao kard.Billot, oo.Maumigny, Poulain, Bainvel, J. de Guibert, drugi neobuvenim Karmelićanima, kao o.Marija-Josip od presv.Srca, treći, koji se nalaze izvan škola, kao Msgr Lejeune i Msgr.Farges, misle, da je ulivena kontemplacija:

DRAGOVOLJNI DAR BOŽJI, KOJEGA NE DAJE SVIMA I KOJI OSIM TOGA NIJE NI POTREBAN, DA BI SE DOŠLO DO SVETOSTI.

Ukratko ćemo iznijeti njihove dokaze (301):

a) Sigurno je, da je prethodna teorija krasna teološka konstrukcija. Ali se čini, da više kamenja te zgrade nije baš tako čvrsto ugrađeno. Tako nije dokazano, da sedmerostruki darovi odgovaraju sedmerostrukim ulivenim habitusima (stanjima), a ne mož-

da samo sedmerim vrstama različitih milosti, za koje se razum i volja, da ih prime, pripravlja svaka samo jednim jedinim habitusom (raspoloženjem). I osim toga, kad bi to bilo i dokazano, trebalo bi još i to dokazati, da darovi Mudrosti i Razuma mogu u potpunosti izvesti svoju zadaću samo u kontemplaciji, a ne možda i kod primanja svijetla i milosti, koja nije nužno vezana uz ovu vrstu molitve: a to ne izgleda nepriijeporno (302).

Isto tako nije dokazano, da darovi djeluju uvijek na iznadljudski (supra-humano modo) način. Kardinal Billot (303) misli, da darovi djeluju na dva načina, sad na redovit, obični način, prilagođujući se ljudskom načinu djelovanja, a čas opet na jedan izvanredni način, izvodeći u nama ulivenu kontemplaciju.

1562. b. Bez sumnje, izgleda, da su pasivne kušnje najsnažnije sredstvo za čišćenje duše, jer je sile, da po njima prođe kroz pravo čistilište. Ali, u ovoj suznoj dolini, u kojoj imamo toliko prilike da trpimo i da se mrtvimo, nije li moguće ostvariti svoje zemaljsko čistilište, poniznim predanjem u volju Božju i pozitivnim mrtvenjem, koje čovjek obavlja pod vodstvom Duha Svetoga i kakvog iskusnog duhovnog vođe? Je li dokazano, da su milosti kontemplacije jedini oblik posebnih milosti? Svi priznaju, da ima duša, koje nisu još stigle do ulivene kontemplacije, savršenijih od drugih, koje Bog - svojom slobodnom voljom - uzdiže do kontemplacije, upravo zato, da bi time postale bolje, br. 1407. Budući da su savršenije, one su time i pročišćenije. Može se dakle dogoditi, da na smrtnom času njihovo očišćenje bude potpuno.

c) Istina je, da je svrha nutarnjeg, kao i mističnog života, da nas pripravlja za blaženo gledanje, i da je preobražajno sjedinjenje za neke duše najbolja priprava za to. Zar samo ono? Ima duša, koje ostaju na putu diskurzivnog ili afektivnog razmatranja i koje su ipak uzori herojskih kreposti, i u očima onih, koji ih poznaju, izgledaju isto tako, pa još i više, kreposne, kao i kontemplativne duše. Je li dokazano, da darovi Duha Svetoga ne pomažu na neki izvanredni način u tisućama strelovitih molitava, što ih izmole neke osobe u svojim svagdanjim poslovima, u stalnoj i nadnaravnoj vježbi u svojim staleškim dužnostima, koje traže, da bi ih čovjek stalno obavljao, herojsku snagu? Pa ipak, kad pitamo te osobe, ne nalazimo kod njih nikakvih tragova kontemplacije, barem ne habitualne.- Ne treba li iz toga zaključiti i peiznati, da Bog, koji znade svoje milosti prilagoditi svačijem karakteru, odgoju, položaju, koji mu je Providnost namijenila, ne vodi sve duše istim putevima; da On,- sve jednako doduše tražeći od svakoga, da se savršeno pokorava poticajima Duha Svetoga, ipak sebi ostavlja pravo, da ih posvećuje na različite načine.

1563. 3. Pokušaj, da se te dvije teorije približe jedna drugoj.- Imajući na pameti razloge, koje iznosi za svoju tezu jedna i druga strana, čini se, da bi se ta dva mišljenja mogla jedno drugomu približiti:

A. Pogledajmo najprije zajedničke dodirne točke u kojima se slažu umjereni elementi svakog pojedinog gledišta:

a) Bilo je i ima kontemplativaca svih temperamenata i svakog zvanja. Ipak je činjenica, da ima temperamenata i načina života, koji su zgodniji i prikladniji za ulivenu kontemplaciju od drugih. Razlog je u tome, što je kontemplacija dragovoljni Božji dar, koji Bog daje kome hoće i kad On to hoće, (br.1387) i što Bog obično udešava svoje milosti prema temperamentu i staleškim dužnostima svakoga pojedinca.

b) Kontemplacija nije svetost, ali je jedno od najizvrsnijih sredstava, da se do swetosti dođe. Znamo, da se svetost sastoji u ljubavi, u uskom i habitualnom (stalnom) sjedinjenju s Bogom. A kontemplacija je u sebi skraćeni put da stignemo do tog uskog sjedinjenja, ali nije jedini i ima ne-kontemplativnih duša, koje mogu biti više "uznapredovale u kreposti, u pravoj ljubavi, nego druge, koje su brže primile ulivenu kontemplaciju" (3o4).

c) Svi smo na krštenju primili nadnaravni organizam (posvetnu milost, kreposti, darove), koji organizam, kad dođe do svog potpunog razvitka, normalno i redovito vodi do kontemplacije, u tom smislu, što nam daje onu gipkost, onu poslušnost, koja omogućuje Bogu, da nas stavi u pasivno stanje, kad hoće i onako, kako hoće. Ali je činjenica, da ima duša, koje ovdje na zemlji ne stižu do kontemplacije, bez ikakve krivnje sa svoje strane (3o5).

1564. B. Unatoč slaganja u tim važnim točkama, ipak ostaju i neke razlike, koje izlaze, mi tako mislimo, iz različitih sklonosti prema mističnom stanju i više ili manje redovitom ili izvanrednom obilježju, koje se tome stanju pridaje. Izložit ćemo čedno svoje rješenje, koje u sebi uključuje dvije tvrdnje:

a) ulivena je kontemplacija u sebi normalni produžetak kršćanskog života, i

b) ipak je činjenica, da sve duše u stanju milosti, čini se, nisu pozvane na kontemplaciju, mislimo na preobražajno sjedinjenje.

a) Ulivena kontemplacija, kad je promatramo neovisno o izvanrednim mističnim pojavama, koje je katkada ~~prate~~, nije ništa čudnovatoga, nenormalnoga, nego slijedi iz dvaju uzroka: njegovanja našeg nadnaravnog organizma, posebno darova Duha Svetoga, br. 1355., i djelatne milosti (gratiae operantis), koja isto nema ništa čudnoga. Već smo rekli, da ulijevanje novih razumskih slika (species) nije potrebno na prvim stupnjevima kontemplacije, br. 139o.- Možemo također nadodati, s karmelićanskim Madridskim Kongresom, da je kontemplacija u sebi stanje sjedinjenja između Boga i duše, i to najsavršenije, što se može postići u ovom životu, najuzvišeniji ideal i kao zadnji stupanj kršćanskog života na ovom svijetu kod duša, koje su pozvane na mistično sjedinjenje s Bogom, redoviti put stalno herojske svetosti i kreposti (3o6). Ta je nauka, čini se, prava tradicionalna nauka, kakvu nalazimo kod mističnih pisaca, od Klementa Aleksandrijskoga pa sve do sv.Franje Saleškog.

1565. b) Ipak ne slijedi iz toga nužno, da su sve duše u stanju milosti uistinu pozvane, pa i na daljnji način, na pre-

obražajno sjedinjenje. Isto, kao što na nebu ima različitih stupnjeva slave, "zvijezda se od zvijezde razlikuje sjajem" (307), tako ima na zemlji različitih stupnjeva svetosti, na koje su pozvane duše već u ovom životu. A Bog, koji je slobodan uvijek u dijeljenju svojih darova, i koji znade prilagoditi svoje djelovanje temperamentu, odgoju i načinu života svakoga pojedinca, može uzdići duše do stupnja svetosti, za koji ih određuje, različitim putevima.

Onima, koje su po svojem življem karakteru i po svojim poslovima, koji ih jače zaokupljaju, stvoreni - čini se - više za djelovanje, nego li za kontemplaciju, dat će milosti, da se posebno vježbaju u aktivnim darovima. Te će duše živjeti u uskom i stalnom (habitualnom) sjedinjenju s Bogom, katkada će postostručiti svoje strelovite molitve toliko, da se čini, da to nadilazi njihove sile. A posebno će ispunjavati - u Božjoj prisutnosti i iz ljubavi prema Njemu, tisuće malih svakodnevnih dužnosti s herojskom ustrajnošću, stalno poslušni poticajima Duha Svetoga. I na taj će način postići stupanj svetosti, za koji ih Bog određuje, i to bez pomoći - barem habitualno - ulivene kontemplacije. One će se nalaziti na jednostavnom putu sjedinjenja, kako smo ga opisali u br. 1303. i sl.

Kažu bez sumnje, da su to iznimke i da je kontemplacija normalni put svetosti (308). Ali, kad su te iznimke brojne, ne treba li o njima voditi računa kod problema daljnjeg poziva, jer su temperamenti i staleške dužnosti elementi, koji pomažu rješavanje pitanja zvanja?

Na koncu konca slaganje između jedne i druge teorije je stvarnije, nego kad se gleda na različito razlaganje. Jedni, stojeći na apstraktnom i formalnom stanovištu, dopuštaju, da postoje mnogobrojne iznimke u pogledu općeg poziva na kontemplaciju, ali podržavaju načelo općenitosti. Drugi, promatrajući pod vidom činjenica, radije izjavljuju jednostavno, da poziv nije općenit, iako je kontemplacija naravni i prirodni produžetak kršćanskog života.

1566. c) Rješenje, koje mi dajemo, čini nam se, da ima temelja u tradicionalnoj nauci:

S jedne strane gotovo svi duhovni pisci, počevši od Klementa Aleksandrijskoga, pa sve do sv. Franje Saleškog, raspravljaju o kontemplaciji kao kruni i naravnom završetku duhovnog života (309).

S druge strane, vrlo mali broj među njima izričito i posebno ispituje pitanje općeg poziva na kontemplaciju. Oni, koji to i čine, obraćaju se većinom upravo odabranim dušama, koje žive u kontemplativnim ili barem vrlo gorljivim zajednicama. Kad oni dakle tvrde, da svi ili gotovo svi mogu doći do izvora žive vode (kontemplacije), onda oni time misle na članove one zajednice, kojoj oni govore, a ne na sve duše u stanju milosti. Konačno, počevši od 17. stoljeća, kad su počeli ulaziti u točno preciziranje same stvari, veliki broj pisaca traži za ulivenu kontemplaciju posebni poziv, a više njih pozitivno tvrdi, da se može doći k svetosti i bez te kontemplacije (310).

Na mjestu je dakle, da ne miješamo ta dva pitanja. Može se dopustiti i to, da je kontemplacija normalni produžetak duhovnog života kao i to, da sve duše, koje su u stanju milosti, nisu pozvane na kontemplaciju, što preobražava.

1567. Nadodajmo, da sticanje svetosti i vodstvo, koje ide za tim, ne ovisi uopće o rješenju tog teškog pitanja. Kad kod vodstva duša uporno stoji na njegovanju darova Duha Svetoga, kao i na posvemašnjom odricanju od samoga sebe i stvorenja, kad duhovni vođa duše malo po malo vodi u molitvu jednostavnosti, kad ih uči, da slušaju glas Božji i da slijede njegove poticaje, time ih u isto vrijeme dovodi na put, koji vodi u kontemplaciju. Ostalo pripada Bogu, koji jedini može zgrabiti te duše, i prema krasnoj usporedbi svete Terezije, staviti ih u gnijezdo, to znači u kontemplativni mir.

§ III.: KADA POČINJE KONTEMPLACIJA

1568. Općenito i zajedno s većinom pisaca mislimo, da ulivena kontemplacija pripada putu sjedinjenja. Svakako ima iznimnih slučajeva, kada Bog uzdiže na kontemplaciju duše, koje su manje savršene, upravo zato, da ih još bolje usavrši, br.1407. Ali to On ne čini redovito.

Ipak ima uvažnih pisaca, kao što je na primjer o.Garrigou-Lagrange, koji stavljaju čišćenje sjetila i molitvu mira na put rasvjetljenja. Oni se u tom oslanjaju na sv.Ivana od Križa, koji piše u "Tamnoj noći" (311): "Pasivno čišćenje sjetila je općenito, i ono se događa i zbiva kod velikog broja početnika... Poodmakli ili uznapredovali se nalaze na putu rasvjetljenja, to jest tamo, gdje Bog hrani i jača dušu ulivenom kontemplacijom". Znamo mi za taj tekst već odavno, ali s prevodiocem velikog mistika, H.Hoornaertom (312) tumačimo taj stavak drugačije. Sveti Ivan od Križa govori u svojim različutim djelima samo o ulivenoj kontemplaciji. A u toj kontemplaciji (kao i onima niže vrste) ima početnika, uznapredovalih i savršenih: Početnici su prema njemu oni, koji ulaže u pasivno čišćenje sjetila. Eto, zato on govori već od prvog poglavlja o Tamnoj noći. Uznapredovali su oni, koji koji su već ušli u ulivenu kontemplaciju, molitvu mira i potpuno sjedinjenje. Savršeni su oni, koji su već prebrodili noć duha i nalaze se u stanju zanosnog ili preobražajnog sjedinjenja. Tu je dakle različito stanovište s kojeg polazi.

1569. Konačno, sa stanovišta didaktike, koja mora prevladavati u "Kratkom pregledu" (to jest našoj knjizi), važno je zbližiti sve ono, što se nalazi i što se odnosi na razne vrste kontemplacije, da bi iz toga bolje upoznali narav i različite vrste, stupnjeve. Ali zato smo mislili, da nam se valja držati plana, kojeg se općenito drže. Ali brzo nadodajem, da se Bog, čiji su putevi isto tako mnogostruki, kao što su i divni, lo-

gičkih planova, koje smo pokušali ocrtati uvijek ne drži. Za duhovnog vođu je važno, da slijedi poticaje milosti, a ne da ide pred njima.

1570. Eto zašto nadodajemo s "Ami du Clerge" (313), "Da ono, o čem se tako živo raspravlja u teoriji, ništa ne ometa sigurnost u izvjesnom broju praktičnih i bitnih pravila... Da bismo se okoristili ljekovitim svojstvima kakve biljke, nije nužno potrebno, da znamo za njezin biljni rod niti njezino znanstveno ime. Isto je tako i s kontemplacijom. Ne moramo se razumjeti niti u njezinu definiciju niti u mjesto, koje joj valja dati u teološkim klasifikacijama... Ne očekujući tehničke i teoretske rezultate, naša subraća znadu o njoj dosta, da upoznaju cilj, prema kojemu se upućuju velikodušne i predestinirane duše i znadu dosta, da im pomognu, da taj cilj i postignu." - To još više i još jasnije slijedi iz zaključaka, koje ćemo sada izvesti.

Z a k l j u č a k

III. knjige

DUHOVNO VODSTVO KONTEMPLATIVNIH DUŠA

Tokom izlaganja u ovoj smo knjizi već više puta iznijeli pravila, kojih se valja držati pri duhovnom vodstvu. Vrlo je važno, da u toj stvari dadnemo jedan kratki sintetički pregled, i da pokažemo, kako se mora vladati duhovni vođa, da pripravi duše na kontemplaciju, kako da ih vodi u opasnostima, koje duše na tom putu susreću, i kako da ih opet pridigne, ako su na nesreću pale.

1571. I. Ima li duhovni vođa pod svojim vodstvom velikodušnih duša, tada ima dužnost, da ih malo po malo pripravlja za put sjedinjenja i za kontemplaciju. Kod toga se treba čuvati dviju pretjeranosti: htjeti natjerati na kontemplaciju sve pobožne duše bez razlike i brzo, ili druga: misliti, da je beskorisno time se baviti.

1572. A. Da bi duhovni vođa izbjegao prvu pretjeranost:

a) mora imati na pameti, da redovito duša ne može misliti na kontemplaciju, dok se nije vježbala kroz dulje vremena u afektivnoj molitvi, kršćanskim krepostima, čistoći srca, odricanju od sebe i stvorenja, poniznosti, poslušnosti, slaganju s voljom Božjom, duhu vjere, pouzdanja i ljubavi.

Duhovni će vođa imati na pameti riječi sv.Bernarda (314): "Ako ima među redovnicima kontemplativnih duša, to obično nisu novaci u kreposti, koji - što su istom umrli grijehu - rade s uzdisanjem i sa strahom na liječenju svojih još svježih rana. To su naprotiv redovito oni, koji su - nakon duge suradnje s

milošću - postigli ozbiljne uspjehe u kreposti, koji ne vrte i ne prevrću više u svojem duhu žalosnu sliku svojih grijeha, nego uživaju u danjo-noćnom razmatranju i u vježbanju Božjeg zakona.

b) Ako bi kod njih opazio, da požuruju i preuzetno nastoje oko kontemplacije, morat će ih zauzdavati, podsjećujući ih na to, da nitko, ne može na kontemplaciju sam svojim nastojanjem silom doći i konačno, da su ugodnosti i radosti, koje ona donosi općenito uvjetovane prije toga strašnim kušnjama.

c) Pazit će dobro, da ne zamjeni osjetilne utjehe početnika ili pače duhovne utjehe uznapredovalih s božanskim radostima, br.1439., i čekat će - prije nego se izjasni, da se radi o ulasku u pasivno stanje - da se pokažu ona tri posebna znaka, koja smo izložili u brojevima 1415-1416.

1573. B. Da bi izbjegao drugu pretjeranost, mora imati na pameti, da se Bog, koji je uvijek slobodan u svojim darovima, velikodušno daje dušama, koje su pune žara i poslušnosti.

a) Ne govoreći izravno o kontemplaciji, izgrađivat će dobre duše ne samo u krepostima, nego i u pobožnosti prema Duhu Svetome: podsjećivat će ih češće na taj božanski Duh, koji stanuje u duši, na dužnost, da često misle na Njega, da Mu se klanjaju, da slušaju njegove poticaje, i da razvijaju njegove darove.

b) Pomagat će im malo po malo, da im molitva (razmatranje) postane sve više afektivno, da im vjerske vježbe postaju što dublje, kao i čini ljubavi, predanja, predanja u volju Božju, čini, na koje će se vraćati češće preko dana, jednostavnim uzdizanjem srca i ne zanemarivajući svoje staleške dužnosti niti vježbanje u krepostima. Kad opazi, da su već dotle došle, da ostaju šuteći i tiho pred Bogom, da bi Ga čule i izvršile Njegovu volju, tada će ih ohrabriti i reći, da se tu radi o jednoj izvrsnoj i vrlo plodonosnoj molitvi.

1574. 2. Kad je duša jednom ušla na puteve mistike, duhovni vođa mora biti do maximuma razborit, da tu dušu vodi u njezinim suhoćama i u duhovnim radostima.

A. U pasivnom kušnjama je potrebno podržati dušu, da ne upadne u klonulost, ili druge napasti, kako smo to izložili u brojevima 1432-1434.-

B. Kod ugodne kontemplacije, može duša doći u opasnost za duhovnom lakomošću ili taštim uživanjem.

a) Da bi duša izbjegla prvi nedostatak, važno je, da neprestano ima na pameti, da upravo Boga treba ljubiti, a ne božanske radosti, koje Bog pri tom daje, i da su te utjehe i radosti samo sredstvo da se s Njime sjedinimo, i da moramo biti spremni, da se toga odmah u srcu odrečemo, ako se Bogu svidi, da nam to odbije. Jedini Bog je dosta!

b) Katkada Bog sam preuzima na se zadaću, da spriječi pokrete oholosti, iziskujući u duši na vrlo živi način duboki osjećaj o svojem ništavilu i o svojoj vlastitoj bijedi, i pokazujući joj jasno, da su svi ti darovi i naklonosti čisti dar,

kojeg čovjek ne može na nikakav način zaslužiti. Ali, kad duše nisu s moći duha posvema očišćene, tada se moraju - po riječima svete Terezije, neprestano vježbati u poniznosti, u slaganju s voljom Božjom, br. 1447, 1474.- Osobito će ih morati duhovni vođa sačuvati od želje za viđenjima, objavama i drugim izvanrednim pojavama. Nikada nije dopušteno to željeti, i svete ih duše od sebe brižljivo odbijaju poniznošću, br. 1496.

1575. C. Ne smijemo zaboraviti ni na to, da je ushićenje obmana, ako je u isto vrijeme - prema izjavi sv. Franje Saleškog - ne prati i ushićenje života, a to znači vježbanje u herojskim krepostima, br. 1461. Bila bi vrlo velika obmana zanemarivati svoje staleške dužnosti, da bi tako duša imala više vremena za kontemplaciju. O. Baltazar Alvarez, koji je bio ispovjednik sv. Terezije, izjavljuje jasno, da je potrebno ostaviti kontemplaciju, da bi čovjek ispunio svoje dužnosti ili pritekao u pomoć bližnjemu. Nadodaje, da Bog daje duši, koja se ovako znade mrtviti, više svijetla i ljubavi u jednom jedinom satu molitve, nego kojoj drugoj (koja se tako ne mrtvi) kroz više sati(315).

1576. D. Još bi bila veća obmana umišljati, da kontemplacija sa sobom nosi povlasticu nepogrešivosti. Povijest pokazuje, da su lažni mistici, koji su se - kao na primjer Beghards i Kvijetisti, smatrali nepogrešivima, upali u najteže mane. Sv. Terezija uporno naglašuje potrebu bdjenja, da bi se izbjegao grijeh, pa i onda, kad je duša stigla na najviše vrhunce kontemplacije. A sveti je Filip Neri često govorio: "Dobri Bože, pazi na Filipa, inače će Te izdati!" Doista ne možemo dugo ustrajati bez posebne milosti. A takvu milost Bog daje poniznima, koji se ne pouzdavaju u sebe, nego sve svoje pouzdanje stavljaju u Boga.

1577. Treba dakle predvidjeti slučajeve, gdje bi kontemplativne duše mogle pasti u grijeh. Ti bi se padovi mogli dogoditi iz više razloga:

a) Duša se je uzdigla do kontemplacije prije nego je dovoljno ukrotila svoje strasti. Umjesto da nastavlja junački i odvažno borbu, ona se pospano predaje slatkom snu. Nastanu najednom žestoke napasti, i ona - previše se pouzdavajući u samu sebe - pada! - Lijek je skrušeno kajanje, povratak Bogu srcem skrušenim i poniženim, duga i ozbiljna pokora. Što duša s višega pada, više joj je potrebno ponizno i ustrajno nastojanje, da se opet popne i da se opet vrati na vrhunce. Na duhovnog vođu spada, da je na to blago i odlučno neprestano podsjeća.

b) Ima kontemplativaca, koji su se dugo junački borili, da zavladaju svojim zlim sklonostima. I u tom su uspjeli. Ali, zamišljajući, da je bitka dokončana, popuštaju u svojem nastojanju, nemaju više velikodušnosti u ispunjavanju nekih svojih dužnosti, koje smatraju manje važnima. To je neka vrst postepenog popuštanja, koje bi moglo uroditi mlitavošću.- Vrlo je važno zapriječiti to sklizanje nizbrdo, potsjećajući ih, da moraju to više pojačavati svoj vlastiti žar, što se Bog pokazuje velikodušniji prema njima, da i najmanje nemarnosti kod božjih prijatelja vrijeđaju "u živac" Onoga, koji im tako obilno iskazuje svoju ljubav. Pročitajmo u autobiografiji sv. Marije Marga-

rete stroge prijekore, koje joj je upravio naš božanski Spasitelj, da ispravi njezine najmanje pogreške i nevjernosti, njezine omaške obzirom na poštovanje i pažnju za vrijeme oficija i razmatranja, pa pogreške u pogledu ispravnosti i čistoće njezinih nakana, znatiželje, najmanjih prestupaka poslušnosti, što više i u tom vidu, da si nametne više strogosti. I poslužimo se tim prijekorima, da potaknemo te duše na žar,

1578. c) Drugi su opet očekivali, da će - nakon prvih pasivnih kušnja - u kontemplaciji nalaziti samo ugodnosti i duhovne radosti. A u stvari im Bog neprestano šalje naizmjence iskušenja, pa utjehe, da ih posvećuje na što djelotvorniji način. Tada takve duše klonu i nalaze se u pogibelji, da upadnu u mlitavost i u sve njezine posljedice.- Veliki je lijek protiv toga, da im se neprestano naglašuje i u dušu usađuje ljubav prema Križu, ne zato, što bi križ u sebi bio sladak i privlačiv, nego zato, što po njemu postajemo sličniji raspetom Isusu.

Nadalje, govorio je sv.župnik Arški (316): "Križ je dar, koji je Bog načinio za svoje prijatelje. Treba moliti ljubav prema križevima, i tada oni postaju slatki. Ja sam to iskusio... ah! Imao sam križeva, imao sam ih takvih, da ih gotovo više nisam mogao nositi! Stadoh moliti za ljubav prema križevima. Tada postah sretan... Zbilja, nema takve sreće, kao što je ta!"

Da skupimo sve u jednu riječ, što mora duhovni vođa kontemplativnih duša činiti: studirati djela i biografije mistika i moliti za dar savjeta, da ništa ne rekne ovim dušama prije, nego se je posavjetovao s Duhom Svetim.

E P I L O G

TRI PUTA I LITURGIJSKI KRUG (317)

1579. Nakon što smo prešli tri puta ili tri stupnja, koji nas vode k savršenosti, bit će od velike koristi, pogledati, kako nas svake godine sveta Crkva poziva, u svojoj Liturgiji, da iznova započnemo i usavršimo djelo svoga posvećenja, s njegova tri stupnja: čišćenja, rasvjetljenja i posvećenja. Pa duhovni je život doista niz neprestanih ponovnih pokušaja i liturgijski nas ciklus svake godine poziva i nuka na nove napore.

Sve se u Liturgiji odnosi na UTJELOVLJENU RIJEČ, Posrednika u štovanju Boga kao i otkupljenja, kojeg nam Liturgija prikazuje ne samo kao uzor za nasljedovanje, nego i kao glavu otajstvenog tijela, koji živi u svojim udovima, da im omogući, da se vježbaju u krepostima, u kojima im je dao primjer. Svaki blagdan, svako liturgijsko doba nas prema tomu podsjeća na koju Isusovu krepost, i na milosti, koje nam je zaslužio, da ih uz njegovu suradnju ostvarimo u sebi.

1580. Liturgijska godina, koja odgovara četirima godišnjim dobima, slaže se isto tako i sa 4 glavna razdoblja duhovnog života (318).

Došašće odgovara putu čišćenja
Božično vrijeme i vrijeme Bogojavljenja odgovara putu rasvjetljenja, gdje slijedimo Isusa, nasljedujući njegove kreposti
Pretkorizmeno i korizmeno vrijeme nas uvodi u drugo čišćenje duše, koje je dublje od prvoga.
Uskrsno vrijeme je put sjedinjenja, sjedinjenja s uskrslim Isusom, sjedinjenja, koje se usavršava i završava Uzašašćem i silaskom Duha Svetoga.- Rastumačimo ukratko taj liturgijski ciklus.

1581. 1. A d v e n t, što znači došašće, je priprava za dolazak Spasiteljev, i kao takvo, doba čišćenja i pokore.

Crkva nas poživa da razmišljamo o trostrukom Isusovom dolasku: njegovom dolasku na zemlju po utjelovljenju, njegovom ulasku u duše po milosti, njegovoj pojavi na koncu svijeta, da sudi svim ljudima. Ali Crkva našu pažnju posebno svraća na prvi dolazak: sjeća nas pobožnih uzdisaja patrijarha i proroka, da bi nas potakla, da zajedno s njima i mi sami zaželimo da dođe obećani Otkupitelj i da uspostavi i učvrsti svoje kraljevstvo u našim dušama. To je dakle vrijeme svete čežnje i žarke molitve, kojom molitve, kojom molimo Boga, da dadne, da na zemlju padne rosa milosti, a posebno da na nju dođe sam Otkupitelj: Rorate coeli d super, et nubes pluant justum! Ova molitva postaje još snažnija s velikim antifonama: O Emmanuel, Rex gloriae, Oriens i t.d. koje nam u duši - dok nas podsjećaju na divne naslove, koje su Mesiji dali proroci i na glavne oznake njegove zadaće - bude želju za dolaskom Onoga, koji jedini može utješiti našu dušu i olakšati tugu.

1582. Ali je to i vrijeme pokore. Crkva nas u Došašću podsjeća na posljednji sud, za koji se valja pripraviti zadovoljštinom za svoje grijehe. Propovijed sv.Ivana Krstitelja nas poziva da činimo pokoru, da bismo pripravili put Spasitelju: "Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus" (319). Nekoć se je u Došašću postilo tri puta tjedno, tako rade i danas u nekim redovničkim zajednicama. Pa ako Crkva ne traži i ne nalaže danas više post svojoj djeci, Ona ih potiče, da ga nadoknade drugim pokorničkim djelima, i, da ih na to podsjeti, služi sv.Misu "de tempore" u ljubičastom odijelu, koje je simbol tuge.

Ta sveta čežnja i ove vježbe u pokori imaju očito svrhu, da očiste dušu i da je tako pripreve za kraljevstvo Isusovo.

1583. 2. Evo b o ž i ć n o g vremena:

Riječ se pojavi u slabom tijelu, s čarima, ali i s slabostima djetinjstva, i poziva nas, da Mu otvorimo svoja srca, da u njima može zavladati kao kralj i da nas učini dionicima svojih raspoloženja i svojih kreposti. Time počinje put rasvjetljenja.

Nakon što smo se očistili od svojih pogrešaka, nakon što smo se otkinuli od grijeha i svih uzroka, koji bi nas opet mogli na nj zavesti, ucijepljujemo se sve više i više u Krista, da bismo imali udjela u njegovim poniženjima, njegovim krepostima: poniznosti, poslušnosti i siromaštva, u kojim se krepostima On tako sjajno vježbao u času svoga rođenja i u prilikama, koje su slijedile iza toga. Da bi Ga primili na ovoj zemlji, koju dolazi otkupiti, dolazi jedva nekoliko pastira i nekoliko istočnih Mudraca, da Mu iskažu svoje štovanje i ljubav. Židovi, koje je izabrao za svoj narod, nisu se udostojali, da Ga prime: "K svojima dođe i njegovi Ga ne primiše" (320). Primoran je bježati u Egipat, i kad se odande vratio, zabija se u malo galilejsko seoce, i tu stanuje gotovo trideset godina, raste u mudrosti i znanju, isto kao i u dobi, radeći svojim rukama kao obični radnik i poslušan u svemu Mariji i Josipu. To su eto prizori, što nam ih stavlja Liturgija pred oči za vrijeme Božića i Bogojavljenja, da bi nam tako stavila na svijetlo primjere, koje moramo nasljedovati. U isto nas vrijeme poziva, da se klanjamo Djetetu Isusu toliko dublje, koliko se On više ponizio, da Mu zahvaljujemo i da Ga ljubimo: "Tko ne bi uzvraćao ljubavi Njemu, koji nas je toliko ljubio - Sic nos amantem, quis non redamaret?"

1584. 3. Ali prije, nego li uzmognemo uživati radosti božanskog sjedinjenja, nameće nam se novo čišćenje, strože i dublje od onog prvoga.

P r e d k o r i z m e n o i k o r i z m e n o vrijeme nam pruža priliku, da to učinimo.

Predkorizma je kao uvod u Korizmu. Crkva nas poziva - dok nam stavlja pred oči, u čitanju sv.Pisma (Scriptura occurens u Brevijaru) odlomke, koji govore o padu čovjeka, o grijesima, koji su iza toga počinjeni, o potopu, koji je bio kazna za te grijehe, o svetom životu Patrijarha, koji su svojim životom pružali Bogu zadovoljštinu za te grijehe - da ispitamo u žalosti svoga srca svoje grijehe, da ih iskreno okajemo, da za njih zadovoljimo velikodušnom pokorom. Sredstva, koja nam ona pruža, jesu:

1. Rad ili točno ispunjavanje staleških dužnosti iz ljubavi prema Bogu: "Idite i vi u moj vinograd".

2. Borba protiv strasti: u Poslanici nas uspoređuje s trkačima, koji trče ili hrvačima, što se hrvu, da postignu vijenac i nagradu, pa nas poziva, da mrtvimo svoje tijelo i da ga dogodimo u pokornost.

3. Dragovoljno prihvaćanje trpljenja i iskušenja, koja nas opravdano snalaze, s poniznom molitvom, da se njima dobro okoristimo: "Obuzeše me uzdasi smrtni... i u tjeskobi svojoj prizvah Gospodina" (321).

1585. Uz ova spomenuta sredstva će Crkva u

K o r i z m i

nadodati post, nemrs i milostinju, da bismo se uspješno borili protiv napasti. U tome ćemo se vježbati u zajednici i sjedinjenju s Isusom, koji se je kroz četrdeset dana povukao u pusti-

nju, da tu čini pokoru u naše ime i pristao, da Ga tu kuša đavao, da bi nas poučio, kako se treba oprijeti đavolskim napastima. Predslovlje nam kaže, da post potiskuje mane (vitia comprimit), diže naš duh prema Bogu (mentem elevat) i da nam pomaže, da bismo rasli u kreposti i u zaslugama (virtutem largitur et praemia).

Prizor s Tabora, koji nam donosi sv.Liturgija 2. korizmene nedjelje, nam pokazuje, da pokora ima i svoje radosti, kad se znade s njome spojiti i molitva, i dignuti oči prema nebu i Bogu, da bi kod njega čovjek našao svoj oslonac: "Oči su moje uvijek upravljene Gospodinu, jer on vadi iz zamke noge moje"(322). Ulaz četvrte Korizmene nedjelje sokoli našu hrabrost i stavlja nam pred oči nebeske radosti: "Laetare Jerusalem.... Radujte se u veselju koji ste bili žalosni..." da se nasitite od obilja vaše utjehe, kojem je veselju sveta Pričest, koju nam predstavlja kruh, koji je Isus umnožio (Evanđelje) već neki predokus.

1586. S nedjeljom

M u k e,

podiže se zastava križa: "Barjaci kreću kraljevi"; Križ je posve prazan, jer je slika raspetog božanskog Spasitelja zastrta u znak tuge i žalosti, da se naučimo, da ima u životu časova, kad vidimo i doživljujemo samo iskušenja, a da pri tom ne osjećamo nikakvih utjeha. Ali nas zato Poslanica tješi, pokazujući nam našeg Velikog Svećenika, kako ulazi u svetinju nad svetinjama, prolijevanjem svoje krvi, i ponavljajući nam da je križ - simbol smrti - postao izvorom života: "ut unde mors oriebatur inde vita resurgeret - da odakle uskrsne život, odakle je proizašla smrt".

Na nedjelju

C v i j e t n i c u

iza koje uskoro slijede žalosna otajstva, podsjeća nas Liturgija, kako su isprazne zemaljske, pa i najzaslužnije pobjede i kako iza njih slijede najdublja poniženja. Tada se iz tjeskobne duše izvija krik boli: "Gospodine, ne udaljuj pomoći svoje od mene, pohiti mi na obranu!"(323). To je vapaj Isusov u maslinskom vrtu, kao i na Kalvariji. To je vapaj kršćanske duše, kad je snađu nutarnje muke, ili kad na nju navale klevete. Ali nas poslanica odmah krijepi, hrabri i potiče, da se sjedinimo s nutarnjim osjećajima Isusa Krista, koji je bio poslušan sve do smrti i to smrti na križu, ali Ga je Bog uskoro zato i nagradio i to takvim uzvišenjem, da se pred Njim mora prignuti svako koljeno: ako dakle budemo imali udjela u njegovom trpljenju, imat ćemo i u njegovoj pobjednoj slavi, prema riječima sv.Pavla: "jer ako s njim trpimo, s njim ćemo se i proslaviti" (324).

1587. U s k r s i uskrsni krug

nas sjeća slavnog Isusovog života i slika je života sjedinjenja. To je život sretniji, nego je ovaj na zemlji. Isus je za vrijeme svoga otkupiteljskog djela, bio stalno na zemlji, radio, s ljudima razgovarao, vršio svoj apostolat. Iza svoga uskrsnuća je živio odijeljeno više nego ikada prije od svega vanjskoga, pokazivao se rijetko svojim apostolima, da im dade svoje posljednje pouke i vraća se svojemu Ocu:"...on im se je javljao i govorio im o kraljevstvu Božjem" (325).

To je slika duša, koje traže - kad su na putu sjedinjenja - samo samoću, da se mogu srdačno razgovarati s Bogom. Ako im staleške dužnosti nameću, da s ljudima razgovaraju, one to čine samo tako, da ih posvećuju. Nastoje se približiti idealu, koji je zacrtao sv.Pavao riječima: "Ako dakle uskrsnete s Kristom, tražite ono, što je gore, gdje Krist sjedi s desne strane Boga. Težite za onim, što je gore, a ne za onim, što je na zemlji. Jer umrijeste i vaš je život skriven s Kristom u Bogu".

U z a š a š ć e

je još jedan stepen više. Isus odtada živi ubuduće na nebu, s desne strane Očeve, moleći neprestano za nas. Njegov apostolat postaje još plodonosniji, jer nam šalje Duha Svetoga, Duha Posvetitelja, koji preobražava apostole, a po njima milijune duša. Tako i kontemplativne duše, koje duhom i srcem već stanuju u nebu, neprestano se mole i žrtvuju za spasenje svoje braće i njihov je apostolat još plodniji.

1588. D u h o v i su

silazak Duha Svetoga u svaku pojedinu našu dušu, da tu u njoj na polaganiji i sakriveniji način radi na čudesnom preobražaju, kakav je izvršio na apostolima.

Blagdan presv. T r o j s t v a

stavlja nam pred oči veliku istinu naše vjere i našeg vjerskog štovanja, predmet (naime presv.Trojstvo), koji je djelotvorni i primjerni uzrok našeg posvećenja.

A blagdani

T i j e l o v a i presv. S r c a Isusova

nam opet dozivlju u pamet, da Isus, u Euharistiji, gdje pokazuje blago Svoga Presv.Srca, zaslužuje naš poklon i našu ljubav i da je On u isto vrijeme veliki Poklonik Božji, po kojem i u kojem jedino možemo iskazivati klanjanja vrijednom presv. Trojstvu dužno poštovanje i čast.

Brojne nedjelje, što slijede po Duhovima, predstavljaju nam potpuni razvitak djela Duha Svetoga ne samo u Crkvi, nego i u svakoj pojedinoj kršćanskoj duši i pozivaju nas, da dosljedno tome donosimo - pod djelovanjem Duha Svetoga - bogate plodove spasenja, sve do dana, kada ćemo se pridružiti na nebu Onome, koji je tamo otišao prije nas, da nam tamo pripravi mjesto.

1589. U tom se liturgijskom krugu nalazi i

Blagdan S v i h S v e t i h.

Primjeri nam tih ljudi, koji su, kao i mi, bili članovi otajstvenog Kristovog Tijela i koji su se - unatoč svih napasti i svih zapreka, vježbali u njegovim krepostima - služe kao jaki poticaj. Čujemo ih, gdje nam govore zajedno sa sv.Pavlom: "Budite mi nasljednici, kao što sam i ja Kristov - Imitatores mei estote, sicut et ego Christi sum" (326). I čitajući u Brevijaru kratki opis njihovih herojskih kreposti, ponovimo riječi sv.Augustina: "Zar da ti ne možeš, kad su mogli ovi i ove?"

Posebno, ne smijemo zaboraviti, da je Kraljica Anđela i Svetaca, Majka Spasiteljeva, stalno povezana u Liturgiji sa svojim Sinom i da ne možemo častiti Sina, a da u isto vrijeme ne častimo, ne ljubimo i ne nasljedujemo njegovu Majku.

I tako se - ucijepljeni u Utjelovljenu Riječ, a potpomognuti i poduprti pomoću blažene Gospe i Božjih Svetaca, približujemo Bogu, obnavljajući svake godine liturgijski krug.

1590. Ali, da bismo se dobro okoristili obilnim sredstvima posvećenja, koja nam pruža sv. Crkva, treba usisati u sebe nutarnja Kristova raspoloženja. Ima jedna lijepa i vrlo korisna molitva, koja bi nam mogla pomoći, da u sebi izgradimo te osjećaje. To je molitva:

O Jesu vivens in Maria

i mi ne možemo ljepše završiti ovu svoju knjigu, nego da u kratko rastumačimo tu molitvu.

Molitva (327)

O ISUSE, KOJI ŽIVIŠ U MARIJI

I.	O Jesu vivens in Maria veni et vive in famulis tuis	O Isuse, koji živiš u Mariji Dođi, pa živi u slugama svojim
II.	In plenitudine virtutis tuae In perfectione viarum tuarum In veritate virtutum tuarum In communione mysteriorum tuorum Dominare omni adversae potestati,	Puninom svoje jakosti Savršenošću svojih puteva Istinom svojih kreposti U zajedništvu Tvojih otajstava Nadvladaj svaku protivnu silu
III.	In Spiritu tuo ad gloriam Patris, Amen.	Po Duhu Svojem na slavu Očevu. Amen

Možemo razlikovati u toj molitvi tri dijela nejednake duljine. U prvom dijelu se kaže, kome se upravlja ta molba, u drugom se nalazi predmet te molbe, a u trećem se nalazi njezina konačna svrha.

1591. 1. Kome se upravlja ta molitva?

Isusu, koji živi u Mariji, to znači Utjelovljenoj Riječi, Bogo-čovjeku, koji u jedinstvu iste osobe, posjeduje i božansku i ljudsku narav i koji je za nas causa meritoria, exemplaris i vitalis (zaslužni, primjerni i životni) našeg posvećenja, br. 132.

On je nekoć fizički živio u djevičanskom krilu svoje Majke kroz devet mjeseci. Ne radi se o tom životu, koji je prestao već rođenjem Božjega Djeteta. Živio je u Njoj sakramentalno po sv. Pričesti. Ali i toj je prisutnosti došao kraj, kad je primila posljednju sv.Pričest ovdje na zemlji. On u Njoj živi i u Njoj je živio i mistični, otajstveno, kao glava otajstvenoga tijela, kojemu su udovi svi kršćani, ali Ona je član toga otajstvenoga tijela na jedan uzvišeniji način, jer Marija zauzima na tom tijelu najčasnije mjesto, br. 155.-162.- On živi u Njoj svojim božanskim Duhom, to jest po Duhu Svetomu, kojega On priopćuje svojoj svetoj Majci, da taj Duh Sveti izvede u Njoj slična raspoloženja onima, koje izvodi u čovječanskoj Kristovoj duši. Po zaslugama i po molitvama Spasiteljevim Duh Sveti dolazi dakle, da posveti i proslavi Mariju, da Je učini sličnom Isusu, koliko je to samo moguće, tako da Ona postaje njegova živa najsavršenija slika: Ona je najsavršenija slika Kristova, koju je kao živu naslikao Duh Sveti".

To vrlo lijepo tumači Olier: "Ono, što je naš božanski Spasitelj svojoj Crkvi, još je potpunije svojoj presvetoj Majci. Tako je On njezina nutarnja i božanska punina. I kako se je On žrtvovao za Nju posebnije, nego li za cijelu Crkvu, daje Joj i božanski život više nego cijeloj Crkvi. I On Joj ga daje u znak ljubavi i zahvalnosti za svoj život, koji je primio od Nje, jer kako je obećao svim svojim udovima, da će im stostruko nagraditi svaku uslugu, koju Mu budu iskazali, tako isto želi i svojoj Majci stostruko uzvratiti za svoj ljudski život, koji je primio njezinom ljubavlju i njezinom pobožnošću. A to stostruko, što Joj daje, je neizmjerno dragocjeni i neprocjenjivi božanski život... (328).

Treba dakle promatrati Isusa Krista, naše Sve, kako živi u Mariji puninom Božjeg života, i to onog života, koji je primio od svoga Oca, kao i onoga, koji je zaslužio i stekao ljudima posredstvom života svoje Majke. U Njoj On gleda sve blago svoga bogatstva, odsjev svoje ljepote i ljepote božanskog života... On u njoj stanuje u punini. U Njoj djeluje čitavom snagom djelovanja svojega Duha. On je s Njome jedno srce, jedna duša i jedan život." Taj život On u Njoj neprestano razvija, ljubeći, hvaleći i klanjajući se u Njoj Bogu, svojemu Ocu, kao dostojnoj dopuni njegova srca, u kojem se on širi i djeluje s uživanjem"(329).

1592. Isus živi u Mariji svojom puninom,ne samo, da Je posveti, nego da po Njoj posveti i druge udove svoga otajstvenoga tijela. Ona je doista, po riječima sv.Bernarda, kao neki vodovod, po kojem nam dolaze sve milosti, koje je zaslužio njezin božanski Sin: "totum nos habere voluit per Mariam", br.161.

Dakle, u isto je vrijeme vrlo ugodno Isusu i vrlo korisno za nas, da se obraćamo Isusu, koji živi u Mariji: "Što ima slađe i ugodnije Isusu, nego da Ga pođemo tražiti na mjestu, u kojem rado boravi, na tom prijestolju milosti, usred onog klanjanja vrijednog ognjišta svete ljubavi za dobro svih ljudi? - Koji je izvor puniji milosti i života, nego li to mjesto, gdje stanuje Isus, kao na izvoru života svih ljudi i u majci hraniteljici svoje Crkve?"

Imamo dakle pravo, da budemo puni pouzdanja, kad se molimo Isusu, koji živi u Mariji.

1593. 2. Koji je objekt (predmet) te molitve?

To je nutarnji život sa svim sastavnim dijelovima, koji ga sačinjavaju, onaj nutarnji život, koji znači sudjelovanje na onom životu, koji Isus priopćuje svojoj Majci i za koji Ga i mi molimo, da bude dobrostiv, da nam ga priopći.

A. Budući da je Isus, koji stanuje u Mariji, izvor toga života, ponizno Ga molimo, da dođe u nas i da se u nama nastani, obećavajući Mu, da ćemo se poslušno podložiti njegovom djelovanju: D o đ i i ž i v i u s l u g a m a s v o j i m.

a) On d o l a z i u nas, kao što dolazi u Mariju, svojim božanskim Duhom i svojom posvetnom milošću. Svaki puta, kad ta milost poraste u nama, poraste u nama i Duh Isusov. I dosljedno, svaki puta, kad načinimo, koje nadnaravno i zaslužno djelo, taj božanski Duh silazi u nas, i čini našu dušu sličnijom duši Isusovoj, kao i Marijinoj. Kako li je to snažni motiv, da bismo postostručili svoje zaslužne čine i pojačali, dajući im pravi oblik i pravu vrijednost po božanskoj ljubavi! (br. 236-248).

b) On d j e l u j e u nama i po d j e l a t n o j milosti, koju nam je zaslužio i koju dijeli po svojem svetom Duhu: On djeluje u nama, da hoćemo i da izvršujemo "operatur in nobis velle et perficere". On postaje počelo sveg našeg pokretanja, svih naših nutarnjih raspoloženja, tako da naši čini dolaze zapravo samo od Isusa, dajući nam njegov vlastiti život, njegove osjećaje, njegove želje i njegova čuvstva. Tada možemo reći, po riječima sv. Pavla: "Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist".

c) Budući da je tome tako, treba da, kao vjerni sluge, u s l u g a m a s v o j i m, - pustimo da On djeluje u nama i da surađujemo s njegovim djelovanjem u sebi: Poput ponizne Djevice moramo posve iskreno izgovarati riječi: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi Tvojoj - Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum". Svijesni svoje bijede i svoje nesposobnosti, imamo se samo smjerno pokoravati najmanjim poticajima milosti. To je za nas časna služba, jer njemu služiti znači kraljevati, služba puna ljubavi, koja nas nuka, da se podložimo Onomu, koji je bez sumnje naš Učitelj, ali i Otac, prijatelj, i koji nam ništa ne nalaže, što ne bi bilo korisno i dobro za našu dušu. Otvorimo, otvorimo dakle svoja srca Isusu Kristu i njegovom Božanskom Duhu, da u njemu stanuuje i kraljuje, kao što je stanovao i kraljevao u srcu naše Majke!

1594. B. Budući da je Isus izvor svake svetosti, molimo Ga, da živo i djelujemo u duhu njegove svetosti (da živi i djeluje u nama u duhu svoje svetosti), da nas učini dionicima svoje nutarnje svetosti.

Postoji u njemu dvostruka svetost. Jedna je substancijalna, koja izvire iz hipostatskog sjedinjenja, a druga je, koju On participira i nije drugo nego stvorena milost br. 105. Ta se svetost sastoji prije svega u strahu od grijeha, u bježanju od svega, što bi nas moglo u nj uvesti, kranje bježanje od stvorova i od svakog sebičnog traženja. Ali se ona sastoji i u sudioništvu na božanskom životu, u uskom sjedinjenju s tri božanske osobe, u ljubavi prema Bogu, koja nadvladava svaki drugi osjećaj, u jednu riječ, u pozitivnoj svetosti.

1595. Ali, budući da smo nesposobni postići tu svetost sami po sebi, molimo Ga, da dođe k nama puninom svoje moći i milosti "Puninom svoje milosti". A kako se bojimo i od svoga mogućeg opiranja, nadodajemo s Crkvom, neka bi bio dobar, da podvrgne pod svoju vlast i naše opore ćudi: "etiam rebelles ad te propitius compelle voluntates".

Molimo dakle za djelotvornu (efficax) milost, takvu milost, koja sve jednako ne dirajući u našu slobodu, znade djelovati na njezine tajne moći, da postigne njezin pristanak. Milost, koja ne će naići kod nas na instinktivno opiranje ili na čudo protivljenje, nego će tiho, a odlučno u nama izvršiti i da ushtjednemo i učinimo, što Bog traži.

1596. C. Budući da svetost ne možemo postići drukčije, nego nasljedovanjem svog božanskog Uzora, molimo Ga, da nam dade da hodimo savršenošću njegovih puteva "u savršenosti Tvojih puteva", to znači, da nam dade, da Ga nasljedujemo u njegovu životu, njegovu načinu djelovanja, njegovim vanjskim i nutarnjim činima, u svemu onome, što ti čini sadrže najsavršenije. Drugim riječima, tražimo, da bismo postali žive slike Isusove, drugi kristi, da bismo mogli reći svojim učenicima poput sv. Pavla: "Budite mi nasljednici, kao što sam i ja Kristov - Imitatores mei estote sicut et ego Christi". To je tako savršeni i divni Uzor, da ga mi sami po sebi ne možemo ostvariti! Ali Isus postaje naš Put: "ja sam put!" svijetli i živi put, put, po kojem se može ići, ugaženi put, da tako kažemo, put, koji nas privlači, da pođemo njime: "I ja kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi"(330). Pustit ćemo dakle, da nas Ti, Božanski Uzore, privučeš k sebi i pokušat ćemo, da u sebi ostvarimo Tvoje kreposti!

1597. D. I zbog toga nadodajemo: "istinitošću svojih kreposti". Kreposti, koje molimo, su stvarne, a ne prividne. Ima ih koji skrivaju poganski, senzualni i oholi duh pod koprenom čisto vanjskih kreposti. To nije svetost. Isus nam upravo donosi ono drugo, a to su nutarnje kreposti, kreposti što raspinju čovjeka, kao poniznost, siromaštvo, mrtvenje, savršena čistoća duha i srca isto tako kao i tijela; kreposti, što sjedinjuju, kao duh vjere, pouzdanja i ljubavi. Eto to čovjeka čini kršćaninom i to ga preobražava u drugoga Krista.

1598. E. Sve je te kreposti Isus vježbao, posebno u svojim otajstvima i zato Ga molimo, da nas učini dionicima milosti svojih otajstava: "U sudioništvu tvojih otajstava". Svi važniji čini našeg božanskog Spasitelja su bez sumnje otajstveni, ali napose š e s t velikih otajstava opisuje Olier, u svojem djelu: "Catechisme chretienne":

UTJELOVLJENJE, koje nas potiče, da se posve odrečemo svoga sebeljublja, da se posve posvetimo Ocu, u zajednici i sjedinjenju s Isusom: "Evo dolazim, da ispunim, Bože, volju Tvoju"-

RASPINJANJE, smrt i ukop. što izrazuje stupnjeve one posvemašnje žrtve, po kojoj i mi raspinjemo svoju zlu narav i pokušavamo, da je usmrtimo i da je pokopamo za uvijek.

USKRSNUĆE i uzašašće, koje označuje posvemašnje otkidanje od stvorova, i čisto nebeski život, koji želimo provoditi, da bismo došli u nebo.

1599. F. Očito je, da ne možemo postići toga savršenstva, ako Isus ne dođe, pa ne zagospodari u nama svakom neprijateljskom silom, tijelom, svijetom i đavlom: "zagospodari svakom neprijateljskom silom". Ta tri neprijatelja neprestano na nas grubo napadaju i nikada ne će biti posve uništeni, dokle god budemo živjeli ovdje na zemlji. Ali Isus, koji je nadvladao sve te neprijateljske sile, može ih svezati, podvrći sebi pod noge, dajući nam djelatne milosti (gratias efficaces), da im se opremo. To ga tim riječima ponizno molimo.

3. I da bismo lakše zadobili tu milost, izjavljujemo, da zajedno s Njime imamo samo jedan cilj, a to je slava Očeva, koju želimo njemu iskazati po djelovanju Duha Svetoga: "Po duhu Tvojem na slavu Očevu". Budući da je On došao na zemlju, da proslavi svoga Oca "Ja častim Oca", neka bude dobar, pa upotpuni svoje djelo u nama, da bismo mogli s Njime i po Njemu proslaviti toga istog Oca i doprinijeti, da Ga i drugi slave oko nas. Tada ćemo zbilja biti otajstveni udovi njegova tijela, pravi klanjaoci Božji: On će živjeti i kraljevati u našim srcima, na najveću slavu svakog klanjanja dostojnog presvetog Trojstva.

Ta je dakle molitva kratki sadržaj svega duhovnoga života i kratki sadržaj naše knjige (Precis-a).

Završavajući ovu knjigu možemo samo blagosivati Gospodina i pozvati svoje čitatelje, da i oni, u zajednici s nama, blagosivlju toga Boga ljubavi, toga preljubeznog Oca koji nas je - učinivši nas dionicima svoga života obasuo po svojemu Sinu, svakim blagoslovom.

BLAGOSLOVLJEN BOG I OTAC GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA, KOJI NAS JE BLAGOSLOVIO SVAKIM BLAGOSLOVOM DUHOVNIM NA NEBESIMA U KRISTU (331).

B I L J E Š K E

1) Phil. a ss. Trinitate (+1671): Summa theol.mysticae Tr. i, dis,1.

Th. de Vallgornera: Mystica theol.D.Thomae, q.4. dis. 1.
A. Saudreau: Les d gres, t.II, Vie unitive; Prologue
P. Garrigou-Lagrange: Perfection chret. t.l. Introduction

2) Gal 2, 2o

3) Gal 2, 2o

4) Jo 14,6.

5) Elevations sur la vie... de N.J. S.C., 52. elev., t.I.p.429.

6) Nasljeduj Krista, knj.II;1,1.

7) To izlaže vrlo lijepo sv.Toma u Ia IIae, q 61, a 5: "Neke kreposti pripadaju samo onima, koji su već postigli božansku sličnost, a nazivamo ih krepostima već čistoga srca; i to baš zato, jer razboritost njihova gleda samo božanske stvari, umjerenost izbjegava zemaljske požude, jakost izbjegava strasti, a pravednost se spaja s božanskom misli u vječni savez, to jest nasljeduje ju; velimo, da su to kreposti blaženih ili nekih najsavršenijih u ovom životu".

8) Jo 8,29.

9) Ps 24,15.

1o) o.de Guibert: Revue Asc.et Mystique, avril 1922.
Trois definitions de theologie mystique
o.Garrigou-Lagrange: Perf.et contemplation, I,4.
Gabr. de Ste Marie-Madel: Contemplation acquise dans la vie spirit, spet.23.

11) 2a 2ae q.18o. a 1 i 6.

12) o.G. de stè M.Madeleine: La contemplation acquise chez les Carmes, Vie spirit. sept.1923.

13) Možemo dakle reći za kontemplaciju isto, što je sv.Toma rekao u Ia 2 ae, q 3 a 2 ad 3 o opravdanju: "Bog nas ne opravdava bez nas; jer slobodnom voljom, dok nas opravdava, pristajemo uz Božju pravdu.

14) Ova je dioba danas općenito priznata i usvojena pod ovim ili onim imenom. U vrlo zapaženom članku u "Duh.životu" od ožujka 1923.godine, str.645.- J.Maritain sve jednako naglašujući jedinstveni cilj za sve, naime jedinstvo s Bogom po savršenoj ljubavi i darovima Duha Svetoga, priznaje, da doista postoje dva puta, put onih, koji su pod vodstvom aktivnih darova i koji posjeduju kontemplaciju u nepravom smislu riječi, i put kontemplativaca, kod kojih prevladavaju darovi razuma i mudrosti. Opet ćemo se vratiti na tu nauku.

15) Kad čitamo, na primjer, biografije ljudi, kao što su biografije oo.Olivainta, Ginhaca, jednog Mollevauta, jednog Coursona i tolikih drugih, čije su biografije objavljene, ne možemo se suzdržati, a da se ne divimo njihovim krepostima, njihovom sjedinjenju s Bogom, njihovoj vjernosti,

poticajima Duha Svetoga, a ipak ne vidimo, da su imali ulivenu kontemplaciju.

16) Dom.Menager: Duhovna nauka Klementa Aleksandrijskoga: Duhovni život, siječanj 1923. str.424.

17) Ovakav je zaključak dopustio o.Garrigou-Lagrange u odgovoru na jedno pismo J.Maritaina (kršćanska savršenost i kontemplacija, sv.II,str.75): "Nismo li imali više puta neku poteškoću da spoznamo ovo: događa se, da i vrlo plemenite duše, radi nekih okolnosti, koje ne ovise o njihovoj slobodnoj volji, ne stižu na mistični put, nego samo iza vremena, koje je dulje, nego li je redoviti naš boravak ovdje na zemlji. To se može dogoditi ne samo radi nepovoljne sredine, radi nedostatka potrebnog vodstva, nego i radi fizičkog temperamenta.

18) Revue des Jeunes, 25.rujna 1923.,str.613. To dokazuje i J. Maritain u navedenom članku. On nadodaje-istina- da se duše, u kojima prevladavaju aktivni darovi, nalaze u mističnom stanju, iako ne doživljavaju ulivene kontemplacije. Mislimo, da bi bilo potrebno, da bi se izbjegla svaka nejasnoća, nadodati da se takve duše nalaze u mističnom stanju u širem smislu riječi.

19) S.Toma: In III.Senten.dist.34-35; la 2ae q.68 2a 2ae qq 8, 9,19,45,52,121,139 i njegovi komentatori,posebno
Ivan od sv.Tome: In lam 2ae, q 68.
Suares: De gratia, dio 3., gl.VIII.
Denys le Chatreux: izvrsna rasprava:O darovima D.Sv.
J.B.de st.Jure: Homme spirit. I.dio,gl.4.
L.Lallement:Duhovna nauka,IV.Principi:poučljivost vodstvu D.Sv.
Msgr.Perriot: L'ami de clerge,1892,str.389-393.
Froget: O stanovanju Duha Svetoga u duši,str.378-424.
Card.Billot: De virtutibus infusis (1901),162-190.
Gardeil: Darovi Duha Svetoga.
Teološki rječnik:sv.4.st.1728-1781.
D.Joret: Darovi Duha Sv., Duh.život,sv.I.
Garrigou-Lagrange: Savršenost i kontemplacija, sv.1., gl. 4., 338-417.
Msgr. Landrieux: Le divin meconnu.

20) U knjizi Sententiarum (III.Sent d 34, q 1 a 1), on se ovako izražava: Darovi se od kreposti razlikuju u tome, što kreposti usavršuju za čine, koje obavljamo na ljudski način, a darovi preko ljudskog načina.

U Sumi se drukčije izražava: darovi disponiraju čovjeka, da se spremno i brzo odaziva poticajima Duha Svetoga (la 2ae q 68 a 1).

Isporedi J.de Guibert: Darovi Duha Svetoga i način ultra-ljudskog djelovanja u Asketskoj i mističkoj Reviji, listopad 1922,str.394. Svakako, ima tu malo različita nijansa.Međutim ostaje istinito,da smo mi pod utjecajem darova više pasivni, nego aktivni-magis agimur quam agimus.

21) Summa theol. 2a 2ae q 52. a 2.

22) Msgr. Gay: O kršć.životu i krepostima, sv.1.,str.45.

23) Summ.tehol. 2a 2ae q 9 a 3 ad 3.: "Darovi su savršeniji od moralnih i intelektualnih kreposti. No nisu savršeniji od bogoslovskih kreposti. Ali sve usmjeruju više na savršenost teoloških kreposti kao k cilju" Isp. la 2ae q 68 a 8.

24) Neki teolozi, kao svećenik Perriot (Ami du Clerge,1892,p. 391) misle, da darovi dolaze do izražaja u svakom zaslužnom činu; ne idući tako daleko,općenito se drži, da oni često utječu na te čine, latentno, da toga nismo svijesni.

25) Summ.tehol. la 2ae q 68 a 8 ad 2.

26) In 2am 2ae, q 182, a 1, § VII.cfr.Joret: Vie spirit., lo. avril 192o. p.45-49 et La Cont.Myst.1923.

27) 1 Cor 2, 12-14.

28) Ps. 84,9.

29) Nasljeduj Krista knj.3, gl.1.-

3o) Jo 8,29.

31) Ps 94,8.

32) Act 1,14.

33) Is 11,2-3.- Hebrejski tekst ne spominje pobožnost. Ali Sedamdesetorica i Vulgata ga imaju i već od 3.stoljeća. Predaja usvaja broj sedam darova.

34) Matth 1o,19.

35) Act 5,29.

36) Budući da ljudski razum ne može shvatiti sve pojedinačne stvari i ono, što se slučano može dogoditi, "plašljive su misli smrtnika, varava su naša razmišljanja" (Sap 9,14). I zato čovjeka mora u traženju savjeta upravljati i voditi Bog, koji sve obuhvaća. A to biva po daru savjeta, kojim Bog čovjeka vodi, kao savjetom, koji dobiva od Boga (Sv. Toma 2a 2ae q 52, a 1 ad 1)

37) Msgr Landrieux (Le divin meconnu,str.163): "Nedostatak toga dara prouzrokuje nam velika zla, jer, veli p.ste Jure, I.dio,pogl.4,§ 7, zbog toga pobrkamo svoje misli, zasljepljeni smo u svojim nacrtima, bezglavi u odlukama, nepromišljeni u riječima, nesmotreni u djelima.

38) Ps 24,4.

39) Eto, zašto je Donoso Cortes govorio, da su kontemplativni ljudi najbolji savjetnici: "Među osobama, koje sam vidio izbliza - a mnogo sam ih vidoo - jedino sam one - koje su provodile kontemplativni i povučeni život - upoznao kao osobe, koje imaju dobar i neprevrtljiv osjećaj, pravu mudrost i čudnu sposobnost,da daju savjete,praktična i mudra rješenja i za najteže probleme" (Essai sur le catholicisme, p.2oo).

4o) Rom 8,15.

41) Rom 8,28.

42) Luc 1o,16

43) Gal 4,19.

44) 1 Tim 4,7-8.

45) Act 6,8; 7,55.

46) 1 Cor 1, 27-29.

47) "Ab illa mensa recedamus tanquam leones, ignem spirantes, diabolo terribiles" (In Joan., homil.LXL, 3, P.L.LIX,26o).

48) Ovakvu je pouku dala Božanska Mudrost jednoga dana bl.H. Suzo: "Potrebno je prije svega, rekla mu je Ona, da moj sluga uzljubi odricanje i da posve umre sebi i svim stvorovima. Taj stupanj savršenosti je vrlo rijedak, ali onaj koji do njega dopre, vrlo se brzo diže k Bogu... Je li onda čudo, da poteškoće i križevi ne djeluju na njega tako, kao što djeluju na one, kojima je formalna želja da ne trpe? Sveci nisu manje osjetljivi za boli, kao i drugi... Ali je njihova duša zaštićena od svakog udarca, jer traže i ljube samo križ.... Tijelo im trpi, ali je duša zanesena Bogom i pada u zanos od neiskazane sreće...

49) Act 1,8.

5o) Dialogue, l. l. ch. 2, p. 9. Ed.Hurtaud.

51) "ono što ja želim, govorio je Bog sv.Katarini Sienskoj,to su mnoga djela muževnog trpljenja,koja su posljedica strpljivosti i drugih nutarnjih kreposti duše... Ja, budući da sam neizmjeran, težim za neizmjernim djelima, to znači za neizmjernim osjećajem ljubavi. Tražim dakle da pokornička djela i druge tjelesne vježbe budu upotrebljene samo kao sredstva i da ne zauzimaju u volji glavno mjesto.. Duša, koja shvaća i razvija krepost u istini i baš po toj nutarnoj kreposti ograničeno djelo je sjedinjeno s osjećajem ljubavi. Tada će mene veseliti i meni ugađati" (Dialogue lib. l. ch. lo, p. 38-39).

52) Eccli 21.2.

53) To vrlo lijepo ovako opaža o.de Smedt (Notre vie surnat, t.1,str.5o1-5o2): "Kad imamo vrlo visoko mišljenje o nekoj osobi i njezinoj superiornosti nad nama, tada joj se približujemo s osjećajem nekog straha i nemira. Ali, ako se ta osoba, koju mi gledamo toliko iznad sebe, pokaže prema nama puna dobrote, ako pokaže da je radosna, što nas vidi, ako s nama razgovara, ako pokaže da nas voli,... ako ona želi živjeti s nama u bliskom prijateljstvu, poštovanje, kojim nas ispunja nezina superiornost, nije nikakva zapreka, da imamo prema njoj jaku ljubav...Baš naprotiv: Što je veća spoznaja o njezinoj superiornosti, veća je i naša ljubav, dublja naša zahvalnost, življa naša želja,da joj zasvjedočimo tu ljubav i zahvalnost svojom nježnošću i odanošću. S druge strane,što je iz bližega promatramo, kad smo s njome sve intimniji, još više cijenimo njezine odlike. Naše poštovanje prema njoj raste i

osjećamo, kako nas prožima zahvalnost i smetenost, kad gledamo, kako nas ta osoba cijeni i kako pokazuje prema nama svoju nježnost, odanost i dobrotu."

54) Ps 1o8, 12o.- 55) Ps 5o,19.

56) D.Joret, Les dons du S.Esprit, dans Vie spirit, Mars 192o. p.383-393.

57) Ésprit de M. Olier, t.II, p.346.

58) J.Joergensen: S.Franjo Asiški, str.463-466. Istih misli ima i u Olierovom: Journée chrétienne.

59) Ps 54,7. -- 6o) S.August:Confess X,27.-- 61) Phil 3,8.

62) 2a 2ae q 8 a 1. -- 63) 2a 2ae q 8 a 3.

64) "I u ovom životu, kad nam dar razuma očisti oči, možemo na neki način vidjeti Boga...Dvostruko je gledanje Boga: jedno je savršeno, kojim gledamo Božju bit. Drugo je nesavršeno u kojem ne gledamo Boga što jest, nego vidimo što nije... Ovo drugo gledanje spada na početni dar razuma, kakav imamo u ovom životu" (1a 2ae q 69 a 2 ad 3 2a 2ae q 8 a 7).

65) Ps 118, 73.--- 66) Matth 11,25.-- 67) S.Thomas 2a 2ae q 45.

68) Ps 33,9. --- 69) Eph. 1,3.

7o) Jednostavne duše vježbaju taj dar mudrosti na svoj način, uživajući dugo u nekoj objavljenoj istini. Kao na primjer onaj siromašni govedar, koji nije mogao završiti Očenaša, jer - govorio je on - već ima pet godina, kad izgovaram onu riječ Oče, promatram, da je onaj gore moj Otac, plačem i ostajem cijeli dan u tom stanju čuvajući svoje krave" (H. Brémond: Hist.litteraire, t.2., str.66).

71) Sap 9,1-12.--- 72) Ps 33,9.

73) Traité de la vie intérieure, t.1, n.246. Citira u prilog svoje teze S.Antonima, Ivana od sv.Tome i Suareza. Tako uči i Garrigou-Lagrange, nav.djelo t.1. str.4o4: "Uvijek smo rekli, da prije ulaska u mistično stanje, darovi djeluju latentno i dosta često, ili očito, ali rijetko". - Isp. p.J.de Guibert: Ram, Oct. 1923. p.338.

74) To je nauka o.Meynarda, t.1, n.126, i 128., a oslanja se na sv.Ivana od sv.Tome.

75) L' ornement des noces spirituelles, 2e livre c.66-68.

76) Royaume des amants, ch.33.

77) O.Poulain: Graces d' oraison, ch.6. donosi u prilog tome mnogo tekstova.

78) Ispovijesti, knj. 1o, gl.6.- strana 247-248, Zgb.193o.

79) Gal 5,22-23. Vulgata ih nabraja dvanaest.

8o) Sum Theol 1a 2ae q 7o a 2.

81) Blaženstva se nazivaju "savršena djela", koja se i obzirom na savršenost više pripisuju darovima, nego li krepostima"- Sum Theol 1a 2ae q 7o a 2.

82) Bossuet: Manière courte et facile faire l'oraison en foi et de simple presence de Dieu.: Thomas de Jésus: De contemplatione divina - Ven. Libermann: Écrits spir.De l'oraison d'affection; Instructions aux missionnaires ch.5,art.2.- o.Poulain: Grâces d' oraison,ch.2. - D.V.Lehodey: Les voise de l' oraison 2,8. - Tanquerey: L' oraison de simplicite, Vie spir. déc.192o.

83) Gal 2,2o.-- 84) Jo 14,23.-- 1 Cor 3,17 - 1 Cor 6,2o.

85) Traité de la véritable oraison, 3.dio,gl.lo.

86) 1 Petr. 2,5.

87) Djela sv.Terezije,Zgb.1933 - sv.I.str.7o. t.ll.

88) Opuscule de la meilleure manière de faire oraison, t.7., ed.Vives, p.5ol.

89) Život njegov od Monnin, knj.5., gl.4.

9o) Gal 2,2o.- Sveta nam Terezija u svom životu daje primjer za takvu molitvu. Nakon što je pozvala svoje sestre, da razmatraju o Isusu privezanom uz stuš za šibanje, nadodaje: Ali se ne smijemo mučiti vazda takvim kopkanjem, van ušutkati razum i boraviti tako ondje s Gospodinom. Ako je moguće, zabavimo razum, da gleda u Njega, koji gleda u nas. Pridružimo Mu se, govoreći s Njim, molimo Mu se, ponizimo se pred Njim, nasladujmo se s Njim, i sjećajmo se, da nismo vrijedni da budemo s Njim. Ko uzmogne tako raditi, pa bilo to i na početku molitve, naći će veliku korist..." - Djela sv.Ter.-Zagreb 1933 - sv.I.str.74-75,br.22.

91) o.s.Jure sastavio je jedno takvo malo djelo: Le Maître J. Ch. enseignant les hommes. Može se tu istači i djelo Chevrierovo: Disciple.

92) Introduction, ch.4.- 93) L' oraison du coeur, ch.l.--

94) Lettre du 11 mars 161o, t.14., p.266.

95) Isp.bilj.85.

96) Sv.Toma: 2a 2ae q 18o-182 - S.Bonaventura: De triplici via; Itineriarium mentis ad Deum - H.Suzo: Le livre de la Sagesse; Le livre de la verite - B.J.Ruisbroeck: L' ornement de noces spirituelles - Gerson: La montagne de la contemplation; La theologie mystique speculative et pratique - Denys le Chartreux: De fintis lucis et semitis vitae; De contemplatione - L.de Blois: Institutio spiritualis -A. Baker: Sancta Sophia - Ste Therese: Vie par elle meme; Chemin de la perfectin; La Chateau de l'ame - Sv.Ivan od Križa: La montee du Carmel; La nouit obscure; La vive flamme d'amour Sv.Fr.Saleški: De l'Amour de Dieu 6-7 - Alvarez de Paz: De vita spirituali, sv.3. knj.5. - M.Godinez: Praxis theologiae mysticae - o.Lallemant: Doctrine spirituelle,7.: Principi - Scaramell: Direttorio mystico - Ribet: La Mystique divine - o.de Maumigny: Pratique de l'oraison mentale, sv.2.- o.Poulain: Les graces d'oraison - D.V. Lehodey: Les voies de l'oraison, 3.dio. - A.Saudreau: Les degres,degres,sv.2. A. Meynard: Tr.de la vie interieure, sv.2.- o.Lamballe:

La contemplation - Msgr Farges: Les Phenomenes mystiques F.-D.Joret: La contemplation mystique d' apres saint Thomas - Garrigou-Lagrange: Perfection chret.et la contemplation.

97) Sum.theol. 2a 2ae q 18o a 3, o et ad 1.- a 7, o et ad 1: "Kontemplacija se odnosi na samo jednostavno gledanje istine... počelo ima u ljubavi, u koliko naime ljubav prema Bogu koga potiče na kontemplaciju. A budući da svrha odgovara počelu, odatle slijedi, da i svrha kontempl.života ima svoj esse u ljubavi, jer se veseli u gledanju ljubljene stvari i samo veselje zbog viđenje stvari povećava ljubav".

98) Amour de Dieu, knj.VI,c.3.

99) Oevres, t.II, Relatio 54, p.295.

1oo)Djela sv.Terezije,Zgb.1933,sv.I.str.99.t.9.

1o1)Montee du Carmel, knj.1.,gl.13.

1o2)Vive flamme, Strophe 3, v.3. br.8-9.

1o3)L'etat mystique, 2e ed., 1921, p.19-2o. o.Janvier (Careme 1923, Retraite, 2e Instr.) to ovako veli: "Kontemplacija je posebna i izvanredna milost,do koje ne možemo doći svojim vlastitim silama i koju Bog daje komu hoće,kada hoće i koliko hoće".

1o4)L'instit. spir.ch. 12, t.2. des Oevres

1o5)Sum theol 2a 2ae q 175 a 3 ad 1.

1o6)Suarez, in lam,c.3o, n.18: Ovakve dispenzacije ne smijemo tako lako iznositi ili mnogima pripisati. Za Blaženu Djevicu Mariju smijemo to pobožno vjerovati, jer ako je ikomu taj privilegij bio dan, onda je dan u prvom redu Njoj.

1o7)L.de Blois: L'institution spir.ch.12,§2,89-9o.

1o8)Ste Therese,2e Relat. au P.Rodriguez.Oevres t.2., p.295-296.- Chemin de la perfection, ch.31.

1o9)Ste Therese, 2e Relat., l.c. p. 296-297.

11o)Serm.in Cant.74,5-6.

111)Ivan od sv.Tome: in lam 2ae, q 68-7o, disp.18, br.11-12; Joret:Vie spirituelle, sept.192o,str.455-456.

112)Nuit,knj.2.gl.17.-- 113)Theol.mystique,gl.1.§ 3.

114)Com.de div.nom.gl.13,lect.3.--- 115) Sent 8,q 1 a 1.

116)Serm in Cantic, I,br.11-12.

117) I o.Poulain (Graces d'oraison,gl.5) sve i ako smatra tu osjetnu Božju prisutnost temeljnom značajkom kontemplacije,nadodaje, da na nižim stepenima (molitvi mira) Bog ne daje osjetiti svoju prisutnost, osim na neki dosta tamni način.

118)Sv.Ivan od Križa, Vive flamme = Živi plamen ljubavi, 3. kitica redak 5 i 6.

119)Sv.Ivan od Križa:"Živi plamen" 3 kit, red.3 br.6.

12o) Živi plamen ljubavi, 3.kitica, 1.redak
121) Djela sv.Terezije, I.Zgb.1933.str.64/5.
122) Jo 17,26 -- 123) Amour de Dieu, knj.6, gl.4.
124) Ibid, gl.3. --- 125) Put savršenosti, g.XVI. str.128.
126) Misli o pjesmi nad Pjesmama, gl.VI.
127) 2a 2ae, q.18o, a.2. - 128) Uspon na brdo Karmel, knj.2. glava 13.
129) Nutarnji dvorac, IV.stan, gl. 2 i 3.
13o) Uspon na brdo Karmel, knj.I., glava 11.
131) "I radi toga oni govore duši: Hajde, ostavimo te vježbe, koje zapravo označuju nerad i gubitak vremena. Radite! Dajte se na razmatranje i na unutarnje čine!... Sve ostalo je samo umišljanje i zavaravanje!... Duhovni učitelji, koji tako govore i rade, uopće ne razumiju duhovne sabranosti i tišine duše. Oni ne znaju, da u toj samoći Bog duše krijepi neiskazanim darovima, oni misle, da je potrebno i korisno na to nadovezati i u to umiješati čisto vulgarne elemente, kakve duhovne vježbe, koje sile dušu, da aktivira i stavi u pokret svoje moći".
132) Sveta se Terezija tuži i na one duh.vođe, koji traže, da moći djeluju i nedjeljom (Život, gl.13).
133) Uspon na brdo Karmel, knj.2.gl.11.
134) Tumačenja svakog od ovih triju znakova, nalaze se u 12. glavi djela sv.Ivana od Križa: Uspon na brdo Karmel.
135) Uspon na brdo Karmel knj.2. glava 13.
136) Madridski karmelićanski kongres, tema VI.
137) Isp.Majka Suzana Marija de Riants de Villerey; Ami du clerge, 2.VIII.1923. str.488.
138) M.J.Ribet: Mystique divine, sv.1.gl.1o. nabraja glavne podjele: Alvarez de Paz ima ih 15: intuicija istine, nutarnja koncentracija duševnih snaga, šutnja, mir, zanos, tjelesne pojave, imaginarne pojave, intelektualna vizija, Božanska tama, očitovanje Božje, intuitivna vizija Boga.- Schram ima još potpuniju i konfuzniju nomenklaturu.- P.Scaramelli razlikuje 12 stupnjeva: sabranost, duhovna šutnja, mir, zanos ljubavi, duhovni san, tjeskoba i žeđa za ljubavi, Božanski doticaji, jednostavno mistično jedinstvo, ekstaza, zanos, stalno i savršeno jedinstvo. -- P.Filip od presvetog Trojstva ih nabraja 6: sabranost, mir, obično sjedinjenje, Božanski poticaj, zanos i duhovna ženidba.
139) Noć, knj.1., glava 9.--- 14o) Noć, knj.1., gl.9.
141) Noć, knj.2., gl.1o.
142) To ćemo lakše razumijeti po ovoj usporedbi: promatramo li prostim okom čašu vode, ne vidimo ništa posebno. Ali, ako je pogledamo pod mikroskopom, ustuknut ćemo od užasa, kad vidimo mala čudovišta, koja tu otkrivamo. A kontemplacija je baš kao mikroskop, koji nam pomaže, da bolje vidimo svoje pogreške.

143) Noć, knj.1., gl.10.
144) Dom Lehodey: Les voies de l'oraison, str.260.
145) Noć, knj.1.,gl.14.-- 146) 2 Tim 3,12. --
147) Noć, knj.1.,gl.12.-- 148) Noć,knj.1., gl.13.
149) Noć, knj.1.,gl.12.-- 150) Noć, knj.2., gl.13.
151) Matth 26,39. -- 152) Luc 22,43.--
153) Život, gl.8.str.---- 154) Noć, knj.1.,gl.10.
155) Kardinal Bona (Vita compendii ad Deum, gl.10.br.6), veli, da je sv.Franjo Asiški proveo 2 godine u tim iskušenjima, što čiste, sv.Terezija 18, bl.Klara de Montefalco-15,; sv.Katarina Bolonjska 5; sv.Magdalena de Pazzi najprije 5 godina, zatim drugih 16; V.Baltazar Alvarez 16.- Ove brojke obuhvaćaju bez sumnje trajanje obadviju noći, koje su općenito međusobno odijeljene jednim znatnim razmakom duh.utjeha.
156) N u t a r n j i d v o r a c, sastavljen je 1577.godine u Toledskom samostanu, pet godina prije njezine smrti, na zahtjev o.Gracijana i o.Valasqueza, i on je kruna i sinteza svih njezinih djela, gdje ona opisuje jasno i precizno 7 glavnih stupnjeva molitve,koji odgovaraju 7 stupnjevima duhovnog života. Uoči presv.Trojstva ona se je pitala, koja bi bila temeljna ideja te Rasprave, i Bog sam je htio, da joj to nadahne. Pokaza joj dušu u stanju milosti, kao veličanstveni kristalni globus u obliku dvorca, koji je imao sedam stanova. U sedmom-u sredini-nalazi se sam Bog, koji se sjaji divnim sjajem, koji rasvjetljuje sve stanove, i to tim više, što su bliže središtu. Izvan dvorca je tama i nečistoća, tamo su i otrovne životinje, koje napadaju na one, koji prolaze tim putevima. Ulazna vrata je molitva, koja nam omogućuje ući u same sebe i naći Boga. Iz tog se dvorca izlazi smrtnim grijehom, koji svetica strašno opisuje (I.stan,gl.2.,str.153.-Zgb.1933. sv.II.).
Ima sedam stanova: prva dva odgovaraju putu čišćenja, treći putu rasvijetljenja, a č e t v r t i m počinje ulivena kontemplacija.
157) Sv.Terezija: Dvorac,četvrti stan.gl.3.br.3.str.186-Zagreb 1933.sv.II.).
158) Izvještaj o.Rodriguez Alvarez, Oevres, t.2.p.r.295.
159) Dvorac, 4 stan, gl.3., br.2. str.186 (Zagreb 1933.)
160) Am. de Dieu, knj. 6. gl. 7.
161) Dvorac, 4 stan, gl.3.br.7. str.189. (" ")
162) Nav.mjesto, br.5. str. 188. (" ")
163) Put savršenosti, gl.31. str. - Svetica govori samo o volji, jer je ona - kao kraljica naših sposobnosti, pa Bog prvotno i glavno djeluje na nju, budući da je kontemplacija još više čin ljubavi,nego li spoznaje,ali,-kako volja ne djeluje,ako je ne rasvijetli razum-i on je u nekoj mjeri pod Božanskim zahvatom.

164) Knjiga o životu, gl.14.str.
165) Dvorac, 4.stan, gl.1.t.13.str.181. (Zagreb 1933.).
166) Dvorac, stan IV., gl.2.t.3.str.182 (" ").
167) Na istom mjestu, t.6. str.183.
168) Knjiga o životu, gl.14. i 15., str.
169) Dvorac, 4.stan,gl.3.t.9.str.19o.- (Zagreb 1933).
17o) Sv.Ivan od Križa opaža (Uspon na brdo Karmel, knj.2.gl. 14), da vrijeme prolazi tako brzo,kad duša kontemplira, da se katkada vara u njegovu trajanju: ono što njoj izgleda da je trajalo svega 2-3 minute,moglo je trajati i dulje.
171) Već je Kasijan zabilježio te različite oblike (Conf.lo,24)
172) Put savršenosti, gl.31.,str.
173) Knjiga o životu, gl.31. t.4. str.88. (Zagreb 1933.).
174) Amour de Dieu,knj.VI.,gl.VI.--- 175) Put savršenosti,gl. 31.str.
176) Nav.mjesto, t. 5-7, str.94-95. (Zagreb 1933.).
177) Knjiga o životu, gl.15.t.7.str.83 (Zagreb,1933).
178) Knjiga o životu, gl.15.t.6.str.82 (" ").
179) Dvorac, 5.stan, gl.1., t.9. str.196. (Zagreb 1933.).
18o) Ona to i obrazlaže (Dvorac,str.194.t.5): "Jer je njegovo Veličanstvo tako opojeno i sjedinjeno s biti duše, te se ne će usuditi primaknuti se..."
181) "Knjiga o životu" gl.18.t.11,str.1oo: "Ova molitva ne udi, pa bila i ne znam koliko duga. Meni barem nije nikada naudila. Kad god mi je Gospodin iskazao tu milost, pa bila kako mu drago bolesna, nisam osjetila nikakvu nevoljkost, nego mi je vazda bilo mnogo bolje".
182) "Knjiga o životu",gl.18.t.1.str.96. (Zagreb 1933.)
183) Dvorac, 5.stan gl.2.t.2. str.198. (" ").
184) Nav.mjesto, t.12. str.2o2. (Zagreb 1933.).
185) Nav.mjesto, t. 13. str.2o2. (Zagreb 1933).
186) Amour de Dieu, knj.7.gl.4-6.-- 187) Knjiga o životu,gl.
188) Knjiga o životu, gl.18. i 2o.- str.96. i 1o9.
189) Dvorac, 6.stan, gl.2.t.2. str.219. (Zagreb 1933).
19o) Život, gl. 2o., str. -- 191) Dvorac,6.stan,gl.4.str. 228-234.
192) Dvorac, 6.stan, gl.4. str.228-234.
193) Dvorac, 6.stan, gl.5.toč. 7.str.237.
194) Traite de l' amour de Dieu (Teotimus) knj.7.gl.7.
195) Tamna noć, knj.2.gl.2.-- 196) Noć,knj.2., gl.5.
197) Noć,knj.2.gl.9. -- 198) Noć, knj.2., gl. 19 i 22.

199) Dvorac, 7.stan, gl.2. toč.9.str.275.(Zagreb)

2oo) Pjesme, 22.strofa.

2o1) Dvorac, 7.stan, gl.2.,toč.9.str.277. (Zagreb)

2o2) Katkada se duhovna ženidba slavila posebnim obredima, izmjenom prstenja, anđoskim pjesmama, i t.d. Po primjeru sv.Terezije, ostavljamo po strani sve,što je sporedno.

2o3) Dvorac, 7.stan, gl.2.br.1.str.274 (Djela - Zagreb)

2o4) Duhovni izvještaji, 25.

2o5) Dvorac, 7.stan, gl.2., br. 3.str.274-275 (Djela-Zgb.).

2o6) Treba zapamtiti te izraze, koji pokazuju,da je velika razlika između jednostavnog čina vjere ili spoznaje ili uvjerenja, što nam ga daje kontemplacija.

2o7) Dvorac, 7.stan, gl.1.br.6-7.str.271-272.

2o8) Dvorac, nav.mj. gl.4. br.6. str.285.

2o9) Dvorac, 7.stan, gl.3., br. 4-5., str. 279. (Djela-Zagreb)

21o) Dvorac, 7.stan, gl.3., br. 8. str. 28o. (" ")

211) Dvorac, 7.stan, gl.3., br. 12. str. 281 (" ")

212) Dvorac, 7.stan, gl.3., br. 11. str. 281 (" ")

213) Dvorac, 7.stan., gl. 4.br. 14. str. 288 (" ")

214) Dvorac, 7.stan, gl. 4., br. 15. str. 288. (" ")

215) Dvorac, 7.stan, gl.4 - zaključak, br. 2. str. 289.

216) Jo 17,21.

217) Pourrat: La spiritualite Chretienne, I,99-1o7;II,32o-328.

218) o.Dudon: Le Quietiste espagnol Michel Molinos, Paris 1921.

219) Da bismo vidjeli dokle je otišao Molino, dosta je pročitati propozicije,koje su izvađene iz njegovih knjiga ili iz njegovih izjava, koje je osudio Inocent XI. dekretom od 28.kolovoza i Konstituc."Caelestis pastor" od 19.nov. 1687.- DB: Enchridion br. 1221-1288.

22o) Fenelon: Maximes des Saints - Goselin: Oevres de Fenelon - L.Crousle: Bossuet et Fenelon - Huvelin: Bossuet, Fenelon, le quietisme - A.Largent: Fenelon.

221) U Denzinger-u ćemo naći propozicije Fenelonove, koje je osudio papa Inocent XII. u br.1327-1349.

222) Ovi su članci bili sastavljeni u sjemeništu u Issy-u,kao rezultat konferencija, koje su održali u tom pitanju Bossuet, Noailles, biskup iz Chalonsa, Fenelona i Tronsona, 1694-1695.

223) o.Jose: Etudes relig. 2o.XII.1897. str.8o4. -- Msgr. A. Farges: Phen.mystiques, str.174-184.

224) Sv.Terezija: Život gl.25-3o.- Dvorac,6.stan i drugdje širom; Sv.Ivan od Križa, knj.2., gl.21-3o; Alvarez de Paz: Dey vita spirituali, sv.3.,knj.4,4: de discretione spirituum; M.Godinez: Praxis theol.mysticae, knj.X.; Benedikt XIV.: De beatificatione, lib.IV.,I.dio Ribet: La mystique divine, t.2; A.Poulain: Graces d' oraison gl.2o-23; A.Saudreau: L'etat mystique, izd.1921.,gl.17-21; o.Garrigou-Lagrange: Perfect.et contemplation, t.2.,str. 536 - 562; Msgr.A.Farges: Phen.mystiques, 2.dio.

225) De servorum Dei beatificatione, knjg.2. gl.32.br.2: "Iako se, nakon što su te objave tako odobrene, njima ne može i ne smije dati pristanak vjere katoličke, ipak im se duguje pristanak ljudske vjere, prema pravilima razboritosti, prema kojima su naime takve objave vjerojatne i pobožno im se može vjerovati".

226) Dekret Urbana VIII.od 3.ožujka 1625.- I Klementa IX. od 23.svibnja 1668.godine.

227) Sum.theol.III,q.76.a 8. - To isto slijedi i prema svjedočanstvu sv.Terezije: Izvještaj XIII.: "Shvaćam po nekim stvarima, koje mi veli, da nikada nije sišao na zemlju, otkako je uzašao na nebo, da bi se dao ljudima, osim u presvetom Sakramentu".

228) Život, gl.28.-- 229) Život, gl.29.-- 23o) Život,gl.27.

231) Dvorac, 6.stan,gl.1o.br.2.str.262. (Djela-Zagreb).

232) Sv.Ivan od Križa raspravlja na dugo i široko o nadnaravnim riječima u djelu: Uspon na brdo Karmel,knj.2.gl. 26-29.

233) Sv.Toma 1a 2ae, q 113. a 8; De Veritate, q 28., a.3.- Cfr.Garrigou-Lagrange, Perfect.et contemplation, sv.2. str.56o.

234) Uspon na brdo Karmel, knj.2., gl. 16.

235) Takva je bila na primjer Magdalena od Križa, franjevka iz Kordue, u 16.stoljeću, koja - nakon što se predala đavlu od djetinjstva-uđe u samostan u dobi od 17.godina i bila je tri puta poglavarica svoga samostana. Potpomognuta od đavla, ona je hinila sve mistične fenomene: uzdizanja, objave, stigmata i više proročanstava, koja su se više puta obistinila. Misleći da će umrijeti, prizna sve, zatim se povuče, bila je egzorcizirana i zatvorena u jedan drugi samostan svoga reda. (Isp.Poulain: Graces d'oraison, gl.21., br.36.

236) Sv.Terezija o tome govori više puta: "Događa se, nekim osobama, i znam, da je istina, jer su o tom sa mnom govorile. A nisu tri, četiri, već mnogo njih. Događa se, rekoh, da su slabe mašte ili živahna duha ili ne znam što, pa se tako udube u maštu, te im se čini, da gledaju sve što pomisle" (Dvorac, 6.stan, gl.9.t.9.str.258.- Djela-Zagreb).

237) Gal 1,8.

238) Tako je sredinom 19. vijeka jedna takva vidovnjakinja imenom Cantianille, stekla povjerenje nekog pobožnog biskupa, koji je objavio navodnu objavu, koja je sadržavala strašnu sliku vladanja svećenika njegove biskupije. Naskoro je morao dati zahvalu na službi (Poulain, Graces d' oraison gl. 22). Možda je iz toga razloga zabranjeno objavljivanje Tajne svete Melanije.

239) Tako se pripovijeda u životu sv. Katarine Bolonjske, da joj se katkada ukazivao đavao u obliku raspetoga Krista i tražio od nje, pod izlikom savršenosti, nemoguće stvari, da bi je natjerao u očaj (Vita altera, gl. 2, 1o-13. u Bolandistima, 9. ožujak.).

24o) Dvorac, 6. stan, gl. 8. br. 5-7. str. 253-254.

241) La cite mystique, dio 2., br. 128. i I. dio br. 122. To je mjesto ispušteno u francuskom prijevodu.

242) Bolandisti, 25. svibnja, str. 247.

243) Benedikt XIV. (De beatific., knj. 111, br. 16) raspravlja o jednom zanosu sv. Katarine Sijenske, u kojoj joj je bl. Djevica Marija rekla, da nije bezgrješna.

244) Bolandisti, 13. siječnja, predgovor za život bl. Veronike De Binasco; sv. Alfonz Liguori: Sat muke.

245) Sv. Bernard: Pisma, 56.

246) o. Fages, O. P. u djelu: Povijest sv. Vinka Ferer. tumači, da je to bilo uvjetno proročanstvo, kao i ono Jonino za Ninivu i da se je svijet spasio upravo zbog brojnih čudesa, koja je izveo svetac.

247) Naknadne objave, gl. 49.

248) U Djelima Marije Lataste našlo se među objavama odlomaka, koji su doslovce prevedeni iz Sume sv. Tome.

249) Dvirac, 6. stan, gl. 3. br. 3. str. 223 (Djela-Zagreb).

25o) Uspon na brdo Karmel, knj. 1, gl. 1o, str. 97. 2. izd. Hoornaert: cijelo to poglavlje valja pročitati.

251) Uspon na brdo Karmel, knj. 2, gl. 2o. str. 17o.

252) Povijest sv. Terezije, napisala jedna karmelićanka, gl. 12.

253) F. Prat: La theologie de saint Paul, sv. I. str. 15o-157, 498-5o3; --- Garrigou-Lagrange: Perfect. et contemplac. sv. 2. str. 536-538.

254) Interesantno je pročitati članak, gdje sv. Toma sintetizira te različite milosti (1a 2ae, q. 3. a 4), pokazujući, koliko su one korisne za propovjednika vjere:
   1. da mu dadnu potpunu spoznaju Božanskih stvari
   2. da čudesima potvrđuje ono, što on propovijeda i
   3. da Riječ Božju navješćuje s više uspjeha.

255) De beatificat., knj. 111, gl. 49.

256) Riber: La mystique. II., g. 29. - Msgr. Farges: Les phenomenes mystiques, II, gl. 3. a 3.

257) De beatific.knj.4.,I.dio, gl.26,br.8-3o.

258) To je čudo bilo brižljivo ispitano u procesu kanonizacije i ispitatelji su zaključili, da se ničim naravnim to ne može protumačiti (Bolandisti, 15.X.- sv.55,str.368,1132.

259) De beatific.knj.4, dio I. gl.31., br.19-28.

26o) La stigmati ation, sv.II., str.183.

261) Benedikt XIV., op.cit.knj.IV., dio I.gl.27.

262) Ovu su razliku osvijetlili nevjernici, kao Montmorand: Psihologija mistika, 192o. iako i on te pojave pripisuje halucinaciji.- Za pobijanje tih teorija, isp.A.Huc: Neurose et mysticisme, Filozofska revija,srpanj-kolovoz 192., str.5 i str.128.-- Msgr.A.Farges, op.cit. 322-385.

263) To su ukratko znakovi, koje je označio i iznio o. Janet u djelu: L' automatisme psychologique, II.dio,gl.3-4.

264) Em.Gebhart: Rev.hebdomadaire, 16.Mars 19o7.

265) Del Rio: Disquisitiones magicae, 16oo.- Thyraeus: De locis infestis; De spirituum apparitionibus; De daemoniacis, 1699; Ribet: Mystique divine, sv.3.-- A.Poulain: op. cit.gl.24. § 6-8.-- A.Saudreau: L' etat mystique,gl.22-23.

266) de Lantages: Vie de ven. M.Agnes, 1863.,I.,g.lo.

267) O.Poulain: op.cit.24,br.94.

268) Bolandisti, 22.veljače, sv.VI.str.34o.,br.178.

269) A.Monnin: Le Cure d'Ars, knj.3.,gl.2.

27o) Život, napisala jedna Karmelićanka, sv.2.,gl.27.

271) o.Poulain: loco cit.

272) Institut.theol.mysticae, § 219.

273) Osim navedenih djela, isp.Msgr.Waffelaert, riječ: Zaposjednuće (Possession) u apologetskom Riječniku.

274) Pismo od 3.svibnja 1635. o.d' Attichy.

275) De exorcizandis opsessis a daemonio

276) Doista navode slučajeve bolesne egzaltacije, kod kojeg se budi u pamćenju zaboravljeni jezik, ili barem odlomci, koje su te osobe čule. Takav je bio slučaj neke služavke jednog pastora, koja je recitirala izvatke na grčkom i hebrejskom, koje je čula čitati od svoga gospodara. - Obrednik je dakle vrlo mudar kad kaže: ako nepoznatim jezikom više riječi govori ili razumije drugoga, koji tako govori" (l.c.).

277) J.Charcot et Richer: Les demoniaques dans l' art; Bourneville et Regnard: L' iconographie de la Salpetriere; Richer: Etudes cliniques sur la grande hysterie.

278) Essai de theol. morale, gl.4., Dotjerano novo izdanje D' Ferrand 1884, dio 4., gl.3., § 2.

279) Neka se opomene posjednuti, ako duhom i tijelom može, da se moli Bogu za se, da posti, da se češće ispovijeda i pričešćuje prema nahođenju svećenika - Obrednik,l.c.

28o) ... da postaneš voda zakleta za odgonjenje svake neprijateljske vlasti, i da možeš samoga neprijatelja s njegovim odmetnutim anđelima posve iskorijeniti krepošću toga istoga Gospodina...

281) Predslovlje sv.Križa (Veliki Misal str.21).

282) Marc 16,17. -- Sv.Alfonzo Rodriguez je imao običaj načiniti veliki znak križa u času đavolskog napastovanja i zapovjediti napasniku, da se prostre i pokloni Isusu i to u smislu onoga teksta sv.Pavla: "Neka se na ime Isusovo prigne svako koljeno na nebu, na zemlji i pod zemljom" (Phil 2,1o) i to ga je, veli on, tjeralo u bijeg.

283) Lehmkuhl: Theol.moralis, sv.2.,br.574,izd.191o.

284) Marc 9,28.

285) "Oni koji okole stoje, i kojih ne smije biti puno, neka opomene....da oni sami ne ispituju zaposjednutoga, nego neka se radije ponizno usrdno mole Bogu za njega (Obrednik, l.c.).-- I upravo zbog toga, jer se nisu pridržavali toga pravila prilikom egzorciziranja u Loudunu, trebalo ih je toliko produljivati, ne bez nekih nezgodnih događaja.

286) Rom 8,31.

287) A.Saudreau: L' etat mystique, gl.9,11,14 i Dodatak.
A.Poulain: Graces d'oraison, 1o.izd.s Uvodom o.Bainvela.
Msgr.Lejeune, čl.Contemplation u Teološkom riječniku.
Msgr.Farges: Phenom.mystiques et Controv.de la Presse.
o.Joret: La contemplation mystique.-- o.Garrigou-Lagrange: Perfection et contemplation.

288) Graces d' oraison, gl.VI.,br.16.

289) La mystique chretienne, u Rev.de Philosophie, 1912., sv. 3o.str.478.

29o) La saisie immediate de Dieu dans les etats mystiques,1923.

291) Ovakva bi optužba bila na posebni način nepravedna prema onima, koji - kao Msgr Farges (Phen.myst.p.95.sq. i Reponses aux Controverses, gl.5-12) dopuštaju, da se kontemplacija od prvih već stupnjeva zbiva per species impressa infusas (utisnute ulivene slike) i nazivaju je neposrednom, jer species imperessa nije ono, što se vidi, ni ono u čemu se vidi, nego ono, čime se sama stvar vidi. Može se kritizirati taj način gledanja, ali se ne može to smatrati ontologizmom.

292) Da bismo bolje razumjeli taj način govora, korisno bi bilo pročitati sabrane odlomke u Poulainovu djelu:Graces d' oraison,gl.5-6., s tumačenjem,koje daje i tumačenjem, koje u protivnom smislu daje Saudereau: L' Etat mystique, Dodatak 2.

293) oo.Arintero, Garrigou-Lagrange,Joret,Janvier, i t.d.

294) Dom Louismet, Dom Huyben, etc.

295) o.Ljudevit de Besse.

296) O.Teodor od sv.Josipa: Essai sur l' oraison selon l' ecole carmelitaine, 1923.- Vidjeti međutim njegove restrikcije, str.128.

297) L.Peeters: Vers l' union divine par les Exercices de S. Ignace, 1924.

298) o.Lamballe: Contemplation

299) A.Saudreau: L'ami du Clerge, etc.

300) o.Garrigou-Lagrange, op.cit.p.450.

301) Te dokaze možemo naći izložene kod o.R.de Maumigny: Pratique de l'oraison mentale, sv.2., 5.dio. - Msgr.Farges: Phenomenes mystiques, I.dio,gl.4.-- Controv.de la Presse, gl.4.-- J.de Guibert: Rev.d'Ascetique et de Mystique, siječanj 1924., str.25-32.

302) J.de Guibert: Rev.asc.et myst.-siječanj 1924.str.26.

303) De virtutibus infusis, teza 8.

304) o.Garrigou-Lagrange: Perfect. et contemplation, sv.2. str.78.

305) To može doći, veli o.Lagrange,(op.cit.sv.2.str.75) ne samo radi neodgovarajuće sredine, radi nedostatka duhov. vodstva, nego i od fizičkog temperamenta. I u toj stvari dobro se je sjetiti, s J.Maritainom, da su prema nekim Tomistima, kao Bannezu, Ivanu od sv.Tome, Karmelićanima iz Salamanke, i svojstva temperamenta, u nekom smislu, kod predestiniranoga, jedan učinak predestinacije".

306) Karmelićanski kongres 1923.- Tema 5. - Kobgres je izbjegao, da se izjasni u pitanju općeg poziva na kontemplaciju, bez sumnje, jer je smatrao tu točku kao prijepornu.

307) 1 Cor 15,41.

308) o.Garrigou-Lagrange: nav.djelo,sv.2.str.71-79.

309) Naći ćemo o tome mnogo dokumenata u slijedećim djelima: Honore de ste Marie:Tradition des Peres et des aucteurs ecclesiastiques sur la Contemplation; A.Saudreau: La vie d'union a Dieu, 3.izd.1921.; o.Garrigou-Lagrange: op. cit.sv.2.,str.662-740.- o.Pourrat: La spiritualite chretienne. Ali kritičko historijska studija tih dokumenata u pogledu općenitog poziva na kontemplaciju, još se ima obraditi.

310) Ovakvo rješenje,čini nam se, možemo naći kod Dom.V.Lehodey: Voies de l' oraison, 3.dio,gl.12.- Le saint Abandon, 3.dio,gl.14. - Msgr.Waffelaert: RAM, siječanj 1923, str.31. i u njegovim raznim djelima. Kod Karmelićanske škole i onih, koji usvajaju stanje stečene kontemplacije, makar bila kratkotrajno. To se rješenje približuje rješenju o.

de la Taille: L'oraison contemplative, kao i rješenju, koje je iznio J.Maritain: Vie spirituelle, ožujak 1923., koje se nalazi u djelu o.Garrigoua, sv.2.str.(58-71).

311) Tamna noć, knj.1.,gl.8.,gl.14.

312) Bilješka o "Tamnoj noći", str.5-6.

313) Ami du Clerge, 8.prosinac 1921., str.697.

314) In Cantica govor 57., br. 11. - Iznosimo zbijeno svečevu misao.

315) o.Dupont: Život, gl.13., gl.41., 5.poteškoća.

316) Monnin: Život župnika iz Arsa, knj.3., gl.3.

317) Dom Gueranger: L'Anne liturgique.- Dom Leduc et Dom Baudot: Catechisme liturgique. - Dom Festugiere: Liturgie catholique. - F.Cavallera: Ascetisme et Liturgie.

318) Iako razlikujemo samo tri puta u duhovnom životu, postoji na putu sjedinjenja vrlo velika razlika između pasivnih čišćenja i kontemplacije ugodne, pa možemo na tom putu razlikovati dvije različite faze.

319) Luc 3,4. ---- 320) Jo 1,2.

321) Ulaz na nedjelju Sedamdesetnicu.

322) Ulaz na 3. Korizmenu nedjelju.

323) Ulaz na nedjelju Cvijetnicu.

324) Rom 8,17 --(3) Act 1,3. ---- 325) Col 3,1-3.

326) 1 Cor 4,16.

327) Ovu je molitvu sastavio o.de Condren, a dopunio Olier i recitira se svaki dan poslije razmatranja u sulpicijanskim sjemeništima. Časni Libermann ju je pobožno komentirao: Lettres, sv.2., str.506-522.

328) J.J.Olier: Pismo 383., sv.2., str.486.,izd.1885.

329) J.J.Olier: Journee chretienne, str.395-396.

330) Jo 12,32.

331) Eph 1,3.

D o d a t a k

DUHOVNOST NOVOGA ZAVJETA (329)

Da bismo pomogli svojim čitateljima, da bolje shvate i srede duhovno blago, što se nalazi u Novom Zavjetu, dajemo ovdje kratki prikaz duhovnosti: Sinoptika, sv.Pavla i sv. Ivana.

1. Duhovnost sinoptika

Glavna ideja Isusovog naučavanja kod sinoptika je, ideja o Božjem kraljevstvu. Da bolje shvatimo duhovnost, koja se uz to naslanja, izlažemo njegovu narav, njegovo ustrojstvo i uvjete, da uđemo u njega.

A. Njegova narav. - Kraljevstvo ili carstvo Božje, o kojem je propovijedao Krist, nema u sebi ništa zemaljskog, potpuno je oprečno židovskim predrasudama, nego je posve duhovno, nasuprot kraljevstva Sotone, poglavara otpalih anđela.

a) Prikazuje ga u tri različita oblika: 1. Čas kao nebo ili kraljevstvo, koje je određeno za odabranike: "Dođite blagoslovljeni Oca mojega i posjedujte kraljevstvo,koje vam je pripravljeno od postanka svijeta"(339). 2.Čas opet kao nutarnje kraljevstvo, koje je već uspostavljeno ovdje na zemlji, a to znači: milost,prijateljstvo,Božansko očinstvo, koje je Bog iskazao čovjeku, a ljudi slobodno prihvatili. 3. Konačno je to i vanjsko kraljevstvo, koje Bog osniva, da ovjekovječi svoje djelo ovdje na zemlji (331).

b) Ta tri različita oblika sačinjava zapravo samo jedno jedino kraljevstvo: jer vanjska je Crkva osnovana samo zato, da se omogući mirno razvijanje nutarnjeg kraljevstva. a ovo opet nije ništa drugo, nego skup nužnih uvjeta, koji otvaraju nebesko kraljevstvo.

B. Njegovo ustrojstvo. - To nutarnje kraljevstvo ima svoga poglavara, a to je sam Bog. A taj je Bog u isto vrijeme Otac svih svojih podložnika,a ne samo jedne zajednice, kao u St.Zavjetu, nego svake duše posebno (332). On je toliko dobar, da se njegova dobrota proteže čak i na zle (333), dok žive ovdje na zemlji. Ali se pokazuje i njegova pravda prema okorjelim grešnicima, koji će biti osuđeni na pakleni oganj (334).

To je kraljevstvo utemeljio na zemlji Isus Krist, sin čovječji i Sin Božji, koji je i naš Kralj i to pravno svojim rođenjem, jer je sin, naravni baštinik, jedini, koji poznaje Oca, kao što Otac poznaje njega, a i po stečenoj pobjedi,jer je došao spasiti ono, što je bilo izgubljeno i jer je prolio svoju krv za oproštenje naših grijeha (335).

---

329) O.Pourrat: La spiritualite chretienne, t.I, p.1-15.
33o) Matth 25,34.
331) Tanquerey: Synops. theol. fund. br.6o8-611.,gdje možemo naći mnogo tekstova u potvrdu ove tvrdnje.
332) Matth 6,9-1o; 26,29.
333) Matth 5, 16 i 45.
334) Matth 25,41.
335) Matth 11,27 - 13,33 - 1,62o. -- Luc 1o,22 - 1o,1o - 22,2o - 23,2-3.

To je Kralj, prepun ljubavi, koji ljubi male, siromašne, zapuštene, koji trči za izgubljenom ovcom, da je dovede u ovčinjak i koji na križu oprašta mučiteljima (336). No on je sudac živih i mrtvih. On će na sudnji dan odijeliti dobre od zlih, primit će s ljubavlju pravedne u svoje vječno kraljevstvo, a krive će osuditi na vječnu kaznu (337).

Nema dakle na svijetu ništa važnije od toga kraljevstva. To je dragocjeni biser, sakriveno blago, kojeg se valja domoći pod svaku cijenu.

C. Uvjeti za ulazak u to kraljevstvo

Za ulazak u to kraljevstvo valja činiti pokoru (338), primiti krštenje, vjerovati Evanđelju i vršiti zapovijesti (339).

Ali da se u njemu usavršimo, ideal, koji je Krist stavio pred oči učenicima jest, da se približe, koliko je god više moguće, savršenstvu samoga Boga. Budući da smo njegova djeca, ta nas odlika sili, i moramo se približiti, što je više moguće, božanskoj savršenosti: "Budite dakle, savršeni, kao što je savršen vaš nebeski Otac" (34o).

Da bismo postigli taj tako uzvišeni ideal, nameću se dva bitna uvjeta: odricanje samoga sebe i od stvorenja, čime se otkidamo od svega onoga, što predstavlja zapreku za sjedinjenje s Bogom i ljubav, kojom se posve predajemo Bogu slijedeći Isusa krista: "Ako tko hoće da ide za mnom, neka se odreče samoga sebe, uzme križ svoj svaki dan i slijedi mene" (341).

a) Odricanje ima svojih različitih stupnjeva. Kod sviju mora isključivati onu neurednu ljubav prema samomu sebi i stvorenjima, koja predstavlja grijeh, a napose teški grijeh, koji je apsolutna zapreka za našu konačnu svrhu: to je toliko istinito, da nam je dužnost iskopati i vlastito oko, ako nas ono sablažnjava: "Ako te sablažnjava tvoje desno oko, iskopaj ga i baci od sebe" (342).

Ali za one, koji žele biti savršeniji, to odricanje mora biti mnogo potpunije: ono mora zahvatiti i vježbanje u evanđeoskim savjetima, efektivno (stvarno) siromaštvo, odricanje od obitelji i savršenu čistoću ili uzdržljivost (343). A oni, koji ne žele ili ne mogu ići tako daleko, zadovoljit će se nutarnjim odricanjem od obitelji i zemaljskih dobara. Oni će vježbati u duhu siromaštva i odricanja u svemu, što se protivi kraljevstvu Božjem u duši. Tako mogu stići i do visokog stupnja svetosti (344).

Ti se različiti stupnjevi očituju u razlikovanju između zapovijedi i savjeta: da uđemo u život, dovoljno je držati zapovijedi, ali da postanemo savršeni, treba prodati sve svoje i dati to siromasima: "Ako hoćeš ući u život, drži zapovijedi... A ako hoćeš biti savršen, idi, prodaj sve što imaš, i daj siromasima" (345)

---

336) Matth 9,13 - 1o,6 - 18,12-24, - 19,14 - Marc 2,16 Luc 11,12 etc. 337) Matth 25, 31-46
338) Matth 4,17 - Marc 1, 15 - 339) Marc 16,16-Matth 28,19-2o
34o) Matth 5, 48 -- 341) Luc 9,23 -- 342)Matth 5,29
343) Matth 19,16-22 -- Luc 14,25 --- 344) Matth 5,1-12
345)Matth 19,16-22.

Savršeno odricanje ide sve do ljubavi prema križu - "neka uzme križ svoj". Svršava se tako, da čovjek ljubi križ, ne u samomu sebi, nego radi raspetog božanskog Spasitelja kojeg želi slijediti sve do kraja: "i slijedi mene". Svršava konačno i time, da čovjek nalazi svoju sreću u Križu: Blaženi siromašni duhom.... blaženi krotki... blaženi, koji trpe progonstvo.... blaženi ste, kada o vama zlo govore.. (346).

b) Ali odricanje je samo sredstvo, kojim se dolazi do ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu radi Boga. Stvarno je ljubav ona, u kojoj se sastoji sav zakon: "O ovim dvjema zapovijedima ovisi sav zakon i proroci" (347). Po toj se ljubavi čovjek daje i predaje Bogu svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim: "Ljubi Gospodina Boga svojega, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim.... a druga je toj jednaka: ljubi bližnjega svoga, kao samoga sebe" (348). To je najveća zapovijed, u njoj se sadrži sve savršenstvo.

1.- Ta ljubav mora biti sinovska: ona nas nuka prije svega, da slavimo svoga nebeskog Oca: "Oče naš.... sveti se ime tvoje, dođi kraljevstvo tvoje" (349), i da bismo Ga bolje slavili, ta nas ljubav sili i nuka, da držimo njegove zapovijedi: "Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji"... "Ne će svaki, koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj, koji vrši volju Oca mojega" (35o).

2.- Ta ljubav mora biti pouzdana, - jer Otac se nebeski brine za svoju djecu još više, nego li za ptice nebeske i za poljske ljiljane: "Niste li vi mnogo vrijedniji od njih?... Zna Otac vaš, da vam treba sve ovo" (351). To se pouzdanje očituje u molitvi, po kojoj čovjek - po obećanju božanskog Posrednika, postiže i dobiva sve ono što moli: "Tražite i dat će vam se; ištite i primit ćete; kucajte i otvorit će vam se.- Svaki koji traži prima, i koji traži nalazi, i onomu, koji kuca, otvaraju" (352).

3.- Rađa ljubavlju prema bližnjemu.- Budući da smo svi djeca istoga nebeskog Oca, međusobno smo svi braća: "Jedan je učitelj vaš, a vi ste svi braća" (353). Da bi nam za tu krepost dao, što je moguće veći poticaj, božanski Spasitelj izjavljuje, da će na sudnjem danu, svaki čin, koji smo načinili najmanjemu od svoje braće, smatrati kao da je načinjenu samomu Njemu (354). On se dakle izjednačuje sa svojim udovima i ljubeći bližnjega, ljubimo baš Njega. Ta se ljubav odnosi čak i na neprijatelje, koje moramo strpljivo podnositi, za koje moramo moliti, i kojima moramo iskazivati dobro (355). Tu ljubav mora konačno pratiti blagost i poniznost, kao kod božanskog Spasitelja: "Učite od mene, jer sam blaga i ponizna srca"(356).

Eto dakle, odricanje i ljubav, su ta dva bitna uvjeta, što se traže za sticanje Božjeg kraljevstva i savršenstva. Pa mi smo već i vidjeli, kako to dvoje u sebi uključuje sve kreposti (br.3o9 sl.).

---

346) Matth 5,3-12 -- 347) Matth 22,4o -- 348) Matth 22,36-4o
349) Matth 6,9 -- 35o) Matth 7,21 -- 351) Matth 6,26-33.
352) Matth 7,7-8 -- 353) Matth 23,8 -- 354) Matth 25,4o.
355) Matth 5,44 -- 356) Matth 11,29.

2. DUHOVNOST SVETOGA PAVLA (357)

Sveti Pavao dolazi do istih zaključaka, samo drugim putevima. Glavna ideja nije ideja kraljevstva, nego posvetna osnova Božja, koji hoće spasiti i posvetiti sve ljude, Židove i pogane, po svojem Sinu Isusu Kristu, koje je postavio glavom ljudskoga roda i u kojeg svi moraju biti ucijepljeni. "Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, koji nas je blagoslovio svakim blagoslovom duhovnim na nebesima u Kristu... U komu imamo otkupljenje krvlju njegovom, oproštenje grijeha po bogatstvu milosti njegove... I sve podloži pod noge njegove i njega dade za Glavu nad svojom Crkvom" (358).

Dakl,e od vijeka nas Bog želi posvetiti i posiniti. Ali, potomu na putu stoji jedna zapreka: istočni grijeh, koji je počinio Adam, glava ljudskoga roda, i prenešen u njegove potomke, s požudom, tim zakonom tijela, koje nas zarobljuje pod zakon grijeha. Ali Bog se smilovao na ljude. On im šalje Otkupitelja, Spasitelja, svoga vlastitog Sina, Isusa Krista, koji će biti novi glavar čovječanstva, i nas otkupiti poslušnošću sve do smrti i to smrti na križu - Isus će dakle biti središte našega života. "Meni je život Krist" (359).

Njegove zasluge i njegove zadovoljštine primjenjuju se na nas napose krštenjem i Euharistijom. Krštenje nas preporađa, ucijepljuje u Isusa Krista, po njemu postajemo novi ljudi, koji se, pod vodstvom i po djelovanju Duha Svetoga, moraju neprestano boriti protiv tijela ili staroga čovjeka (360). Po Euharistiji još obilnije sudjelujemo na životu i smrti Isusa Krista, na njegovim nutarnjim osjećajima i na njegovim krepostima(361).

Ali, da bismo plodonosno primali te sakramente, i gajili onaj nadnaravni život, koji nam oni daju, potrebno je živjeti životom vjere. "pravednik moj iz vjere živi" (362), stavljati sve svoje pouzdanje u Boga, a napose, vježbati se u ljubavi, najizvrsnijoj kreposti, koja će nas pratiti sve do u nebo (363) ali koja ovdje na zemlji traži raspeće pokvarene naravi (364).

Sva se ova asceza dade svesti na jednu formulu, koja često dolazi pod apostolovo pero: treba se sve više i više ucjepljivati u Krista, a dosljedno tome: svlačiti staroga čovjeka sa zlim nagnućima, a oblačiti novoga s krepostima: "Svucite staroga čovjeka s djelima njegovim, i obucite novoga, koji se obnavlja za poznanje po slici onoga, koji ga je stvorio (365).

---

357) F.Prat,S.J.: Teologija sv.Pavla, t.1,7 - Pourrat: kršćanska duhovnost, t.I,25 - K.Duperray: Krist u kršćanskom životu prema svetom Pavlu, Lyon 1922.
358) Eph L, 3,7,22 - Treba pročitati cijelo ovo poglavlje, da čovjek vidi temelje duhovnosti svetog Pav.a
359) Phil 1,21 360) Rom 6,4 - Eph 6,11-17
361) 1 Cor 1o,14-22 -11,17-22---362) Rom 1,17
363) 1 Cor 13, 1-13 ---- 364) Gal 5,24.
365) Col 3,2o.

A. TREBA NAJPRIJE SVUĆI STAROGA ČOVJEKA

a) Taj stari čovjek, koji se može nazvati i tijelo, to je naša narav, ne sama u sebi, nego u toliko, u koliko je iznakažena trostrukom požudom. Dosljedno, tjelesna su djela svi grijesi, ne samo grijesi sjetilnosti i bludnosti, nego i oholost u svojim različitim oblicima (366).

b) Na dva se glavna razloga temelji naša stroga obveza mrtviti ili raspinjati svoje tijelo: 1.Opasnost, da pristanemo na grijeh i da budemo osuđeni. Jer nas tijelo ili požuda, koju nije uništilo krštenje, vuče silom u zlo i zarobilo bi nas pod zakon grijeha, da se ne borimo protiv nje iz petnih žila, računajući na pomoć i milost Isusa Krista: "Tko će me izbaviti od tijela smrti ove? - Hvala Bogu, po Isusu Kristu Gospodinu našemu" (367).

2. Obveze, koje izviru iz krštenja. Budući da smo umrli i pokopani s Kristom po krštenju, da živimo s Njime novim životom, primili smo obvezu, da izbjegavamo grijeh, a prema tome i obvezu, da se junački borimo protiv tijela i protiv đavla (368). Život će dakle biti borba, kojoj je zalog vječna slava, koju nam je osigurao Bog sve pravde i svake ljubavi(369).

c) U toj nas borbi podržava i omogućuje pobjedu relativno lako Božja milost, koju nam je Krist zaslužio: ako s njome surađujemo, sigurni smo za pobjedu: "Ali vjeran je Bog, koji vas ne će pustiti, da se iskušate većma, nego što možete, nego će učiniti s kušanjem povoljan izlaz (37o). - "Sve mogu u onomu, koji me jača."

d) U tom mrtvenju postoje dva stupnja: 1. Prvi je onaj, koji je bitan za izbjegavanje smrtnoga grijeha i vječne osude: "Mrtvim svoje tijelo i dogonim ga u pokornost, da sam ne bi bio osuđen, dok drugima propovijedam" (371). 2. A drugi je stupanj, koji je koristan za savršenost, kao djevičanstvo, potpuna poniznost, posvemašnja ravnodušnost (372). - S jednog drugog stanovišta sv.Pavao razlikuje tri vrste mrtvenja: mrtvenje tijela, koje se još protivi, zatim kao neka vrst duhovne smrti i konačno potpuno nestajanje (373).

B. A ZATIM SE TREBA OBUĆI U NOVOGA ČOVJEKA

Nakon što je čovjek svukao staroga čovjeka, mora se ucijepiti u Isusa Krista,obući se u novoga čovjeka: taj novi čovjek je kršćanin, koji je preporođen sv.krštenjem, sjedinjen s Duhom Svetim i ucijepljen u Krista, i koji nastoji, pod utjecajem milosti,da se preoblikuje u Isusa Krista. Da bismo dobro shvatili tu nauku,potrebno je rastumačiti ulogu, koju Duh Sveti ima u preporođenoj duši,ulogu Isusa Krista i same duše.

---

366) Rom 5,1-16; Gal 5,16-25 -- 367) Rom 7,24-25.
368) Rom 6,1-23 -- 369) 1 Cor 2,12 - 9,25; 1 Tim 6,12.
37o) 1 Cor lo,13; Phil 4,13 -- 371) 1 Cor 9,27
372) 1 Cor 7,25-34; Phil 2,5-11
373) " Koji su Kristovi,propeli su tijelo svoje,... jer umrijeste i vaš je život sakriven u Bogu .... jer koji se god u

a) Duh sveti, to jest čitavo presveto Trojstvo, stanuje u duši pravednika i preoblikuje je u sveti hram: "hram Božji je svet, a to ste vi" (374).

b) On u toj duši djeluje, pokreće je djelatnom milošću, daje joj sinovsko pouzdanje u Oca i omogućuje joj, da se moli s posve posebnom uspješnošću: "daje nam, da hoćemo i da izvršimo.... u kojem velimo: Abba,Oče!... Duh je, koji pomaže našu slabost.... posreduje za nas neiskazanim uzdisajima"(375).

c) Krist je glava otajstvenoga tijela, kojemu smo mi udovi, i on nas pokreće, daje pravac i život. Po krštenju se ucjepljujemo u njega, po Pričesti se sjedinjujemo s njegovom mukom, koju spominjemo, s njegovom žrtvom, s njegovim uskrslim životom, kojemu postajemo dionici, očekujući, da se s njime usponemo i na nebo, gdje se već nalazimo po nadi: "po nadi smo spašeni" (376). Ova se pričest dalje produljuje nekom vrstom duhovne pričesti, po kojoj preko cijeloga dana imamo misli, osjećaje i htijenje Kristovo: "Imajte iste osjećaje u sebi, koje je imao Krist Gospodin.... Živim, ali ne živim više ja, nego živi u meni Krist" (377). Tada nas ništa ne može rastaviti od Onoga, koji je sve naše: "Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?" (378).

d) Odatle izlazi za nas dužnost, da budemo usko sjedinjeni s Isusom, našom glavom, Počelom našeg života, savršenim uzorom, koji moramo neprestano nasljedovati, sve dok se ne preoblikujemo u Njega. 1. - Moramo Ga nasljedovati prije svega nasljedujući Ga u njegovim nutarnjim dispozicijama, u njegovoj poniznosti i njegovoj poslušnosti: "Jer ovo mišljenje treba da je u vama, kakvo je i u Kristu Isusu, koji kad je bio u obličju Božjemu.... poništio je sam sebe... postavši poslušan do smrt... (379); u njegovoj ljubavi, koja Ga je natjerala, da se žrtvuje za nas: "Ljubio nas je i predao samoga sebe za nas" (38o).

2. I u njegovom vanjskom vladanju, vježbanjem u čednosti, tjelesnom mrtvenju, mrtvenju mana i strasti, da bismo se tako još potpunije podložili Isusu i njegovu Duhu: "A vaša čednost neka bude poznata svim ljudima" (381)...

U tom nasljedovanju Našega Gospodina ima raznih stupnjeva: najprije je čovjek dijete, pa misli, govori i radi kao dijete. Kasnije naraste, pa postane pravi čovjek "u čovjeka savršena, u mjeru dobi punine Kristove" (382), i konačno se potpuno preoblikuje u Krista: "Meni je život Krist.... nego živi u meni Krist" (383) i tada može reći vjernicima:"Budite mi nasljednici, kao što sam i ja Kristov" (384).

---

u Kristu krstiste, Krista obukoste... (Gal 5,24; Col 3,3; Gal 3,27). Duhovni smisao tih tekstova je lijepo rastumačio Olier: Kršć.katekizam, I.dio, vj.21-23.

374) 1 Cor 3,17 -- 375) Phil 2,13; Rom 8,15 i 26.
376) Rom 8,24 -- 377) Phil 2,5; Gal 2,2o -- 378)Rom 8,35
379) Phil 2,5-11 -- 38o) Ephes 5,2 -- 381)Phil 4,5.
382) Ephes 4,13 -- 383)Phil 1,21; Gal 2,2o -- 384)1 Cor 4,16.

Na taj se način duhovnost sv.Pavla bitno ne razlikuje od duhovnosti Sinoptika. Svući staroga čovjeka je isto, što i odricanje, a obući novoga isto što i sjedinjenje s Isusom Kristom i po Njemu s Bogom, to je isto što i ljubav prema Bogu i bližnjemu.

3. DUHOVNOST SVETOGA IVANA

U spisima sv.Ivana ne prevladava niti misao o kraljevstvu, niti o posvetnoj osnovi Božjoj prema ljudima, nego u njima prevladava misao o duhovnom životu. On nas upoznaje s nutarnjim životom u Bogu, Utjelovljenoj Riječi i konačno u čovjeku.

A.- Bog je život, to znači svjetlost i ljubav. On je Otac i od vijeka rađa Sina, koji nije drugo, nego njegova Riječ (385). S Njime zajedno On je izvor, iz kojega ishodi Duh Sveti, Duh istine i ljubavi, koji će dovršiti zadaću utjelovljene Riječi, ostajući s njima sve do konca vjekova, da ih poučava i jača (386).

B.- Bog želi taj život priopćiti ljudima. Šalje dakle na zemlju svoga Sina, koji - po Utjelovljenju postaje čovjek i priopćujući nam njegov život, čini nas posinjenom Božjom djecom (387). Iako je jednak Ocu po svojoj božanskoj naravi, On glasno naglašuje svoj niži položaj kao čovjek, i svoju posvemašnju ovisnost o Ocu; On ne sudi, ne govori, ne djeluje sam po Sebi, nego usklađuje svoje sudove, svoje riječi i svoja djela s voljom Božjom i tako pokazuje i zasvjedočava svoju ljubav prema Njemu (388). Bit će poslušan sve dok ne dade i svoj život, da proslavi Boga i da spasi ljude (389).

Obzirom na nas, on je: 1.Svijetlo, koje nas obasjava i vodi u život (390); 2. Dobri pastir, koji hrani svoje ovce, štiti ih protiv grabežljivog vuka i daje za njih svoj život (391); nužni Posrednik bez kojega je nemoguće stići k Ocu (392); trs, na kojemu smo mi loze, koje od njega primaju sok ili nadnaravni život (393).

C.- Iz Njega dakle teče naš nutarnji život: on se sastoji u intimnom i srdačnom sjedinjenju s Njime, i po Njemu s Bogom (394): jer On je put, koji vodi k Ocu (395).

a) To sjedinjenje počinje krštenjem, gdje se po drugi put rađamo, rađamo posve duhovno (396), po kojem se ucjepljujemo u Isusa, kao što je loza nakalamljena na čokot, i omogućuje nam, da donosimo plodove spasenja (397).

---

385) Jo 1, 1-5 --- 386) Jo 14,26 - 15,26 - 16,7-15.
387) Jo 1,9-14 --- 388) Jo 5, 19 i 3o --- 389) Jo 1o,18
39o) Jo 1,9 - 8,12 --- 391) Jo 1o,11 -- 392)Jo 14,6
393) Jo 15,1-5 --- 394) Jo 15,5-1o --- 395) Jo 14,6.
396) Jo 3,3. --- 397) Jo 15, 1-1o.

b) To se sjedinjenje povećava po Euharistiji, koja hrani našu dušu tijelom i Krvlju Isusa Krista, a prema tome njegovom Krvlju i njegovim Božanstvom, posve čitavom njegovom Osobom, tako da mi živimo njegovim životom, i da živimo za Njega, kao što On živi za svoga Oca (398).

c) Ono se nastavlja nekom vrstom duhovne pričesti, koja omogućuje,da Isus stanuje u nama i mi u Njemu (399). Tako je usko to sjedinjenje između nas i njega, da ga Naš Gospodin uspoređuje sa sjedinjenjem, kojim je On sjedinjen s Ocem svojim: "Ja u njima i ti u meni" (4oo).

D.- Po tom sjedinjenju postajemo dionici kreposti Božanskog učitelja, a napose njegove ljubavi prema Bogu i bližnjemu, koja je išla sve do žrtvovanja samoga sebe.

a) Bog nas ljubi kao svoju djecu. Mi Ga opet ljubimo kao svoga Oca, i jer Ga ljubimo, držimo njegove zapovijedi (4ol). I tri Božanske osobe se u nama nastanjuju na trajan način: "K njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti" (4o2). Moramo ljubiti Boga, jer je On ljubav, - Bog je ljubav - i jer je On nas prvi ljubio, žrtvujući i svoga Sina za nas (4o3).

b) Iz ljubavi prema Bogu izlazi i ljubav prema braći. Moramo ljubiti svoju braću ne samo kao sami sebe, nego kao što ih je Isus ljubio, i prema tome biti spremni, da se i žrtvujemo za njih: "Novu vam zapovijed dajem, da se ljubite međusobno, kao što sam ja ljubio vas"... (4o4). "Kao što je On svoj život položio za nas, i mi moramo polagati svoj život za svoju braću" (4o5). Mi sačinjavamo zapravo samo jednu duhovnu obitelj,u kojoj je Bog Otac, i kojoj je Isus Spasitelj. Tako usko mora biti naše sjedinjenje, da se ono uspoređuje s sjedinjenjem, koje postoji između tri božanske Osobe: "... da budu jedno, kao što smo i mi jedno" (4o6). To je tako potrebna krepost, da je laž nastojati ljubiti Boga, kad čovjek ne ljubi bližnjega (4o7), dok je naprotiv bratska ljubav najsigurniji zalog vječnog života (4o8).

Sveti je Ivan dakle apostol ljubavi, u kojoj se je uostalom i sam dobro vježbao, a ta se ljubav temelji na vjeri, a osobito na vjeri u Krista, u njegovo Božanstvo, isto kao i u njegovo čovječanstvo. Ta ljubav pretpostavlja i borbu protiv trostruke požude i dosljedno pretpostavlja mrtvenje. Prema tome se sveti Ivan pridružuje Sinopticima i svetom Pavlu, sve jednako posebno naglašujući božansku ljubav, više nego to oni čine.

Tako se dakle savršenstvo sastoji - prema sinop-ticima - u odricanju i ljubavi.

Prema sv.Pavlu se sastoji u ucjepljenju u Krista,a to u sebi uključuje svlačenje starog i oblačenje novoga čovjeka.

---

398) Jo 6,55-59 -- 399) Jo 6,57 -- 4oo) Jo 17,23 -
4ol) Jo 14, 21 -- 4o2) Jo 14,23 -- 4o3) 1 Jo 4, 19.
4o4) Jo 13, 34 -- 4o5) 1 Jo 3,16 - 4o6) Jo 17, 22
4o7) j Lo 4, 2o-21 -- 4o8) 1 Jo 4, 12-17.

A prema svetom Ivanu savršenstvo se sastoji u ljubavi, koja ide sve do žrtve.

To je dakle na kraju krajeva ista nauka, ali s nekim varijantama, ista nauka gledana s različitog stanovišta, već kako bolje odgovara karakteru i odgoju različitih kategorija duša.

XXXXXXXXX

P R E G L E D   G R A Đ E

I. D I O

N A Č E L A

Gl.I.: P O Č E C I   N A D N A R A V N O G   Ž I V O T A

Čl.1:O n a r a v n o m   ž i v o t u   č o v j e k a
Čl.2:O n j e g o v u   u z d i z a n j u   u   n a d n a r a v n i   r e d
Čl.3:O p a d u   i   k a z n i
Čl.4:O t k u p l j e n j e   i   u č i n c i   o t k u p l j e n j a

Gl. II.: N A R A V   K R Š Ć A N S K O G   Ž I V O T A

Čl.1.: U l o g a   B o ž j a   u   k r š ć.   ž i v o t u

§.I. O ULOZI PRESVETOG TROJSTVA

1. Kako ono stanuje u nama

Naše dužnosti prema njemu

2. Kako ono u nama stvara nadnaravni organizam

Najprije milost posvetna
Kreposti i darovi
Milost Djelatna

§. II. ULOGA ISUSOVA U KRŠĆANSKOM ŽIVOTU

1. Isus je causa meritoria tog života
2. Isus je causa exemplaris tog života
3. Isus je izvor toga života, ili glava otajstvenog tijela, kojemu smo mi udovi
4. Pobožnost prema utjelovljenoj Riječi

§. III. ULOGA BL.DJEVICE MARIJE, SVETACA I ANĐELA

1. Uloga Marije, Majke Božje i majke ljudi

Causa meritoria i exemplaris
Posrednica svih milosti
Pobožnost prema svetoj Djevici

2. Uloga Svetaca u kršćanskom životu
3. Uloga anđela u kršćanskom životu

Čl.2.: U l o g a   č o v j e k a   u   k r š ć.   ž i v o t u

§. 1. BORBA PROTIV DUHOVNIH NEPRIJATELJA

1. Protiv trostruke požude
2. protiv svijeta
3. protiv đavla

§. I. ŽELJA ZA SAVRŠENOŠĆU

1. Narav te želje
2. Njezina potreba i uspješnost
3. Odlike, koje mora imati
4. Sredstva, da je pobudimo

§. II. SPOZNAJA BOGA I SAMOGA SEBE

1. O spoznaji Boga

Što moramo znati o Bogu
Sredstva za sticanje te spoznaje

ZAKLJUČAK: VJEŽBANJE U BOŽJOJ PRISUTNOSTI

2. O spoznaji samoga sebe

Potreba i objekt te spoznaje
Sredstva, da je steknemo
Metod općeg ispita savjesti
Metoda posebnog ispitivanja savjesti

§. III. SLAGANJE S VOLJOM BOŽJOM

1. Narav

Slaganje s određenom voljom Božjom
Slaganje s neodređenom voljom Božjom
Stupnjevi slaganja s voljom Božjom

2. Posvetna uloga toga slaganja

§. IV. MOLITVA

1. Narav molitve i njezine različite forme

O č e n a š, najljepša molitva

2. Posvetna uloga molitve
3. Kako ćemo pretvarati sve svoje čine u molitvu

Čl. 2.: V a n j s k a s r e d s t v a s a v r š e n o s t i

§. I.: DUHOVNO VODSTVO REDOVNO SREDSTVO NAPRETKA

1. Moralna potreba vodstva

Potrebu vodstva dokazuje auktoritet
Potrebu vodstva dokazujemo zahtjevima napretka

2. Pouka za usp.duh.vodstvo

Objekt vodstva
Dužnosti duhovnog vođe
Dužnosti onoga, koji se vodi.

§. II.: DNEVNI RED

1. Njegova korist
2. Njegova svojstva
3. Način obdržavanja pravila

§. III. DUHOVNO ŠTIVO I DUH.KONFERENCIJE

1. Potrebe

Sveto Pismo
Duhovni pisci i razgovori

2. Dispozicije da se dobro okoristimo čitanjem.

+++++++++

DRUGI DIO

TRI PUTA

Svezak 1.

Čl. 1. M r ž nj-a i b j e ž a n j e o d g r i j e h a

§. I. SMRTNI GRIJEH
§.II. LAKI GRIJEH

Čl. 2.: Z a d o v o l j š t i n a z a g r i j e h

Motivi pokore
Osjećaji pokore
Djela pokore

Gl.III.: M R T V E N J E Z A P R E D U S R E T A N J E P O G R J E Š A K A

Čl. 1.: N a r a v m r t v e n j a
Čl. 2.: P o t r e b a m r t v e n j a
Čl.3.: V j e ž b a n j e u m r t v e n j u

§. I. MRTVENJE TIJELA
§. II. MRTVENJE NUTARNIH SJETILA
§. III. MRTVENJE STRASTI

Psihologija strasti
Učinci strasti
Dobra upotreba strasti

§. IV.: MRTVENJE DUHOVNIH SPOSOBNOSTI

Zapt razuma
Odgoj volje

Gl. IV.: B O R B A P R O T I V G L A V N I H G R I J E H A

Čl. 1.: O h o l o s t i m a - n e , k o j e s u s n j o- m e u v e z i

§. I. OHOLOST U PRAVOM SMISLU RIJEČI
§. II. ZAVIST I LJUBOMORNOST
§.III. SRDŽBA

Čl.2.: G r i j e s i s e n z u a l n o s t i

§. I. NEUMJERENOST U JELU I PILU
§. II. BLUDNOST
§. III. LIJENOST

Čl.3.: L a k o m o s t

Gl.V.: B O R B A P R O T I V N A P A S T I

Čl. 1.: O n a p a s t i u o p ć e

Nakane Providnosti s napastima
Psihologija napasti
Vladanje prema napastima

Čl.2.: N a p a s t i p o č e t n i k a

Iluzije o utjehama i sušama
Nepostojanost
Pretjerana gorljivost
Skrupuli

Dodatak: Pravila za razlikovanje duhova

Sinteza p r v e knjige.

Knjiga II. - PUT RASVIJETLJENJA

Kome odgovara taj put
Cilj: Isus središte našeg života
Duše pobožne i duše gorljive.

Gl. I. O AFEKTIVNOM RAZMATRANJU UZNAPREDOVALIH

Čl.1.: Narav afektivnog razmatranja
Čl.2.: Njegove prednosti
Čl.3.: Njegove opasnosti
Čl.4.: Metode afektivnog razmatranja

Gl. II. MORALNE KREPOSTI UZNAPREDOVALIH

Osnovni pojmovi o ulivenim krepostima

Ulivene kreposti uopće
Moralne kreposti napose

Čl.1.: Krepost razboritosti
Njezina narav
Njezina potreba
Način vježbanja

Čl.2.: Krepost pravednosti
§. I. PRAVEDNOST U PRAVOM SMISLU RIJEČI
§. II. KREPOST RELIGIJE
§. III. KREPOST POSLUŠNOSTI

Čl.3.: Krepost jakosti
§. I. NARAV I STUPNJEVI
§. II. KREPOSTI, KOJE SE VEŽU UZ JAKOST
§ III. SREDSTVA ZA USAVRŠENJE TE KREPOSTI

Čl.4.: Krepost umjerenosti
§. I. ČISTOĆA
Bračna čistoća
Uzdržljivost ili djevičanstvo

§. II. PONIZNOST
Narav i temelj
Različiti stupnjevi poniznosti
Izvrsnost te kreposti
Sredstva za vježbanje

§. III. BLAGOST

Gl. III. BOGOSLOVSKE KREPOSTI

Čl.1.: Krepost vjere
Njezina narav
Njezina posvetna uloga
Progresivno vježbanje u njoj.

Čl. 2.: K r e p o s t n a d e

Njezini konstitutivni elementi
Njezina uloga u našem posvećenju
Kako se usavršuje

Čl. 3.: K r e p o s t l j u b a v i

Opće bilješke o ljubavi

§. I. LJUBAV PREMA BOGU

Zapovijed i motiv ljubavi prema Bogu
Njezina posvetna uloga
Progresivno vježbanje u ljubavi prema Bogu

§. II. LJUBAV PREMA BLIŽNJEMU

Njezina narav
Njezina uloga u našem posvećenju
Kako se vježba

§. III. PRESVETO SRCE ISUSOVO,UZOR I IZVOR LJUBAVI

Srce Isusovo i nutarnji život

Gl. IV. P O N O V N E O P A S N E N A V A L E N E P R I - J A T E L J A

Čl.1.: P o n o v n o b u đ e n j e g l a v. g r i j e h a

Čl.2.: M l i t a v o s t

Dodatak: Razlikovanje duhova na putu rasvijetljenja

Sinteza d r u g e knjige

=========

II. D I O

Svezak 2.

Knjiga III. - PUT SJEDINJENJA

Cilj, koji valja postići
Oznake, po kojima se poznaje put sjedinjenja
Kontemplacija

Gl. I.: O P U T U P O J E D N O S T A V N J E N O G S J E D I N J E N J A

Čl.1.: D a r o v i D u h a S v e t o g a

§ I. O SVAKOM DARU I DAROVIMA UOPĆE

Narav i izvrsnost
Njegovanje tih darova

§. II. O SVAKOM DARU NAPOSE:

Dar savjeta
Dar pobožnosti

Dar jakosti
Dar straha
Dar znanja
Dar razuma
Dar mudrosti

§. III. ULOGA DAROVA U RAZMATRANJU I KONTEMPLACIJI

§. IV. PLODOVI DUHA SVETOGA I BLAŽENSTVA

Čl. 2.: O pojednostavnjenom razmatranju

§. I. NJEGOVA NARAV, TROSTRUKO POJEDNOSTAVNJENJE
§. II. NJEGOVE PREDNOSTI
§. III. NAČIN KAKO SE ONO OBAVLJA
§. IV. JE LI KONTEMPLACIJA STEČENA ILI ULIVENA?

Gl. II.: ULIVENA KONTEMPLACIJA

Čl. 1.: O ulivenoj kontemplaciji uopće

§. I. NARAV TE KONTEMPLACIJE
Definicija
Udio Božji u kontemplaciji
Udio duše

§.II. KORISTI KONTEMPLACIJE

§.III. BLIŽI POZIV NA KONTEMPLACIJU
Tko su ti, koje Bog zove na kontemplaciju
Znakovi bližeg poziva na kontemplaciju

Čl.2.: Različite faze kontemplacije

§. I. MOLITVA MIRA
I. O suhoj molitvi mira ili o noći sjetila
Njezine prednosti
Kako se držati u njoj

II. O ugodnoj molitvi mira

Pasivna sabranost
Mir u pravom smislu riječi
San moći

§. II. POTPUNO SJEDINJENJE

§. III. EKSTRATIČNO SJEDINJENJE (DUH.ZARUKE)

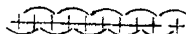
I. Ugodno ekstratično sjedinjenje
Narav i različite faze
Glavni učinci

II. Suho sjedinjenje ili noć razuma

§.III. PREOBRAŽAJNO SJEDINJENJE (Duh.ŽENIDBA)
Narav toga sjedinjenja
Njegovi učinci

Dodatak: Kvijetizam ili lažni misticizam

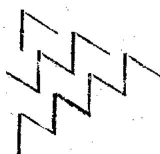
Molinin kvijetizam
Fenelonov kvijetizam
Polu-kvijetizam.

A l f a b e t s k o   k a z a l o (1)

---

(1) Brojevi se ne odnose na stranice, nego na brojeve.

IZDAVAČ: Nadbiskupsko Bogoslovsko Sjemenište-Zagreb, Kaptol 29
Umnoženo ciklostilom Nadbiskupskog Bogoslovskog sjemeništa u 5oo primjeraka za isključivu upotrebu bogoslova i svećenika.